

የሉቃስ ወንጌል

መግቢያ

በገጽ 1429 ላይ “ተመሳሳዮቹ ወንጌላት” የሚለውን ይመ::

ጸሐፊው

የጸሐፊው ስም በወንጌሉ ውስጥ ባይገኝም፤ ሉቃስ እንደ ሆነ አሻሚ ያልሆኑ ብዙ ማስረጃዎች አሉ:: ይህ ወንጌል፤ የሐዋርያት ሥራ መጽሐፍ አባሪ ነው፤ በሁለቱ መጻሕፍት ውስጥ የሚታየው የቋንቋ አጠቃቀምና የጽሑፍ መዋቅር ጸሐፊው አንድ ሰው መሆኑን ይጠቁማል:: ሁለቱም መጻሕፍት የተጻፉት ቴዎፍሎስ ለተባለ ሰው ሲሆን፤ በሁለተኛው መጽሐፍ ስለ አንደኛው መጽሐፍ ተጠቅሶአል (ሐሥ 1:1):: በሐዋርያት ሥራ መጽሐፍ ውስጥ፤ “እኛ” የሚለው ተውላጠ ስም ጥቅም ላይ መዋሉ (ሐሥ 16:10-17: 20:5-15፤ 21:1-18፤ 27:1-28:16)፤ በእነዚህ ክፍሎች የተጠቀሰው ድርጊት ሲፈጸም ጸሐፊው ከጳውሎስ ጋር እንደ ነበር ያሳያል:: ጳውሎስ፤ “የተወደደው ሐኪሙ ሉቃስ” (ቆላ 4:14)፤ “አብረውኝ የሚሠሩት... ሉቃስ” (ፊሞ 24) ብሎ ከሚጠራው ከሉቃስ በስተቀር የዚህ ወንጌል ጸሐፊ ሌላ ማንም ሊሆን አይችልም:: የጥንት ቤተ ክርስቲያን ጽሑፎች ሁሉ፤ ጸሐፊው ሉቃስ መሆኑን ይስማማሉ::

ሉቃስ በትውልዱ ከአሕዛብ ወገን ሳይሆን አይቀርም፤ የግሪካውያንን ልማድ ጠንቅቆ የተማረና በሙያውም ሐኪም ነበረ:: ጳውሎስ ሁለተኛ ሐዋርያዊ ጉዞውን ከጀመረበት ጊዜ አንሥቶ፤ ለመጀመሪያ ጊዜ ርም አስር ቤት እስከ ገባበት ቀን ድረስ ሌሎች ጥለውት ሲሄዱ እንኳ (2ጢሞ 4:11)፤ እስከ መጨረሻ ያልተለየው ታማኝ ጓደኛ ነበረ::

የሶሪያ አንጸቢያና ፊልጵስዩስ የትውልድ ከተማው ሊሆኑ ይችላሉ ተብለው ከሚገመቱት መካከል ናቸው::

የወንጌሉ ተደራሲና ዕላማው

ወንጌሉ በተለይ የተጻፈው ለቴዎፍሎስ ነው (1:1)፤ ቴዎፍሎስ የሰሙ ትርጉም፤ “የእግዚአብሔር ወጻጅ” ማለት ነው:: “ክቡር...ሆይ” የሚለው አገላለጽ ከሰሙ ጋር መግባቱ ለገለበጠ እንደ ተጻፈ ያመለክታል፤ ከዚህም ሌላ ሮማዊ ባለ ሥልጣን ወይም ከፍተኛ ሥልጣን ያለው ከበርቴ ነበር የሚለውን አባባል ያጠናክራል:: ሉቃስ የጻፋቸው መጽሐፍት ቅጂች፤ በሚገባ መገልበጣቸውንና መሠራጨታቸውን በበላይነት የሚቈጣጠር፤ የሚከታተልና አስፈላጊውን ወጪ የሚሸፍን እርሱ ሳይሆን አልቀረም:: በዚያን ዘመን ደግሞ የጻፉትን ጽሑፍ ለገትመት የሚያበቃ ሰውን መወጃጀት የተለመደ ነበር::

ቴዎፍሎስ ግን መጽሐፉን አሳታሚ ብቻ ሳይሆን የወንጌሉ መልእክት ለግል ሕይወቱ መመሪያ እንዲሆነው ታስቦ የተጻፈለት ሰው ነበር (1:4):: ከዚህም በተጨማሪ ጽሑፉ የሚደርሳቸው ሰዎች ሁሉ ይኸው መመሪያ እንዲጠቅማቸው ታስቦአል:: ወንጌሉ በመጀመሪያ ደረጃ የተጻፈው ለቴዎፍሎስ ነው ማለት ዕላማውን ጠብባብና ውሱን አያደርገውም:: የአማኞችን እምነት ለማጠናከርና አማኝ ያልሆኑ ሰዎች የሚያመጡትን ጥቃት ለመቋቋም የተጻፈ ነው:: ስለ ኢየሱስ ክርስቶስ የሚነገረውን መሠረተ ቢስና ተንኮል የተሞላ ወራ የሚያመክን ወንጌል ነው:: ሉቃስ፤ ከአሕዛብ ወገን የሆኑ ክርስቲያኖች በእግዚአብሔር መንግሥት ውስጥ የሚኖራቸው ስፍራ በኢየሱስ ትምህርት ላይ የተመሠረተ መሆኑን፤ ወንጌልም ለመላው ዓለም መሰበክ እንዳለበት ማረጋገጥ ፈልጎአል::

የተጻፈበት ጊዜና ቦታ

የሉቃስ ወንጌል የተጻፈበትን ጊዜ በተመለከተ ሁለት የተለመዱ አስተያየቶች አሉ፤ እነርሱም (1) በ59-63 ዓ.ም.፤ (2) በ70ዎቹ ወይም በ80ዎቹ ዓ.ም. የሚሉ ናቸው:: የተጻፈው በአካይያ፤ በኤፌሶን ወይም በቂሣርያ ሊሆን ይችላል የሚል ግምት ቢኖርም፤ በሮም ተጻፈ የሚለው ግምት ትክክል እንደ ሆነ ይታመናል:: ወንጌሉ ወዴት እንደ ተላከ ለማወቅ ቴዎፍሎስ የሚኖርበትን ቦታ ማወቅ የሚጠይቅ ጉዳይ ነው::

በፓለስቲና ምድር ስለሚገኙ ቦታዎች ሰፋ ያለ ገለጻ መስጠቱ፤ ይህን ወንጌል እንዲያነብ የታሰበው ሰው የፓለስቲናን ምድር እንደማያውቅ ያመለክታል:: ይህ ወንጌል የተላከው ምናልባት ወደ አንጻ ኪያ፤ አካይያ ወይም ወደ ኤፌሶን ሊሆን ይችላል::

የአጻጻፍ ዘዬው

ሉቃስ ጉልሕ ሆኖ የሚታይ የግሪክ ቋንቋ ችሎታ አለው:: ብቃትና ስፋት ያላቸውንም ቃላት ይጠቀማል:: የአጻጻፍ ዘዬውም አንጻንድ ጊዜ ወደ ጥንታዊው ግሪክ ይጠጋል (በመቅድሙ (1:1-4) እንዳለው)፤ በሌላ ጊዜ ደግሞ ፍጽም ሲማዊ ስልት አለው (1:5-2:52):: ብዙውን ጊዜም ብሉይ ኪዳን ወደ ግሪክ የተተረጎመበትን ዘይቤ ይከተላል:: ስለ አንድ ነገር ለመግለጽ የሚጠቀምባቸው ቃላት እንደሚገለጹ በታና ሰው ይለያያል፤ በመሆኑም ቃላቱ መልክዐ ምድርንና ባህልን ጠብቀው ጥቅም ላይ የዋሉ ይመስላሉ::

የወንጌሉ ባሕርያት

ይህ ሦስተኛ ወንጌል የኢየሱስ ሥራና ትምህርት የመጻገን መንገድ ለመረዳት አስፈላጊ መሆኑን

ያሳያል። ከክርስቶስ ልደት እስከ ዕርገቱ ያለውን ታሪክ ሙሉ በሙሉ ይዞአል፤ የጽሑፉ መዋቅርም ተገቢውን ፈር የያዘ ነው። መልእክቱ አይሁድንም፤ አሕዛብንም የመሳብ ችሎታ አለው። አጻጻፉ በላቀ የሥነ ጽሑፍ ደረጃ የሚመደብ፤ ታሪካዊ አቀራረቡም በሚገባ የተብራራ ነው። በትረካው ውስጥ ሊከሰቱና ከእርሱ ጋር አብረውት ለነበሩት ሰዎች ተገቢ ትኩረት ተሰጥቶአቸዋል።

ተመሳሳዮቹ ወንጌላት (የማቴዎስ፣ የማርቆስና የሉቃስ) አብዛኛዎቹን የኢየሱስ ሕይወት ታሪክ ሁኔታችን ስለሚተርኩ በተመሳሳይ መንገድ አንድ ዐይነት ናቸው፤ አቀራረባቸውም ተመሳሳይ ነው ብሎ ማስብ ይቻላል። ሆኖም፤ በእነዚህ ወንጌላት መካከል የሚታዩ ልዩነቶች ደግሞ እያንዳንዱ ጽሑፍ በእጽንዖት ማስተላለፍ የሚፈልገው የራሱ መልእክት እንዳለው ያሳያል ብንልም ያስኬደናል። ሉቃስ የሚያስተላልፈው ዐቢይ ሐሳብ የሚከተሉትን ነጥቦች የሚያካትት ነው፡- (1) አይሁድና አሕዛብ በእግዚአብሔር ዕቅድ ውስጥ እኩል ስፍራ እንደ ተሰጣቸው የሚያመለክት ዐለማዊነት፤ (2) የጸሎት አስፈላጊነት የተሰጠው ትኩረት፤ በተለይም ኢየሱስ ብርቱ ጉዳይ ከፊቱ ሲገጥመው አስቀድሞ መጸለይ (ዮ3+21 ማብ ይመ)፤ (3) ወንጌል ወይም “የምሥራች ቃል” በሚነገርበት ጊዜ የሚገኘው ደስታ (ዮ1+14 ማብ ይመ)፤ (4) ለሴቶች ግድ መስኘቱ፤ (5) ለድህሮች ትኩረት መስጠቱ (ኢየሱስን ከሚከተሉት መካከል ሀብታሞች ነበሩ፤ ሆኖም ድኸችን ይበልጥ የሚያቀርብ ይመስላል)፤ (6) ጌታችን ለገጠኦቻችን ያለውን ርኅራኄ (አየሱስ እጅግ ገጠኦቻችን ለተባሉት የቅርብ ወዳጅ ነበረ)፤ (7) ለቤተ ሰብ የተሰጠው ትኩረት (የኢየሱስ አገልግሎት ወንዶችን፣ ሴቶችንና ሕፃናትን የሚያቅፍ ሲሆን፤ እንቅስቃሴውም በአብዛኛው በመኖሪያ ቤት ላይ ያተኮረ ነበር)፤ (8) “የሰው ልጅ” የሚለው የማዕረግ ስም በተደጋጋሚ መጠቀሱ (ለምሳሌ፡- 19+10)፤ (9) ስለ መንፈስ ቅዱስ በእጽንዖት መጻፉ (ዮ4+1 ማብ ይመ) ነው።

የጽሑፉ ምንጭ

ሉቃስ ስለ ኢየሱስ የጻፉ ብዙ ሰዎች እንዳሉ ቢያምንም (1+1)፤ ወንጌሉን ለመጻፍ ከእነዚህ ሰዎች ያገኘው መረጃ እንዳለ አሳመለከትም። “ከዐይን ምስክሮችና ከቃሉ አገልጋዮች” (1+2) ይህም ከሐዋርያት ስብከትና በቃል ከተላለፈ ታሪክ ላይ ተመሥርቶ በግሉ ተጨማሪ መረጃ በማፈላገፍና በማሰባሰብ ጽፎአል። የቋንቋ አጠቃቀሙና በሌሎች ወንጌላት ውስጥ የማይገኙ ሰፊ ያሉ ምንጮቹ (ለምሳሌ፡- 10+1-18+14፤ 19+1-28) ከሌሎች ተመሳሳይ ወንጌላት የተለየ ባሕርይ እንዳለውና ምንም እንኳን አንዳንድ ምንጮቹ ተመሳሳይ ቢሆኑም ራሱን የቻለ ሥራ እንደ ሆነ ያሳያሉ።

አደረጃጀት

ሉቃስ ስለ ኢየሱስ አገልግሎት የጻፈው ታሪክ በሦስት ዋና ዋና ክፍሎች ይመደባል፤ ይኸውም (1) በግሊላና በአካባቢዋ የፈጸማቸው (4+14-9+50)፤ (2) በይሁዳና በፔርያ የተከናወኑ (9+51-19+27)፤ (3) በመጨረሻው የአገልግሎት ሳምንት በኢየሱሳሌም የፈጸማቸው (19+28-24+53) ናቸው። የሉቃስ አጻጻፍ ከሌሎች ወንጌላት ልዩ መሆኑ ጉልቶ የሚታየው፤ ኢየሱስ በይሁዳና በፔርያ ለፈጸመው አገልግሎት በሰጠው ልዩ ትኩረት ነው። ጽሑፉ ስለ ኢየሱስ ስብከት ሰፊ ስፍራ ሰጥቶአል። በሉቃስ ወንጌል ከሚገኙት ከሃያ ሦስቱ የኢየሱስ ምሳሌዎች ዐሥራ ስድስቱ በእነዚህ ክፍሎች ይገኛሉ (9+51-18+14፤ 19+1-28)። ሉቃስ ከጻፋቸው ሃያ ታምራት ውስጥ አራቱ፤ በእነዚህ ክፍሎች ይገኛሉ። ገና በዘጠነኛው ምዕራፍ ላይ (ዮ9+51 ማብ ይመ)፤ ጌታ ወደ ኢየሱሳሌም ለመጨረሻ ጊዜ ስለ መሄዱና ስለ ስቅለቱ አስቀድሞ እንደ ተናገረ ጽፎአል (ዮ13+22 ማብ ይመ)።

የወንጌሉ መሪ ሐሳብ፤ የኢየሱስ መሲሕኒትና ተልእኮ ባሕርይ ሲሆን፤ መሪ ጥቅሱ 19+10 ነው።

አስተዋጽኦ

1. መቅድም (1+1-4)
2. የኢየሱስ መምጣት (1+5-2+52)
 - ሀ. ብሥራት (1+5-56)
 - ለ. የመጥምቅ ዮሐንስ ልደት (1+57-80)
 - ሐ. የኢየሱስ ልደትና የሕፃንነቱ ወራት (ምዕ 2)
3. በሕዝብ ፊት ወጥቶ ለማገልገል ኢየሱስ የነበረው ዝግጅት (3+1-4+13)
 - ሀ. የእርሱ መንገድ ጠራጊ (3+1-20)
 - ለ. መጠመቁ (3+21-22)
 - ሐ. የትውልድ ሐረጉ (3+23-38)
 - መ. መፈተኑ (4+1-13)
4. በግሊላ የነበረው አገልግሎት (4+14-9+9)
 - ሀ. በግሊላ የነበረው አገልግሎቱ መጀመሪያ (4+14-41)
 - ለ. በግሊላ ውስጥ የነበረው የመጀመሪያ መዘዋወር (4+42-5+39)
 - ሐ. ስለ ሰንበት የተነሣ ክርክር (6+1-11)
 - መ. ዐሥራ ሁለት ሐዋርያት መመረጣቸው (6+12-16)
 - ሠ. የሜዳ ላይ ስብከት (6+17-49)

- ረ. በትፍርናሆምና በናይን የተሠሩ ታምራት (7+1-18)
- ሰ. የመጥምቁ ዮሐንስ ጥያቄ (7+19-29)
- ሸ. ኢየሱስና ፈሪሳውያን (7+30-50)
- ቀ. ገሊላ ውስጥ ለሁለተኛ ጊዜ መዘዋወሩ (8+1-3)
- በ. ስለ እግዚአብሔር መንግሥት የተነገሩ ምሳሌዎች (8+4-21)
- ተ. በገሊላ ባሕር ማዶ የተደረገው ጉዞ (8+22-39)
- ቸ. ገሊላ ውስጥ ለሦስተኛ ጊዜ መዘዋወሩ (8+40-9+9)
5. ገሊላ አካባቢ ወዳሉት ስፍራዎች መሄዱ (9+10-50)
- ሀ. ወደ ገሊላ ባሕር ምሥራቃዊ ዳርቻ (9+10-17)
- ለ. ወደ ፊልጶስ ቂሣሪያ (9+18-50)
6. በይሁዳ የነበረው አገልግሎት (9+51-13+21)
- ሀ. በሰማርያ በኩል ወደ ይሁዳ ያደረገው ጉዞ (9+51-62)
- ለ. የሰባዎቹ የአገልግሎት ተልእኮ (10+1-24)
- ሐ. ስለ ሕግ ዐዋቂውና ስለ ደጉ ሳምራዊ የተነገረው ምሳሌ (10+25-37)
- መ. በቢታንያ ከማርያምና ከማርታ ጋር (10+38-42)
- ሠ. በይሁዳ ማስተማሩ (11+1-13+21)
7. በፔርያና በአካባቢው የነበረው አገልግሎት (13+22-19+27)
- ሀ. ጠባቡ በር (13+22-30)
- ለ. ክሄሮድስ ስለ መጠንቀቅ (13+31-35)
- ሐ. በአንድ ፈሪሳዊ ቤት (14+1-23)
- መ. ደቀ መዝሙርነት የሚያስከፍለው ዋጋ (14+24-35)
- ሠ. ስለጠፋው በግ፣ ስለ ጠፋው ሳንቲምና ስለ ጠፋው ልጅ ምሳሌ (ምዕ 15)
- ረ. ስለ ብልሃ መጋቢ ምሳሌ (16+1-18)
- ሰ. ሀብታሙ ሰውና አልዓዛር (16+19-31)
- ሸ. ልዩ ልዩ ትምህርቶች (17+1-10)
- ቀ. ከለምጽ የተፈወሱ ዐሥር ሰዎች (17+11-19)
- በ. የእግዚአብሔር መንግሥት መምጣት (17+20-37)
- ተ. ትጉዋ መበለት (18+1-18)
- ቸ. ፈሪሳዊውና ቀረጥ ሰብሳቢው (18+9-14)
- ኀ. ኢየሱስና ሕፃናት (18+15-17)
- ነ. ወጣቱ ሀብታም (18+18-30)
- ኘ. ክርስቶስ ስለ መሞቱ አስቀድሞ መናገሩ (18+31-34)
- አ. የዐይነ ሰውሩ ለማኝ ዐይን መበራት (18+35-43)
- ከ. ኢየሱስና ዘኪያስ (19+1-10)
- ወ. ስለ ዐሥሩ ምናን ምሳሌ (19+11-27)
8. የመጨረሻዎቹ ቀናት፤ መከራና ድል (19+28-24+53)
- ሀ. በክብር ወደ ኢየሩሳሌም መግባቱ (19+28-44)
- ለ. ቤተ መቅደስን ማንጽቱ (19+45-48)
- ሐ. ከአይሁድ አለቆች ጋር የነበረው የመጨረሻ ክርክር (ምዕ 20)
- መ. በደብረ ዘይት ተራራ ላይ የሰጠው ገለጻ (ምዕ 21)
- ሠ. የመጨረሻው እራት (22+1-38)
- ረ. ኢየሱስ በጌቴሴማኒ መጸለዩ (22+39-46)
- ሰ. የኢየሱስ መያዝ (22+47-65)
- ሸ. ኢየሱስ ለፍርድ መቅረቡ (22+66-23+25)
- ቀ. ስቅለት (23+26-56)
- በ. ትንሣኤ (24+1-12)
- ተ. ከትንሣኤው በኋላ ማገልገሉ (24+13-49)
- ቸ. ዕርገቱ (24+50-53)

መግቢያ

1:1-4 ግመ ሐሥ 1:1

1 በእኛ መካከል ስለ ተፈጸሙት ነገሮች በዘመናዊ ታሪኩን የተቻላቸውን ያህል ጽፈውት ይገኛል፤ ጌህም ታሪክ ከመጀመሪያው አንጦቶ የዐይን ምስክሮችና የቃሉ አገልጋዮች የነበሩትን ደስተላለፉልን ነው። ንስሮ ቴዎፍሉስ ሆይ፤ አንድን በበኩሉ ሁሉን ከመረጠው በተንቃቄ ከመረመረው በኋላ፤ ታሪኩን ቅደም ተከተሉን በጠበቀ ሁኔታ ልጽፍላህ መልካም ሆኖ ታየኝ፤ ፋይህንንም የማደርገው የተማርኸው ነገር እውነተኛ መሆኑን እንድታውቅ ነው።

የመገምቀ ሱክንስ መወለድ አስቀድሞ ተነገረ

፤በይሁዳ ንጉሥ በሄሮድስ ዘመን፤ ከአብያ ዮክ ሆነት ምድብ የሆነ ዘካርያስ የሚባል አንድ ከሆነ ነበር፤ ሚስቱ አልሳቢጥም ከእርሱን ነገድ ነበረች። ሱላቱም የጌታን ትእዛዝና ሥርዐት ሁሉ ጠብቀው ያለ ነቀፋ የሚኖሩ፤ በእገዚ ስብከቱ ፊት ጻድቃን ነበሩ፤ ጌሁን እንጂ አልሳቢጥ መካነ በመሆኗ ልጅ አልነበራቸውም፤ ሁለቱም በዕድሜ የገፉ ነበሩ።

፤አንድ ቀን ዘካርያስ በምድቡ ተራሮ በእገዚ ስብከቱ ፊት በክህነት በሚያገለግልበት ጊዜ፤

1:2 ግር1:114;
141:ሐሥ1:21:221
042:31:አጥ5:11
2አጥ1:16:1የሐ1:11
1:3 ሐሥ1:11
114:424:31264:25
1:4 ዮሐ20:311
ሐሥ 2:42
1:5 1ኤ524:101
ገድ2:1
1:6 ዘፍ6:91ዘፍ51
331:159:41ሐቃ2:25
1:8 1ኤ524:191
2አፍ8:14
1:9 ዘፍ30:7:81
149:223:131264:5
29:111:መ141:121
ሐሥ 1:26
1:10 ዘሌ16:17
1:11 ዘፍ30:1-101
ሐሥ5:19
1:12 መሐ6:22:
23:13+22
1:13 ተ3:301
60:63:ግፊ3:11
14:27
1:14 ተ4:58
1:15 ተ4:1:671
ዘሌ 10:91
ዘጥ6:31:መላ13:41
አር1:15ሐቃ7:3331
ሐሥ2:414:18:311
6:3:519:17110:441
741:151:ሐፈ5:18

፤በሥርዐት ክህነቱ መሠረት፤ ወደ ጌታ ቤተ መቅደስ ገብቶ ለማጠን በዕጣ ተመረጠ።
10 ሶጣን በሚታጠንበትም ጊዜ ሕዝቡ ሁሉ በውጭ ሆኖ ይጸልይ ነበር።

፤የጌታም መልእክ ከክህነት መሠደዱም በስተ ቀኝ ቆሞ ታወቀ። ፤ከክርያስም በየው ጊዜ እን ገጠ፤ በፍርሀትም ተዋጠ። ፤መልእክ ግን እን ዲህ አለው፤ “ዘካርያስ ሆይ፤ አትፍራ፤ ጸሎትህ ተሰምቶአል፤ ሚስትህ አልሳቢጥ ወንድ ልጅ ትወልድላለች፤ ስሙንም ዮሐንስ ትለዋለህ። ፤እነርሱ ተደላና ደስታ ታገኛለህ፤ ብዙዎችም እርሱን መወለዱ ደስ ይላቸዋል። ፤በጌታ ፊት ታላቅ ይሆናልና። የወይን ጠጅም ሆነ ሌላ የሚያሰክር መጠጥ አይጠጣም፤ በእናቱም ማሕሸን ሳለ በመን ፈሰ ቅዱስ ይሞላል። ፤ከእስራኤልም ሰዎች ብዙዎችን ወደ ጌታ ወደ አምላካቸው ይመ ልላቸዋል። ፤የአባቶችን ልብ ወደ ልጆቻቸው፤ የማይታዘዙትንም ወደ ጻድቃን ጥበብ ይመ ልስ ዘንድ፤ ለጌታ የተገባ ሕዝብ ለማዘጋጀት በአሌዮስ መንፈስ ጎይል በጌታ ፊት ይሄዳል።”

1:17 ተ761ግሌ4:5:61ግፊ3:3111:14

፤ በእርግጥ ስለታውቀው

፤አንድ ቀን ዘካርያስ በምድቡ ተራሮ በእገዚ ስብከቱ ፊት በክህነት በሚያገለግልበት ጊዜ፤

1:1-4 ሉቃስ ከጥንቱ የግሪክ ቋንቋ ጋር ተመሳሳይ የሆነ ቋንቋ በመጠቀም፤ በዚያን ዘመን እንደ ነበሩት የታሪክ ጽሑፎች፤ ይህን መንገል የጻፈበትን ዐላማና ለማን እንደ ጻፈ ለመግለጽ ጽሑፉን የጀመረው መቅደም በመጻፍ ነው። ሌሎች ጽሑፎች በዚሁ ጉዳይ ላይ እንደ ተጻፉ አመልክቶ፤ የዚህን አዲስ ጽሑፍ እስፊ ላኒነት፤ የአጻጻፉን ስልትና የመረጃ ምንጩ ከየት እንደ ሆነ ገልጽለኝ።

1:1 በእኛ መካከል ስለ ተፈጸሙት ነገሮች በብሉይ ኪዳን ተነገረው የነበሩት ትንቢቶችና አሁን ሙሉ በሙሉ የተፈ ጸሙትን የሚያመለክት ነው።

1:2 የዐይን ምስክሮችና የቃሉ አገልጋዮች የነበሩት ያስተላለፉትን በዚያን ዘመን ተቀባይነት የነበረውን፤ መረጃ የማስተላለፍ ልማድ የሚያመለክት አባባል ነው። ሉቃስ ራሱ የዐ ዐይን ምስክር ይሆንም፤ መንገዱን በማስፈጸም ትጥሩን ከሸፈነው የዐይን ምስክሮች ምስክርነት ተቀብሏል። የሐዋርያትን ሰብከት ለመስማትና የእያሱን አገልግሎት የዐይን ምስክሮች ከነበሩት ቃለ መጠይቅ በማትረብ የሚፈልገውን መረጃ ለማግኘት አመቺ ሁኔታ ነበረው።

1:3 ከቡርና ጳውሎስ፤ ይህን የማዕረግ ስም ገርዖዎች ዮን በሩትን ፈልክንና (ሐሥ24:3) ፈሰጠን (ሐሥ 26:25) ለመጥ ራት ተጠቅሞበታል። ቴዎፍሉስ በመግቢያው ላይ “የመልእክቱ ተደራሲያንና ዐላማ” በሚል ገዕዝ ርእስ ሥር የተጻፈውን ይመ። በጥንቃቄ ከመረመረው በኋላ፤ በማንኛውም ረገድ ተመዝኖ የቀ ራስ በመሆኑ፤ ሉቃስ የጻፈው እያንዳንዱ ታሪካዊ ዘገባ ትክክል ነበር። በመንፈስ ቅዱስ መመራትን የጠወን ቀና የሆነ ጥረት አስፈላጊነት አይቃወምም። እያሱስ በምድር የኖረውን ሕይወት ከመጀመሪያ አንጦቶ ስለሚተርክ የተሟላ ነው። አተራረኩም ቅደም ተከተልን የጠበቀ፤ ሥርዐት ያለውና ትርጉም በሚሰጥ ሁኔታ የተተናጀ ነበር።

1:4 ለገደታውቃን ሐዋርያው ዮሐንስ ወንጌሉን ከጻፈ በት ዓላማ ያር ያነጻጽሩ (ዮሐ 20:31)።

1:5 በይሁዳ ንጉሥ በሄሮድስ ታላቁ ሄሮድስ ከ37-4 ዓ. ቅ.ክ. ድረስ የገሠነና ግዛቱም ሰማርያን፤ ገላሳን፤ አብዛኛውን የፔሪያን ምድርና የኮሌ ለርያን ክፍልን የሚሸፍን ነበር (የማቴ 2:1 ማብ ደመን)፤ እዚህ ላይ የተጠቀሰው ዘመን ከ7-6 ዓ.ቅ.ክ ያለውን የሚያመለክት ሳይሆን አይቀርም። ፤ክሮሪያ... አል ሳይሆን ሁለቱም ከአሮን የዘር ሐረግ የሆነና የካህናት ወገኖች ናቸው። ከአሊዮን የክህነት ምድላብ ከጻዊት ዘመን ጀምሮ፤ ካህናቱ በ24 ክፍሎች ተመድበው ነበር፤ አብያም “ከካህናት ቤተ ሰብ አለቆች” አንዱ ነበር (ህ 12:121 1ኤ5 24:10 ይመ)።

1:6 ያለ ነቀፋ... ጻድቃንን ገጠለት ሠርተው አያውቁም ማለት አይደለም፤ ነገር ግን የእግዚአብሔርን ትእዛዝ ለማክበር፤ ታማኝነት ቅናች ነበር ማለት ነው። ስምዖንና (2:25) ዮሴፍም (ማቴ 1:9) ይህን ዐይነት ምሥጋድ አንገትዋል። በተመሳሳይ ሁኔታ ተመሰገነዋል።

1:7 ልጅ አልነበራቸውም ቀደ 25 ማብ ይመ።

1:9 ከክህነት ተግባራት አንዱ፤ በብሉስ ቅዱሳን ፊት ለፊት ባለው መሠደድ ላይ ሶጣን ግጠን ነበር። ስለዚህም ከግላ ጻው መሥዋዕት በፊትና ከሠርዐት መሥዋዕት በኋላ፤ በመሠደድ ላይ አዲስ ሶጣን ይጨምር ነበር (ዘፍ 30:6-8)። በመሠረቱ አንድ ካህን እንደዚህ ያለ ዕድል ብዙ ጊዜ አያያዝተውም ነበር፤ እንጂ ያውም አንዳንድ ካህናትን ዕድሉ ሞራሽ በየታጥማቸው ይችላል፤ ምንንም እንደ ሥራ ድልድል የሚደረገው በዕጣ ስለ ነበር ነው። በዕጣ ተመረጠ፤ ዮህ 11:31 ምሳ 16:331፤ ዮና 1:7 ሐሥ 1:26 ማብ ይመ።

1:11 የጌታም መልእክን ቀ 19 ይመ። ከሶጣን መሠደ ያው በስተ ቀኝ፤ የመሠደድ ፊት ወደ ምሥራቅ ስለ ነበር፤ መልእክ የቆመው በደቡብ በኩል ነበር።

1:12 ፍርሀት፤ በጊደምንና (መላ 6:22-23) በማጥፊ (13:22) የታወቀ ዐይነት ማለት ነው።

1:13 ለትዕይንት በብሉይና በአዲስ ኪዳን እንዲህ ዐይነት የማ በረታቻ ቃል ብዙ ጊዜ ተሰጥቷል (ለምሳሌ ቀ 30፤ 2:10 እና ማብ 5:10፤ 8:50፤ 12:7፤ 32፤ ዘፍ 15:1፤ 21:17፤ 26:24፤ ዘፍ 1:21፤ አሉ 8:1 ይመ)። ዮሐንስ ይህ ስም ከብሪይስጥ ቋንቋ የተወሰደ ሲሆን፤ ትርጉሙም “እግዚአብሔር ባለ ጸጋ ነው” ማለት ነው።

1:14 ደስታ፤ ለዚህ ወንጌል የመጀመሪያው ምዕራፍት ተፈፅ ቃል ነው። (ቀ 14:44:47:581 2:10)።

1:15 የወይን ጠጅም ሆነ ሌላ የሚያሰክር መጠጥ የሚያ ሰክር መጠጥ ሳለመጠጥ፤ ዮሐንስ በነፃነቱ መሐላ ወስጥ ያገባ ይመስላል (ዘጥ 6:1-4)፤ እንዲህ ከሆነ ደግሞ እንደ ሳምላንና (መላ 13:4-7) ሳሙኤል (1ሳሙ 1:11) የዕድሜ ልክ ናዝሬቲ ሆኖአል ማለት ነው።

1:17 የአባቶችን ልብ ወደ ልጆቻቸው... ይመልስ ዘንድ፤ የሚል ተጨማሪ ይመ። ለጌታ የተገባ ሕዝብ በሉቃ 3:4-6 እንደ ተጠቀሰው፤ መመዝገብ ዮሐንስ በአሊይያስ የተነገረው ትን ቢት ናጻሚ ነበር (አላ 40:3-5)። አሊያስ፤ ዮሐንስን ጸግም ሥጋ ላብሰ ወደ ምድር የተመለሰ አሊያስ አልነበረም (ዮሐ 1:21)፤ ይሁን እንጂ፤ በብሉይ ኪዳን የንብሐ ሰብከት እንደ ሰበከው እንደ አሊያስ በማገልገል፤ በሚል 4:5-6 የተነገረው ትንቢት መል ጸሙን ያሳያል (ማቴ 11:14፤ 17:10-13 ይመ)።

¹⁸ክርያስም መልአኩን፤ “ይህን በምን አውቃለሁ? እኔ ሽማግሌ ነኝ፤ ሚስቴም በዕድሜ ገፍታለች” አለው።

¹⁹መልአኩም መልሰ እንዲህ አለው፤ “እኔ በእግዚአብሔር ፊት የምቆመው ገብርኤል ነኝ፤ ይህን እነግርህና ይህን የምሥራች አመጣልህ ዘንድ ተልክአለሁ።” ²⁰እነሆ፤ ጊዜውን ጠብቆ የሚፈጸመውን ቃለን በሰማውክ፤ ድዳ ትሆናለህ፤ መናገርም አትችልም።”

²¹በዚህ ጊዜ ሕዝቡ ክርያስ ከቤተ መቅደሱ ላይወጣ ለምን እንደ ዘዩ በመገረም ይጠባበቅ ነበር። ²²ከወጣ በኋላም ሊያናግራቸው አልቻለም፤ በምልክት ከመተቀስ በስተቀር መናገር ባለመቻሉ በቤተ መቅደስ ውስጥ ራእይ እንዳየ ተንዘበ።

²³ክርያስም የአገልግሎቱ ወቅት በተፈጸመ ጊዜ ወደ ቤቱ ተመለሰ። ²⁴ከዚህ በኋላ ሚስቴ ኤልሳቤጥ ፀነሰች፤ አምስት ወራትም ራሷን ሰወረች። ²⁵እርሷም፤ “ጌታ በምሕረቱ ነቀፈታዬን ከሰው መካከል ሊያስወግድልኝ ተመልክቶ በዚህ ጊዜ ይህን አድርገልኛል” አለች።

የኢየሱስ መወለድ አስቀድሞ ተነገረ

²⁶በስድስተኛው ወር፤ እግዚአብሔር መልአኩ ገብርኤልን በገሊላ ወደምትገኘው ወደ ናዝሬት ከተማ ላከው፤ ²⁷የተላከውም ከዳዊት ዘር ለሆነ የሴፍ ለሚባል ሰው ወደ ታጩኛ ወደ አንዲት ድንግል ነበር፤ የድንግሊቱም ስም የማርያም ነው። ²⁸መልአኩም እርሷ ወዳለችበት ገብቶ፤ “እጅግ የተወደድሽ ሆይ፤ ሰላም ለአንቺ ይሁን፤ ጌታ ከአንቺ ጋር ነው፤ አንቺ የተባረክሽ ነሽ” አላት።

1:18 ቀ:341
ዘፍ15:817:17
1:19 ቀ:261
ዳ38:1619:21
1:20 ዘፍ4:111
ሕን3:26
1:22 ቀ:62
1:25 ዘፍ30:231
ኢላ 4:1
1:26 ቀ:419፤
ግቴ2:23
1:27 ግቴ1:16፤
18:201ሉቃ2:4

²⁹ማርያምም በንግግሩ እጅግ በባላም ግጥ፤ “ይህ ምን ዐይነት ሰላም ነዋለኝ?” እያለች ነገሩን ታሰባለች ጀመር፤ ³⁰መልአኩም አንዲህ አላት፤ “ማርያም ሆይ፤ በእግዚአብሔር ዘንድ ሞገስ አግኝተሻልና አትፍራ።” ³¹እነሆ፤ ትፀንሻለሽ፤ ወንድ ልጅም ትወልጃለሽ፤ ስሙም ኢየሱስ ትደባለሽ። ³²እርሱም ታላቅ ይሆናል፤ የልዑል ልጅም ይባላል፤ ጌታ ስምዓክ የአባቱን የዳዊትን ዙፋን ይሰጠዋል። ³³በያዕቆብም ቤት ላይ ለዘላለም ይነግሣል፤ ለመንግሥቱም ፍጻሜ የለውም።”

³⁴ማርያምም መልአኩን፤ “እኔ ወንድ ስለማላውቅ ይህ እንዴት ሊሆን ይችላል?” አለችው።

³⁵መልአኩም መልሰ እንዲህ አላት፤ “መንፈስ ቅዱስ በአንቺ ላይ ይመጣል፤ የልዑልም ኀይል ይጸልልሻል፤ ስለዚህ የሚወለደው ቅዱሱ ሕፃን፤ የእግዚአብሔር ልጅ ይባላል።” ³⁶እነሆ፤ ዘመድሽ ኢልሳቤጥም በስተ እርጅናዋ ወንድ ልጅ ፀንሳለች፤ መካን የተባለችውም ስድስተኛ ወራን ይዛለች፤ ³⁷ለእግዚአብሔር የሚሳነው ነገር የለምና።”

³⁸ማርያምም፤ “እነሆ፤ እኔ የጌታ ባርያ ነኝ፤ እንደ ቃላት ይሁኑልኝ” አለች። ከዚያም መልአኩ ተለይቶአት ሄደ።

ማርያም ኢልሳቤጥን ጥየቃ ሄደች

³⁹ማርያምም በዚያው ሰዎን በፍጥነት ተነሥታ ወደ ደጋው አገር፤ ወደ አንድ የይሁዳ ከተማ ሄደች፤ ⁴⁰ወደ ክርያስም ቤትም ገቢታ ለኤልሳቤጥ ሰላምታ አቀረበች። ⁴¹ኤልሳቤጥም የማርያምን ሰላምታ በሰማች ጊዜ፤ ፅንሰ፤ በማሕፀኗ ውስጥ ዘለለ፤ ኢልሳቤጥም በመንፈስ ቅዱስ ተሞላች፤ ⁴²ድምፅዋን ከፍ

1:30 ቀ:131ዘፍ6:817:14:27
1:31 ኢላ7:141
ግቴ1:21:251
ሉቃ2:21
1:32 ቀ:35:761
ግቴ1:17ጥር 5:7
1:33 2ሐጡ7:16፤
መዘ89:3-41
ኢር33:171ዳን2:441
7:14ኢላ 9:71
271ግቴ44:71
ግቴ28:181ዕብ11:8
1:35 ቀ:32:761
ግቴ1:181 4:431
ግር1:2415:7
1:36 ቀ:24
1:37 ግቴ19:26
1:39 ቀ:65
1:41 ቀ:15

1:18 በምን አውቃለሁ? እንደ አብርሃም (ዘፍ 15:8)፤ ጌዴምንና (ዘፍ 6:17) ሕዝቅያስ (2ነገ 20:8)፤ ክርያስም ምልክት ጠየቀ (ከብቆ 1:22 ጋር ያንጻጽና)።

1:19 ገብርኤል፤ የዚህ ስም ትርጉም፤ “እግዚአብሔር የእኔ ጀግና ነው” ወይም “የእግዚአብሔር ኀይል ሰው” ማለት ነው። በመጽሐፍ ቅዱስ ውስጥ፤ በስም የሚታወቁ መላእክት ሁለት ብቻ ናቸው፤ እነርሱም፤ ገብርኤልና (ዳን 8+16፤ 9:21) ሚካኤል ናቸው (ዳን 10+13፤ 21፤ ይሁ 9፤ ራእ 12:7)።

1:21 ሕዝቡ ስፍራዚ... ይጠባበቅ ነበር፤ ከመቅደሱ ወጥቶ የእርሱን በራሱ እንዲያስማማቸው ይጠባበቅ ነበር (ዘጥ 6:24-26)።

1:23 የአገልግሎቱ ወቅት፤ እያንዳንዱ ካህን፤ በየስድስት ወሩ አንድ ጊዜ ለአንድ ሳምንት መጡ በቤተ መቅደስ የማገልገልን ነበረበት። ቤቱ፤ ቀ 39 ይመ።

1:24 ሰወረች፤ እግዚአብሔር የመካከትን የሕይወት ታሪክን ስለ ለመጠቅስ በደስታ፤ በተሞናና ምስጋና ለማብረቅ ነበር።

1:25 ጌታ በምሕረቱ ነቀፈታዬን... ሊያስወግድልኝ፤ ልጅ አለመውለድ፤ የወላጆችን የግል ደስታ የሚያሳጣ ብቻ ሳይሆን፤ እግዚአብሔር እንደማይወዳቸው የሚያመለክት ነው ተብሎ በሰሚታመን፤ በተባረተ ሰቡ ዘንድ ነቀፈታን የሚያስከትል ነበር (በዘፍ 16+2 ሦራን፤ በ25+21 ርብሊን፤ በ30+23 ራሐልን፤ በ14ሳሙ 1:1-18 ሐናን፤ ይመ፤ እንዲሁም ዘሌ 20:20-21፤ መዝ 128:3፤ ኢር 22:30 ይመ።)

1:26-35 ይህ ክፍል፤ ኢየሱስ ከድንግል እንደ ተፀነ፤ ይናገራል (ቀ 27:34-35፤ ግቴ 1:18-25 ይመ።)፤ ኢየሱስ የተፀነበው በመንፈስ ቅዱስ ነው፤ ከሥላሴ ሁለተኛው፤ አካል ዘላለማዊ እምነት ላከ ሆኖ ላለ፤ “ሥጋ ሆነ” (ዮሐ 1:14)። ኢየሱስ ከመፀሐፍ ጀምሮ ፍጹም እምነትና ፍጹም አውቀው ነበር።

1:26 በስድስተኛው ወር፤ የሐንስ ከተፀነበት ጊዜ ጀምሮ

ማለት ነው። ናዝሬት፤ የማቴ 2:23 ማብ ይመ።

1:27 ወደ ታጩኛ፤ የማቴ 1:18 ማብ ይመ።

1:31 ሊየሱስ፤ የዚህን ስም ትርጉም በተመለከተ፤ የማቴ 1:21 አማራጭ ትርጉም ይመ።

1:32 የልዑል ልጅ፤ ይህ የማገራገጥ ስም ሁለት ነገሮችን ያመለክታል፤ እነዚህም፤ (1) የእግዚአብሔር የመለከቱ ልጅ መሆኑንና (2) ጊዜው ሲደርስ የተወለደ መሆኑን መሆኑን ነው። መሲሐኑ፤ በግልጽ የተመለከተው ቀጥሎ ባለው በውደ ምዝብላ ላይ ነው (ቀ 32-33)። ልዑል፤ በብሉይ ጾና በአዲስ ኪዳን ብዙውን ጊዜ ለእግዚአብሔር የተሰጠ የማገራገጥ ስም ነው (ቀ 35:76፤ 6:35፤ 8:28፤ ዘፍ 14:19 እኛ ማጠቃለል 22:14፤ መዝ 7:10 ይመ።)፤ ከዳዊት ዘር ለሆነው መሲሐ በብሉይ ኪዳን የተገባ ተሰፋ ነው (2ሐጡ 7:13:16፤ መዝ 216-7፤ 89+26-27፤ ኢላ 9:6-7)። የሴፍ ከዳዊት ዘር እንደ ሆነ ሁሉ፤ ማርያምም ከዳዊት ዘር ናት (ማቴ 1:16 ይመ።) ስለዚህ ኢየሱስ የዳዊት “ልጅ” ተብሎ ሊጠራ ይገባዋል።

1:33 ለዘላለም፤ መዝ 45:6፤ ራእ 11:15 ይመ። ለመንግሥቱም ፍጻሜ የለውም፤ የክርስቶስ በእግዚአብሔርና በሰው መካከል መሆን አንድ ቀን የሚያበቃ ቢሆንም (1ቆ 15:24-28 ይመ።)፤ አብና ወልድ በአንድነት የሚገዙበት መንግሥት ግን ፍጻሜ የለውም።

1:34 ይህ እንዴት ሊሆን ይችላል? ማርያም የጠየቀችው እንደ ክርያስ (ቀ 20)፤ ባለማመን አልነበረም (ቀ 45 ይመ።)።

1:35 ቅዱሱ፤ ኢየሱስ ከቶ ገጠአት አላደረገም (2ቆ 5:21፤ ዕብ 4:15፤ 7:26፤ 1ኤጥ 2:22፤ 1ዮሐ 3:5)።

1:36 ዘመድሽ ኢልሳቤጥ፤ ዝምድናቸው ምን ዐይነት እንደ ሆነ አይታወቅም።

አድርጋ እንዲህ አለች፡ “አንቺ ከሴቶች መካከል የተባረከሽ ነሽ፤ የማሕፀንሽም ፍሬ የተባረከ ነው።”⁴³ ለመሆኑ የጌታዬ እናት ወደ እኔ ትመጣ ዘንድ እኔ ማን ነኝ? “እነሆ፤ የሰላምታሽ ድምፅ ጀርዬ እንደ ገባኝ በማሕፀኔ ያለው ፅንሰ በደስታ ዘሎ አልና።”⁴⁴ ጌታ ይፈጸማል ብሎ የነገራትን ያመነች እርሷ የተባረከች ናት!”

የማርያም መዝሙር

1፡46-53 ተጓ ምብ - 1 ሳጦ - 2፡1-10

⁴⁶ማርያምም እንዲህ አለች፤

“ነፍሴ ጌታን ከፍ ከፍ ታደርገዋለች፤

⁴⁷መንፈሴም በመድኃኒቱ

በስፕሪቲካል ደስ ትሰኛለች፤

⁴⁸እርሱ የባሪያውን መዋረድ

ተመልክቶአልና።

ከዛሬ ጀምሮ ትውልድ ሁሉ

ብዕዕት ይሉኛል፤

⁴⁹ኃያል የሆነው እርሱ ታላቅ

ነገር አድርጎልኛልና፤

ስሙም ቅዱስ ነው፤

⁵⁰ምሕረቱም ለማፈሩት ከትውልድ

እስከ ትውልድ ይኖራል።

⁵¹በከንዱ ብርቱ ሥራ ሠርቶአል፤

በልባቸው ሐሳብ የሚታበዩትን

በትኖላቸዋል፤

⁵²ገዢዎችን ከዙፋናቸው አርቀደላቸዋል፤

ትሐታንን ግን ከፍ ከፍ አድርጎአቸዋል፤

⁵³የተራቡትን በበኋ ነገር አጥግቦአቸዋል፤

ሀብታሞችን ግን ባደላቸውን

ሰደአቸዋል፤

⁵⁴ምሕረቱን በማስታወስ በባሪያውን

እስራኤልን ረድቶአል፤

⁵⁵ይህም ለአባቶቻችን እንደ ተናገረ፤

ለአብርሃምና ለዘሩ ያለውን

ለዘላለም ለመጠበቅ ነው።”

⁵⁶ማርያምም ሦስት ወር ያህል ኤልሳቤጥ ዘንድ ከቂዩች በኋላ ወደ ቤቷ ተመለሰች።

1፡42 መፃፃ፡24
1፡43 ዮሐ13፡13
1፡46 መዝ34፡23
1፡47 መዝ18፡46
ሉሳ17፡10፡61፡101
ዕፃ3፡18፡1፡፲፱
1፡12፡34፡10
1፡48 ተፃ38፡መዝ
138፡61ሉቃ11፡27
1፡49 መዝ71፡19፡1
11፡19
1፡50 ዘወ20፡61
መዝ103፡17
1፡51 ዘፍ11፡8፡ዘወ
18፡11፡2፡፲፱፡22፡28
መዝ98፡1፡አላ
40፡10፡አር13፡9፡1
49፡16
1፡52 ጥቴ23፡12
1፡53 መዝ107፡9
1፡54 መዝ98፡3
1፡55 ገላ3፡16

1፡59 ዘፍ17፡12፡1
ዘሉ12፡3፡አሉ2፡21፡1
ሉሐ3፡15
1፡60 ተፃ13፡63፡1
ጥቴ3፡1
1፡62 ተፃ22
1፡63 ተፃ13፡60፡1
ጥቴ3፡1
1፡64 ተፃ20፡1
ሐዘ24፡27
1፡65 ተፃ39
1፡66 ዘፍ39፡21
ሉሥ11፡21
1፡67 ተፃ15፡1
ሉሐ2፡28
1፡68 ዘፍ24፡27፡1
1፡78፡15፡መዝ72፡1
18፡11፡1፡9፡ሐፃ7፡16
1፡69 1፡፲፱፡2፡1፡1
102፡፲፱፡22፡3፡1
መዝ18፡2189፡17
1፡32፡17፡1፡አዘ
29፡21፡ጥቴ1፡1፡1
1፡70 ሉር23፡5፡1
ሉሥ3፡21፡1 ሮግ1፡2፡1
1፡72 መዝ105፡8፡1
9፡106፡45፡1፡አዘ
16፡60፡ግዝ7፡20

የመጥቀቱ የሐንሰ መወለድ

⁵⁷የኤልሳቤጥም የመውለጃዋ ቀን ደረሰ፤ ወንድ ልጅም ወለደች።⁵⁸ ሳቢራቶቿና ዘመ ደቺም ገታ ታላቅ ምሕረት እንዳደረገላት ሰሙ፤ የደስታዋም ተካፋዮች ሆኑ።

⁵⁹በሰምንተኛውም ቀን ሕፃኑን ሊገርዙት መጡ፤ በአባቱም ስም ዘካርያስ ሊሉት ፈለጉ፤ “እናቱ ግንን “አይሆንም፤ የሐንሰ መባል አለበት” አለች።

⁶¹እነርሱም፤ “ከዘመዶችሽ በዚህ ስም የተጠራ ማንም የለም” አሏት።

⁶²አባቱንም ምን ስም ሊያወጣለት እንደ ሚፈልግ በምልክት ጠየቁት።⁶³ እርሱም መጻፊያ ስሌዳ እንዲሰጡት ለምኖ፤ “ስሙ የሐንሰ ነው” ብሎ አፈ፤ ሁሉም በነገሩ ተደነቁ።⁶⁴ ወዲያውም አፉ ተከፈተ፤ እን ደበቱ ተፈታ፤ እፕሊስቲካንም አያመሰገን መናገር ጀመረ።⁶⁵ ሳቢራቶቹም ሁሉ በፍር ይታ ተሞሉ፤ ይህም ሁሉ ነገር በደጋማው የሀሳብ ምድር ሁላ ተወራ።⁶⁶ ይህንም የሰሙ ሁሉ፤ “ይህ ሕፃን ምን ሊሆን ይሆን?” አያሉ ነገሩን በልባቸው ያዙ፤ የገታ እጅ በእር ግጥ ከእርሱ ጋር ነበርና።

የዘካርያስ ትንቢት

⁶⁷የሐፃኑም አባት ዘካርያስ በመንፈስ ቅዱስ ተሞልቶ እንዲህ ሲል ትንቢት ተናገረ፤

⁶⁸“የእስራኤል ስምዝኒ ገታ ይመስገን፤

መጥቶ ሕዝቡን ተሰክቶአልና።

⁶⁹በባሪያው በዳዊት ቤት፤

የድነት ቀንድ” አስነሥቶአልና፤

⁷⁰ይህም ጥንት በቅዱሳን ነቢያቱ አፍ

እንደ ተናገረው፤

⁷¹ማዳኑም ከጠላቶቻችንና ከተባራሪዎቻችን

ሁሉ እጅ ነው፤

⁷²ይህንም ያደረገው ለአባቶቻችን

ምሕረቱን ለማሳየት፤

ቅዱስ ኪዳንን ለማስታወስ፤

⁶⁹ ቀንድ በዚህ ስፍራ ብርታትን በትእምርትነት ያሳያል

1፡44 በደስታ፤ በማሕፀን ውስጥ ያለው ሕፃን፤ ሊመረመር በማይቻል ሁኔታ በደስታ እንዲዘል መንፈስ ቅዱስ አደረገ።

1፡46-55፤ በሉቃስ ወንጌል በምዕራፍ 1 እና 2 ላይ ከሚ ገኙት አራት መዝሙሮች አንዱ ይህ ነው፤ (ቀ 68-79፤ 2፡29-32 እና ማገ ይመ) ይህ የምስጋና መዝሙር “መወደስ” በመ ስል የሚታወቅ ነው፤ ከዳዊትና ከሐና መዝሙርም ጋር የሚመሳ ስልና የሚገጸጸ ነው (1፡፲፱፡2፡1-10፤ ዩ2፡መ፡2፡1 ማገ ይመ)።

1፡50 ለሚፈሩትን እግዚአብሔርን በማክበር እንደ ፈቃዱ የሚኖሩትን ማለት ነው።

1፡51 በከንዱ፤ የእግዚአብሔርን ኃያል ሥራ በዘይቤለዊ አገላለጽ የሚያይ ነው። ሆኖም ግን እግዚአብሔር መንፈስ በመሆኑ ሥጋዊ አካል የለውም (ጥቴ 4፡24)።

1፡53 የተራሰቡትን በሥጋዊና በመንፈሳዊ ራብ ያሉትን ማለት ነው (ማቴ 5፡6፤ ዮሐ 6፡35)። የእግዚአብሔር የሚገጥሙት መምጣት በየትኛውም ዐይነት የሕይወት አትጣሩ ለውጥ ያመለክታል።

1፡54 ምሕረቱን በማስታወስ የዘግሬው መደምደሚያ፤ እግዚአብሔር ለሕዝቡ የዘገውን ቃል እንዲያደርግ የሚያስረ ግጥ ነው (ዘፍ 22፡16-18 ይመ)።

1፡56 ሦስት ወር፤ ማርያም ከኤልሳቤጥ ጋር የቆየችው የሐንሰ እስከ ተወለደበት ጊዜ ድረስ ነበር፤ ከዚያ በኋላ ግን፤ ናዝሬት ወደሚገኘው ቤቷ ተመልሳለች።

1፡59 በአባቱም ስም በዮሴፍ ወለደ ከሪዮን ጽሑፍ እንደ

ተመለከተው (ሕይወቱ 1)፤ በዚያ ዘመን ይህ ዐይነት ልማድ ነበር።

1፡62 ለተገኙ... በምልክት ጠየቁት፤ መናገር ካልቻሉ ሲሆን አይችሉም ከሚል ግምት የተነሣ ሊሆን ይችላል።

1፡63 መጻፊያ ስሌዳ ስም የተቀበ አነስተኛ የዕንጨት ሰሌዳ ሊሆን ይችላል።

1፡67 በመንፈስ ቅዱስ ተሞልቶ ... ትንቢት ተናገረ፤ ትንቢት፤ ወደፊት የሚደርሰውን የሚነገርበት ብቻ ሳይሆን፤ የእ ግዚአብሔርንም ቃል የሚታወቅበት ነው። ከዘካርያስ ሚስቱም ኤልሳቤጥ (ቀ 41፡45)፤ በራሳቸው ሊናገሩ የማይችሉትን ነገር፤ በመንፈስ ቅዱስ ኃያል ለመናገር ቻሉ።

1፡68-79፤ ይህ ዝማራ “ቡረኪ” ተብሎ ይታወቃል፤ ምክ ጌቶም በዐረቶች ነገሩ መጀመሪያ ላይ ያለው ቃል በላቲን ቅጂ ቡራኪ የሚል ስም ሰላለው ነው። “መወደስ” ከምስጋና መዝሙር ጋር ተመሳሳይ ሲሆን ይህ “ቡረኪ” ግን እንደ ትንቢት ያለ ነው።

1፡68 ሕዝቡን ተሰክቶአልና፤ ብሔራዊ ነጻነትን ብቻ ሳይ ሆን (ቀ 71) የሥነ ምግባርና መንፈሳዊ ድነትንም ያመለክታል (ቀ 75-77)።

1፡69 ቀንድ፤ ኃያልን ያመለክታል (ዘፍ 33፡17፤ መዝ 22፡21፤ ሚክ 4፡13 ይመ)፤ ከዳዊት ዘር የሆነው መሲሐ እያ ሰላኝ የማዳን ኃያል አለው (አግራፋጭ ትርጉም ይመ)።

⁷⁵ ለአባታችን ለአብርሃም የማለውን መሐላ ማሰብ፤

⁷⁴ ከጠቀሱትን እጅ አውጥቶ፤ ያለ ፍርሀት እንድናገለግለው፤

⁷⁵ በዘመናችንም ሁሉ በቅድስናና በጽድቅ በፊቱ ሊያቆምን ነው።

⁷⁶ ደግሞም አንተ ሕፃን ሆይ፤ የልዑል ነቢይ ትባላለህ፤ የጌታን መንገድ ለማዘጋጀት በፊቱ ትሄዳለህና፤

⁷⁷ የጎጢአታቸውን ስርዮት ከማግኘታቸው የተነሣ፤ ለሕዝቡ የመጻፃን ፅውቀት ትሰጥ ዘንድ፤

⁷⁸ ከአምላካችንም በጎ ምሕረት የተነሣ፤ የንጋት ፀሐይ ከሰማይ ወጣችልን፤

⁷⁹ ይኸውም በጨለማ ለሚኖሩት፤ በሞት ጥላ ውስጥም ላሉት እንዲያበራረጥ፤ እግሮቻችንንም ወደ ሰላም መንገድ እንዲመራ ነው።”

⁸⁰ ሕፃኑም አደገ፤ የመንፈስም ጠነከረ፤ ለእስራኤልም ሕዝብ በይፋ እስከ ታያበት ቀን ድረስ በበረሃ ኖረ።

የኢየሱስ መወለድ

2 በዚያን ዘመን፤ የዓለሙ ሁሉ ሕዝብ እንዲቋጠርና እንዲመዘገብ ከአውግስጦስ

1፡73 ዘፍ22፡16-18
1፡74 ወጦ9፡141
1፡75 ሌፈ4፡24
1፡76 ተ1፡7323351
ግቴ3፡3111፡91
ግር5፡7
1፡77 ኤር31፡341
ግቴ1፡21፡ግር1፡4
1፡78 ሚል4፡2
1፡79 መዝ
107፡141 ኢሳ 9፡21
59፡91፡ግቴ4፡161
ሉቃ2፡141፡ሐሥ
26፡18
1፡80 ሉቃ2፡40፡52

2፡1 ግቴ22፡171
24፡141፡ሉቃ3፡1
2፡2 ግቴ4፡241
ሐሥ 15፡23፡411
21፡31 ግላ1፡21
2፡4 ሉቃ7፡42
2፡5 ሉቃ1፡27
2፡9 ሐሥ5፡19
2፡11 ግቴ1፡16፡
21፡16፡16፡201፡፱
3፡1714፡4211፡271
3፡13ሐሥ2፡361
3፡2015፡31፡19፡221
13፡231፡ሚ1፡1411
ጢዋ4፡101
1፡፱ሐሥ1፡14

ቂርባ ትእዛዝ ወጣ። ጌህም ቆሬኔዎስ የሶርያ ገዢ በዝረበት ጊዜ የተደረገ የመጀመሪያው የሕዝብ ቋጠር ነበር። ስለዚህ የአምላካዊ ስሙ ለመመዝገብ ወደየራሱ ከተማ ሄደ።

የሴፍም ከዳዊት ቤትና ወገን ስለ ነበረ፤ በገሊላ አውራጃ ከምትገኘው ከናዝሬት ከተማ ተነሥቶ የዳዊት ከተማ ወደሆነው፤ ቤተሌሁም ወደምትባል ከተማ ወደ ይሁዳ ወጣ።

ፊደዚያም ለመመዝገብ የተጓዘው፤ የመውለጃ ጊዜዋ ከተቃረበው ከእጮኛው ከማርያም ጋር ነበር። የዚያም እንዳሉ የምትወልድበት ጊዜ ደረሰ፤ የብዙር ልጅ የሆነና ወንድ ልጅ ወለደች፤ በጨርቅም ጠቀለለችው፤ በእንግዶችም ማረፊያ ቦታ ሰላገኘ። በግርማም አስተኛቸው።

እርሻችና መላእክት

በዚያው አገር በሌሊት መንጋቸውን ሲጠብቁ በሚዳ የሚያድሩ እርሻች ነበሩ። የጌታም መልአክ ድንገት መጥቶ በአጠገባቸው ቆመ፤ የጌታም ክብር በዙፍቸው አበራ፤ ታላቅም ፍርሀት ያዛቸው።¹⁰ መልአኩ ግን እንዲህ አላቸው፡ “እትፍሩ፤ ለሕዝቡ ሁሉ የሚሆን ታላቅ ደስታ የምሥራች አምተኛላችኋለሁና።¹¹ ዛሬ በዳዊት ከተማ መድኅን ተወልዶላችኋልና። እርሱም ጌታ

1፡74 እጅ ለውጥቶ ከጥንኛውም ዐይነት ጭናና እስረት፤ እንኳም ከጎጢአት ባርነት ያለ ጥርጥር ነጻ እንደሚያወግ ያመለክታል።

1፡76 የልዑል ነቢይ ትባላለህ፤ እያሰኘ ግን፤ “የልዑል ልጅ” ይባላል (ቀ 32 እና ግብ ይመ)። መንገድ ለማዘጋጀት፤ የ3፡4 ግብ ይመ።

1፡78 የንጋት ፀሐይ፤ የመሢሁን መምጣት ያመለክታል (በዘጉ 24፡171 ኢሳ 9፡21 60፡11 ሚል 4፡2 ላይ የተገለጹትን ሥዕላዊ አገላለጽ ይመ)። ከዘርያስ ያመለከትው፤ “የልዑል ነቢይ” የተባለውን ልጁን ብቻ አይደለም (ቀ76-77)፤ የሚመጣውን መሢሁንም አክብረታል (ቀ 78-79)።

1፡79 በጨለማ ለሚኖሩት፤ ከአገዛዝላብራር ተለይተው የጠፉትን ግለት ነው (ኢሳ 9፡1-21 ግቴ 4፡16)። ሰላም፤ የ2፡14 ግብ ይመ።

1፡80 በይፋ እስከ ታያበት፤ የሐንሰን በይፋ እንዲታወቅ ያደረገው፤ ሰብዙኛ የመሢሁን መምጣት ማወጃ ነው፤ አገላግሎትን በጀመረበት ጊዜም ዕድሜው ሠላሳ ዓመት አይሆን አይቀርም (የ3፡23 ግብ ይመ)። በበረሃ ኖረ፤ ወላጆቹ በሽም ገጽናቸው የወለዱት ከመሆኑም የተነሳ በልጅነቱ ስለሞት ያደገው በኢየሱሴልምና በተባበሩት ባሕር መካከል ባለው ምድረ በዳላዊን አይቀርም።

2፡1 ዘመንን በተመለከተ ከፃዕን ታሪክ ጋር በማዛመድ ትረካውን ያቀረበ የወንጌል ጸሐፊ፤ ሉቃስ ብቻ ነው። እንዲቋጠር፤ ለውትድርና አገልግሎትና ቀረጥ ለግንስፊል የተደረገ ቋጠራ ነው። ሆኖም አይሁድ ከርም የውትድርና አገልግሎት ነጻ ነበሩ። አገዛዝላብራር እንዲቋጠር የአረማውን ገንሥ ማደጅ በመጠቀም በሚክ 5፡2 ላይ የተገለጸው ትንቢት እንዲፈለም አደረገ። ለውግ ስጦት ፈላር፤ በብዙዎች ዘንድ እንደሚታመነው፤ የመጀመሪያው ወና ታላቅ የሆነው የርም ገንሥ ነበር (ከ31 ዓ.ት. 14 ዓ.ም)። የሪፐብሊክ የአገዛዝ ሥርዐትን በንጉሠ ነገሥት የአገዛዝ ሥርዐት በመተካት፤ ግዛቱን በመላው ሚድትራኒያን አካባቢ በማስፋፋት፤ በፊርሱ የአገዛዝ ዘመን ዝነኛ የሆነውን “የርም የሰላም ዘመን” የመሰረተው እርሱ ነው። ለርም የሥነ ጽሑፍና የሕንጻ ሥራ ወርቃማ ዘመን መጀመር ምክንያቱም ነበር። አውግስጦስ ግለት “ከፍ ያለ” ግለት ሲሆን፤ ይህ የማዕረግ ስም የተሰጠው በ27 ዓ.ት. ነበር። በርም መወሰን ምክር ቤት በ78-81 ደድሞ ብልሃት ያቀፈ።

2፡2 ቆሬኔዎስ፤ ምናልባት ይህ ባለ ሥልጣን በጎላፊነት ቦታ ላይ ተቀምጦ የነበረው፤ ለሁለት የአገልግሎት ዘመን ላይ

ሆን አይቀርም፤ የመጀመሪያው ከ64 ዓ.ት. ሲሆን፤ ሁለተኛው ደግሞ ከ69 ዓ.ም ነው። እያንዳንዱ የሥልጣን ዘመንም፤ ከሕዝብ ቋጠራ ጋር የተያያዘ ነው። በዚህ ቀጥሮ ላይ የተጠቀሰው የመጀመሪያው የሕዝብ ቋጠራ ሲሆን፤ በሐሥ 5፡37 ላይ የተጠቀሰው ግን፤ ሁለተኛ ቋጠራ ነው።

2፡3 ወደየራሱ ከተግጥ ምናልባት ወደ አባተቻቸው የት ውልድ ከተማ ሲሆን ይችላል።

2፡4 ናጌሬት ... ቤተ ልሔያን ዳዊት ከተወለደበት የቤተ ልሔያ ከተማ (1፡4መ 17፡12፡20፡6)፤ እስከ፤ ናጌሬት፤ ቢያንስ በእገር ሦስት ቀን ያህል ያስከዳል። ይሁሉን በግሪክና በሮማውያን ዘመነ መንግሥት፤ የታሰሩትና፤ ደብዳቤ ክፍል ግለት ነው፤ ቀደም ሲል ግን በይሁዳ መንግሥት ታቅፎ ነበር።

2፡5 ለውጭ የማቴ 1፡18 ግብ ይመ። ከማርያም ጋር፤ ምናልባት ከዳዊት ዘር በመሆኗ፤ ምዝገባው ሳይመለከታት አይቀርም። የርም ግዛት የሆነችው ፓሊስቲና በምትገኝበት በሶሪያ ዕድሜ አቸው በሥራ ሁለትና ከዚያም በላይ የሆናቸው ሴቶች፤ ገብር እንዲከፍሉና እንዲመዘገቡ ይጠየቁ ነበር።

2፡7 በጨርቅም፤ እዚህ የተወሰደ ሕፃንን በጨርቅ መጠቀል የተለመደ ስሙ። በግርማን እንስሳቱ በሚያድርበት ቦታ ግለት ነው፤ ክርስቶስ በበረሃ መወለዱን የሚያመለክተው ይህ ብቻ ነው። ይህ እንደ በረሃ ያገለግል የክበረ ዋሻ እንደ ሆነ በእፈ ታሪክ ይነገራል።

2፡8 በሚዳ የሚያድሩ፤ ደረቅ የሆነ የወደይ ወር ነው ግለት አይደለም፤ ለቤተ መቅደስ መሥዋዕት የመጡ መንገዥቤተ ልሔያ አጠገብ በሚገኘው ሚዳ ላይ ዓመቱን ሙሉ ይለማሩ ነበር፤ ለዚህ እርሻቸው በዚያ ይወሉና ያድሩ ነበር። ለጠብቀው ከሌላና ከነጣቱ አውራ ግለት ነው።

2፡9 የጌታም መልአክ፤ በ1፡11 በማቴ 1፡20፡ 24፡ 2፡13-19 በተገለጠት የልደት ትረካውን ውስጥ መልአኩ የተጠራው በዚህ ስም ሲሆን፤ በ1፡11 ላይ ግን ይህ መልአክ ገብርኤል እንደ ሆነ ተጠቅሷል (1፡19፡ 1፡26 ይመ)።

2፡10 እትፍና፤ መልአክ ሲመለከቱ መናረቅ ተባለው የመሆኑ (የ1፡13 ግብ ይመ)፤ የሚያበረታታ ቃል አስፈላጊ ነበር።

2፡11 በዳዊት ከተግጥ በቤተ ልሔያ ግለት ነው። መድገን፤ አብዛኞቹ አይሁዳውያን ከርም አገዛዝ ነጻ የሚያወጣቸውን መድገን፤ የፖለቲካ መሪ ይልል፤ የክብረ ሲሆን፤ የቀሩት ደገም ከጠንቃቄ ከነሩ ውጣ ውረድ ነፃ የሚያወጣቸውን መድገን ይፈልጉ ነበር። በዚህ ቦታ የተጠራው መድኅን ግን ከጎጢአትና ከሞት ነፃ የሚያወጣት ነው (ማቴ 1፡21፡1 ሉቃ 4፡42 ይመ)። ጌታ

ክርስቶስ ነው።¹² ይህ ምልክት ይሁናችሁ፤
ሕፃን ልጅ በጨርቅ ተጠቅልሎ በግርግም
ተገኝቶ ታገኛላችሁ።”

¹³ ድንገትም ብዙ የሰማይ ሰራዊት ከመልአክኑ ጋር ታዩ፤ ስግዚአብሔርንም እያመሰገኑ፤ እንዲህ አሉ፡

14“ክብር ስነግዚአብሔር በአርያም፣ ሰላምም እርሱ ለሚወዳቸው ሰዎች በምድር ይሁን!”

¹⁵መላእክቱ ከእነርሱ ተለይተው ወደ ሰማይ ከወጡ በኋላ እረኞቹ፣ “ጌታ የገለጠልንን ይህን የሆነውን ነገር እንድናይ ወደ ቤተ ልሔም እንሂድ” ተባባሉ።

¹⁶እነርሱም ፈጥነው ሄዱ፤ ማርያምንና
 የሴቶችን ሕፃናትም በማርግም ተኝቶ አገኙ።
¹⁷ካዩም በኋላ፤ ስለ ሕፃኑ የተነገራቸውን
 ገለጠው እውና። ¹⁸ይህንንም የሰሙ ሁሉ-
 ለእርሻቹ በነገራቸው ነገር ተደነቀ፤ ¹⁹ማርያም
 ግን ይህንን ሁሉ በልቧ ይዛ ታሰባለች ነበር።
²⁰እነርሻቹም ሁሉም ነገር እንደ ተነገራቸው
 ሆኖ በማግኘታቸው፤ ስለ ሰሙትና ሰላዩት
 ሁሉ ስገዛቸዋል፤ እያሰሉና እያመሰገኑ ተመ-
 ለሱ።

ሕፃኑን ኢየሱስ ወደ ቤተ መቅደስ ወሰዱት

21 ለምንት ቀን ሆኖት የመገረዣ ጊዜው ሲደርስ፣ ከመፅሐፍ በፊት መልእክት ባወጣለት ስም ኢየሱስ ተባለ።

22በሙሴ ሕግ መሠረት፤ የመንጃታቸው
ወቅት በተፈፀመ ጊዜ፤ የሴፍና ማርያም
ሕፃናት ሰጌታ ለማቅረብ ወደ ኢየሩሳሌም
ይዘውት ወጡ፤ 23ይኸውም በጌታ ሕግ፤
“ተባባሪ የሆነ በኮር ሁሉ ለጌታ የተቀደሰ

2+12 1q²2+341
10+711+719+291
7²86+171A₁
7+14
2+14 A₁9+61
2+7153+51²85+5
1A₁-+1791²A₁14+2
71C²15+1
A₁A₂2+14:17
2+16 A₁ 7
2+19 A₁ 51
2+20 7²9+8
2+21 A₁-+1311
59
2+22 HA₁2+2-8
2+23 H813+2:
12+15H₁3+13

2+24 H/L 12+8
2+25 +38/L A Q
52+9/L A 3+16+23+
2+27 +22
2+29 +26/L A
2+24
2+30 A Q 40+5+
52+10/L A 3+6
2+32 A Q 42+6+
49+6/L A 13+47+
26+23
2+34 A Q 8+14+
7+12+46+21+44+
1+4C 1+13+
2+4C 2+16+74+5+11
1 A T 2+7+8

ይሆናል” ተብሎ እንደ ተጻፈ ለመፈጸምና ረግጥም በገታ ሕግ፣ “ሁለት ዋናዎች ወይም ሁለት የርግብ ጫጩቶች እንደ ተባለ” መሥዋዕት ለማቅረብ ነበር።

²⁵በዚያን ጊዜ ጳውሎስ የሆነ ሰዎችን የሚባል አንድ ሰው በአየሩሳሌም ይኖር ነበር፤ እርሱም የእስራኤልን መጽናናት የሚጠባበቅና መንፈስ ቅዱስ በላይ ያደረ ሰው ነበር። ²⁶የግሞም የጌታን መስሊሳይ እንደሚደውል በመንፈስ ቅዱስ ተገልጦልት ነበር፤ ²⁷እርሱም በዚህ ጊዜ በመንፈስ ተመርቶ ወደ ቤተ መቅደስ ገባ፤ የልጁም ወላጆች በሕጉ ልማድ መሠረት ተገቢውን ሊፈጽሙት ሕፃኑን አያሱስን ይዘው በገቡ ጊዜ፤ ²⁸ሰዎችን ተቀብሎ ዐቀፈው፤ ስንዚህኩም እያመሰገን እንዲህ አለ፡

29“ቢታ ሆይ፤ ቃል በገባኸው መሠረት፤

አሁን ባሪያህን በሰላም አሰናብተው፤
³⁰ዐይኖቼ በሰዎች ሁሉ ፊት ያዘጋጀኸውን፤

31ግዳጌህን አይተዋልና።

ፊደል ለሕዝብ መገለጥን የሚሰጥ ብርሃን፤
ለሕዝብህ ለእስራኤልም ክብር ነው።”

³³አባቱና እናቱም ስለ እርሱ በተነገረው ነገር ተገረሙ። ³⁴እምዋንም ባረካችው፤ እና ቱን ማርያምንም እንዲህ አሳት፡ “ይህ ሸሽን በአስራሌል ለብዙዎች መኑነትና መውደቅ መከንያት እንዲሆን፤ እምዋን ክፉ ለጊዮ ስወርያበት ምልክት ይገኛሆን ተወስድላል፤ ³⁵የብዙዎችም ያልህ ሐሳብ የተገለጠ እንዲሆን፤

*11 ወይም መሲሕ ክርስቶስ (በግርክ) -ሲሕ (በዕብራይስጥ) ማለት ሲሆን የሁለቱም ትርጉም የተቀባ ማለት ነው፤ እንዲሁም ቀጽ 26 ይመስላል።

በዚህ የማዕረግ ስም አስቀድሞ ይጠራ የነበረው እግዚአብሔር ነው፤ በኋላ ግን መሢሔም በዚህ የማዕረግ ስም ተጠርፏል (ሐላ 2:36፤ ፊል 2:11 ይመ)። **ክርስቶስ** አማራጭ ትርጉሙን ይመ።

2፡14፤ የ1፡46-55 ግብ ይመ። መላእክት ለእግዚአብሔር
ያስጋሩ በማቅረብ የእርሱን ክብርና ግርግ መስኮቱ በሰርዮ በሰርዮ
የእግዚአብሔር ማደራዳ የሆነውን ለማይ ያመሰክታል (በግጥ፤
6፡9 ጋር ያነጻጽፍ)። ሰለምን እርሱ ለሚወዳቸው ሰዎች በድምፅ
ይሁኑ፤ ሰለም እንደሚሰጣቸው ተስፋ የተገባላቸው ለሁሉ
ሳይሆን፤ እግዚአብሔር ደስ ለሚገኝላቸው ብቻ ነው፤ ሰለም የተሰጣቸውም
እግዚአብሔር ደስ ለተሰገባቸው ብቻ ነው (ሉቃስ
“ደስ ይለፍሉ” 3፡22 “በፃ ፈቃድ” በ10፡21 “መልካም ፈቃድ”
12፡32 ሐዘንን እንደገጥ እንደተጠቀመላቸው ይመ። የርምጃ ግዛትን
በርምጃ የሰላም ሐዘንን የነበረው ሰለም፤ ውጫዊ ብቻ ነበር። መላእክት
ንግሥት ከዚህ ይልቅ ጥልቅና ዘላቂ የሆነውን ሰለም ወወጁ፤ ይህም
በመሥራት በኩል እውነት የሆነው የእያምርና የናበስ ሰላም ነው
(ፋ፤11)። ከእግዚአብሔር ጋር ሰለም የሚገኘው፤ በክርስቶስ በግሙሴ
ነው (ርሜ 5፡1)፤ “እርሱ ለሚወዳቸው” የተባላላቸው፤ ለግሙሴ
ጥንቅ ናቸው። ከጻፍገጥ ዘር የሆነው መሥራት፤ የተሰለም አለቃ
ተብሎአል (ኢ፡፡9፡6)፤ ክርስቶስም ለደቀ መዛሙርቱ ሰለም
እንደሚሰጣቸው ቃል ብብተሳቸዋል (ዮሐ 14፡27)። በሌላ በኩል
የግጥ፤ ራሱ ክርስቶስ መለያየትን እምቲኋል (“ሰይፍ” የሚለውን
ቃል ማቴ 10፡34-36 ይመ፤ ከሉቃ 12፡49 ጋር ያነጻጽፍ)። ከእግዚአብሔር ጋር ሰለም
ማይገኙ ያስከትላልና (ዮሳ 4፡4)።

2:20 ለገዢ ለብሔር፡፡ ለያመሰገን ለቃስ ብዙ ጊዜ
የተጠቀመበት አባባል ነው (1:64; 2:13:28; 5:25-26; 7:16;
13:13; 17:15; 18: 18:43; 19:37; 23:47; 24:53)::

2:22 የመንጃታችው፤ አንዲት ሴት ወንድ ልጅ ከወለደች በኋላ፤ የመንጃት ሥርዐት ለመፈፀም ወደ ቤተ መቅደስ ሄዶ መሥዋዕት ከማቅረባ በፊት፤ አርባ ቀን መቆየት ነበረባት።

የበገ ጠዕኖና ርገብ (ዋናስ) ለማቅረብ ባትችል፤ ሁለት ርገዎች (ዋናላቸው) ማቅረብ ይኖርባታል (ዘሌ 12፡8-9) ከዘሌ 5፡11 ጋር ያነጻጽሩ ለፈጉ ለማቅረብ (ሕጎችን) የሰውም ሆነ የእንስሳ በቡር “ለጌጋጉ የተረቀቀ” ነው (ኦፕ23፡ ዘ፡ 13፡12-13 ይወጣ)። በዚህ መልክ ይቀርቡ የነበሩት የእንስሳ በቡር መሥዋዕት ሲሆኑ በቡር የሆኑ በዎች ገን፣ ዕድሜ ልካቸውን ለገዛቢዎቻቸውን ያገ ለገላብ። ለሰውም እስራኤል በቡር የሆኑ ወንጀሎች ፈገገ ግን ሊዋወጥ ያገኘው ሆኖም የገለገሉ ነበር (ዙ፣ 3፡11-13፤ 8፡17-18 ይወጣ)። ወደ ሊዮናሳልም፤ በቤተ ልሔምና በሊዮናሳልም መካከል ያለው ርቀት 8 ኪ.ሜ. ነው።

24:25 የአስፋሌን መጽናናት መሠረት በመጣ ጊዜ፤
ለአዝዙ የሚያመጣውን መጽናናት ያመለክታል። (ማገ. 26:38)
24:51፤ 24:21፤ እ.አ. 40:1-2፤ ማቴ 5:4 ይመ.። (መገደብ ቅዱስ)
ሰዎች ያደረጋቸውን በእርሱ ላይ መንፈስ ያደረገውን ከአንጠ
ቆስጦ ሆኖ በኋላ በአማኞች ሁሉ ላይ ባደረገት ሁኔታ አልነበረም፤ ሆኖም ለመያዝ "ከርሱላላን" ያውቅ ነፃና መንፈስ ቅዱስ ፅው
ቅት ሰጥቶታል።

2:29-32/ የ1:46-55 ማብ ይመ::
2:30 በሰዎች ሁሉ፤ ራሱ ለቃስ ከአራዛብ ወገን በመሆኑ፤

ድነት የተሰጠው ለአሕዛብ (ቍ 32) እንዲሁም ለአይሁድ መሆኑን በጥንቃቄ በአጽንዖት አመልክቶአል።

2:33 አባቱ ሉቃስ የሴፍን አባት ማለቱ ኢየሱስ ከድንገል መወለዱን ዘንግቶ አይደለም (1:26-35)።

2:34 በእስራኤል ለባዙዎች መነሣትና መድደት በእርሱ የሚያምኑትን ክርስቶስ ያነሳቸዋል፤ ለማያምኑዎች ግን የማስ ናከያ ዐለት ነው (20:17-18፤ 1ቆሮ 1:23)፤ጴጥ 2:6-8 ይመጣ። ለብዙዎች... ምክንያት እንዲሆን ክርስቶስ ወደ ልባቸው ያመለከ ኃላፊ እንዲሆን ላለ ለገጠላትኝና ያለውን ፍቅር ያሳያል፤ በእ ያህል እርሱን የማይቃወም ለብን ይቃወማለሉ ማለት ነው።

የአንድም ነፍስ ደግሞ በሰይፍ ይወጋል።”

³⁶ደግሞም ከአሲር ወገን የሆነች የፋኑ አል ልጅ፣ ሐና የምትባል ካቢይት በዚያ ነበረች፤ እርሳም በጣም አርጅታ ነበር፤ በድንግልናም ካገባችው ባላም ጋር ሰባት ዓመት የኖረች ነበረች፤ ³⁷ድረሃም ሰማንያ አራት ዓመትም እስኪሆናት ድረስ ቀንና ሌሊት ከቤተ መቅደስ ሳትለይ፤ በጾምና በጸሎት የምታገለግል መበለት ሆና ቄዋች። ³⁸በዚያ ኑም ጊዜ ቀርባ ስንዚላከቤርን አመሰግነች፤ የኢየሱሳሌምንም መቤዢያት ለሚጠባበቁ ሁሉ ስለ ሕፃኑ ተናገረች።

³⁹የሲፍና ማርያም በጌታ ሕግ የታዘዘውን ሁሉ ከፈጸሙ በኋላ፤ በገሊሳ አውራጃ ወዳለችው ከተማቸው ወደ ናዝሬት ተመለሱ። ⁴⁰ሕፃኑም እያደገና እየጠነከረ ሄደ፤ በጥበብ ተሞላ፤ የስንዚላከቤርም ጸጋ በእርሱ ላይ ነበረ።

ኢየሱስ በዐሥራ ሁለት ዓመቱ ወደ ቤተ መቅደስ ሄደ

⁴¹ወላጆቹም በየዓመቱ ለፋሲካ በዓል ወደ ኢየሱሳሌም ይሄዱ ነበር። ⁴²ልጁም ዐሥራ ሁለት ዓመት በሆነው ጊዜ፤ እንደ ተለመደው ወደ በዓሉ ወጡ። ⁴³በዓለን ከፈጸሙ በኋላ፤ ወደ ቤታቸው ሲመለሱ፤ ብላቴናው ኢየሱስ በኢየሱሳሌም ቀረ፤ ወላጆቹ ግን መቅረቱን አላወቁም ነበር። ⁴⁴አብርኦቸው ያለ መስሎአቸው፤ የአንድ ቀን መንገድ ተጓዙ፤ በኋላ ግን ከዘመዶቻቸውና ከወዳጆቻቸው ዘንድ ይፈልጉት ጀመር፤ ⁴⁵ባጡትም

2፡36 ሐሥ21፡9
2፡37 ሐሥ13፡31
14፡2311ጢጥ5፡15-9
2፡38 ሐ 251
ሉሳ 40፡2152፡91
ሉቃ1፡68124፡21
2፡39 ሐ511
ማቴ2፡23
2፡40 ሐ521
ሉቃ1፡80
2፡41 ዘፀ23፡151
ዘላ1፡61-81
ሉቃ22፡8

ጊዜ እየፈለጉት ወደ ኢየሱሳሌም ተመለሱ። ⁴⁶ከምስት ቀንም በኋላ፤ በመምህራን መካከል ተቀምጦ ሲያዳምግባቸውና ጥያቄ ሲያቀርብላቸው በቤተ መቅደስ ውስጥ እገኙት፤ ⁴⁷የሰሙትም ሁሉ በማስተዋሉና በመልሱ ይደነቁ ነበር። ⁴⁸ወላጆቹም ባዩት ጊዜ ተነረሙ፤ እናቱም፤ “ልጄ ሆይ፤ ለምን እንዲህ አደረግኻችን? አባትህና እኔኮ ተጨንቀን ስንፈልግህ ነበር” አለችው።

⁴⁹እርሱም፤ “ለምን ፈለጋችሁኝ? በአባቴ ቤት መገኘት እንደሚገባኝ አላወቃችሁምን?” አላቸው። ⁵⁰እነርሱ ግን የተናገራቸው ነገር አልገባቸውም።

⁵¹ከዚያም አብርኦቸው ወደ ናዝሬት ወረደ፤ ይታዘዝላቸውም ነበር። እናቱም ይህን ሁሉ ነገር በልቧ ትጠብቀው ነበር። ⁵²ኢየሱስም በጥበብና በቁመት በሞገስም በስንዚላከቤርና በሰው ፊት አደገ።

የመጥምቁ ዮሐንስ ስብከት

3፡2-10 ተጓ ምብ - ግቴ 3፡11-101 ግር 1፡3-5
3፡16-17 ተጓ ምብ - ግቴ 3፡11፡121 ግር 1፡7-8

3ጠባርቦስ ቄሃር በንግሠ በዐሥራ አምስተኛው ዓመት፤ ይኸውም ጳጉሞስ ጲላጦስ የይሁዳ ገዥ፤ ሄሮድስ የገሊሳ አራተኛው ክፍል ገዥ፤ ወንድሙ ፊልጶስ የኢጣር ያስና የጥራኩኒዶስ የአራተኛው ክፍል ገዥ ሊሳኒዮስም የሳቢላኒስ አራተኛው ክፍል ገዥ

³⁷ ወይም ለሰግንያ አራት ዓመት መበለት የነበረች

2፡35 የአንድም ነፍስ ደግሞ በሰይፍ ይወጋል፤ “የአንድም” የሚለው ቃል፤ ማርያም ጥልቅ ሥቃይ እንደያትተበል የሚያመለክት ነው፤ በሉቃስ ወንጌል ለመጀመሪያ ጊዜ የክርስቲያን ሥቃይና ሞት ተጠቅሞ የሚገኘው በዚህ ቀጥር ነው።

2፡36 ክቢዶን በነቢይነት የሚታወቁ ሌሎች ሴቶች ማርያም (ዘፀ 15፡20)፤ ዲቦራ (መሳ 4፡4 ሕልዳናና) (2፡71 22፡14) የፊልጶስ ሴቶች ልጅ (ሐሥ 21፡9) ናቸው። ሐና፤ ይህ ብላይስ ኪዳን ከተጠቀሰው ስም ጋር (1፡ሳሙ 1፡2) ተመሳሳይ ሲሆን፤ ትርጉሙም “ጸጋን የተሞላ” ማለት ነው። ሐና ስለ ሕፃኑ ሰሙኤል እንዚላከቤርን እንደ አመሰገነች ሁሉ (1፡ሳሙ 2፡1-10)፤ ይህችኛም ሐናም ስለ ሕፃኑ ኢየሱስ እንዚላከቤርን አመሰግነች።

2፡37 ከቤተ መቅደስ ሳትለይ፤ ሄሮድስ ያሠራው ቤተ መቅደሱ እጅግ ትልቅ በመሆኑ፤ በውስጡ ለልዩ ልዩ አገልግሎት የሚውል ክፍሉን ነበሩት፤ ሐናም ከእነዚህ ክፍሎች በአንዱ እንድትኖር ተፈቅዶላት ይሆናል። ምናልባት ይህ ሐረግ የሚያመለክተው፤ ዘመቻር በቤተ መቅደስ ሐና እንዚላከቤርን እንደ ምታመልክ ይሆናል።

2፡38 ኢየሱሳሌም የተመረጠ የእንዚላከቤር ስምች ቅድስት ከተማ ናት (ኢሳ 40፡2፤ 52፡9)፤ እዚህ ላይ ግን መላው እስራኤልን ለማመልከት ነው።

2፡39 ገሊሳ... ተመለሱ፤ ሉቃስ፤ የሰበሰበ ሰገልን መምባት፤ ሄሮድስ ሕፃኑ ኢየሱስን ለመግደል ያደረገውን መከራ፤ እንዲሁም ወደ ግብጽ አገር የተደረገውን ሸሽቶና ከዚያም መመለሳቸውን አፋፊያም (ከግቴ 2፡1-23 ርዕያዳር)።

2፡41 ፋሲካ በዓል፤ በየዓመቱ የሚከበሩትን ሦስት በዓላት ወንዶች ሁሉ (የቤተ ሰብ ገላፊ የሆነው ቤተ ሰቡን ጨምሮ) ተገኝተው እንዲያከብሩ ሕጉ ያዘ ነበር፤ እነዚህ በዓላትም ፋሲካ፤ ጴጌጌቆስጦና የዳስ በዓል ናቸው (ዘግጦ 23፡14-17፤ የዘጸ 16፡16 ማለ ይመ)። የቦታ ርቀት ሦስቱን በዓላት በኢየሱሳሌም ተገኝቶ ለማክበር ባዋስቸልም፤ ብዙ አይሁዳውያን ግን በተቻላቸው መጠን በፋሲካ በዓል ላይ ይገኙ ነበር።

2፡46 ሦስት ቀን፤ የመጀመሪያው ቀን ከኢየሱሳሌም ወደ

2፡47 ግቴ7፡28
2፡48 ግቴ12፡461
ሉቃ3፡2314፡22
2፡49 ዮሐ2፡16
2፡50 ግር9፡32
2፡51 ሐ19፡391
ግቴ 2፡23
2፡52 ሐ401
1፡ሳሙ2፡261
ምሳ4፡31ሉቃ1፡80
3፡1 ግቴ14፡11
27፡2

ቤታቸው የተጓዙበት፤ ሁለተኛው እንደ ገና ወደ ኢየሱሳሌም የተመለሰበት ሲሆን፤ ሦስተኛው ደግሞ እርሱን ሲፈልጉ የቄዩበት ነው። መምህራንን የአይሁድ ሃይማኖትና በዘል ሊቃውንት ናቸው።

2፡49 በአባቴ ቤት፤ በሰማይ የሚኖረው አባቱ የሰበሰበን አደራ ኢየሱስ፤ አመለከተ፤ እርሱ “አባቴ” ያለው፤ ማርያም “እባትህ” ካለችው የተለየ መሆኑን ገልጸ (ሐ 48)። ገና በዐሥራ ሁለት ዓመቱ ከአብ ጋር ያለው ልዩ ግንኙነት ምን እንደ ሆነ ያውቅ ነበር። ያም ሆኖ ለምድራዊ ወላጆቹ ታዛዥ ነበር። (ሐ 51)።

2፡52፤ ሉቃስ፤ የ1፡ሳሙ 2፡26 አገላለጽን በመውሰድ እዚህ ላይ የጻፈ ይመስላል። ኢየሱስም...ልጁን ምንም እንኳ ኢየሱስ አምላክ ሲሆንም፤ ሰው ሆኖ ከተወለደበት ጊዜ ጀምሮ እውቀት ሁሉን ጥበብ እንደነበረው የሚያመለክት ምንም ማስረጃ ማቅረብ አይቻልም፤ ስለዚህም በሰው ላይ የሚታየው የዕድገት ደረጃ በእርሱ ላይም ታይቷል።

3፡1-2፤ አብዛኛውን ጊዜ ታሪክ ጸሐፊዎች እንደ ሁኔታ የተከናወነበትን የሚያመለክቱትን ሁኔታው በተከናወነበት ወቅት የነበረውን የሀገር መሪ ዘመን መንግሥት በመጥቀስ ነው።

3፡1 በዐሥራ አምስተኛው ዓመት፤ በዚህ ገለጻ መሠረት የተለያዩ አማራጭ ዘመናት ሊጠቀሱ ይቻላሉ፤ ሆኖም ከ25-26 ዓ.ም ያለው ጊዜ ብቻ ከኢየሱስ የምድር ላይ ሕይወት ጋር ይስማማል። (ጢርኮብ በግዛቱ ላይ ሥልጣን የነበረው ከ11 ዓ.ም ጀምሮ ነበር)። በዚህ ቀጥር ላይ የተጠቀሱት ሌሎች መሪዎች ስለዚህ ታሪካዊ ጊዜ አጠቃላይ የገንዘብ ደባሳል እንጂ፤ የመጥምቁ ዮሐንስ አገልግሎት መቼ እንደ ተጀመረ ለማወቅ አይጠረጠርም። ለግንደስ ጲላጦስ፤ ይሁዳን፤ በማርያንና ኢየሱምያን የዛግ ርማዊ ገዥ ነው። ሄሮድስ የገሊሳ አራተኛው ክፍል ገዥ፤ ታላቁ ሄሮድስ ከሞተ በኋላ ልጆቹ ለርኪሊላላን ሄሮድስ ሆኑ። ሀይሮድስ ሄሮድስ ፊልጶስ። በተከፈለው ግዛቱ ላይ ገዥዎች ሆኑ። ስለዚህም ሄሮድስ አገቴጶስ የገሊሳና የፔሪያ አገረ ገዥ ሆነ (የማቴ 14፡1 ማለ ይመ)። ሲሳኒዮስም የሳቢላኒስ አራተኛው ክፍል ገዥ፤ በጥቂት ጸሐፊዎች ላይ ስሙ ተጽፎ ከመገኘቱ በቀር፤ ስለ እርሱ የሚታወቅ ነገር የለም።

በነበሩበት ጊዜ፤ ሕዳና ቀዳም ሊቃን ከህናት ሳሉ፤ የስግዚአብሔር ቃል ወደ ዘካርያስ ልጅ ወደ ዮሐንስ በምድረ በዳ መጣ።
 ሕዳሱም ለገጢአት ስርዮት የሚሆን የንስሐን ጥምቅት እየሰበከ በዮርዳኖስ ወንዝ አካባቢ ወዳሉት ስፍራዎች ሁሉ መጣ።
 ለገዢውም ነቢዩ አሳይሶ በመጽሐፉ እንዲህ ሲል በዳፈው ቃል መሠረት ነበር፤

“በበርሓ እንዲህ ብሎ የሚጮኽ ሰው ድምፅ፤
 ‘የሊቃን መንገድ አዘጋጁ፤
 ጉዳናውንም አትኑ፤

ኸለቆው ሁሉ ይሞላል፤
 ተራራውና ኩረብታው ሁሉ ዝቅ ይላል፤
 ጠማጣሚው መንገድ ቀና፤

ኸካራውም ጉዳና ትክክል ይሆናል፤
 ‘የሰውም ዘር ሁሉ የስግዚአብሔርን

ማዳን ያያል።”

ገዮሐንስም በእርሱ እጅ ሊጠመቁ የወጡትን ሰዎች እንዲህ ይላቸው ነበር፤ “እናንተ የእፋኝት ልጆች፤ ከሚመጣው ቀጣጣ እንድትሸኑ ማን መከራችሁ? ስንገዳህ ለንስሐ የሚገባ ፍሬ አፍሩ፤ ደግሞም በልባችሁ፤ ‘አብርሃም አባታችን አለን’ ማለትን አትጀምሩ፤ ስግዚአብሔር ከእነዚህ ድንጋዮች ለአብርሃም ልጆች ማሰነሣት እንደሚችል እነማራችኋለሁ። ስሁን እንኳ ምሳር በዛፎች ሥር ተቀምጠዋል፤ መልካም ፍሬ የማያፈራም ዛፍ ሁሉ ተቋርጦ ወደ እሳት ይሞላል።”

ስንገርም፤ “ታዲያ ምን እናድርግ?” ብለው ጠየቁት።

3፡2 ጥፋ3፡11
 26፡31 ሉቃ1፡13
 3፡3 ተ16፡ግር1፡4
 3፡6 መ፡98፡21፡ሊ፡4
 40፡3-514፡21፡61
 52፡101፡ሉ፡2፡30
 3፡7 ጥፋ12፡34፡1
 23፡33፡ሮ፡21፡18
 3፡8 ሊ፡51፡21
 ሉቃ19፡9፡የ፡ሐ፡8፡33፡
 39፡ሐ፡13፡26፡1፡ሮ፡
 41፡11፡12፡16፡17፡
 9፡7፡81፡፡3፡7
 3፡9 ጥፋ3፡10
 3፡10 ተ12፡14፡1
 ሉ፡2፡37፡16፡30

3፡11 ሊ፡458፡7፡1
 ሕዝ 18፡7
 3፡12 ሉቃ7፡29
 3፡13 ሉቃ19፡8
 3፡14 ዘ፡23፡11
 ዘለ19፡11
 3፡15 ጥፋ3፡11
 ዮሐ1፡19፡20፡ሐ፡
 13፡25
 3፡16 ተ፡3፡ግር፡
 1፡4፡የ፡ሐ፡1፡26፡33፡1
 11፡61፡19፡4
 3፡17 ሊ፡430፡24፡1
 ጥፋ13፡30፡12፡54፡1
 3፡19 ተ፡11
 ጥፋ14፡1

“የሐንስም፤ “ሁለት ልብስ ያለው ምንም ለሌላው ያካፍል፤ ምግብ ያለውም እንዲሁ ያድርግ” ብሎ መለሰላቸው።

፲፭ቀረጥ ሰብሳቢዎችም ሊጠመቁ ወደ እርሱ መጥተው፤ “መምህር ሆይ፤ እኛስ ምን እናድርግ?” አሉት።

፲፮እርሱም፤ “ከታዘዘችሁት በላይ ቀረጥ አትሰብስቡ” አላቸው።

፲፱ወታደሮች ደግሞ፤ “እኛስ ምን እናድርግ?” ብለው ጠየቁት።

እርሱም፤ “የማንንም ገንዘብ በግፍ አትንጠቀስ፤ ሰውንም በሐሳት አትገነዘብ፤ ደመጠኝህ ይብቃችሁ” አላቸው።

፲፱ሕዝቡ በጉጉት እየተጠባበቁ ሳሉ፤ “እርሱ ክርስቲስ ይሆንን?” እያሉ ሁሉም በልባቸው ስለ ዮሐንስ ያሰሰሉ ነበር።

፲፱የሐንስ ለሁሉም እንዲህ ሲል መለሰላቸው፤ “እኔ በውሃ አጠምቃችኋለሁ፤ ነገር ግን ከእኔ የሚበረታ ይመጣል፤ እኔም የእርሱን የጫማ ማሰራያ መፍታት የሚገባን አይደለሁም፤ እርሱ በመግፈስ ቅዱስና በእሳት ያጠምቃችኋል፤ ሻውደማውን ፈጽሞ ለማጥራትና ስንዴውንም ወደ ጉተራው ለመክተት መንሹ በእጁ ነው፤ ገለባውን ግን በማይጠፋ እሳት ያቃጥለዋል።” ፲፱የሐንስም በብዙ ሌሎች የምክር ቃላት ሕዝቡን እያስጠነቀቀ ወንጌልን ሰበክላቸው።

፲፱ነገር ግን ዮሐንስ፤ የአራተኛውን ክፍል ገዢ ሄሮድስን የወንድሙ ሚስት በንበረችው በሄሮድድያ ምክንያትና ስለ ሌሎች

3፡2 ሕዳና ቀዳም ሊቃን ከህናት ከ6 ዓ.ም. ጀምሮ የሮም ባለሥልጣን በሆነው በግራቲስ ከሹመኑ እስከ ተሻረበት እስከ 15 ዓ.ም. ድረስ፤እነዚያ ሊቀ ካህን ነበር። ከእርሱ በኋላ ልጁ አዲሲስ በባታው ተተካካ ቀጥሎ ከጥቆና ቀዳና በኋላም ደግሞ የተቀሩት አራቱ ልጆቹ በባታው ተተኩ። የሮም ገዢዎች ሕዳን ከሥልጣን ሲወርዱትም፤ አይሁዳውን ግን እንደ ባለሥልጣን ይቋጥሩት ነበር (ዮሐ 18፡13፤ ሐሥ 4፡6 ይመ)፤ በዚህም ምክንያት ሉቃስ፤ የሕዳን ስም በሮም ከተሸመው ቀዳፋ ጋር ጨምሮ ጽፎአል። የአገዛዝ አብሔር ቃል፤ ለዮሐንስ ስብከትና የመጣቱን ሥልጣን ያገኘው፤ የእግዚአብሔር ቃል ነበር። ለመጥምቁ ዮሐንስ የእግዚአብሔር መልእክት የመጣው፤ ልክ በሳሌይ ኪዳን ለእባሩት ክሊያት በመጣት ሁኔታ ነበር (ከሊር 1፡21 ከአዝ 1፡3፤ ከሆሊ 1፡1፤ ከሊፋ 1፡1 ጋር ያነጻጽሩ)። በምድረ በዳ፤ አሸዋማና ውሃ የለበትን በታ ብቻ ሳይሆን፤ ሰው የማይኖርበትን ባድማ ምድር የሚመለከት ነው።

3፡3 ለገጢአት ስርዮት በመሰላል ላይ ክርስቲስ ስለሞተ፤ ገዢው የነበረው ሰው ከገጢአት ቅጣት ያድረዋል። የገሰላን ምቀትን የማቴ 3፡11 ማለ ይመ። የዮሐንስ ጥምቅት ትኩረት የሚያደርገው የልብ መወጣት ሲሆን፤ ከዚህ የተነሣም ስለ ገጢአት መጻጸትንና በቅድስና ሕይወት ለመመላለስ ቁርጥ ውሳኔ ማድረግም ያካትታል።

3፡4 መንገድ አዘጋጁ፤ እንደ ንጉሥ ወደ ሩቅ አገር ገዛ ከመጀመሩ በፊት፤ የሚንገዝበት መንገድ ይስተካከላል፤ በተመሳሳይ መልኩ በመጥምቁ ዮሐንስ አገልግሎትም በሥነ ምግባርና የሚፈጠሩ ረገድ ለመሰብሰብ መምጣት ቅደም ብቻዎች ተደርጉ ነበር፤ ይኸውም፤ ገዢው በመግባት፤ የገጢአት ይቅርታና የመድኃኒን አስፈላጊነትን በማወቅ ላይ ትኩረት ያደረገ ነበር።

3፡6 ሰውም... ሁሉን የእግዚአብሔርን ማዳን ለአይሁድና ለአሕዛብ እንዲታወቅ መደረግ ነበረበት፤ ይህ ደግሞ የሉቃስ ወንጌል መሆኑ ሐሳብ ነው (የ2፡31 ግብ ይመ)።

3፡7 ከሚመጣው ቀጣጣ በ70 ዓ.ም. የተፈጸመውን የአየሩ ሳሊምን መፈራረስና (21፡20-23) የመጨረሻውን ፍርድ ያመለክታል (ዮሐ 3፡36)፤ በተጨማሪም የ1ተኩ 1፡10፤ 5፡9 ማለ ይመ።

3፡9 ምሳር በ... ሥር፤ በንስሐ መመለሳቸውን የሚያስመስክር ሕይወት በሌላቸው ሰዎች፤ ላይ በፍጥነት የሚደርስባቸው ፍርድ የሚያመለክት፤ ታምራታዊ አባባል ነው። ለሳት፤ የፍርድ ትእምርት ነው (ማቴ 7፡19፤113፡40-42)።

3፡11 ሁለት ልብስ፤ እዚህ ላይ (ልብስ) የተባለው፤ እንደ አጀ ጠባብ ዐይነት የሆነውን ነው፤ ሁለት የዚህ ዐይነት አጀ ጠባብ በእንደ ጊዜ ለመልበስ አስፈላጊ ባለመሆኑ፤ ሁለተኛውን ምንም ለሌላው መጠጥ አለበት (ዓ፡3 ይመ)።

3፡12 ቀረጥ ሰብሳቢዎች፤ ግብር ለሮም መንግሥት የሚሰበሰበው በአይሁዳውያን ወኪሎች አማካይነት ነበር፤ እነዚህ ወኪሎች፤ አረማቂ የሆነውን መንግሥት በመደገፍታቸውና የዛግ ወገኖቻቸውን በማታላላቸው ምክንያት የተለቁ ነበሩ።

3፡14 ወታደሮች፤ ለተወሰኑ የአይሁድ ተቋማት፤ መጠነኛ የሆነ ወታደራዊ ገደል ለጥበቃ ተፈቅዶላቸው ነበር፤ ይኸውም ለሄሮድስ አንቲክስ፤ ለቤተ መቅደሱና ለቀረጥ ሰብሳቢዎች ነበር። ዮሐንስ ያሚገዛ የነበረውን የቀረጥ ሰብሳቢዎቹንና የወታደሮቹን መቶ ሳይሆን ሥነ ምግባር የሳይሆኑ ምግባራቸውን ነበር።

3፡16 በመግፈስ ቅዱስ... ያጠምቃችኋል፤ በእንጠቀሰሁ ቀን ይህ ተፈጽሞአል (ሐሥ 1፡5፤ 2፡4፡38)። በእሳት፤ እዚህ ላይ “እሳት” የሚለው ቃል የሚያመለክተው ፍርድን ነው (ቶ፡17)፤ እንዲያው በእንጠቀሰሁ ቀን የታየውን እሳት በሐሥ 2፡3 ላይ፤ የሰውን ሥራ የሚፈትነውን እሳት በ1ቀር 3፡13 ይመ።

3፡17 መንሹ፤ የሩቅ 1፡22 ማለ ይመ። ገለባው የሚያመለክተው ገዢው ያልገባን ሰው ሲሆን፤ ስንዴው ደግሞ ደርቅን ሰው ነው። መሲሔ በሚጣ የሚፈረድባቸውና የሚቀጡት ለሕዛብ ብቻ ናቸው፤ ለሚጣት ለብዙኞቹም፤ አይሁዳውያን ቢያስበሩ፤ ዮሐንስ ግን አይሁዳውያን ቢሆኑም እንኳን ገዢው በማይገባ በማንኛውም ሰው ላይ ፍርድ እንደሚደርስ በግልጽ ተናገረ።

3፡19 ሄሮድስ... በሄሮድድያ ምክንያት... በሃላውን ሄሮድስ አንቲክስ፤ የዐረብ ገዢ የነበረውን የኦርጦዶክስ አራተኛን ልጅ ፊትተ፤ የሌላው የወንድሙ የሄሮድስ ፈልጻክ ሚስት የነበረውንና የሰውነት ልጅ የሆነችውን ሄሮዲያንን ለማግባት ፈለገ (ማቴ 14፡3፤ ማር 6፡17 ይመ)።

ቅድስት አገር በታላቁ

ሄሮድስ ግዛት

37-4 ዓ.ቅ.ክ

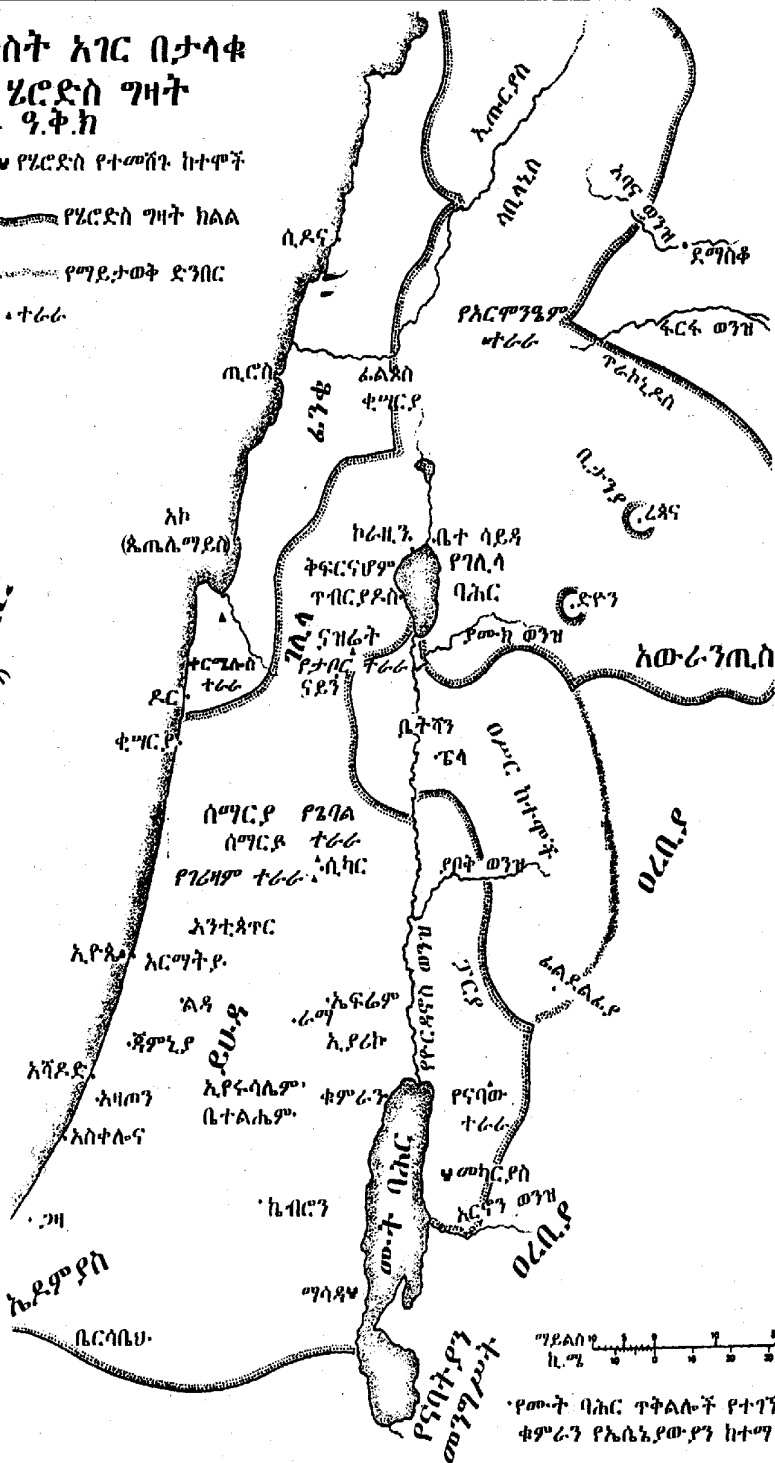
ሀ የሄሮድስ የተመሸጉ ከተሞች

— የሄሮድስ ግዛት ክልል

--- የማይታወቅ ድንበር

• ተራራ

ታላቁ ባሕር
(ሚናግራጊያን)

ማለብ ይቻላል
ከ.ሜ

የመሬት ባሕር ጥቅልሎች የተገኙበት
ቁምራን የኤጲኒያውያን ከተማ ነች

፩ ዲያብሎስም፣ “የእግዚአብሔር ልጅ ከሆንህ፤ እስቲ ይህ ድንጋይ እንጀራ እንዲሆን እዘዘው” አለው።

፪ ኢየሱስም፣ “ሰው በእንጀራ ብቻ አይኖርም” ተብሎ ተጽፎአል” ብሎ መለሰለት።

፫ ከዚያም ዲያብሎስ ወደ አንድ ከፍታ ቦታ አውጥቶት የዓለምን መንግሥታት ሁሉ በቅጽበት አሳየው፤ ፬ እንዲሁም አለው፣ “የእነዚህ መንግሥታት ሥልጣንና ከብር ሁሉ ለእኔ ተሰጥቶአል፤ እኔም ለምወደው ስለምሰጥ፤ ለአንተ እስጥሃለሁ፤ ፯ ስለዚህ ብትሰግድልኝ ይህ ሁሉ የአንተ ይሆናል።”

፮ ኢየሱስም መልሶ “ሳገታ ስለምሳዘነ ስንድ፤ እርሱም ብቻ አምልክ” ተብሎ ተጽፎአል” አለው።

፯ ከዚያም ወደ ኢየሩሳሌም ወስዶ በቤተ መቅደስ ጉልሳት ላይ አቆመውና እንዲህ አለው፣ “የሳገዘከከሰ ልጅ ከሆንህ፤ እስቲ ራስህን ከዚህ ወደ ታች ወርውር።”¹⁰ ምክንያቱም እንዲህ ተብሎ ተጽፎአል።

፱ “ይጠብቁህ ዘንድ፤

መላእክቱን ስለ አንተ ያዛቸዋል፤

፲ “እግዚአብሔር ከድንጋይ ጋር እንዳይጋጭ፤ በእጆቻቸው ወደ ላይ እንገሥተው ይይዙሃል።”

፲፭ ኢየሱስም፣ “ጌታ ስምሳከህን አትፈታ ተነው” ተብሎአል” ብሎ መለሰለት።

4+3 ጥቴ4+3
4+4 ዘፃ8+3
4+5 ጥቴ24+14
4+6 ዮሐ12+31
14+30፤1ዮሐ5+19
4+8 ዘፃ6+13
4+11 መዝ
9፡11፤12

4+12 ዘፃ6+16
4+13 ዮሐ14+30፤
8+4+15
4+14 ጥቴ4+12፤
9+26
4+15 ጥቴ4+23
4+16 ጥቴ2+23፤
13+54፤1ጢጥ4+13
4+18 ጥሬ16+15፤
ዮሐ3+34
4+19 ዘፈ25+10፤
መዝ102+20፤103+6
1ኢሳ42+7፤ 49+8፤9፤
58+616፤1+12
4+20 ቀ+17፤
ጥቴ26+55
4+21 ጥቴ1+22

፲፮ ዲያብሎስም ፈተናውን ሁሉ ከጨረሰ በኋላ ሌላ አመቺ ጊዜ እስኪያገኝ ድረስ ከእርሱ ተለየ።

፲፱ ኢየሱስ በናዝሬት ተቀባይነት ማጣቱ

፳ ኢየሱስም በመንፈስ ገይሏ ወደ ገሊላ ተመለሰ፤ ዝናውም በእካባቢው ባለው አገር ሁሉ ወጣ።¹⁵ እርሱም በምክራባቸው ያስተምር ነበር፤ ሰውም ሁሉ ያመሰግነው ነበር።

፳፱ ከዚያም ወዳደገበት ከተማ ወደ ናዝሬት መጣ፤ እንደ ልማዱም በሰገበት ወደ ምክራብ ገባ፤ ሊያነብም ተነሥቶ ቆመ።

፳፻፲፱ ኢየሱስ ጥቅልል መጽሐፍም ተሰጠው፤ ጥቅልሉንም መጽሐፍ በተረተረው ጊዜ እንዲህ ተብሎ የተጻፈበትን ክፍል አገኘ፤

፳፻፲፱ “የጌታ መንፈስ በእኔ ላይ ነው፤

ለድሽቸ ወንጌልን እንድሰብክ፤ እርሱ ቀብሮኛልና፤

ለታሰቡት መፈታትን፤

ለታወሩትም ማየትን እንዳውጅ፤

የተጨቂኑትን ነጻ እንዳወጣ፤

፳፻፲፱ የተወደደችውንም የጌታን ዓመት እንዳውጅ ልከኛል።”

፳፻፲፱ ከዚያም መጽሐፉን ጠቅልሎ ለአገልጋዩ መልሶ ሰጠውና ተቀመጠ፤ በምክራብ ዩን በሩትም ሁሉ ትኩር ብለው ይመለከቱት ነበር።²¹ እርሱም፣ “ይህ በጆርአቸው የሰማ

ትም፤ በጸው መጨረሻ አካባቢ ሲሆን፤ ይህም ኢየሱስ በተራ በበትና በተዳከመበት ጊዜ ነው። የሁለተኛውና የሦስተኛው ፈተናዎች ቅድም ተከተለ፤ በማቱዎስና በሉቃስ ወንጌል ውስጥ ልዩነት አለው። በተራራ ላይ ከተረጠው ፈተና በኋላ (በማቱዎስ ሦስተኛው)፤ከእርሱ እንዳይደ ኢየሱስ ሰይጣንን አዝዞት ስለነበር፤ ግቴዎስ ፈተናውን ያቀረበው በቅድም ተከተል ሳይሆን አይቀርም (4+10)። የወንጌል ጸሓፊዎች፤ እንድን ሁኔታ ወይም ድርጊት በአጽንዖት ለማመልከት ሲሉ፤ ለድርጊቱ ቅድም ተከተል ትኩረት ሳይሰጡ ሁኔታዎችን ወይም ድርጊቶችን አማካሪው ያቀርባሉ። በዚህ መደምደሚያ ላይ ኢየሱስ በኢየሩሳሌም እንደነበር ሉቃስ መግለጹ፤ የእርሱ ትኩረት መልክዐ ምድራዊ መሆኑን ያመለክታል።

4+3 ከሆንህ፤ የማቴ 4+3 ማብ ይመጣ። ይህ ድንጋይ እንጀራ እንዲሆን እዘዘህ ሰይጣን ምን ጊዜም ፈተና ሲያቀርብ በሚግርክ ሁኔታ ነው።

4+7 ብትሰግድልኝ፤ ኢየሱስ የመጣው በመስቀል ላይ ሥቃይ ለመቀበል ሆኖ ሳለ (ማር 10+45)፤ ሰይጣን ግን ከዚህ ዕጣ ማወቅ ፈቃት እንዲሰጥ ፈተናው፤ ስለዚህም ይህ ፈተና፤ ኢየሱስ በአጃፋው መንገድ በዓለም ላይ ገዥ መሆን የሚችልበትን መንገድ የሚያመለክት ነው።

4+9 በቤተ መቅደስ ጉልሳት፤ ከበታቹ 34 ሜትር ያህል ዝቅ ብሎ ከሚገኘው ቄድሮን ሸለቆ በደቡብ ምሥራቅ በኩል ያለው የቤተ መቅደሱ መመላለሻ በርንዳ ጻዊት ወይም የቤተ መቅደሱ ጉልሳት ጻዊት ሊሆን ይችላል። ከሆንህ፤ የማቴ 4+3 ማብ ይመጣ። ወደታች ራስህን ወርውር፤ እርሱን የአብን ታማኝነት እንዲፈታትንና የሰውን ሐሳብ በሚያስደግፍ ሁኔታ በመግርክ ዝናን ለራሱ እንዲያተርፍ ሰይጣን ፈተናው።

4+10 ተጽፎአል፤ ሰይጣን በመዝ 9፡11-12 ላይ ያለውን ለክፉ ዕጣማው ለመጠቀም በመጥቀስ፤ ኢየሱስን ፈተናው።

4+12፤ ኢየሱስ በሁለቱ ፈተናዎች ጊዜ ከቅዱሳት መጻሕፍት በመጥቀስ መልስ እንደ ሰጠ ሁሉን አሁንም ከዘጸናም በመጥቀስ መልስ ሰጠ (አጥግራት በርግም ይመጣ።)

4+13 ለመቼ ጊዜ እስኪያገኝ፤ ኢየሱስ ባገለገለበት ዘመን ሁሉ፤ ሰይጣን እርሱን መፈተኑን አላገኘም (ማር 8+33 ይመጣ።) ፈተናው ከፍተኛ ደረጃ ላይ የደረሰውም በጌቱስሜ ነበር።

4+14 በመንፈስ ገይሏ፤ የቀ፤ ማብ ይመጣ።

4+15 በምክራባቸው የተሰማር ነበር፤ የማር 1+21 ማብ ይመጣ።

4+16 ወደ ናዝሬት ከተማ መጣ፤ አገልግሎቱን ከጀመረ ከእንደ ቀመት በኋላ ሳይሆን አይኖርም (ቀ፤ 23 ኢየሱስ አገልግሎቱን ናዝሬት ወደራ ብሎ የጀመረው በመሆኑ። ምናቸውም በዮሐ 1+19-4+42 ያሉት ትሪካዎች ሁሉ የተፈጸሙት በሉቃ 4+13 እና 4+14 መካከል ሊሆን ይችላል።) እንደ ልማዱም፤ ኢየሱስ ያለ ማጀገጥ በአምልኮ ጊዜ ሁሉ በመገኘት፤ ለተከታዮቹ አርአያነት አለው። ሊያነብ ከኢየሱስ መጽሐፍ ኢየሱስ ያነበው በው በው በው እርሱ ቅንጅት የተጻፈውን ጥቅልል ሳይሆን አይኖርም፤ ከዚያ በኋላም እርሱ ወይም ሌላ ሰው ፍልቅን ሐሳብን በዚያው ዘመን በባሉት ይጠቀሙበት በነበረው በአራማዊክ ቅንጅት ተናግረውበት ይሆናል።

4+17 የዘፈዶ ኢየሱስ ጥቅልል መጽሐፍ፤ የብሉይ ኪዳን መጽሐፍት፤ የተጻፉት ጥቅልል ወርቀት ላይ ነው፤ እነዚህ ጥቅልል መጽሐፍት በምክራብ ውስጥ በልዩ ቦታ እንዲቀመጡ የሚደረግ ሲሆን፤ ለአገልግሎት የሚቀርቡት ለዚሁ ተሳባቢ ተመደበው ለማንኛውን ነበር። ኢየሱስ ስለ መሲሐ ያነበበው ክፍል (ኢሳ 61+1-2)፤ እርሱ የሚጠራው ወይም በሰላላ እንዲነበብ የተመደበ ምንባብ ሊሆን ይችላል።

4+18፤ በዚህ ቀጥጥ ላይ ያለው ሐሳብ የሚያመለክተው፤ የእያንዳንዱ ሰው ፍልሳት የሚያሟላውን የመሢሐን የሰበከበትና የደውስ አገልግሎቱን። ቀብሮኛል፤ በዘይት ሳይሆን (ዘፀ 30+22-31 ይመጣ።) በመንፈስ ቅዱስ ነው።

4+19 የተወደደችውንም የጌታን ዓመት፤ ይህ የሚያሳየው የተወሰነ አንድን ዓመት ሳይሆን፤ የድነት ወንጌል የሚታወቅ በትን የሚሰራውን ዘመን ነው። ከኢሳ 61+1-2 የተወሰዱት እነዚህ ቀጥጦች የኢየሱስን ዓመት ያመለክታሉ። (ዘሌ 25+8-55)፤ ይኸውም በኢሳያ 9መት አንድ ጊዜ ሲፈጸም፤ ነጻ የሚወጠበት፤ ዕጽ የሚረረዝበት፤ የአያት ቅድመ አያት ጎብረትም ቀድሞ ባለ ቤት ለነበረው ቤተ ሰብ የሚመለከበት ነው። ኢየሱስን አስቀድሞ የተነበበው፤ እስራኤላውያን ከሚማርክኛው ባቢሎኖውያን እጅ ነጻ እንደሚወጡ ነበር፤ ኢየሱስ ግን ከነጠላትና ከሚያስከትለው መዘዝ ነጻ መገኘትን ወዘጀ።

4+20 ተቀመጠ፤ ቅዱሳት መጽሐፍትን ሲያነቡ መቆም (ቀ፤16)፤ ሲስተምሩ ግን መቆመት የተመደበ ነበር (ማቴ 5+1፤ 26+55፤ ዮሐ 8+21 ሐሥ 16+13 ይመጣ።)

ችሁት የመጽሐፍ ቃል ዛሬ ተፈጸመ” ይላቸው ጀመር።

²²ሁሉም ስለ እርሱ በበጎ ይናገሩ ነበር፤ ደግሞም ከአገደቡ በሚወጣ የጸጋ ቃል እየተነገረው፤ “ይህ የዮሴፍ ልጅ አይደለምን?” ይሉ ነበር።

²³እርሱም፤ “ባለ መድኃኒት ሆይ፤ ራስህን ፈውስ፤ በቅፍርናሆም ስታደርግ የሰማነውን ነገር እዚህ በራስህ ከተማ ደግሞ አድርግ” የሚለውን ምሳሌ እንደምትጠቅሱበት ጥርጥር የለውም” አላቸው።

²⁴ደግሞም እንዲህ አላቸው፤ “እውነት እላችኋለሁ፤ ነቢይ በገዛ አገሩ አይከበርም።

²⁵ነገር ግን እውነት እላችኋለሁ፤ ስማይ ሦስት ዓመት ከመንፈቅ ተዘግቶ ጽኑ ራሳቸውን በምድሪቱ ሁሉ ላይ በነበረበት በኤልያስ ዘመን፤ ብዙ መበለቀቅ በእስራኤል ነበሩ፤

²⁶ኤልያስ ከእነዚህ መካከል ወደ አንዱም አልተላከም፤ ነገር ግን በሰላዳን አገር በሰራጥታ ወደ ነበረችው መበለት ተላከ። ²⁷በነቢዩ በኤልሳዕ ዘመንም በእስራኤል ብዙ ለምጽዋች” ነበሩ፤ ነገር ግን ከሰርዖዊው ከነዕማን በቀር ከእነዚያ መካከል ማንም አልነጸም።”

²⁸በምክራብ የነበሩ ሰዎች ሁሉ ይህን በሰሙ ጊዜ በቀጣጣ ገነፈሉ፤ ²⁹ከተቀመጠበትም ተነሥተው ከከተማው አወጡት፤ ቀላል ቀላል ሊጥሉትም ከተማቸው ወደ ተሠራችበት ኩረብታ አፋፍ ወሰዱት፤ ³⁰እርሱ ግን በመካከላቸው ሰንጥቆ ሄደ።

ኢየሱስ ርኩስ መንፈስ አለውጣ

4፡31-37 ተጓ ምሳ - ግር 1፡21-28

³¹ከዚያም በገሊላ አውራጃ ወደምትገኘው ከተማ ወደ ቅፍርናሆም ወረደ፤ በዚያም በሰንበት ዕለት ሕዝቡን ያስተምር ጀመር፤

³²የሚናገረው በሥልጣን ስለ ነበር በትምህርቱ ተደነቀ።

4፡22 ማቴ13፡54;
55፤ ዮሐ 6፡42፤
7፡15
4፡23 ቀ፡16፤
ማቴ24፡23፤ማር1፡21-
28፤ጳጳ1፡12
4፡24 ማቴ13፡57፤
ዮሐ4፡44
4፡25 1ነገ17፡11
18፤1ነገ17፡18፤
ፊላ 11፡6
4፡26 1ነገ17፡8-
16፤ማቴ11፡21
4፡27 2ነገ15፡1-14
4፡29 ዘጥ15፡35፤
ሐግ7፡58፤
ዕብ13፡12
4፡30 ዮሐ8፡59፤
10፡39
4፡31 ቀ፡23፤
ማቴ4፡13

4፡32 ቀ፡36፤
ማቴ7፡28፤29
4፡34 ቀ፡41፤
ማቴ8፡29፤ማር1፡24፤
ያዕ2፡19
4፡35 ቀ፡39፤41፤
ማቴ8፡26፤ሉቃ8፡24
4፡36 ቀ፡32፤
ማቴ7፡28፤29፤10፡1
4፡37 ቀ፡14፤
ማቴ9፡26
4፡39 ቀ፡35፤41
4፡40 ግቴ4፡23፤
ማር5፡23
4፡41 ቀ፡35፤ማቴ
4፡318፡4

³³በምክራብም የርኩስ ጋኔን መንፈስ ያደረበት ሰው ነበር፤ እርሱም ከፍ ባለ ድምፅ ጮኾ፤ ³⁴ወደ! የናዘሬቱ ኢየሱስ ሆይ፤ ምን የሚያገናኘን ጉዳይ አለ? የመጣኸው ልታጠፋን ነው? አገጉ ማን እንደ ሆኑ ወውቃለሁ፤ አንተ የእግዚአብሔር ቅዱስ ነህ!” አለው።

³⁵ኢየሱስም፤ “ጽጉ ብለህ ከዚህ ሰው ውጣ!” ብሎ ገሰጸው። ጋኔኑም ሰውየውን በሕዝቡ ሁሉ ፊት ጣለውና ምንም ጉዳት ሳያደርስ በት ለቆ ተወጣ።

³⁶በወቅቱም ሁሉ ተገረመ፤ እርስ በእርሳቸው ውም፤ “ለመሆን ይህ ትምህርት ምንድን ነው? በሥልጣንና በነገረው ርኩስን መናፍቅን ያዛል፤ እነርሱም፤ ይወጣሉ” ተባለ። ³⁷የእርሱም ዝና በአካባቢው ወዳለው ስፍራ ሁሉ ወጣ።

ኢየሱስ ብዙ በሽተኞችን ፈወሰ

4፡38-41 ተጓ ምሳ - ግቴ 8፡14-17
4፡38-43 ተጓ ምሳ - ግር 1፡29-38

³⁸ከዚህ በኋላ ኢየሱስ ከምክራብ ወጥቶ ወደ ስምያን ቤት ገባ። የስምያንም አማት ገደለች ትኩሳት ይዞአት ታማ ነበር፤ እንዲፈውሳትም ስለ እርሷ ለመኑት። ³⁹እርሱም ወደ ተኛችበት ጠጋ ብሎ በማጉንበስ ትኩሳቱን ገሰጸው፤ ትኩሳቱም ለቀቃትና ወዲያም ተነሥታ አስተናገደቻቸው።

⁴⁰ወዲያ መጥላቱም ሳይማን የተለያዩ ሕመም ያደረሳቸውን ሰዎች ሁሉ ወደ እርሱ አመጡ፤ እርሱም በእያንዳንዳቸው ላይ እጁን ጭፍ ፈወሳቸው። ⁴¹አጋንንትም ደግሞ፤ “አንተ የስግዚአብሔር ልጅ ነህ!” እያሉና እየጮኹ ከብዙ ሰዎች ውጡ፤ እርሱ ግን ገሠጸው፤ ከእርሱቸስ መሆኑንም ያውቁ ስለ ነበር፤ አንዳች እንዲናገሩ አልፈቀደላቸውም።

³⁷ የግሪኩ ቃል የገድ ከጸም ጋር ብቻ የተያያዘ ሳይሆን የተለያዩ የቂሳ በሽታዎች ለመግለጽ ተትም ላይ ይውላል
⁴¹ ወይም ማለፊ

4፡23 በራስህ ከተገኘ በናዘሬት ማለት ነው። ምንም እንኳን ኢየሱስ የተወለደው በቤተ ልሔም ቢሆንም፤ ያደገው ግን ገሊላ በምትገኘው በናዘሬት ከተማ ነበር (1፡26፤ 2፡39፤5፡1 ማቴ 2፡23)። ቅፍርናሆም፤ የማቴ 4፡13 ማለት ይመስላል።

4፡26-27፤ ኢየሱስ በትምህርቱ አይሁዳዊ ያልሆኑትን ሁለት ሰዎች እግዚአብሔር እንደሰጠ እንደ ረዳቸው የተናገረበትን ሉቃስ መጥቀሱ (1ነገ 17፡1-15፤ 2ነገ15፡1-14)፤ ለእስካብ ወገን ምን ያህል ገድ ይለው እንደ ነበር ያመለክታል። ኢየሱስ ለማንን ነገዝብ ያደላገው ሞና ሐሳብ፤ እስራኤላውያን የእግዚአብሔርን የድነት መልእክተኛ በተቃወሙ ጊዜ፤ እግዚአብሔር ወደ እሕኑ ስለ እንደ ላከው፤ አሁንም እንዲሁ እርሱን አንቀበልም ስለላት እግዚአብሔር ወደ እሕካብ እንደ ላከው ነው። (10፡13-15፤ ሮሜ 9፡11 ይመስላል።)

4፡26 ሲደናገር ከጠርስ በስተ ሰማን 32 ኪ.ሜ. ርቃ የምትገኝ ከተማን የፊንቄኤውያን ከተማዎች አንዷ ናት። ኢየሱስም የአንዳት አሕካብን ሲት ልጅ የፈወሰውም በዚህች ከተማ ነበር (ማቴ 15፡21-28)።

4፡28 በቀጣጣ ገነፈሉ፤ ኢየሱስ እስራኤልን ኩንያ፤ ለእሕዛብ ቅርንጫፍን በማባዩቱ ተቀጠ።

4፡30 በመካከላቸው በንጥቆ ሄደ፤ ኢየሱስ በመካከላቸው ያለፈው በታምር ይህን ወይም መንገድ እንዳለቀለት ለሥልጣኑ እዞ አቸው እንደ ሆነ ሉቃስ ገልጾ አላደረገም፤ ያም ሆነ ይህ ኢየሱስ ሕይወቱን አላፈፀመም፤ ከዚያም ጊዜ አልደረገም ነበር (ዮሐ 7፡30)።

4፡32፤ የማር 1፡22 ማለት ይመስላል።

4፡33 ጋኔን...ያደረገበት፤ ለእርሙኔዎች “ጋኔን” ማለት፤ በሰማ ይሁን ከቶ ሰብአዊ ያልሆነ ፍጡር ማለት ነው፤ ሉቃስ ግን ይህ “ጋኔን” ከቶ መንፈስ እንደ ሆነ ገልጾ አድርጓል። እንዲህ ያለው መንፈስ እስያርን ያቃውላል (ዮሐ 10፡20)፤ ለከቶ ሥራ ያጥጥላል (ሉቃ 8፡26-29)፤ በእኩል ላይ በሽታ ያደርሳል (13፡11-16)፤ እንዲሁም በእግዚአብሔር ላይ የምንጣል (ፊላ 16፡14)።

4፡34 የእግዚአብሔር ቅዱስ የማር 1፡24 ማለት ይመስላል።

4፡38 የስምያን አማት፤ ሲጥርስ ባለትዳር እንደ ነበር ያመለክታል (1ቆሮ 9፡5)። ገደለች ትኩሳትን ሦስቱም ተመሳሳይ ወንጌላት ለሕዚህ ታምር ይናገራሉ (ማቴ 8፡14-15፤ ማር 1፡29-31)፤ የበሽታውን ሁኔታ “ገደለች ትኩሳት” በማለት የገለጸው ግን፤ ሕዚህ ሉቃስ ብቻ ነው።

4፡40 ፀሐይ መጥቀሷም ሳይ፤ የሰንበት ቀን (ቀ፡31) የሚያበቃው ፀሐይ በትጠልቅ ሲሆን፤ ይህም ከምሽት ዐሥራ ሁለት ሰዓት ገደማ ነው። ከዚህ ሰዓት በፊት ከሆነ ግን በሽማግሌዎች ወግ መሠረት አይሁድ ከሁለት ኪ.ሜ. የበለጠ ሊጓዙ ወይም ማንኛውንም ዐይነት ሽኩቻ ሊሸከሙ አይገባቸውም ነበር፤ ሕመም ተኛን ተሽክመው ወደ ኢየሱስ ለመውሰድ የሚችሉትም ፀሐይ ከጠለቀች በኋላ ነበር፤ ገና ፀሐይ አይጠለቀች ሳለች መንገድ መጀመራቸውን ሕመማችን እንዲፈወሰላቸው ምን ያህል ዳግተው እንደ ነበር ያሳያል።

4፡41 ከርሱቸስ መሆኑንም ያውቁ ስለ ነበር፤ የማር 1፡34 ማለት ይመስላል።

ዋሏቸው፤ ጀልባዎቹም መስመጥ ጀመሩ።

⁸ስምዖን ጴጥሮስም ይህን ባዩ ጊዜ በአዮ ሱስ ጉልበት ላይ ወድቆ፤ “ጌታ ሆይ፤ እኔ ገጢአተኛ ሰው ነኝና ከእኔ ተለይ” አለው።
⁹ይህንን ያለው እርሱና ከእርሱ ጋር ዮን በሩት በያዙት ዓሣ ብዛት ስለ ተደነቁ ነው፤
¹⁰ደግሞም የስምዖን ባልንጀሮች የነበሩት የዘብደሙስ ልጆች፤ ያዕቆብና ዮሐንስም ተደነቁ።

ኢየሱስም ስምዖንን፤ “አትፍራ፤ ከእን ግዲህ ሰውን የምታጠምድ ትሆናለህ” አለው።
¹¹እነርሱም ጀልባዎቹን ወደ ምድር ካስጠጉ በኋላ ሁሉን ትተው ተከተሉት።

ለምጽዓት ሰው

5፡12-14 ተገ ምብ - ግቴ 8፡24፤ ማር 1፡40-44

¹²ኢየሱስ ከከተሞች በአንዱ በነበረበት ጊዜ፤ አንድ ለምጽ የወረጠው ሰው በዚያው ከተማ ነበር፤ ይህ ሰው ኢየሱስን ባየው ጊዜ በፊቱ ተደፋና፤ “ጌታ ሆይ፤ ብትፈቅድ እኮ ልታ ነጻኝ ትችላለህ” ብሎ ለመነው።

¹³ኢየሱስም እጁን ዘርግቶ ጸሐውና፤ “እፈቅዳለሁ፤ ንጹ” አለው፤ ወዲያውም ለምጹ ጠፋ ለት።

¹⁴ኢየሱስም፤ “ይህን ለማንም አትናገር፤ ነገር ግን ሂደህ ራስህን ለካህን አሳይ፤ ለእነርሱ ምስክር እንዲሆንም ስለ መንጻትህ መብደ ያዘዘውን መሥዋዕት አቅርብ” ሲል አዘዘው።

¹⁵ይሁን እንጂ ስለ እርሱ የሚወራው ወሬ ይበልጥ እየሰፋ ሂደ፤ እጅግ ብዙ ሰዎችም እርሱ የሚናገረውን ለመስማትና ካለባቸው ደዌ ለመፈወስ ይሰበሰቡ ነበር።
¹⁶ኢየሱስ ግን ብዙ ጊዜ ወደ ገለልተኛ ስፍራ

5፡8 ዘፍ18፥27፤
ሉዮ 42፥61፤ሉፋ6፥5
5፡10 ግቴ14፥27
5፡11 ተ፡281
ግቴ4፥19
5፡12 ግቴ8፥2
5፡14 ዘሉ14፥2-32፤ግቴ8፥4
5፡15 ግቴ9፥26
5፡16 ሉቃ3፥21

ወጥቶ ይጸልይ ነበር።

ኢየሱስ ሽባውን ሰው ፈወሰ

5፡18-26 ተገ ምብ-ግቴ 9፡2-81 ማር 2፡13-12

¹⁷አንድ ቀን ኢየሱስ እያስተማረ ነበር፤ በዚያም ከገሊላና ከይሁዳ መንደሮች ሁሉ እንዲሁም ከኢየሩሳሌም የመጡ ፈረሳውያንና የሕግ መምህራን ተቀምጠው ነበር፤ ይፈውስም ዘንድ የጌታ ገይል ከእርሱ ጋር ነበረ።
¹⁸በዚያን ጊዜም፤ ሰዎች አንድ ሽባ በዐልታ ተሸክመው አመጡ፤ ኢየሱስ ፊት ለማኖርም ወደ ቤት ሊያስገቡት ሞከሩ፤
¹⁹ከሕዝቡም ብዛት የተነሣ ቤቱ ውስጥ ማስገባት ስላቃታቸው፤ ባረው ላይ ወጥተው የቤቱን ክጻን በመንደል በሽተኛውን ከነዐል ጋው በሕዝቡ መካከል ቀጥታ ኢየሱስ ፊት አወረዱት።

²⁰ኢየሱስም እምነታቸውን አይቶ፤ “አንተ ሰው፤ ገጢአትህ ተሰርዖልሃል” አለው።

²¹ጸሐፍትና ፈረሳውያንም፤ “ይህ አምላካን በመጻፈር እንዲህ የሚናገር ማን ነው? ከእንዲ ከስገዚሐብሔር በስተቀር ገጢአትን ሊያስተሰረይ ማን ይችላል?” ብለው ያስቡ ጀመር።

²²ኢየሱስም ሐሳባቸውን ስለ ተረጸ እንዲህ አሳቸው፤ “እምን በልባችሁ እንዲህ ታስባ ባትሁ? ²³“ገጢአትህ ተሰርዖልህ” ከማለት ቀን ‘ተነሥተህ ሂድ’ ከማለት የትኛው ቀንላል? ²⁴ነገር ግን ይህን ያልሁት የሰው ልጅ በምድር ላይ ገጢአትን ለማስተሰረይ ሥልጣን እንዳለው ታውቁ ዘንድ ነው።” ከዚያም ሽባውን ሰው፤ “ተነሥተህ ዐልጋህን”

²⁵12 ዮጌሪቱ ቃል የገድ ከሐምሌ ጋር ባሆ የተያዘ ላይሆን የተለያዩ የቄላ በሽታዎችንም ለመገለጽ ተችቶ ላይ ይውላል።

5፡17 ግቴ15፥11
ማር 5፡301
ሉቃ2፥461
6፡19
5፡20
ሉቃ7፥48፡49
5፡21 ሉፋ3፥25
5፡24 ግቴ8፥20

5፡8 ጌታ ሆይ... ከእኔ ተለይ በአብርሃም (ዘፍ 18፥27)፤ በአዮስ (42፥6) በኢሳይያስ (6፥5) ልምምድ እንደ ታየው ሁሉ፤ አንድ ሰው ወደ እግዚአብሔር በቀረበ ቶጥር የራሱን ገጢአተኝነትና ዋጋ ቢሰነት ይሰማል።

5፡11 ሁሉን ትተው ተከተሉት፤ እነዚህ ሰዎች ከኢየሱስ ጋር ሲሆኑ ይህ የመጀመሪያ ጊዜያቸው አልነበረም (ዮሐ 1፡40-42፤ 2፡1-2 ይመጣ)። አልፎ አልፎ የነበረውና የጠበቀ ያልነበረው ግንኙነታቸው፤ ጌታን እየተከተሉ በጌዳ ቀጥጥ እየጠነከረ መጣ። ይህ ሁኔታ ከማቴ 4፡18-22 እና ከማር 1፡16-20 ጋር ተመሳሳይ ቢሆንም፤ ትረካዎቹ እንደሚመለከቱት፤ ድርጊቱ የተፈጸመው በማለጻው ክፍለ ጊዜ ተመሳሳይ ባሉሆኑ ሰዎች ነው።

5፡12-16፤ በለምጽ በሽታ ተይዞ ስለ ነበረው ሰው መፈወስ በምስሎም ተመሳሳይ ወንጌላት ውስጥ ተገልጿል፤ ሆኖም ድርጊቱ የተፈጸመባቸው ስፍራዎች የተለያዩ ናቸው። በማቴዎስ 8፡1-4 እንደ ተገለጠው ከተደረጉት ብዙ ታምራት መካከል አንዱ ሲሆን፤ በማርቆስ 1፡40-45 እና በሉቃስ ደግሞ በመጀመሪያው የገሊላ ጉዞ ከተከናወኑት ድርጊቶች መካከል አንዱ ላይ ሆኖ አይቀርም።

5፡12 ለምጽ የወረጠውን ለማራቅ ትርጉሞም ይመስል እንዲሁም የዘሊ 13፥2 አማራጭ ትርጉም ይመጣ። በሽታው ምን ያህል የከፋ እንደ ሆነ የገለጸው ሉቃስ ባሆነ ነው፤ ከሐምሌ በሽታ ጋር በተያዘ ሁኔታ ባይሆንም፤ የግሪኩ ቃል በሕክምና ሥነ ጽሑፍ ውስጥ ይገኛል።

5፡14 ለማንም አትናገር፤ የማቴ 8፡4፤ 16፡20 ማብ ይመጣ። ነገር ግን ሂደህ ራስህን ለካህን አሳይ፤ ጌታ ኢየሱስ ይህን በግዝብ ሰውየው ሕግን እንዲጠብቅ፤ ለመፈወት ተወዳጅ ግራጋጣዊ እንዲሆን፤ ስለ ኢየሱስ አገልግሎትም ለባሉ ሥልጣናቱ እንዲመሰክርና የመንጻትን ሥርዐትን በመፈለግ ከጥበረተሰቡ ጋር ተመልሶ እንዲጻጽፈድ

አደረገ። ለእርሱ ምስክር እንዲሆን ለሚለው የማር 1፡44 ማብ ይመጣ።

5፡17 ፈረሳውያንና የሕግ መምህራን፤ የማቴ 2፡4፤ 3፡7 ማር 2፡16 ማብ ይመጣ። በገሊላ ተቃውሞ ያስነሡት እነዚህ የሃይማኖት መሬዎች ናቸው ፈረሳውያን በሉቃስ ወንጌል ውስጥ ለመጀመሪያ ጊዜ የተጠቀሱት እዚህ ቀጥጥ ላይ ነው። የሰዎችው ትርጉሞም “የተለዩ” ማለት ሲሆን፤ ቀጥጥታቸውም 6000 ያህል ነበር፤ እነርሱም በመጣው ፓሌስቲና ደገፍ ነበር። በምክራብ አስተማሪዎች፤ በሕዝቡም ዘንድ የአምነት ምሳሌዎች ተደርገው የሚቆጠሩና ሕጉን ለማስከበርና ተፈጻሚነት እንዲያገኙ ለማድረግ ራሳቸውን የሾሙ ሰዎች ነበሩ። ከልባቸዎቻቸው በዘላ ማድ ሲወርድ ሲያረፍ የመጣውን ግጥና ሥርዐት፤ እንደ ቅዱሳን መጻሕፍት ለሚሳገር ያለው አድርገው ይቀጥሩ ነበር (ማር 7፡8-13)። ቀደም ሲል በኢየሩሳሌም የነበሩትን የአይሁድ መሬዎች፤ ኢየሱስ ተቃውሞአል (ዮሐ 5፡16-18)። ስለዚህም ለሁኔታ በቅፍርናም በአንድ ቤት ውስጥ ላለ (ማር 2፡1-6)፤ ሊሰሙትና ሊሰለሉት መጡ። የላሬት ያለን መምህራን በጽሑፍና በአፍ ይነገር የነበረውን ሕግ ያጠኑ፤ የሚተረጎሙና የሚያስተምሩ “ጸሐፍት” ናቸው። ከእነዚህ መምህራን አብዛኞቹ የፈረሳውያን ምኅበር አባላት ናቸው።

5፡19 ማራው፤ የማር 2፡4 ማብ ይመጣ። ዘጸ፤ ምናልባት የጣራውን ሊሆን ይችላል።

5፡21 ለምላክን በመጻፈር እንዲህ የሚናገር፤ የማር 2፡7 ማብ ይመጣ። በፈረሰውያን አመለካከት አንድ ሰው እጅግ የከፋ ገጢአት አደረገ የሚለው፤ በእግዚአብሔር ላይ የሰድሰ ቃል ሲናገር ነው (የማር 14፡64 ማብ ይመጣ።)

5፡23 ከማለት የትኛው ይቀላል? የማር 2፡9-10 ማብ ይመጣ።
5፡24 ታውቁ ዘንድ፤ ኢየሱስ ለመፈወስ ያለው ገይል፤

ተሸከመህ ወደ ቤትህ ሂድ አልሃለህ” አለው።
 25 እርሱም ወዲያው ተነሥቶ በፊታቸው ቆመ፤
 ተኝቶበት የነበረውንም ተሸከመ፤ ስንዚህከህ
 ሆኑ ለምሳሌ ወደ ቤቱ ሂድ። 26 በዚህ ጊዜ
 ሁሉንም መገረም ያዛቸው፤ ስንዚህከህከም
 እያመሰገኑ፤ “ዘሬኑ ድንቅ ነገር አየን” እያሉ
 በፍርሀት ተዋጡ።

የሌዊ መጠራት

5፡27-32 ተገ ፻፲ - ግቴ 9፡9-13 ግር 2፡14-17

27 ከዚህ በኋላ ኢየሱስ ከዚያ ወጥቶ ሂደ፤
 ሌዊ የተባለ አንድ ቀረጥ ሰብሳቢም በቀ
 ረጥ መቀበያው ቦታ ተቀምጦ አየውና።
 “ተከተለኝ” አለው፤ 28 እርሱም ሁሉን ትቶ
 ተነሥቶ ተከተለው።

29 ሌዊም ለኢየሱስ በቤቱ ትልቅ ግብዣ
 አደረገ፤ ብዙ ቀረጥ ሰብሳቢዎችና ሌሎች
 ሰዎችም ከእነርሱ ጋር በማእድ ተቀምጠው
 ነበር። 30 ፈረሳውያንና ጸሐፍታቸውም “ከቀ
 ረጥ ሰብሳቢዎችና ከገጠኢተኞች” ጋር የም
 ትበሉትና የምትጠጡት ለምንድን ነው?”
 እያሉ በደቀ መዛሙርቱ ላይ አጥረመረሙ።

31 ኢየሱስም እንዲህ ሲል መለሰላቸው፤
 “በሽተኞች እንጂ ጤነኞች ሐኪም አያሰፈ
 ልጋቸውም፤ 32 እኔም ገጠኢተኞችን ወደ
 ንስሐ ልመልስ እንጂ ዳድቃንን ልጠራ አል
 መጣሁም።”

ኢየሱስ ስለ ጾም ተጠየቀ

5፡33-39 ተገ ፻፲ - ግቴ 9፡14-17 ግር 2፡18-22

33 እነርሱም፤ “የቶሐንስ ደቀ መዛሙርት
 አብዛኛውን ጊዜ ይጽማሉ፤ ይጸልያሉ፤ የፈረ
 ሳውያን ደቀ መዛሙርትም እንደዚሁ ያደር
 ጋሉ፤ የአንድዎቹ ግን ዘወትር ይበላሉ፤ ይጠ
 ባሉ” አሉት።

34 ኢየሱስም እንዲህ አላቸው፤ “ሙሽራው
 አብርካቸው እያለ ዕድምተኞቹ እንዲጸሙ
 ማድረግ ይቻላል?”

35 ነገር ግን ሙሽራው ከእነርሱ የሚወሰድ

5፡26 ግቴ9፡8
 5፡27 ግቴ4፡19
 5፡28 ጥ፡11 ግቴ
 4፡19
 5፡29 ሉቃ15፡1
 5፡30 ግቴ9፡11፤
 ሐሥ23፡9
 5፡32 ዮሐ3፡17
 5፡33 ሉቃ7፡18፤
 ዮሐ1፡35/13፡25-26
 5፡34 ዮሐ3፡29
 5፡35 ሉቃ9፡22፤
 17፡22 ዮሐ16፡5-7

በት ቀን ይመጣል፤ በዚያን ጊዜ ይጽማሉ።”
 36 ደግሞም እንዲህ ሲል ምሳሌ ነገራቸው፤
 “ከአዲስ ልብስ ላይ አራፊ ቀን በአርጌ
 ልብስ ላይ የሚጥፍ ማንም የለም፤ እንዲህ
 ቢያደርግ አዲሱን ልብስ ይቀደዋል፤ አዲ
 ሱም አራፊ ለአርጌው ልብስ አይሰማማ
 ውም።” 37 አዲስ የወይን ጠጅም በአርጌ
 አቀማግጽ ጨምሮ የሚያስቀምጥ ማንም የለም፤
 እንዲህ ቢያደርግ አዲሱ የወይን ጠጅ አቀ
 ማጽውን ያፈነዳዋል፤ የወይን ጠጅም ይፈስ
 ሳል፤ አቀማግጽውም ከጥቅም ውጭ ይሆናል።
 38 ስለዚህ አዲስ የወይን ጠጅ በአዲስ አቀ
 ማጽ መጨመር አለበት፤ 39 እንግዲህ አርጌ
 የወይን ጠጅ ከጣባ በኋላ፤ አዲሱን የማሻ
 ማንም የለም፤ ምክንያቱም፤ ‘አርጌው የተሻለ
 ነው’ ስለሚል ነው።”

የሰንበት ጌታ

6፡1-11 ተገ ፻፲ - ግቴ 12፡1-14 ግር 2፡23-36

6 በአንድ የሰንበት ቀን ኢየሱስ በዕርሻ
 መካከል ያልፍ ነበር፤ ደቀ መዛሙርቱም
 እሸት ቀጥፈው በእጃቸው እያሹ ይበሉ ነበር።
 2 “ፈረሳውያን መካከል አንዳንዶቹ ግን፤ “በስ
 ንበት ቀን ለደረግ ያልተፈቀደውን ለምን
 ታደርጋላችሁ?” አሏቸው።

3 እየሰሙ እንዲህ ሲል መለሰላቸው፤ “ጾታት
 በተረብ ጊዜ ከባልንጀሮቹ ጋር ያደረገውን
 ከቶ አላነበባችሁም? ፤ ወደ ስንዚህከህከ ቤት
 ገብቶ ለካህናት ብቻ የተፈቀደውን ንብሐተ
 ት ወስዶ በላ፤ አብረውት ለነጻነትም ሰጣ
 ቸው።” 5 ደግሞም፤ “የሰው ልጅ ለሰንበት
 ጌታዎ ነው” አላቸው።

6 “በላላ ሰንበት ቀንም ወደ ምክራብ ገብቶ
 ያስተምር ነበር፤ በዚያም ቀኝ እጁ የሰለለ
 አንድ ሰው ነበረ።” 7 ጸሐፍትና ፈረሳውያንም
 ሊከሱት ምክንያት በመፈለግ፤ ይፈውሰው
 እንደ ሆነ ለማየት ይጠባበቁት ነበር። 8 ኢየ
 ሱስም ሐሳባቸውን ዐውቆ እጁ የሰለለውን

6፡1 ዘ፡23፡25
 6፡2 ግቴ12፡2
 6፡3 ላ፡21፡6
 6፡4 ዘ፡24፡5-9
 6፡5 ግቴ8፡20
 6፡6 ጥ፡1
 6፡7 ግቴ12፡2፤10
 6፡8 ግቴ9፡4

ንጢአትን ይቅር ለማለት ያለውን ሥልጣን ያረጋግጣል።

5፡27 ቀረጥ ሰብሳቢ፤ የ3፡12 ማብ ይመ። በቀረጥ መቀ
 ባያ ቦታው፤ የፈረሳውያንና የሚመለከቱትን ቦታ ያመለክታል (የማር
 2፡14 ማብ ይመ።)

5፡28 ሁሉን ትቶ... ተከተለው፤ ለጥቂት ጊዜ ያህል እየ
 ሱስ በቅፍሎችም በማገልገል፤ ምናልባት ሌዊ ከዚህ በፊት
 ያውቀው ይሆናል። (የጥ፡11 ማብ ይመ።)

5፡29 ትልቅ ግብዣ፤ ሌዊ ኢየሱስን መከተል ሲጀመር፤
 በስርወ ሳይሆን በግልጽ እንደ ሆነ ያመለክታል።

5፡30 ፈረሳውያን... አጥረመረሙ፤ ምናልባት ደጅ
 ቆመው ተቃውሞአቸውን በርቀት ላይሰሙ አደርገው። ከቀረጥ
 ሰብሳቢዎችና (ከገጠኢተኞች) ጋር የምትበሉት፤ የግቴ 2፡15
 ማብ ይመ።

5፡31 በሽተኞች እንጂ ጤነኞች ሐኪም አያሰፈልጋቸውም፤
 እንዲህ ሲባል፤ ፈረሳውያን “ጤነኞች” ናቸው ለማለት ሳይሆን፤
 አንድ ሰው መንፈሳዊ ፈውስ ለማግኘት አስቀድሞ “ጤነኞች” መሆ
 ኑን መገንዘብ እንዳለበት ለማመልከት ነው (የማር 2፡17 ማብ ይመ።)

5፡33 የቶሐንስ ደቀ መዛሙርት... ይጽግሉ፤ ይጸልያሉ፤
 መጥምቅ የሐንሰን በምድር በጸ ስላደገ፤ ጥቂት ምግብ፤ አንበሳና
 የበረሃ ማር ብቻ አየበላ መኖርና ተለምዶ ነበር። በአገልግሎ
 ቱም ጠንካራ መልእክት ማቅረብና የዐላማ ጽናት ይታይ ነበር።
 የኢየሱስንና የመጥምቅ የሐንሰን አገልግሎት ለማገጸር 7፡24-

28፡1 ግቴ 11፡1-19 ይመ። ፈረሳውያን የሚከተሉት የራሳቸው
 የሆነ የኑር ዘይቤ ነበራቸው (የ18፡12 ማብ ይመ።)። ይሁን እንጂ
 ኢየሱስ ወደ ግብዣ ሂደ፤ ደቀ መዛሙርቱም በእርሱ በገኙት
 ነጻነት ተደላክ፤ ይህ ዐይነት ነጻነት ግን በፈረሳውያን ዘንድ
 አይታወቀውም ነበር። ይጽግሉ፤ የማር 2፡18 ማብ ይመ።፤ ኢየሱስ
 ለታይታ የሚደረግናን ቢቃምም (ከላላ 58፡3-11 ጋር ያነጻጽሩ)፤
 እርሱ ራሱ ግን ትክክለኛውን ጾም ጽግሎ፤ ለመንፈሳዊ ሕይ
 ወት ጠቅሜታ በፈቃደኝነት ላይ የተመሠረተውንም ጾም ፈት
 ዶአል (ማቴ 4፡21 6፡16-18)።

5፡35፤ የማር 2፡19-20 ማብ ይመ።።
 5፡36 ምሳሌ፤ የግቴ 13፡3፤ ግር 4፡2 ማብ ይመ።።
 5፡37 አርጌ አቀማግጽ፤ የግቴ 9፡17 ማብ ይመ።።
 5፡39 አርጌው የተሻለ ነው፤ አንዳንድ ሰዎች ልማጻዊ
 ከሆነ የሃይማኖት መንገዳቸው ተሳቀው፤ ወደ ወንጌል ለውነት
 ለመምጣት ምን ያህል ፈቃደኞች እንዳልሆኑ ኢየሱስ አመለከተ።
 6፡1 በእርሻ መካከል ያልፍ ነበር፤ የማር 2፡23 ማብ ይመ።።
 6፡3 ጻፈት... ያደረገውን፤ የማር 2፡25 ማብ ይመ።።
 6፡4 ግብስተ ገጽ፤ የግቴ 12፡4 ማብ ይመ።።
 6፡5 ሰንበት ሰንበት ልጅ፤ የማር 8፡31 ማብ ይመ።። ለሰንበት
 ጌታ፤ እየሱስ የሰንበትን በተመለከተ የወጡትን አገጋጋት፤ በተለ
 ይም ፈረሳውያን ሰንበት አስመልክተው የሰጡትን ትንታኔ የመ
 ሻር ሥልጣን አለው (ማቴ 12፡8፤ ማር 2፡27 ይመ።)።

ሰው፤ “ተነሥተህ በመካከል ቁም” አለው፤ ሰውየውም ተነሥቶ ቆመ።

⁹ኢየሱስም፤ “እስቲ አንድ ነገር ልጠይቃችሁ፤ በሰንበት ቀን የተፈቀደው በጎ ማድረግ ነው ወይስ ክፉ ማድረግ? ነፍስ ማዳን ነው ወይስ ማጥፋት?” አላቸው።

¹⁰ደግሞም ኢየሱስ በዚያው ያለትን ሁሉ ከተመለከተ በኋላ ሰውየውን “እጅህን ዘርጋ” አለው። ሰውየውም እንደ ተላው አደረገ፤ እጁም ፈጽሞ ዳነለት። ¹¹ሰዎቹ ግን በቀጣጣ ተሞሉ፤ በኢየሱስ ላይ ምን ማድረግ እንዳለባቸውም እርስ በርስ ተወያዩ።

የዐሥራ ሁለቱ ሐዋርያት መመረጥ

6፡13-16 ተጓ ምሰ - ግቴ 10፡2-4፤ ግር 3፡16-19፤ ሐሥ 1፡13

¹²ከእነዚያም ቀናት በአንዱ ኢየሱስ ሊጻል ወደ ተራራ ወጣ፤ ሌሊቱንም ሁሉ ወደ እግዚአብሔር ሲጻል ይደረግ። ¹³ሲነጋም ደቀ መዛሙርቱን ጠርቶ ከእነርሱ ዐሥራ ሁለቱን መረጠ፤ እነዚህንም ሐዋርያት ብሎ ሰየማቸው። ¹⁴እነርሱም፤ ጴጥሮስ ብሎ በጠራው ስምዎንና ወንድሙ እንድርያስ፤ ያዕቆብ፤ ዮሐንስ፤ ፊልጶስ፤ በርተሎሜዎስ፤ ¹⁵ማቴዎስ፤ ቶማስ፤ ዮሐጥስ፤ ለጳውሎስ፤ ሌዊ፤ ያዕቆብ፤ ቀናተኛ፤ የተባለው ስምዎን፤ ¹⁶የያዕቆብ ልጅ ይሁዳና ኋላ አሳልፎ የሰጠው የአስቆሮቱ ይሁዳ ነበሩ።

የቡራኪና የወቶታ ስብስብ

6፡20-23 ተጓ ምሰ-ግቴ 5፡13-12

¹⁷ኢየሱስም አብሮአቸው ከተራራው ወርዶ ደልዳላ ቦታ ላይ ቆመ፤ ከደቀ መዛሙርቱም

6፡11 ዮሐ5፡18
6፡12 ሉቃ3፡21
6፡13 ግር6፡30
6፡15 ግቴ9፡9
6፡17 ግቴ4፡25፤
11፡21 ግር3፡7-8

6፡19 ግቴ9፡20፤
ግር 5፡30፤
ሉቃ5፡17
6፡20 ግቴ25፡34
6፡21 ኢሳ55፡1፤2፤
6፡12፡31፤ግቴ5፡46፤
ራእ 7፡17
6፡22 ኢሳ51፡7፤
ዮሐ9፡22፤16፡21፤5፡21
6፡23 ግቴ5፡12
6፡24 ሉቃ16፡25፤
ዮሐ5፡1
6፡25 ምላ14፡13፤
ኢሳ65፡13

እጅግ ብዙ ሰዎች በዚያ ነበሩ፤ ከይሁዳ ሁሉና ከኢየሩሳሌም እንዲሁም ከጢሮስና ከሲዶና ባሕር ጠረፍ የመጣ ብዙ ሕዝቦም በዚያ ሄረ፤ ¹⁸እነዚህም የመጡት ለሰሙትና ካለባቸው ደዌ ሊፈውሱ ነበር። በርኩሳን መናፍቅት ይሠቃዩ የነበሩትም ተፈውሱ፤ ¹⁹ላይል ከእርሱ እየወጡ ሁሉንም ይፈውስ ስለ ነበር፤ ሰዎቹ ሁሉ እርሱን ለመንካት ይፈልጉ ነበር።

²⁰ወደ ደቀ መዛሙርቱም በመመልከት እንዲህ አለ፤

“እናንተ ድኾች ብዑዓን ናችሁ፤

የእነዚህበሐር መንግሥት የእናንተ ናትና፤

²¹እናንተ አሁን የምትራቡ ብዑዓን ናችሁ፤

ኋላ ትጠግባላችሁና፤

እናንተ አሁን የምታለቅሱ ብዑዓን ናችሁ፤

ኋላ ትሥቃላችሁና፤

²²ሰዎች ስለ ሰው ልጅ ሲጠጧችሁ፤

ከመካከላችው ሲለዩአችሁና ሲነቅሏችሁ፤

ክፉ ስምም ሲሰጧችሁ ብዑዓን ናችሁ።

²³“እነሆ፤ ወርታችሁ በማይታይ ታላቅ ነውና፤

በዚያን ቀን ደስ ይበላችሁ ፈንድቁም፤

የቀድሞ አባቶቻችውም በነቢያት ላይ ያደረጉት ይህንኑ ነበርና።

²⁴“ነገር ግን እናንተ ሀብታሞች ወዮላችሁ፤

መጽናናታችሁን አሁኑኑ ተቀብላችኋልና።

²⁵እናንተ አሁን የጠግባችሁ ወዮላችሁ፤

እናንተ አሁን የምትሥቁ ወዮላችሁ፤

ኋላ ታዝናላችሁ፤ ታለቅላላችሁም።

²⁶ወደያ ክፉ

6፡8 በመካከል ቁም፤ አስቀድመው የሰውዬውን ሁኔታ እንዲያዩና ስለ ፊውሉ ምንም ዐይነት ጥርጣራ እንዳይኖራቸው ለማድረግ ነው።

6፡9 በሰንበት ቀን የተፈቀደው...? ኢየሱስ ከፈረሰውያን ሲቀርብበት የነበረውን ጥያቄና ሲሰነዘርበት የነበረውን ተቃውሞ ተጃዋቅሞ አለ፤ አሁን ደግሞ በምትራቡበት ጥበብ ተሰብስቦ ለነበረው ሕዝብ ጥያቄ በማቅረብ ቀዳሚ ሆነ (የግር 3፡4 ግብ ይመጣ።

6፡10 በዙፍያው ያለትን ሁሉ ከተመለከተ በኋላ፤ ያቀረበውን ጥያቄ ወይም ከጥያቄው በስተ ጀርባ ያለውን መልስ የሚቃወም ሰው እንዳለ ለማወቅ ኢየሱስ ፈለገ፤ ሆኖም ለሙቃውም የደረሰ ማንም አልነበረም።

6፡11 በቀጣጣ ተሞሉ፤ ምንክንክም ኢየሱስ ላቀረበው ጥያቄ ምላሽ መስጠት ስላልቻሉ ነው፤ ከዚህም የተነሣ ሕይወቱን ለማጥፋት አሥረው ነበር (ዮሐ 5፡18)፤ የግር 3፡6 ግብ ይመጣ።

6፡12፤ ኢየሱስ ዐሥራ ሁለቱን ሐዋርያት የመምረጥ ዐቢይ ተግባር ከማድረግ በፊት እንደ ለግዱ ለሊቱን በሙሉ ሲጻል ይደረግ።

6፡13 ደቀ መዛሙርቱን ጠርቶ በ10፡1፤17 ላይ እንደ ተገለጸው ወንጌልን ለማስተማር የተላኩት ሰዎች ቀጥሮ በጎ ሁለት ይደርስ ስለ ነበር፤ ኢየሱስን ለመሰማት ይሰበሰቡ ከነበሩት መካከል አዘውትረው የሚከተሉትን ለትምህርት ራሳቸውን የሰጡ ይህን ያህል ቀጥሮ ያላቸው ሰዎች ነበሩ ማለት ይቻላል። ከጌታ ርርገት በኋላም፤ መቶ ሃያ ምእመናንና በኢየሩሳሌም ሆኑት የተሰበሰቡትን ተስፋ እየተጠበቁ እግዚአብሔርን ያመልኩ ነበር (ዮሐ 1፡15)። ዐሥራ ሁለቱንም ሐዋርያት የመረጠው ከእነዚህ ደቀ መዛሙርቱ መካከል ነው፤ “ሐዋርያ” ማለትም “ላይ ዐደራ ተቀብሎ የተላከ” ማለት ነው (የግር 6፡30፤ ዮሐ 1፡1፤ ዮሐ 3፡1 ግብ ይመጣ።

6፡14-16፤ በተጨማሪ የሐዋርያት ስም ዝርዝር በግቴ 10፡2-4፤ በግር 3፡16-19፤ በሐሥ 1፡13 ተጽፎ ይገኛል። በግንኛውም ቦታ የሐዋርያት ስም ዝርዝር ሲጻፍ የኢጥሮስ ስም በመጀመሪያ የአስቆሮቱ ይሁዳ ደግሞ በመጨረሻ ሲጠቀስ፤ በሁሉቹ

ስም ቅድም ተከተለ ግን ልዩ ልዩ ነው። 6፡14 በርተሎሜዎስ፤ በተመሳሳይ ወንጌላት ውስጥ በዚህ ስም የመጠራ ሲሆን፤ በዮሐንስ ወንጌል ግን ናትናኤል የተባለው ይሆናል፤ በዮሐ 1፡45 ላይ ናትናኤል ከፊልጶስ ጋር ተጠቅሶ ይገኛል።

6፡15 ግቴያዎስ፤ ሊሳው ስሙ ሊዊ ነው። የሌዊያስ ልጅ ያዕቆብ ምናልባትም ታናሹ ያዕቆብ ተብሎ የሚጠራው ሳይሆን አይቀርም (የግር 15፡40)። ቀናተኛ፤ የግቴ 10፡4 ግብ ይመጣ።

6፡16 የያዕቆብ ልጅ ይሁዳ፤ ሊሳው ስሙ ታዲያስ ነው (ግቴ 10፡31 ግር 3፡18)። የአስቆሮቱ ይሁዳ ምናልባት ከይሁዳ አገር የሆነ እርሱ ብቻ ነበር፤ የተቀሩት ግን ከገላላ የመጡ ነበሩ (የግር 3፡19 ግብ ይመጣ።

6፡17 ደልዳላ ቦታ ላይ ቆመ፤ ሜዳማ የሆነ ቦታ ሳይሆን አይቀርም፤ ይህም በዚህና በግቴ 5፡1 ላይ ካለው ዐውድ ጋር ተመሳሳይ ነው።

6፡20-49፤ በሉቃስ ወንጌል የተጠቀሰው ደልዳላ ቦታ ላይ የቀረበው ስብከትና በማቴዎስ ወንጌል ውስጥ የሚገኘው የተራራው ስብከት (5-7) ተመሳሳይ ናቸው። ምንም እንኳን ይህ ስብከት በማቴዎስ ውስጥ ካለው በጣም አጭር ቢሆንም ሁለቱም በቡራኪ ጀምረው ስለ ቤተ ሠራዎች በተሰጠው ትምህርት ይመድባሉ። በማቴዎስ ወንጌል ውስጥ ከሚገኘው ስብከት አንዳንዶቹ፤ በሉቃስ ወንጌል በልዩ ልዩ ክፍሉች ይገኛሉ (ለምሳሌ 11፡2-4፤ 12፡22-31፤ 33-34)፤ ይህም ምናልባት ትምህርቱ በልዩ ልዩ ጊዜያት በተሰጠው የኢየሱስ ስብከቶች የቀረቡ መሆኑ ለማሳየት አስቦ ይሆናል።

6፡20-23፤ ግቴ 5፡3-21 ይመጣ። በቡራኪው ከድኻኝነትና (ድጋግ) ከፊብ (ቀጥ 21) የጠለቀ ነው። ኢየሱስ የተናገረው በ “መገፈስ” (ድጋ ስለ መሆኑ (ግቴ 5፡3) “ጽድቅ” ስለ መራራ (ግቴ5፡6) እንደ ሆነ በማቴዎስ ወንጌል ተገልጿል።

6፡24-26፤ ይህ ክፍል በቀጥ 20-22 ከተገለጸው ጋር አንድ በአንድ ሲንጸልፍ በተቃራኒነት የቀረበ ሐሳብ አለ።

አገልጋዩን አንዲፈውስለት ይለምኑት ዘንድ አንዳንድ የአይሁድ ሽማግሌዎችን ሳከበት፡፡ ሐመልክተኞቹም ወደ ኢየሱስ በመጡ ጊዜ እንዲህ ብለው አጥብቀው ለመኑት፡፡ “ይህን ልታደርግለት ይገባዋል፡ ምክንያቱም ይህ ሰው ሕዝባችንን ይወዳል፤ ምክራባችንንም ያሠራልን እርሱ ነው፡፡” ኢየሱስም ከእነርሱ ጋር ሄደ፡፡

እርሱም ወደ ቤቱ በተቃረበ ጊዜ፤ የመቶ አለቃው ወዳጆቹን ልኮ እንዲህ አለው፡፡ “ጌታ ሆይ፤ ከቤቴ ጣራ በታች ልትገባ የሚገባኝ ሰው አይደለሁምና አትድክም፤ ከዚህም የተነሣ በአንተ ፊት ለመቅረብ እንኳ እንደሚገባኝ ራሴን አልቈጠርሁም፤ ብቻ አንድ ቃል ተናገር፤ አገልጋዩ ይፈወሳል፡፡” እኔ ራሴ የበላይ አለቃ አለኝ፤ ከበታችም የማዝኛው ወታደሮች አሉኝ፤ አንዱን፤ ‘ሂድ’ ስለው ይሄዳል፤ ሌላውን፤ ‘ና’ ስለው ይመጣል፤ አገልጋዩንም፤ ‘ይህን አድርግ’ ስለው የታዘዘውን ያደርጋል፡፡”

ኢየሱስም ይህን ሲሰማ በእርሱ ተደነቀ፤ ዘመር ብሎም ይከተለው ለነበረው ሕዝብ “እላችኋለሁ፤ እንዲህ ያለ ትልቅ እምነት በእስራኤል እንኳ አላገኘሁም” አላቸው፡፡ “የተሳካት ሰዎችም ወደቢት በተመለሱ ጊዜ፤ አገልጋዩን ድኖ አገኙት፡፡

አገልጋዩን መጠላቱን ልጅ ከሞት አስነሥው

7:11-16 ጥሙ-17 17:17-24፤ 29፤ 41:32-37፤ ጥር 54:21-24:35-43፤ ዮሐ 11:1-44

“ከዚህ በኋላ ኢየሱስ ብዙ ሳይቂይ፤ ናይን ወደምትባል ከተማ ሄደ፤ ደቀ መዛሙርቱና ብዙ ሕዝብም አብረውት ሄዱ፡፡¹² ወደ ከተማዋ መግቢያ በር ሲደርስም፤ እነሆ፤ ሰዎች የአንድ ሰው እስከፊን ተሸክመው ከከተማዋ ወጡ፤ ሚቹም ለእናቱ አንድ ልጅ ብቻ ነበር፤ እናቱም መበለት ነበረች፤ ብዙ የከተማውም ሕዝብ ከእርሷ ጋር ነበረ፡፡¹³ ጌታም

7:7 መዝ107:20
7:13 ሉቃ19:48
10:11:13+15:17:5፤
22:61:124:34፤
ዮሐ11:12

7:14 ጥፋ9:25፤
ጥር 14:31ሉቃ
8:54፤ዮሐ11:43፤
ሉቃ9:40
7:16 ሉቃ39፤
ጥፋ9:8121:11፤
ሉቃ14:6511:48
7:17 ጥፋ9:26
7:18 ጥፋ3:11
ሉቃ5:33
7:21 ጥፋ4:23
7:22 ሉቃ29:18፤
19:35፤5:61
61:12:18ሉቃ4:18

ባዮት ጊዜ ራራላትና፤ “አይዘኑ፤ አታልቅሺ” አላት፡፡

¹⁴ ቀረብ ብሎም ቃሬዛውን ነካ፤ የተሸ ከሙትም ሰዎች ቀጥ ብለው ቆሙ፤ ኢየሱስም፤ “አንተ ጉበዝ፤ ተነሥ እልሃለሁ!” አለው፡፡¹⁵ የሞተውም ሰው ቀና ብሎ ተቀመጠ፤ መናገርም ጀመረ፡፡ ኢየሱስም ወስዶ ለእናቱ ሰጣት፡፡

¹⁶ ሁሉም በፍርሀት ተወጣው ስንዚህከዚህ እያመለኩ፤ “ታላቅ ሃሊይ በመስጠትን ተነሥቶአል” አሉ፡፡ “ስንዚህከዚህም ሕዝቡን ጉብኙቶአል” አሉ፡፡ “ይህም የኢየሱስ ዝና በመላው ይሁዳና፤ በአካባቢው ባለው አገር ሁሉ ወጣ፡፡

ኢየሱስና መጥምቁ ዮሐንስ

7:18-35 ተጓ ያብ ጥፋ 11:12-19

¹⁸ የመጥምቁ ዮሐንስ ደቀ መዛሙርትም ይህንን ሁሉ ለዮሐንስ ነገሩት፡፡ እርሱም ከመከሰባቸው ሁለቱን ጠርቶ፤¹⁹ “ይመጣል የተባለህ አንተ ነህ? ወይስ ሌላ አንጠብቅ? በሉት” ብሎ ወደ ጌታ ሳከቸው፡፡

²⁰ ሰዎቹም ወደ ኢየሱስ መጥተው፤ “መጥምቁ ዮሐንስ፤ ‘ይመጣል የተባለህ አንተ ነህ? ወይስ ሌላ አንጠብቅ? ብሎ ወደ አንተ ልኮናል’ አሉት፡፡

²¹ በዚያኑ ጊዜ ኢየሱስ ብዙ ሰዎችን ከበሽታ፤ ከደዌና ከርከሳን መናፍሰት ፈወሳቸው፤ የብዙ ዐይነት ስውራንንም ዐይን አረፈ፡፡

²² ከዮሐንስ ተልከው የመጡትንም እንዲህ አላቸው፡፡ “ሂዳችሁ ያየችሁትንና የሰማችሁትን ለዮሐንስ ንገሩት፤ ዐይነት ስውራን ያያሉ፤ ዐንካሶች በትክክል ይራመዳሉ፤ ለምጻዎች ነጽተዋል፤ ደንቂርዎች ይሰማሉ፤ ሙታን ተነሥተዋል፤ ለፍሽኞች ወንጌል ይሰበካል፤²³ በእኔ የማይገደብል ሰው ሁሉ የተባረከ ነው፡፡”

²¹⁷ ወይም በአይሁድ ምድር
²² የግሪኩ ቃል የገድ ከልዋጽ ጋር ብቻ የተያያዘ ሳይሆን የተለያዩ የቂሳ በቅታዎች ለመገለጽ ትችላላል ይወላል

ቆች የሚደነቅ ባሕርይ አሳይተዋል (ለምሳሌ ሐ/ሥ 10:2፤ 23:17-18፤ 27:43)፡፡ ይህ የመቶ አለቃ ከአካባቢ ወገን ቢሆን ይህን አገልጋዩ ከልብ መጨነቅ ስለ እርሱ መልካም በሚናገሩ በአይሁዳውያን ዘንድ ተደናቂነትን በትርጉሙል (ሉቃ 5:9 ይመጥ፡፡

7:3 የአይሁድ ሽማግሌዎችን የምክራብ አለቆች ባይሆኑም፤ በማዘረው ስሜ ዘንድ ገን እጅግ የተባበሩ ናቸው፡፡ እነርሱም ወደ ኢየሱስ መጡትም ለመቶ አለቃው ለመለመን ፈቃደኞች ነበሩ፡፡ ማቴ ያዘ ወንጌል ውስጥ (ማቴ 8:5-13) ኢየሱስን የለመጣው መቶ አለቃው ራሱ በሉቃስ ወንጌል ግን ለመናውን ያቀረበው በወዳጆቹ አማካኝነት ነው (የማቴ 8:5 ማብ ይመጥ፡፡

7:6 ከቤቴ ጣራ በታች ልትገባ የሚገባኝ ሰው አይደለሁም፤ የማቴ 8:8 ማብ ይመጥ፡፡

7:9 ተደነቀ፤ ስለ ኢየሱስ መደነቅ የተነገረው ሁለት ጊዜ ብቻ ነው፤ ይኸውም እዚህ በታ ላይ በመቶ አለቃው እምነት ምክንያት ሲሆን በናዝሬት ግን እምነት ስለሌላቸው ነበር (ማር 6:6)፡፡

7:14 ቃሬዛውን፤ የአይሁድ ልማድና ሞቶ የነበረው ሰው ለኢየሱስ ትእዛዝ ምላሽ በመስጠት ከተጋደመበት ተነሥቶ መቶ መጡ እንደሚያመለክተው፤ ይህን ሰው የተሸመበት ቃሬዛ ከላይ በቦታ ከቆች ነበር፡፡ ኢየሱስ የሞቶ ሰዎችን ከነስነዛቸው ሦስት ሁኔታዎች ይሄኛው የመጀመሪያው ሲሆን የተቀናት ደግሞ የኢየሁዳስ ቤት ልጅና (8:40-56) አልፋዊ ናቸው (ዮሐ 11:43-44)፡፡

7:18 ዮሐንስ ደቀ መዛሙርትም፤ መጥምቁ ዮሐንስ በታላቅ ርምት ደቀ መዛሙርቱ ከእርሱ ጋር የነበረውን ግንኙነት ሳያቋርጡ፤ ጀምሮት የነበረውንም አገልግሎት ቀጥለው ነበር፡፡

7:19 ሌላ አንጠብቅ? ዮሐንስ ስለ ከርሱቀስ መምጣት ያበሠረ ቢሆንም፤ አሁን ግን ዮሐንስ ራሱ በወራት ያህል በእስር ቤት በመማቸቱ ላይ ይገኛል፤ የኢየሱስ ሥራም ዮሐንስ የጠበቀውን ዐይነት ውጤት አላገኘለትም፡፡ የመጥምቁ ዮሐንስ ተስፋ መቆረጥ በማንም ላይ ሊደርስ የሚችል ነው፡፡ ኢየሱስ መሢሁሉ ለመሆኑ እንደ ገና ማረጋገጫ ከመሰለገገም በላይ ተጨማሪ ታም ራዊ ድርጊት እንዲያደርግም ለማበረታታት ሳይሆን አይቀርም፡፡

7:22 ያየችሁትንና የሰማችሁትን ለዮሐንስ ንገሩት፤ ወደ ፈወሳቸውና ከሙታን በማስነሣት ታምር ወደሠራላቸው ሰዎች በማመልከት ኢየሱስ መልስ ሰጣቸው፤ በዚህም መሢሁሉ ሲመጣ ይፈጽማቸዋል ተብለው አስቀድሞ በትንቢት የተነገሩትን ጉልህ ግንባሪዎችን እንጂ፤ የተሰጡ ቃል አልሰጣቸውም፡፡ ለፍሽኞች ወንጌል ይሰበካል፤ ኢየሱስ ያከናወናቸውን ሥራዎች መለስ ብሎ ሲቃኝ፤ ቀላል ከሆነት ጀምሮ ከባድ እስኪሆኑት ድርጊቶች ቀጥለው ተከተል ተናግረው ሙታን መነሣታቸውና ወንጌል ለፍሽኞች መለስ መደምደሚያ በማድረግ ነው፡፡ በቅዱሳን መጻሕፍት ስለ መሰሉ የተተነባከሩትንም፤ በዚህ መንገድ ኢየሱስ ዮሐንስን አስታውሰው (ሉቃ 29:18-21፤ 35:5-6፤ 61:1፤ ይመጥ እንዲሁም ሉቃ 4:18 ይመጥ፡፡

7:23 የማይገደብል ሰው፤ ኢየሱስ፤ ተስፋ መቆረጥና ጥርጣሬ ዮሐንስን እንዲያዘው አልፈለገም፡፡

24የሱህን መልእክተኞች ከሄዱ በኋላ፤
 አያሱብ ለሕዝቡ ስለ የሱህን ይናገር ጀመር፤
 እንዲሁም አለ፡ “ወደ በረሐ የወጣችሁት ምን
 ልታዩ ነው? ነፋስ የሚያወዛውዘውን ሽም
 በቆ? 25እኮ! ምን ልታዩ ወጣችሁ? የማረ
 ልብስ የለበሰውን ሰው ነውን? የማረ ልብስ
 የሚሸምኑትና በድሉት የሚኖሩ በቤተ
 መንግሥት አለባችሁ።” 26እኮ! ምን ልታዩ
 ወጣችሁ? ነቢይ ለማየት ይሆን? አዎን፤
 እላችኋለሁ፡ ለማየት የወጣችሁት ከነቢይም
 የሚበልጠውን ነው። 27እንዲህ ተብሎ የተጻ
 ፈለትም እርሱ ነው።

“መንገድህን በፊትህ የሚያስተካክል፤
 መልእክተኞቹን ከእነተ አስቀድሜ አልነህሁ።”

28እላችኋለሁ፡ ከሴት ከተወለዱት መካከል
 ከየሱህን የሚበልጥ የለም፤ በእነዚህኩል መን
 ግሥት ግን ከሁሉ የሚያገኝው ይበልጠዋል።”

29ቀረጥ ሰብሳቢዎች እንኳ ሳይቀሩ፤ ይህን
 የኢየሱስን ቃል የሰሙ ሁሉ፤ በየሱህን እጅ
 በመጠመቅ በእነዚህኩል ተገቢውን ክብር
 ሰጡት፤ 30ፈሪሳውያንና ሕግ ዐዋቂዎች ግን
 በየሱህን እጅ ባለ መጠመቃቸው፤ እነዚህኩል
 ለእነሱም ያለውን ዓላማ አቃለሉ።

31ኢየሱስ በመቀጠል እንዲህ አለ፡ “እን
 ግዲህ የዚህን ትውልድ ሰዎች በምን ልመ
 ሰላቸው? ምንን ይመስላሉ? 32በገበያ ቦታ
 ተቀምጠው እርስ በርሳቸው እየተጠራሩ እን
 ዲህ የሚባባሉ ልጆችን ይመሰላሉ።

“ዋሽንት ነፋንላችሁ፤
 አልጨራችሁም፤
 ሙሾ አወረድኋችሁ፤
 አላለቀሳችሁም።”

33ምክንያቱም መጥምቁ የሱህን እህል ሳይ
 በሳና የወይን ጠጅ ሳይጠባ ቢመጣ፤ ጋኔን
 አለበት አላችሁት፤ 34የሰው ልጅ ደግሞ እየ
 በሳና እየጠባ ቢመጣ፤ በላተኛና ጠፊ፤

7፡26 ጥፋ11፡9
 7፡27 ሚል3፡11
 ጥፋ11፡10፤ግር1፡2
 7፡28 ጥፋ3፡2
 7፡29 ጥፋ21፡32፤
 ግር1፡5፤ሉቃ3፡12
 7፡30 ጥፋ22፡35
 7፡33 ሉቃ1፡15
 7፡34 ሉቃ5፡29፤
 30፤15፡12

የቀረጥ ሰብሳቢዎችና ‘የነጠላተኞች’ ወዳጅ
 አላችሁት። 35እንግዲህ የጥበብ ትክክለኛነት
 በልጆቿ ሁሉ ዘንድ ተረጋገጠ።”

እንዲሁ ሴት ኢየሱስን ሽቶ ቀባች
 7፡37-39 ግጦ - ግቴ 26፡6-13፤ ግር 14፡3-9፤ ዮሐ 12፡1-8
 7፡1442 ግጦ - ግቴ 18፡23-34

36ከዚህ በኋላ ከፈሪሳውያን አንዱ ምግብ
 አብሮት እንዲበላ ኢየሱስን ጋበዘው፤ እር
 ሱም ወደ ፈሪሳዊው ቤት ሄዶ በማእድ
 ተቀመጠ። 37በዚያ ከተማ የምትኖር አን
 ዲት ንጠላተኛ ሴት፤ ኢየሱስ በፈሪሳዊው
 ቤት በማእድ መቀመጡን በሰማች ጊዜ
 አንድ የአልባስጥርስ ብልቃጥ ሽቶ ይዛ
 መጣች፤ 38ከበስተ ኋላው እግሩ አጠገብ ቆማ
 እያለቀቀች እግሩን በእንባዋ ታርስ፤ በራ
 ሷም ጠጉር ታብሰው ጀመር፤ እግሩንም
 እየሳመች ሽቱውን ቀባችው።

39የጋበዘውም ፈሪሳዊ ይህን ባየ ጊዜ፤ “ይህ
 ሰው ነቢይ ቢሆን ኖሮ፤ የነሳቸው ሴት ማን
 እንደ ሆነች፤ ደግሞም ግን ዐይነት ሰው እንደ
 ሆነች ባወቀ ነበር፤ ንጠላተኛ ናትና” ብሎ
 በልቡ አለበ።

40ኢየሱስም፤ “ስምዎን ሆይ፤ የምነግርህ
 ነገር አለኝ” አለው።

እርሱም፤ “መምህር ሆይ፤ ገዢኝ” አለው።
 41ኢየሱስም እንዲህ አለው፤ “ከአንድ
 አበጻፍ ገንዘብ የተበደሩ ሁለት ሰዎች ነበሩ፤
 አንደኛው አምስት መቶ ዲናር፤ ሁለተኛው
 ደግሞ አምሳ ዲናር ነበረበት። 42የሚከፍ
 ሱትም ቢያጡ ዕዳቸውን ለሁለቱም ተወ
 ላቸው። እንግዲህ ከሁለቱ አበጻፊውን አብ
 ልጠ የሚወደው የትኛው ነው?”

43ምሆነም፤ “በዛው ዕዳ የተተወለት ይመ
 ስለኛል” ቢል መለሰ።

ኢየሱስም፤ “ትክክል ፈርደሃል” አለው።

“ወደ ሲቲቱም ዘወር ብሎ ስምዎን እን

7፡39 ጥፋ16፤
 ጥፋ21፡11
 7፡44 ዘፍ18፡41
 19፡2143፤24፤መሳ፡9
 ፤21፤ዮሐ13፡4-14፤
 1ጠዮ5፡10

7፡24 የወጣችሁት ምን ልታዩ ነው? የሱህን እውነተኛ
 ነቢይ እንኳ፤ በሰው ሐሳብ የማመራ ደካማ መልእክተኛ አልነበረም።
 7፡26 ከነቢይም የሚበልጠውን የሱህን ለመሰራት መን
 ገድ ለማዘጋጀት የተሳካ ልዩ ነቢይ ነበር።
 7፡28 በእንዚላብሐር መንግሥት... ከሁሉ የሚያገኝው፤
 የግቴ 11፡11 ግብ ይመ።

7፡30 ሕግ ዐዋቂዎች፤ ሉቃስ፤ “እኔላችን... (የእራት ሕግ
 መምህራን) ለይቶ ለመጥራት የተጠቀመበት ስያሜ ነው (10፡25፤
 37፤ 11፡45-46፤52፤ 14፡31 ይመ እንዲሁም ግቴ 22፡35 ይመ)።
 እንዚላብሐር... ያለውን ዓላማ አቃለሉ፤ ቀረጥ ሰብሳቢዎች
 ንስሐ ለመግዛት ፈቃደኞች መሆናቸውን በየሱህን በመጠመቅ
 ሲያሳዩ ፈሪሳውያን ግን የእንዚላብሐርን መልእክት መቃወማቸውን
 ወን ያሳዩት ሲሆን መጠመቅ ነው።

7፡32 በበያ ቦታ ተቀምጠው... ልጆችን ይመሰላሉ፤ ለፈ
 ንጠዚያ፤ ጨዋታም ለመጫወት ሆነ ለሕዝብ እንግድግድ እንቢ
 ተኞች እንደ ሆኑ ልጆች በወፊት የነበሩት ሰዎች በተለያዩ ምክን
 ኔያት የእንዚላብሐን ሆነ ኢየሱስን ለመቀበል ፈቃደኞች አልነበሩም።
 የሱህን ጥበቅ የሆነውን ሕግ ሲከተል ከእርሱ ጋር አልተባባሱም፤
 እንዲሁም ኢየሱስ ልዩነት ሳያደርግ ማንኛውንም ሰው ሲቀበል
 እያዩ ይህንን በነገሩ ጠው ብለው አልተቀበሉም።

7፡34 የቀረጥ ሰብሳቢዎችና ‘የነጠላተኞች’ ወዳጅ፤ እየ
 ሱስ የሚማናት ሰዎች ከሆኑት የተባረሩት ሰው ዘንድ ከተናቀቱት
 ጋር ለነበሩ በልቀክል፤ ተነጋግርክልም። ቀረጥ ሰብሳቢ የነበረው
 ንም እንኳ፤ ሐዋርያ እንዲሆን ጠርቶታል (5፡27-32)።

7፡35 የጥበብ ትክክለኛነት በልጆቹ ሁሉ ዘንድ ተረጋ
 ገጠ፤ ግንቡታም የሳይላቸው ነቃፊዎች ከሚያቀርቡት ተቃውሞ
 በተቃራኒ፤ በመንፈስ ጠቢባን የሆኑ ሰዎች በመጥምቁ የሱህንና
 በኢየሱስ እገልገሎቶች መካከል ልዩነት ቢኖርም፤ ሁለቱም ከእግ
 ዚላብሐር እንደ ነበሩ መለዩት ችለዋል። የግቴ 11፡19 ግብ
 ይመ።

7፡36 ከፈሪሳውያን አንዱ፤ የ5፡17 ግብ ይመ። ምናል
 ባት ዐላማው ከኢየሱስ ከመግር ይልቅ፤ ኢየሱስን ለማጥመድ
 ሳይሆን እየቀርም።

7፡37 እንዲሁ ንጠላተኛ ሴት፤ ዝመት አዳሪ የነበረች
 ስትሆን፤ እየሱስ ሲሰብክ የሰማችውን ንስሐ በመግባት በአዲስ
 ሕይወት ለመመለስ ቁርጥ ሐሳብ ያደረገች ናት። የመጣችውም
 ይቅርታ እንደምታነኝ በሚረዳት፤ ቅፍርዋን ለመግለጽና ምስጋና
 ለማቅረብ ነው። የአልባስጥርስ ብልቃጥን ረጅም ዐንገትና ከብ
 ቅርጽ ያለው መጠሙ ነው።

7፡38 ከበስተ ኋላው እግሩ አጠገብ ቆማ፤ በምግብ አበላል
 ልማዳቸው መመረት፤ ኢየሱስ መደብ ሳይ በመሆን ጋደም ብሎ
 ትራስ የሚገድ ፊቱ ወደ ማዕድ ስለ ነበር፤ ሲቲቱ እርሱን ሳታ
 ስብጥር ከበስተ ኋላው በጠጉርዋ እግሩን ታብሰ ነበር። ሽቆውን
 ቀባችው፤ ምናልባት ሲቲቱ በመጀመሪያ ለመቀባት ያበቃቸው፤ የኢ
 የሱስን ራስ ሳይታይ፤ የታደሰ በዚህ ፈንታ ግን፤ እግሩን ቀባች።
 ለስታላቱ አንድ ሳምንት ሲቀረፍ፤ በተመሳሳይ ሁኔታ የቢ
 ታንያዋ ማርያምም የጌታን እግር ሽቶ ቀብታለች (ዮሐ 12፡3)።

7፡41 አምስት መቶ ዲናር፤ እግራዊ ትርጉም ይመ።

ዲህ አለው፤ “ይህኛን ሴት ታያታለህን? እኔ ወደ ቤትህ ገባሁ፤ አንተ ለአገሬ ውሃ እንኳ አቀረብሁልኝም፤ እርሷ ግን እገሬን በእንጥቃ እያራሰች በጠጉሯ አበሰች።” “አንተ ከቶ አልሳምኸኝም፤ እርሷ ግን ከገባሁ ጀምሮ እገሬን ከመሳም አባቋረጠችም።” “አንተ ራሴን ዘይት አልቀባም፤ እርሷ ግን እግ ሬን ሽቶ ቀባች።” “በአዚህ እልሃለሁ፤ እጅግ ወዳለችና ብዙው ንጢአቷ ተሰርቶላታል፤ በትንሹ የተሰረዘች ግን የሚወደው በትንሹ ነው።”

⁴⁸ኢየሱስም ሲቲቱን፤ “ንጢአትሽ ተሰርቶልሽ” አላት።

⁴⁹አብረውት በማእድ ተቀምጠው የነበሩ እንግዶችም፤ “ይህ ንጢአትን እንኳ የሚያስተሰረይ እርሱ ማን ነው?” ብለው በልባቸው አሰቡ።

⁵⁰ኢየሱስም ሲቲቱን፤ “እምነትሽ አድናሻል፤ በሰላም ሂጂ” አላት።

የዘሪው ምሳሌ

8:4-15 ተጓ ምብ - ግቴ 13:2-23:1 ግር 4:1-20

8ከዚህ በኋላ ኢየሱስ የስንዝሊክኬርን መንግሥት የምሥራች ቃል እየሰበከ በየከተማውና በየመንደሩ አለፈ። ዐሥራ ሁለቱም ከእርሱ ጋር ነበሩ፤ እንዲሁም ከር ኩሳን መናፍሰትና ከደዌ የተፈወሱ አንዳንድ ሴቶች አብረውት ነበሩ፤ እነርሱም ሰባት ሊጋንንት የወጡላት መንደራቸውን የተባላቸው ማርያም፤ ያሄሮድስ ቤት ገላፊ የነበረው

7:45 ሉቃ22:47;
48:1 ማቴ16:16
7:46 ማቴ23:51
መዝ9:8
7:48 ግቴ9:2
7:50 ግቴ9:221
ሐሥ15:33
8:1 ግቴ44:23
8:2 ግቴ27:45:56
8:3 ግቴ14:1

8:8 ግቴ11:15
8:10 ሉቃ6:9
ግቴ13:11:13:14
8:11 ዕብ4:12

የከዛ ሚስት የሐናና ለሰናና ደግሞም ሌሎች ብዙዎች ነበሩ፤ እነዚህም በግል ንብረታቸው የሚያገለግሉት ነበሩ።

“ብዙ ሕዝብ በአንድነት ተሰብስቦ ሳለ፤ ደግሞም ሰዎች ከተለያዩ ከተሞች ወደ እርሱ በሚጉርፉበት ጊዜ፤ ይህን ምሳሌ እንዲህ ሲል ነገራቸው፤” “አንድ ዐራሽ ዘሩን ሊዘራ ወጣ፤ ሲዘራም፤ አንዳንዱ ዘር መንገድ ዳር፤ ወደቀ በእግርም ተረጋገጠ፤ የሰማይ ወፎችም በሉት።” “አንዳንዱም ዘር በድንጋማ በታላሳይ ወደቀ፤ እንደ በቀለም ርጥበት አንድ ነበረውምና ደረቀ።” “ሌላው ዘር ደግሞ እሾሽ መካከል ወደቀ፤ እሾሹም አብሮት አደገና አንቆ አስቀረው።” “ሌላውም ዘር በመልካም መሬት ላይ ወደቀ፤ በበቀለም ጊዜ መቶ ዕጥፍም አፈራ።”

ይህን ብሎ ሲያበቃም ድምፁን ከፍ አድርጎ፤ “ሰሚ ጀሮ ያለው ይሰማ” አለ።

ደቀ መዛሙርቱም የዚህን ምሳሌ ትርጉም ጠየቁት። “እርሱም እንዲህ አለ፤ “የስንዝሊክኬርን መንግሥት ምስጢር ማወቅ ለእናንተ ተሰጥቶልኝ፤ ለሌሎች ግን በምሳሌ አናገራለሁ፤ ይኸውም፤

“እያዩ ልብ እንዳይሉ፤

እየሰበኩም እንዳያስተውሉ ነው።”

“እንግዲህ የምሳሌው ትርጉም ይህ ነው፤ ዘር የተባለው የስንዝሊክኬር ቃል ነው።” “ባለመንገድ ዳር የወደቀው ቃሉን የሚሰሙ፤ ነገር ግን አምነው እንዳይድኑ ዲያብሎስ መጥቶ

7:44 ለአገሬ ውሃ፤ ለእንግዳ ሊደረግለት የሚገባ አነስተኛ መስተንገዱ ነው።

7:47 እጅግ ወዳለች፤ ፍቅርዋ ይቅርታ ለማግኘቷ ማስረጃ ነው እንጂ፤ ከፍቅሩ የተነሣ ይቅርታ አላገኘችም። በቀ 50 የተገለጸው ሐሳብም፤ ሲቲቱ በእምነት እንደ ዳነች በግልጽ ያመለክታል፤ ኢፊ 1:7 ይመጣ።

7:50 ለምንሽ አድናቃለሁ ንጢአቷ ይቅር ስለ ተባለ፤ የአግ ዚላቤሐርን ሰላም አግኝታለች (1:79 እና የ 2:4 ማብ ይመጣ።)

8:1 ሊያስከ... ለአለፈ፤ ኢየሱስ የአገልግሎቱ ማለክል አድርጎ የነበረው ትፍርናሆምን ሲሆን፤ ይሰብክ የነበረውም በምስክራብ ውስጥ ነበር፤ በገላላ ባደረገው ሁለተኛው ጉሃም ከከተማ ወደ ከተማ እየተዘዋወረ ሰበከ፤ የሚጀመሪያውን ጉሃ በተመለከተ 4:43-44፤ ግቴ 4:23-25፤ ግር 1:38-39 ይመጣ። ሦስተኛውንም ጉሃ በተመለከተ የ9:1-6 ማብ ይመጣ። የአግዚአብሔርን መንግሥት፤ የ4:43 ማብ ይመጣ።

8:2 መንደራቸው የተባላቸው ማርያም፤ በመንደላ የምትኖር ሴት ናት፤ እርሷም በም 7 ላይ የተጠቀሰችው ንጢአትኛ ሴት ወይም የቤታዋን ማርያም አይደለችም (የሐ 11:1)።

8:3 ሰላና፤ እዚህ ቦታ ከተጠቀሰው በስተቀር፤ ስለ እርሷ የሚታወቅ ነገር የለም። የሚያገለግሉት ነበሩ፤ ኢየሱስና ደቀ መዛሙርቱ፤ ለሰላት ኑርአቸው የሚያስፈልጋቸውን ነገሮች ያገኙ፤ የነበሩት በታምር ላይሆን፤ የተዋለላቸውን ውለታ ባልዘኑ እንደዚህ ያሉ ሴቶች በሚያደርጉት ድጋፍ ነበር።

8:4 ምሳሌ፤ ከዚህ ጀምሮ ኢየሱስ ሰዎችን ለማስተማር ብዙ ምሳሌዎችን ተጠቅሞአል (የማቴ 13:3፤ ማር 4:2 ማብ ይመጣ።)። ምሳሌዎች ከተለመዱ ሁኔታዎች ጋር የተዛመዱ በመሆናቸው፤ ውጤታማና በቀላሉ የሚታወሱ ነበሩ፤ እንዲሁም እነዚህ ምሳሌዎች የኢየሱስን ትምህርት የሚያበረሩ ሲሆኑም፤ ተጨማሪ ግብራሪያ የእነዚህልጋቸው ምስጢር አዘል ትርጉሞችን ዐቅፈዋል። እነዚህ ምስጢር አዘል ተምሳሌቶች በትንሹት ሰዎች በይበልጥ ለማወቅ ፍላጎት እንዲኖራቸው ያደርጋል ነበር (ዋ 10 ይመጣ።) የኢየሱስ ጠላቶችም፤ እርሱን ለመክሰስ የሚረዳቸውን ሐሳብ በቀጥታ ከእነዚህ ምሳሌዎች ማግኘት አልቻሉም። የዘሪው ምሳሌ በተመሳሳይ ወንጌላት ውስጥ ተጽፈው ከሚገኙት ምሳሌዎች

እንዱ ነው (ማቴ 13:1-23፤ ማር 4:1-20)። ሌሎችም የሰናፍቀ ቅንብሮና (13:19፤ ግቴ 13:31-32፤ ግር 4:30-32) የወይን ተክል ምሳሌዎች ናቸው (20:9-19፤ ግቴ 21:33-46፤ ማር 12:1-12)።

8:5 ዘሩን ሲዘራ፤ በምሥራቅ አገሮች አንዳንድ ጊዜ ዘር ከዘሩ በኋላ ማረብ የተለወጠ ነበር። በብዙ ማለቶች ላይ እውራ መንገዶችና የአግር መንገዶች ያልፉ ስለ ነበር፤ በእነዚህ መንገዶች ላይ ይጓዙ የነበሩ ሁሉ መሬቱን እንዲጠጥር በማድረጋቸው፤ የተዘረው ዘር ሥር መሰደድ አይችልም ነበር።

8:6 ደንጋማን ቦታን በወረደ የተሸፈነ ድንጋማ ማሬት ነው። በእንዲህ ዐይነት መሬት ላይ የወረደ ዝናብ ወዲያውኑ ስለሚተን፤ መብቀል የጀመረው ዘር ጠውልን ይጠፋል (ግቴ 13:5-6 ይመጣ።)

8:8 መቶ ዕጥፍ፤ የሉቃስ አቀራረብ ከማቴዎስ (13:8) ከማርቆስ (4:8) ጋር ሲነጻጸር በአጭር የቀረበ ሲሆንም፤ መሠረታዊ ሐሳቡ ግን እንድ ነው፤ ይኸውም፤ የምርት መጠን እያደገ መሄድ ከወረደ ለምንት ጋር በቀጥታ የተያያዘ መሆኑን ነው። የልማት ሰብከትን የሚለው ሰዎች ትምህርቱን አስተውለው ተግባራዊ እንዲያደርጉ የሚያስጠሩ ጥሪ ነው።

8:9 ደቀ መዛሙርቱም፤ “ዐሥራ ሁለቱንና ሌሎችንም” ይጨምራል (ማር 4:10)።

8:10 የአግዚአብሔርን መንግሥት ምስጢር፤ እግዚአብሔር በሚለው መግለጥ ብቻ የሚታወቅ እውነት ነው (ከኢፌ 3:2-5፤ 1ጴጥ 1:10-12 ጋር ያነጻጽሩ)። የማር 4:11 ይመጣ ሊያዩ ልብ እንዳይሉ፤ ከትንሹ ተ.አ.ሳይያስ የተወሰደው ይህ ጥቅስ (6:9)፤ እንዳንደቅ እንዳያስተውሉ የተወሰኑ መሆናቸውን የሚያሳይ ላይሆን፤ የኢየሱስን መልእክት ለመቀበል ረታዊና ካልሆኑ ሰዎች፤ እውነት የተደበቁት መሆኗን የሚያመለክት ነው። የመጨረሻ ዕባፊ ፈንታቸው ምን እንደሚሆን በማቴ 13:14-15 ተገልጿል (የማር 4:12 ማብ ይመጣ።)

8:11 የአግዚአብሔር ቃል፤ ከአግዚአብሔር የሚመጣውን መልእክት ማለት ነው።

8:12 ለእንዳይድኑ፤ የዲያብሎስ ዐላማ፤ ሰዎች

ቃሉን ከልባቸው የሚወስድባቸው ናቸው።
 13 በድንጋግም በታላቅ ላይ የወደቀውም ቃሉን ሲሰሙ በደረሰ የሚቀበሉ ናቸው። እነዚህ ለጊዜው ያምናሉ እንጂ ሥር ስለሌላቸው በፊተና ጊዜ ፈጥነው የሚከፉ ናቸው።
 14 በእጃቸው መካከል የወደቀውም ቃሉን የሚሰሙት ናቸው። እነዚህም ውለው አድረው በምድራዊ ሕይወት ጭንቀት፣ በባለጠገንነት ተድላ ደስታ ታንቀው በሚገባ አያፈሩም።
 15 በመልካም መሬት ላይ የወደቀውም ቃሉን ቅንና በጎ በሆነ ልብ ሰምተው የሚጠብቁት ታግሠውም በመጽናት ፍሬ የሚያፈሩ ናቸው።
 በመቅረዝ ላይ ያለ መብራት

16 መብራትን አብርቶ ጋን ውስጥ ወይም በዐልጋ ሥር የሚያስቀምጥ ማንም የለም፤ ይልቅንም ወደ ቤት የሚገቡ ብርሃኑን እንዲያይ በመቅረዝ ላይ ያስቀምጠዋል። 17 የማይገለጥ የተሰወረ፣ የማይታወቅ ወደ ብርሃን የማይወጣ፣ የተደበቀ ነገር የለምና። 18 እንግዲህ እንዴት እንደምትሰሙ ተጠንቀቁ፤ ሳለው ይጨመርለታልና፤ ከሌለው ሁሉ ግን ያው ያለው የሚመስለው እንኳ ይወሰድበታል።

የኢየሱስ እናትና ወንድሞች

8+19-21 ተገ ፪፫ - ማቴ 12+46-50፤ ማር 3+31-35

19 ከዚህ በኋላ የኢየሱስ እናትና ወንድሞቹ እርሱ ወዳለበት መጡ፤ እነርሱም ከሕዝቡ ብዛት የተነሣ ወደ እርሱ ሊቀርቡ አልቻሉም። 20 በዚህ ጊዜ፣ “እናትህና ወንድሞችህ ሊያዩህ ፈልገው በውጭ ቆመዋል” የሚል ወሬ ደረሰው።

21 እርሱም መልሶ፣ “እናቴና ወንድሞቼን የስንዘሰብከድን ቃል ለምሳው የሚያደርጉት ናቸው” አላቸው።

8+13 ማቴ 11+6
 8+14 ማቴ 19+23፤ ማር 6+9-10፤ 17
 8+16 ማቴ 5+15
 8+17 ማቴ 10+26፤ ማር 4+22፤ ሉቃ 12+2
 8+18 ማቴ 25+29
 8+20 ዮሐ 7+5
 8+21 ሉቃ 6+47፤ 11+28፤ ዮሐ 14+21

ኢየሱስ ማዕበሉን ጸጥ አደረገ

8+22-25 ተገ ፪፫ - ማቴ 8+23-27፤ ማር 4+36-41
 8+22-25 ማቴ - ማር 6+47-52፤ ዮሐ 6+16-21

22 ከዕለታት አንድ ቀን ኢየሱስ ከደቀ መዛሙርቱ ጋር ጀልባ ላይ ወጣ፤ ኢየሱስም፣ “ወደ ባሕሩ ማዶ እንሻገር” አላቸው፤ ከዚያም ጉዞ ቀጠለ። 23 እየተጓዙ ሳሉም ኢየሱስ እንቅልፍ ወስዶት ተኛ፤ በዚህ ጊዜ በባሕሩ ላይ ማዕበል ተነሣ፤ ውሃውም ጀልባዋን ዘልቆ ስለ ገባ፣ አደጋ አፋፍ ላይ ደረሱ።

24 ደቀ መዛሙርቱም ቀርበው፣ “ጌታ ሆይ፤ ጌታ ሆይ፤ ማለቃችን እኩ ነው!” እያሉ ቀስቀሱት።

እርሱም ነቅቶ ነፋሱንና፣ የውሃውን መናወጥ ገሠጸ፤ በዚህ ጊዜ ነፋሱም፣ ነውጡም ተወ፤ ጸጥታም ሆነ። 25 እርሱም ደቀ መዛሙርቱን፣ “እምነታችሁ የት አለ?” አላቸው።

እነርሱም በፍርሀትና በመደነቅ፣ “ይህ ነፋስ ንና ውሃን የሚያዝኝ እነርሱም የሚታዘዙለት ለመሆኑ እርሱ ማን ነው?” ተባባሉ።

አጋንንት ያደረበት ሰው መፈወሱ

8+26-37 ተገ ፪፫ - ማቴ 8+28-34
 8+26-39 ተገ ፪፫ - ማር 5+1-20

26 ከዚህ በኋላ ከገሊላ ባሻገር ወዳለው ወደ ጌርጌሴኖን አገር በጀልባ ተሻገሩ። 27 ኢየሱስ ከጀልባዋ ወደ ምድር በወረደ ጊዜ፣ አጋንንት ያደረበት አንድ ሰው ከከተማ ወጥቶ አገኘው፤ ይህ ሰው ለብዙ ጊዜ ልብስ ሳይለብስ፣ በቤትም ሳይኖር የመቃብርን ስፍራ ቤቱ ያደረገ ነበር። 28 ኢየሱስም ባየው ጊዜ እየጮኸ ፊቱ ተደፋ፤ በታላቅ ድምፅም፣ “የልዑል ስንዘብከድ ልጅ ኢየሱስ ሆይ፤ ከእኔ ጋር ምን ጉዳይ አለህ? እንዳታወቃችኝ እለምንሃለሁ” አለ። 29 “ርዕዬን መንፈስ ይህን ያለው ከእውሞው እንዳገኘው ኢየሱስ አባት ስለ ነበር ነው።

26 እንዳገደ ቅጂት ጋራፈሰ፤ ሌሎች ቅጂት ደገጥ ጌርጌ ሲፈሩ ይሉሉ፤ ቀ 37 ይመ
 29 ወይም ስፊ

8+24 መዝ 107፤ 29፤ ሉቃ 4+35፤ 5፤ ሉቃ 39+41፤ ዮሐ 1፤ 15
 8+28 ማቴ 8+29፤ ማር 5፤ 7

የእንዚላብሔርን ቃል በማስተዋል እንዳይሰሙ ማድረግ በሕይወታቸውም ተግባራዊ እንዳያደርጉና እንዳይድኑ ነው።

8+13 ለጊዜው ያምናሉ እንደዚህ ያለው እምነት የደሰሙ ሰሙን ድነት እያስገኝም፤ ያስቀዩም “ሞተ” (ያዕ 2+17፤ 26) ወይም “ነገሩት” ነው ብሎታል (ያዕ 2+20)። በመቅረዝ ላይ ያበቀ ምጠዋላ፤ የማቴ 5፤ 15 ማግ ይመ።

8+16 መብራትን አብርቶ ጋን ውስጥ ወይም በዐልጋ ሥር የሚያስቀምጥ ማንም የለም፤ ይልቅንም ወደ ቤት የሚገቡ ብርሃኑን እንዲያይ በመቅረዝ ላይ ያስቀምጠዋል። 17 የማይገለጥ የተሰወረ፣ የማይታወቅ ወደ ብርሃን የማይወጣ፣ የተደበቀ ነገር የለምና። 18 እንግዲህ እንዴት እንደምትሰሙ ተጠንቀቁ፤ ሳለው ይጨመርለታልና፤ ከሌለው ሁሉ ግን ያው ያለው የሚመስለው እንኳ ይወሰድበታል።

8+17 በቀጥታ 16 ላይ ያለውን ሐሳብ የሚያብራራ ነው (ከ12፤ 2 ጋር ያነጻጽሩ)። ደቀ መዛሙርቱም፤ ለሁሉ ሊደረስ የሚገባውን መንገድ መልእክት ለማብሰር ተዘጋጅተዋል።

8+18 እንዴት እንደምትሰሙ ተጠንቀቁ፤ ደቀ መዛሙርቱ የሰሙት ለራሳቸው ብቻ ሳይሆን፤ ለሚያስገለግሉት ሕዝብ ዌም ነው (ማር 4+24 ይመ፤ ያዕ 1+19-22 ጋር ያነጻጽሩ)። በተግባር ያለዋሉት እውነት ይጠፋል (19፤ 26)፤ በተግባር የተገለጸ እውነት ግን ይበዛል።

8+19 የኢየሱስ እናትና ወንድሞች... መጡ፤ የማር 3፤ 21 ማግ ይመ። ወደ ኢየሱስ የመጡበት ዕለት የማር 3፤ 21፤ 31-32 ላይ ተገልጿል፤ ይኸውም “አብዱላል” በማለት ካለበት አስቸራሪ ሁኔታ ነጻ እንዲሆን ፈልገው ሳይሆን አይቀርም። ወንድሞቹ፤ ይህን በተመለከተ፤ በጥንቷ ቤተ ክርስቲያን የነበሩ ምሁራን ልዩ

ልዩ ትርጓሜዎችን ሰጥተዋል፤ ለምሳሌ፤ የሲፍ ቀድሞ ከነበረው ጋብቻ የወለዳቸው ናቸው (እስፋንጥስ)፤ የአያቶቹ ወይም የእነሰ ተቆ ልጆች ናቸው (የርም)፤ እንዲሁም ከሱሲና ከማርያም የተወለዱ፤ የኢየሱስ ታናሽ ወንድሞች ናቸው (ሐሰቪዲያስ)። የአራት ወንድሞቹና የአሁኑት ስም በማር 6፤ 3 ላይ ተገልጿል፤ የሲፍ ስም በዚህ ፋጥር ላይ አለመገለጹ፤ ምናልባት ከዚህ ሁኔታ በፊት ስለ ሞተ ሊሆን ይችላል።

8+21፤ ኢየሱስ እንዲህ ያለ መልስ መስጠቱ፤ ከሥጋ ዘመዶቹ ጋር ያለውን ግንኙነት ሳለመቀበል ፈልጎ ሳይሆን፤ በእርሱ ካሙነት ጋር ያለውን መንፈሳዊ ግንኙነት የሳቀ መሆኑን በእጽንዖት ለማሳየት ነው።

8+23 ማዕበሉ የማር 4፤ 37 ማግ ይመ።
 8+26 ጌርጌሴኖን ለገር፤ የማቴ 8+28፤ ማር 5፤ 1 ማግ ይመ።

8+27 አጋንንት ያደረበት... ሰው፤ የ4፤ 33 ማግ ይመ። በማቴ ያዕ 12 ማግ ለተጠቀሰው “አጋንንት ያደረሳቸው ሁለት ሰዎች” ሲሆን (8+28)፤ በማር 6፤ 3 (5፤ 2) ሉቃስ ግን “አንድ ሰው” ነው። የመቃብር ሰዎች የማይፈልጉት ግልላ፤ ስፍራ ነው። (ማር 5፤ 3 ማግ ይመ።)

8+28 የልዑል እንዚላብሔር ልጅ፤ ከ1፤ 32፤ 4፤ 34 ጋር ያነጻጽሩ። “የልዑል እንዚላብሔር” (የፍጡር) የመጠሪያ አዘውት ረወ፤ የሚጠቀሙት አሕላብ ነበሩ። ከፍ 14፤ 19 እና ማግ ይመ፤ ሉቃ 16፤ 17 ይመ። እዚህ ላይ መጠቀሱም፤ ሰውዋው አይሁዳዊ አለ መሆኑን የሚያመለክት ነው (የማር 1፤ 24 ማግ ይመ።)

ርኩሱ መንፈስ በየጊዜው ስለሚነሣበት ሰውየው በሰንሰለትና በእግር ብረት እየታሰረ ቢጠበቅም የታሰረበትን ሰንሰለት እየ በጣጠሰ ያደረበት ጋኔን ወደ በረሐ ይነዳው ነበር።

³⁰ኢየሱስም፣ “ነፃህ ማን ነው?” ብሎ ጠየቀው።

እርሱም ብዙ አጋንንት ገብተውበት ስለነበር፣ “ሌጌዎን” አለው። ³¹አጋንንቱም እንጦርጦስ ግቡ ብሎ እንዲያዛቸውም አጥብቀው ለመኑት።

³²በዚያም አካባቢ በተራራ ወገብ ላይ የብዙ ዐሣማ መንጋ ተሰማርቶ ነበር፤ አጋንንቱም ወደ ዐሣማው መንጋ ግቡ ብሎ እንዲፈቅድላቸው ለመኑት፤ እርሱም ፈቀደላቸው። ³³አጋንንቱም ከሰውየው ወጥተው ወደ ዐሣማዎቹ ገቡ፤ የዐሣማውም መንጋ በገደሉ አፋፍ ቀላቀላ በመንደርደር ባሕሩ ውስጥ ገብቶ ሰጠመ።

³⁴እርሱም የሆነውን ነገር ባዩ ጊዜ፣ ሸሽተው በመሄድ በከተማውና በጠጠሩ አወሩ። ³⁵ሕዝቡም የተደረገውን ነገር ለማየት ከያሉበት ወጥተው ወደ ኢየሱስ ጠጡ። አጋንንት የወጡለትም ሰው ልብስ ለብሰ፣ ወደ ልቦናው ተመልሶ፣ በኢየሱስም እግር ሥር ተቀምጦ ባዩት ጊዜ ፈሩ። ³⁶በአጋንንት የተያዘው ሰው ሲድን ያዩትም፣ እንዴት እንደ ዳነ ለሕዝቡ አወሩላቸው። ³⁷የጊዜ ጊዜውን አካባቢ ሰዎችም ሁሉ ታላቅ ፍርሀት ስላደረባቸው፣ ከዚያ እንዲሄድላቸው ኢየሱስን ለመኑት፤ እርሱም ወደ ጀልባው ገብቶ ተመልሶ ሄደ።

³⁸አጋንንት የወጡለትም ሰው አብሮት ለመሆን ኢየሱስን ለመነው፤ እርሱ ግን እንዲህ ሲል አሰናበተው፤ ³⁹“ወደ ቤትህ ተመልሰህ፤ ስገዜስብከድ ያደረገልህን ታላቅ ነገር ተናገር።” ሰውየውም ኢየሱስ ያደረገለትን ታላቅ ነገር በከተማው ሁሉ በይፋ እየተናገረ ሄደ።

የሞተችው ልጅና የታመመችው ቤት

8:40-56 ተጓ ምብ - ማቴ 9:18-26፤ ማር 5:22-43

⁴⁰ሕዝቡ ሁሉ መምጣቱን ይጠባበቁ ስለነበር፣ ኢየሱስ በተመለሰ ጊዜ በደሰት ተቀ

8:31 ራእሃ11፡
2:11 11:71
17:8120:13
8:33 ሉቃ22:23
8:35 ሉቃ10:39
8:36 ማቴ4:24
8:37 ሉቃ16:39

በለት። ⁴¹በዚህ ጊዜ ኢየሱስ የተባለ የምክራብ አለቃ መጥቶ፣ በኢየሱስ እግር ላይ በመውደቅ ወደ ቤቱ እንዲሄድለት ለመነው፤ ⁴²ይህን ልመና ያቀረበው ዕድሜዋ ዐሥራ ሁለት ዓመት የሆነ አንዲት ልጅ ስለነበረችው ነው፤ እርሷ በሞት አፋፍ ላይ ነበረች። ወደዚያም እያመራ ሳለ፣ ሕዝቡ በመጋፋት እጅግ ያጨናንቀው ነበር። ⁴³ዐሥራ ሁለት ዓመት ደም ሲፈሳት የኖረች አንዲት ሴት ነበረች፤ የላትን ሁሉ ለባለ መድኃኒቶች ጨርሳባ ሊፈውላትም የቻለ ማንም አልነበረም። ⁴⁴እርሷም ከበስተ ሕይወት ተጠግታ የታለብሱን ጫፍ ነካች፤ ይፈስ የነበረው ደግሞ ወዲያው ቆመ።

⁴⁵ኢየሱስም፣ “የነካች ማነው?” አለ።

ሁሉም መንካታቸውን በካዱ ጊዜ ሲጥሩት፣ “ጌታ ሆይ፤ ሕዝቡ ሁሉ ከቦህ በግፊያ እያሰጩንቀህ ነው” አለው።

⁴⁶ኢየሱስ ግን፣ “አንድ ሰው ነኩቶኛል፤ ጎይል ከእኔ እንደ ወላ ፀውቃለሁና” አለ።

⁴⁷ሴትየዋም ሳትታወቅ መሄድ እንዳልቻለች በተረዳች ጊዜ፣ እየተንቀጠቀጠች መጥታ በፊቱ ተደፋች፤ ለምን እንደ ነካችውና እንዴት ወዲያው እንደ ተፈጠሰች በሕዝቡ ሁሉ ፊት ተናገረች። ⁴⁸እርሱም፣ “ልጄ ሆይ፤ እምነትሽ ፈውሶኛል፤ በሰላም ሂጄ” አላት።

⁴⁹ኢየሱስ ገና እየተናገረ ሳለ፣ አንድ ሰው ከማኑራብ አለቃው ከኢየሱስ ቤት መጥቶ፣ “ልጄህ ሞተላች፤ ከዚህ በኋላ መምህሩን አታድክመው” አለው።

⁵⁰ኢየሱስም ይህን ስምቶ ኢየሱስን፤ “እይ ዘህ አትፍራ፤ እመን ብቻ፤ ልጄህ ትድናለች” አለው።

⁵¹ወደ ኢየሱስ ቤት ሲገባም ከጴጥሮስ፣ ከዮሐንስና ከያዕቆብ እንዲሁም ከልጅቱ አባትና አንዳት በሰር ማንም አብሮት እንዲገባ አልፈቀደም። ⁵²በዚህ ጊዜ ሰዎቹ ሁሉ እየለቀሰላት ዋይ ዋይ ይሉ ነበር። እርሱ ግን፣ “አታልቅሱ፤ ተኝታለች እንጂ አልሞተችም” አላቸው።

⁵³ላይ ጸጃች ጸጃች ያላትን ሁሉ ለባለ መድኃኒቶች ጨርሳ የሚውል የላቸውም

8:41 ሉቃ9:1
ማር5:22
8:43 ዘላ15:25-30
8:44 ማቴ9:20
8:45 ሉቃ5:15
8:46 ማቴ14:36፤ ማር3:10፤ሉቃ5:17፤ 6:19
8:48 ማቴ9:22፤ ሉቃ15:13
8:49 ሉቃ41
8:51 ማቴ4:21
8:52 ማቴ9:24፤ ሉቃ23:27

8:30 ስምን ማን ነው? ኢየሱስ የጠየቀውን ሰውየውን ሲሆን፤ መልሱ የሰጠው ግን አጋንንቱ ናቸው፤ ይህ የሚያሳየው ሰውየው በእነርሱ ቀጥተኛ ሥር መሆኑን ነው። ሌጌዎን የማር 5:19 ማብ ይመ።

8:31 እንጦርጦስ፤ ሰይጣንና ከፋ መናፍሰት ታሰረው የሚቆዩበት ስፍራ ነው (የራእ 9:1 ማብ ይመ።)
8:32 ዐሣማ፤ በእይሁዳውያን ዘንድ፣ ዐሣማ እንደ ርኩስ ስለሚቆይ፤ ሥጋውን መብላት የተከለከለ ነበር (ዘላ 11:7-8)፤ ይሁን እንጂ በደካም ስነ ስርዓት የተሰጠ የሚኖሩት አካላት ናቸው። እርሱም ፈቀደላቸው፤ የማቴ 8:32 ማብ ይመ።

8:33 ወደ ቤትህ ተመልሰህ፤ እገዛላብከድ ያደረገልህን ታላቅ ነገር ተናገር፤ ሰውየው ኢየሱስን ለመከተል ሲፈልግም፤ በተወለደበት አገር የተደረገለትን ታምር እንዲመስክር ታዘዘ። በዚህ ቦታ የኢየሱስን አገራዊነት የሚያደናጅቅ አደገኛ ሁኔታ አልነበረም (የማር 5:19 ማብ ይመ።)

8:41 የምክራብ አለቃ፤ የአምላክ ሥርዓትን መፈጸም፤ እገልጋቸውን መምረጥና ሥርዓት እንዲጠበቅ ማድረግ የእርሱ

ግልጅነት ነበር (የማር 5:22 ማብ ይመ።)

8:43 ደም ሲፈሳት፤ ለዐሥራ ሁለት ዓመታት ይፈሳት በነበረ ደም ምክንያት፤ በሥርዓቱ መሠረት ርኩስ ሆና ተቋጥራ በረም (ዘላ 15:19-30 ይመ። ሊፈውላትም የቻለ ማንም አልነበረም፤ ይህ ሁኔታ ከማር 5:26 ጋር ሲነጻጽር፤ ሐዘሞች ያድርጋት ዘንድ አለመታላቸውን የሕይወቱን ባለሙያው ሉቃስ መግለጽ አለመፈለጉን ግልጽ ይመልከታል።

8:45 የነካች ማነው? ሴትየዋ በጎንብረተሰቡ ዘንድ ተቀባይነት እንድታገኝና ተሰብስቦ ለነበረውም ሕዝብ ምስክር እንዲሆን፤ ኢየሱስ ይህን ጥያቄ በመጠየቅ የተደረገውን ታምር ይፋ አደረገ።

8:46 ጌይል ከእኔ እንደ ወላ፤ የማር 5:30 ማብ ይመ።

8:48 ልጄ ሆይ፤ ርኩሪ የተሞላ አጠራር ነው (ከ 23:28 ጋር ያነጻጽር)። በሰላም ሂጄ፤ ከ7:50 ጋር ያነጻጽር።

8:50 ትድናለች፤ የማር 5:34 ማብ ይመ።

8:52 ኢየሱስላት ዋይ ዋይ ይሉ፤ የማር 5:38 ማብ ይመ። ተኝታለች እንጂ አልሞተችም፤ እንደ ሞተች አትቀ

፳፱ኛው መዋዕሉን ስላወቁ ሳቸው፡፡ ሄእርሱ ግን እጅን ይዞ፤ “ልጄ ሆይ፤ ተነሿ” አላት፡፡

፳፻፲፭ኛው መዋዕሉን ተመለሰ፤ ወዲያውም ተነሥታ ቆመች፤ አሁንም የሚበላ ነገር እንዳሰላች አዘዛቸው፡፡ ፳፱ኛውም ተደነቀ፤ እርሱ ዘንፍን የሆነውን ነገር ለማንም እንዳያወራ አዘዛቸው፡፡

የዐሥራ ሁለቱ ሐዋርያት መላክ

9:13-5 ተጓዦብ - ግብ 10:9-15 ግር 6:8-11
 9:17-9 ተጓዦብ - ግብ 14:1-21 ግር 6:14-16

9 አሁንም ዐሥራ ሁለቱን ሐዋርያት በአንድነት ጠርቶ አጋንንትን ሁሉ እንዲያወጡ፤ ደዌንም እንዲፈውሱ ነገልፍ ሥልጣን ሰጣቸው፡፡ ፺፪፻፵፱ኛው የስንዳሊስቲክ መንግሥት እንዲሰብኩና የታመሙትን እንዲፈውሱ ሳካቸው፤ ፺አዲህም አላቸው፡፡ “ለመንገዳችሁ በትር ቢሆን፤ ከረጢትም ቢሆን፤ እንጀራም ቢሆን፤ ገንዘብም ቢሆን፤ ሁለት ሁለት እጆ ጠባብም መያዝ አያስፈልጋችሁም፡፡ “ከዚያ ከተማ እስከምትወጡ ድረስ መጀመሪያ በገባችሁበት በማንኛውም ቤት ቁዩ፡፡ ፻ከተማው ሰዎች ሳይቀበሏችሁ ቀርተው ከተማቸውን ለቃችሁ ስትሄዱ፤ ምስክር እንዲሆንባቸው የአገራችሁን ትቢያ አራግራችሁ ውጡ፡፡” ፻እርሱም በዚህ መሠረት ወጥተው ወንጌሉን እየሰበኩ በየበታው ሁሉ ሕመምተኞችን እየፈወሱ በየመንደሩ ያልፉ ነበር፡፡

፻እራተኛው ክፍል ሽዣ ሄድድሽም በዚህ ጊዜ የሆነውን ነገር ሁሉ ሰምቶ በዚህታው ተደናገረ፤ ምክንያቱም አንዳንድ ሰዎች የሐዘን ስሙን ትንን እንደ ተነሣ ያወሩ ነበር፤ ፻ሌሎች አልያስ እንደ ተነሳ፤ ሌሎች ደግሞ ከቀድሞዎቹ ነቢያት አንዱ ከሙታን እንደ ተነሣ ይናገሩ ነበር፡፡ ፻ሄድድሽም፤ “መጥ

8:54 ሉቃ7:14
 8:56 ግብ8:4
 9:1 ግብ4:23
 10:11 ሉቃ5:17
 9:2 ግብ3:2
 9:3 ሉቃ10:41
 22:35
 9:5 ግብ10:14
 9:7 ግብ3:11-14
 9:8 ተጓዦብ
 11:14 የሐ1:21
 9:9 ሉቃ23:8

ምቁ የሐዘንን እኔው ራሴ ዐንገቱን፤ ርጨው ሞቶአል፤ ፺ዲያ፤ ስለ እርሱ ሳንሄድ ሲወራ የምሰማው ይህ ሰው ማነው?” አለ፤ በዐይኑም ሊያየው ይች ነበር፡፡

አሁንም አምስት ሺህ ሰዎችን መገባ

9:10-17 ተጓዦብ - ግብ14:13-21 ግር 6:32-44፤ የሐ 6:5-13
 9:13-17 ግሙ - 2፻1 4:42-44

10 ሐዋርያትም ተመልሰው በመጡ ጊዜ ያደረጉትን ሁሉ ነገሩት፤ እርሱም ይዞ አቸው ቤተ ሳይዳ ወደምትባል ከተማ በመሄድ ለብቻው ገለል አለ፡፡ ፺አክቡም ይህንኑ ዐውቀው ተከተሉት፤ እርሱም ተቀብሎ አቸው ስለ እገዚአብሔር መንግሥት ይነግራቸው ነበር፤ ፈውስ የሚያስፈልጋቸውንም ፈወሳቸው፡፡

12 ቀኑም ለመሽ ሲል፤ ዐሥራ ሁለቱ ወደ እርሱ ቀርበው፤ “ያለነው በምድረ በዳ ስለሆነ፤ ሕዝቡ ወደ አካባቢው መንደርና ገጠር ሄደው ማደሪያና ምግብ እንዲፈልጉ አሰናብታቸው” አሉት፡፡

13 እርሱ ግን፤ “የሚበሉትን እናንተው ስጣቸው” አላቸው፡፡

እነርሱም፤ “ለዚህ ሁሉ ሕዝብ የሚበቃ ምግብ ሄደን ካልገኘን በስተቀር፤ እኛ ያለን ከአምስት እንጀራና ከሁለት ግሣ አይበልጥም” አሉት፤ ፺አምስት ሺህ ያህል ወንዶች በዚያ ነበሩና፡፡

አሁንም ደቀ መዛሙርቱን፤ “ሕዝቡን በአምሳ በአምሳ ሰው መደባቸው አስቀምጧቸው” አላቸው፡፡ ፺ደቀ መዛሙርቱም በታዘዙት መሠረት ሰዎቹ እንዲቀመጡ አደረጉ፡፡ ፺እርሱም አምስቱን እንጀራና ሁለት ግሣ ይዞ ወደ ሰማይ አሻቅቦ እያየ ባረካቸው፤ ቁርባን ለሕዝቡ እንዲቀርቡ ለደቀ መዛሙርቱ ሰጠ፡፡ ፺ሁሉም በልተው ጠገቡ፡፡

9:10 ግብ11:21
 ግር6:30
 9:11 ሉቃ21
 ግብ3:2
 9:16 ግብ14:19

ርም ግለሐ ነው (በዮሐ 11:11-14 ስለ አልዓዛር የተጻፈውን ተመሳሳይ አገላለጽ ይመጥ፡፡

8:56 እንዲያወሩ አዘዛቸው፤ የማቴ 8:4፤ ግር 5:43 ግብ ይመጥ፡፡ አሁንስ ከሞት እንደሚሰነሣ በዚህ ጊዜ ቢታወቅ አገላገሉ ሳይ ይንቅፋት ይፈጠር ነበር፡፡

9:1-6፤ አሁንስ እንደሰበከውና እንዳስተማረው ዐሥራ ሁለቱ ሐዋርያት እንዲሁ ያደርጉ ዘንድ በሳካቸው ጊዜ፤ ለአገላገሉ አዲስ ምዕራፍ ከፈተ (ግብ 9:35)፡፡ አሁንስና ደቀ መዛሙርቱ ወደ ገሊላ ሲሄዱ፤ ይህ ሦስተኛ ጊዜያቸው ነበር (የ8:1 ግብ ይመጥ፡፡ በመጀመሪያው ጉዞ አሁንስ ወደ ገሊላ የሄደው ከክራስ ዓሣ አጥማጅነት ጋር ነበር፤ በሁለተኛው ጉዞ ዐሥራ ሁለቱም ሐዋርያት ከእርሱ ጋር ሄደው ነበር፤ በሦስተኛው ጉዞ ግን አሁንስ ዐሥራ ሁለቱን ሐዋርያት ጥንድ ጥንድ አድርጎ ከሳካቸው በኋላ ለባታቸው ሄዱ፡፡

9:1 በዐሥራ ሁለቱን ሐዋርያት ናቸው (6:13 ይመጥ፡፡ ገላፊና ሥልጣን የፈውስ ልዩ ነገል (5:17፤ 8:46 ይመጥ) እንዲሁም የማስተማርና ከፋ መናፍሰትን የመቃወም ሥልጣን ነው፡፡ አጋንንትን ከፋ መናፍሰት ግለት ነው (የ4:33 ግብ ይመጥ፡፡

9:3 መያዝ አያስፈልጋችሁም፤ ጉዞአቸውን የሚያሰናክል በክምና የዕለት ምግብም እንኳ ቢሆን መያዝ የለባቸውም፤ በየዕለቱ የሚያስፈልጋቸውን ነገር ከሚያስተማሩአቸው ሰዎች ማግኘት ነበረባቸው (የማር 6:8 ግብ ይመጥ፡፡

9:4 በገባችሁበት... ቁዩ፤ በአንድ ማንበረ ሰብ መካከል ወንጌል ለመስክብ ሲጓዙ የተሰለጠነ ምዕራፍ ከአንዱ ቤት ወደ ሌላው መዘመቅ የለባቸውን ነገር ግን በመጀመሪያ ያረፉበት ቤት፤ የአገላገሉታቸው ማእከል መሆን አለበት፡፡

9:5 የአገራችሁን ትቢያ አራግራችሁ፤ የእገዚአብሔርን ቃል ባለማቀባቸው ሰዳው በእርሱ ሳይ መሆኑን ለመግለጽ፤ እንዲሁም ከእነርሱና የእነርሱ ከሆነው ነገር ጋር ምንም ግንኙነት ከእንግዲህ ወዲያ እንደማያደርጉ ለማሳዩት የሚጠቀሙበት ምልክት ነው (10:11 ይመጥ፡፡ የማቴ 10:14፤ የሐ.ሥ 13:51 ግብ ይመጥ፡፡

9:7 የሐራተኛው ክፍል ሽዣ ሄድድሽ የማቴ 14:1 ግብ ይመጥ፡፡ የሐዘን ስሙታን እንደ ተነሳ፤ የማር 6:16 ግብ ይመጥ፡፡ ሉቃስ ስለ የሐዘን ሞት ቢጻፍም (ሉቃ 9)፤ ስለ አሟጧቱ ግን ምንም አልተጠቀሰም (ማቴ 14:1-12፤ ግር 6:17-29)፡፡

9:8 ለጠቀሱ እንደ ተነሱ፤ የ1:17 ግር 9:12 ግብ ይመጥ፡፡ 9:9 ሊያወጥ ይች ነበር፤ ጌታ አሁንስ ተከሶ እስከ ቀረ በበት ጊዜ ድረስ፤ ሄድድሽ እርሱን ለማግኘት የነበረው ፍላጎት አልተሳካም ነበር (23:8-12)፡፡

9:10-17፤ ከአሁንስ ትንሣኤ በተጨማሪ በአራቱም ወንጌሎች ተጠቅሞ የሚገኘው ታርቅ፤ አሁንስ አምስት ሺህ ሰዎችን መመስሉ ነው (የማር 6:30-44፤ የሐ 6:1-14 ግብ ይመጥ፡፡

9:10 ቤተ ሳይዳ የማቴ 11:21 ግብ ይመጥ፡፡ አሁንስ፤ ከዚህ ኩነት ወዳለ ሳይራ ለሰረፍት ሳይሄድ አይቀርም (ሉቃ 12)፡፡

9:12 ቀኑም ለመሽ ሲል፤ አሁንስ ከሰበከው በስተቀር፤ ከፈወሰ በኋላ፤ ደቀ መዛሙርቱ ስለ ምግብና ማደሪያ ጥያቄ አቀረቡ፤ በዮሐ 6:5 ደቀ ጥያቄውን ያቀረበው አሁንስ ቢሆንም፤ በተመሳሳይ ወንጌላት ውስጥ ግን፤ ጥያቄውን ያቀረቡት ደቀ መዛሙርቱ ናቸው፡፡

9:14 በአምሳ በአምሳ ሰው መደባቸው አስቀምጧቸው፤ የማር 6:40 ግብ ይመጥ፡፡

ደቀ መዛሙርቱም ከእነርሱ የተረፈውን ተራሮች እንጀራ ዐሥራ ሁለት መሰብ አነሡ።

ጴጥሮስ ስለ ኢየሱስ ግንኙነት መስከረ

9:18-20 ተፃ ምሳ - ግቴ 16:13-16፣ግር 8:27-29
9:22-27 ተፃ ምሳ - ግቴ 16:21-28፣ግር 8:31-9:1

“ከዚህ በኋላ ኢየሱስ ብቻውን ይጸልይ ነበር፤ ደቀ መዛሙርቱም ከእርሱ ጋር ነበር፤ እርሱም፣ “ሕዝቡ እኔን ማን ነው ይሉኛል?” ብሎ ጠየቃቸው።

19 እነርሱም፣ “አንዳንዶች መጥምቁ የሐንሰ፣ ሌሎች ኢልያስ፣ ሌሎች ደግሞ ከቀድሞ ነቢያት አንዱ ከሙታን ተነሥቶአል ይላሉ” አሉት።

20 እርሱም፣ “እናንተስ ማን ነው ትሉኛላችሁ?” አላቸው።

ጴጥሮስም፣ “አንተ የእስክላዊስ መሰሎች ነህ” ሲል መለሰለት።

21 ኢየሱስም ይህን ለማንም እንዳይናገሩ አጥብቆ አስጠነቀቃቸው፤ ደግሞም፣ “የሰው ልጅ ብዙ መከራ መቀበል ይገባዋል፤ እንዲሁም በሽማግሌዎች በካህናት አለቆች በጸሐፍት ዘንድ መናቅ፣ መገደልና በሃይማኖት ውም ቀን ከሙታን መነሣት አለበት” አላቸው።

22 ከዚያም ለሁሉም እንዲህ አላቸው፤ “በኋላዬ ሊመጣ የሚፈልግ ግንም ቢኖር ራሱን ይክድ፤ መስቀለኝም በየዕለቱ ተሸክሞ ይከተለኝ፤ ግንም እንዲሁ ነፍሱን ሊያ

9:18 ሉቃ3:21
9:19 ሉቃ7:8
ግቴ3:1
9:20 ዮሐ1:49
6:66-69
11:1+27
9:21 ግር8:30
9:22 ግቴ8:20
16:21
127:1+21
ሐሥ
2:23
13:13
9:23 ግቴ10:38
ሉቃ14:27
9:24 ዮሐ12:25
9:26 ግቴ10:33
16:27
ሉቃ12:49
12
ጢጥ24:12

ድናት የሚፈልግ ሁሉ ያጠፋታል፤ ነፍሱን ስለ እኔ ብሎ የሚያጠፋት ግን ያድናታል።
23 ሰው ዓለምን ሁሉ ቢያተርፍ ነፍሱን ግን ቢያጠፋ ወይም ቢያታድል ጥቅሙ ምንድን ነው? 26 ማንም በእኔና በቃለ ቢያፍር፣ የሰው ልጅ በራሱ ክብር እንዲሁም በአብና በቅዱሳን መላእክት ክብር ሲመጣ ያፍርበታል። 27 እውነት እሳቸዳለሁ፤ እዚህ ከቆሙት መካከል የእስክላዊስ መንግሥት ሳያዩ ሞትን የማይቀምሱ ሰዎች አሉ።”

የኢየሱስ መልክ መለወጥ

9:128-36 ተፃ ምሳ - ግቴ 17:1-8፣ ግር 9:12-8

28 ኢየሱስ ይህን ከተናገረ ከሰምንት ቀን ያህል በኋላ ጴጥሮስን የሐንሰንና ያዕቆብን ይዞ ሊጸልይ ወደ አንድ ተራራ ወጣ።
29 በመጸለይ ላይ እንዳለም የፊቱ መልክ ተለወጠ፤ ልብሱም እንደ መብረቅ የሚያን ጸባርቅ ነጭ ሆነ። 30 እነሆ፤ ሁለት ሰዎች፣ እነርሱም ሙሴና ኤልያስ ከእርሱ ጋር ይነጋገሩ ነበር። 31 በክብርም ተገልጸው፣ በኢየሱሱም ይፈጸም ዘንድ ስላለው ከዚህ ዓለም ስለ መለየቱ ይናገሩ ነበር። 32 ጴጥሮስና አብረውት የጸሐፍት ግን እንቅልፍ ተጭናለቸው ነበር፤ ሲነቁ ግን ክብሩንና ከእርሱ ጋር የቆሙትን ሁለት ሰዎች አዩ። 33 ሰዎቹም ከኢየሱስ ተለይተው ሲገደቡ ጴጥሮስ፣ “ጌታ ሆይ፤ እዚህ ብንሆን ለእኛ መልካም ነው፤ ስለዚህ ሦስት ዳስ እንሥራ፤ አንዱ ለአንተ፣

20 ወይም ክርስቶስ

9:17 የተረፈውን ተራሮች እንጀራ ዐሥራ ሁለት መሰብ አነሡ፤ ይህ ድርጊት ማባከን ተባቢ እንዳልሆነ ምላሴ ከመሆኑም በላይ፣ ተሰባስቦ የነበረው መላው ሕዝብ በሚገባ የተመገበ ለመሆኑ ጥልቅ ማስረጃ ነው (የግር 6:43 ማብ ይመጥ)።

9:18 ሰዎች እኔን ግን ነው ይሉኛል? ደቀ መዛሙርቱ ይዘውት የመጡት ወሬ፣ ሄሮድስ ከሰማው ጋር ተመሳሳይ ነው (ፉ 7-8 ይመጥ)። ይህ ጥያቄ የቀረበው ከሄሮድስ ግዛት ውጭ፣ በቂሮስም ፊልሳስ አቅራቢያ በስተ ሰሜን በኩል ነው (ማቴ 16:13 እና ማብ ይመጥ፤ በተጨማሪም የማር 7:24 ማብ ይመጥ)።

9:20 ጴጥሮስም ... መለሰለት፤ ይህን መልስ የሰጠው ደቀ መዛሙርቱን ሁሉ በመወከል ነው። የእግዚአብሔር መሰራት ነፃ የተገኘ ለግራው ትርጉም ይመጥ። በዚህም ተገቢነት የተነገረለት የዚህ መድኃኒት መምጣት ለረጅም ዘመናት ይጠቅም ነበር (የፉ 4:25፤ ይመ በተጨማሪም የማቴ 16:18፣ ግር 8:29 ማብ ይመጥ)።

9:21 ለግንም እንዳይናገሩ ... አስጠነቀቃቸው፤ ሕዝቡ ስለ መሰራት ትክክለኛ የሆነ ግንዛቤ ስለሚፈጠረው ኢየሱስ ግንኙነት ለሕዝቡ ከመግለጽ በፊት፣ ስለ እርሱ ግንኙነት በሚገባ ማወቅ ነበር (ማቴ 16:13 እና ማብ ይመጥ፤ በተጨማሪም የማቴ 8:4፤ 16:20፣ ግር 1:34 ማብ ይመጥ)።

9:22 የሰው ልጅ፤ የማር 8:31 ማብ ይመጥ። መከራ መቀበል ይገባዋል፤ ሞቱን አስመልክቶ ኢየሱስ እንደሚሞት በግልጽ ሲናገር፣ ይህ የመጀመሪያው ነው (ከዚህ በተጨማሪም ፉ 44፤ 12:50፤ 17:25፤ 18:31-33፤ ይመ 10:24-7:25-27 ጋር ያጻጻፍ)።

9:23 መስቀለኝም በየዕለቱ ተሸክሞ፤ ኢየሱስን ለመከተል ራሱን መስድ፣ ራሱን ሙሉ በሙሉ መስጠትና በሙሉ ፈቃድ መታዘዝ አስፈላጊ ነው፤ ይህም ሳያቋርጥ በተገባር መገለጽ እንዳለበት ሉቃስ በአንዳንድ ገልጿል። “በየዕለቱ” የሚለው ቃል፣ በሌሎች ተመሳሳይ ወንጌላት ውስጥ በግልጽ አልተጠቀሰም (ማቴ 16:24-26፤ ግር 8:34)። ከገሊላ የመጡት ደቀ መዛሙርቱ በመቶ የሚቆጠሩ ሰዎች በግንታቸው በመስቀል ሞት ተቀጥተው ስለ ነበር፣ መስቀል ማለት ምን እንደ ሆነ ያውቃሉ።

9:24 ነፍሱን ስለ እኔ ብሎ የሚያጠፋት፤ ይህ የኢየሱስ

9:28 ግቴ4:21
ሉቃ3:21
9:31 2ኢጥ1:15
9:32 ግቴ26:43
9:33 ሉቃ5:5

አባባል፤ በአራቱም ወንጌላት ውስጥ የሚገኝ ሲሆን፣ በሁለቱ ወንጌላት ግን ከአንድ ጊዜ በላይ ተጠቅሶ ይገኛል (ማቴ 10:38-39፤ 16:24-25፤ ግር 8:34-35፤ ሉቃ 14:26-27፤ 17:33፤ ለጥቶ ባለ መልካም በየቱ 12:25ላይ ተጠቅሶአል)። ኢየሱስ ከተናገረው ቃል እንደዚህ ሐሳብ አጽንዖት የተሰጠው የለም።

9:26 ግንም... ቢያፍር፤ 1249 ይመጥ፤ በተጨማሪም የማር 8:38 ማብ ይመጥ።

9:27፤ የማቴ 16:28 ማብ ይመጥ። የእግዚአብሔርን መንግሥት የማቴ 3:2 ማብ ይመጥ።

9:28 ከሰዎች ቀን... በኋላ፤ አንድ ሳምንትን የሚያመለክት ነው (ለምሳሌ በግሪክ የሐ 20:26 ይመጥ፤ በተጨማሪም (የማቴ 17:1 ማብ ይመጥ)። ጴጥሮስን የሐንሰንና ያዕቆብን እነዚህ ሦስቱ ደቀ መዛሙርቱም፤ የኢየሱስ ልጅ በተፈጠረበት ጊዜና (8:51) በመጨረሻም ኢየሱስ ወደ ጌሱላሚ በሄደ ጊዜ ከፈርሶ ጋር ነበር (ማር 14:33)። ወደ ለንድ ተራራ የታዘሩት ተራራ እንደ ሆነ በውል ባይታወቅም፣ በዘልማድ ግን “የታዘሩ ተራራ” እንደ ሆነ ይነገራል። ይህም ሉቃስ አስፈላጊ በሆነ ሁኔታ ውስጥ ጸሎት ያለውን ለርገኝ በድጋሚ አመለከተ።

9:30 ሙሴና ኤልያስ፤ ሙሴ ታላቁ የብሉይ ኪዳን ነጻ አውጪና ሕገ ባፌ ሲሆን፣ ኤልያስ ደግሞ ነቢያትን የሚወክል ነው። ሙሴ የጀመረውን ሥራ ኢየሱስ የፈጸመ ሲሆን፣ ኤልያስ የጀመረው ደግሞ አልላሴ ፈጽሞአል (በሌላ አባባል አልላሴ ማለት ኢየሱስ ማለት ነው)። ሙሴና ኤልያስ የጀመሩት ነጻ የማውጣት ሥራ፣ ኢየሱስ አገቡን ከገጠላት ነጻ የማውጣት ወደ ፍጻሜ ለማድረስ ሊፈጸም ስለው “ዘወሐት” ይነጋገሩ ነበር (በዕብራይስጥ ኢየሱስ ማለት ኢየሱስ ማለት ነው)። የ1ነፃ 19:16 ማብ ይመጥ።

9:31 መለያዬ፤ በግሪክ “ዘወሐት” ማለት ነው፤ ይህም የኢየሱስ መለያዬ ሞት የተቃረነ መሆኑን የሚያመለክት ነው፤ ምናልባትም የኢየሱስን ሞትና ትንሣኤ፣ እግዚአብሔር ሕዝቡን ከግብፃውያን ነጻ ካወጣት በኋላ ጋር የሚያዛምድ ነው።

9:32 እንቅልፍ፤ ሌሊት ስለሆነ ሲሆን ይችላል። ክብሩ

ገደ... ለዩ፤ የዘፀ 33:18 ማብ ይመጥ።

9:33 ሦስት ዳሶች፤ ጊዜያዊ ማረፊያ ሲሆን፣ ሦስቱ

አሉት።⁵⁵ ኢየሱስ ግን ዘወር ብሎ ገሠጸች ወናኖ “እናንተ ከምን ዐይነት መንፈስ እንደ ሆናችሁ አታውቁም፤ የሰው ልጅ የመጣው የሰውን ሕይወት ለማግን ነው እንጂ ለማ ጥፋት አይደለምና” አላቸው። ደወደ ሌላ መን ደርሞ ሄዱ።

ደቀ መዝሙርነት የሚያስከፍለው ዋጋ

9፡57-60 ተጓ ምብ - ግቴ 8፡19-22

⁵⁷በመንገድ ሲሄዱም አንድ ሰው ቀርቦ፤ “ወደምትሄድበት ሁሉ እከተልሃለሁ” አለው።

⁵⁸ኢየሱስም፤ “ቀበሮዎች ጉድጓድ፤ የሰማይ ወርቅም ጎጆ አላቸው፤ የሰው ልጅ ግን ዐን ጉቴን እንኳ የሚያስገባበት የለውም” አለው።

⁵⁹ሌላውን ሰው ግን፤ “ተከተለኝ” አለው። ሰውየውም፤ “ጌታ ሆይ፤ አስቀድሜ ልሂ ድና አባቴን ልቅበር” አለው።

⁶⁰ኢየሱስም፤ “ሙታን ሙታናቸውን እን ዲቀብሩ ተዋቸው፤ አንተ ጌታ ሄደህ የሕዝቧ ስብከቱን መንግሥት ስበክ” አለው።

⁶¹ሌላ ሰው ደግሞ፤ “ጌታ ሆይ፤ መከተ ልስ እከተልሃለሁ፤ ነገር ግን ልመለስና መጀ መሪያ የቤቴን ሰዎች እንድሰናበቱ ፍቀድ ልኝ” አለ።

⁶²ኢየሱስ ግን፤ “ዕርፍ ጨብጦ ወደ ኋላ የሚሰለከት ሰው በስጉዚሰብኬ መንግሥት የተገባ አይደለም” አለው።

ኢየሱስ ሰባ ሁለቱን ላካቸው

10፡4-12 ተጓ ምብ - ሉቃ 9፡13-5
10፡13-15፡22 ተጓ ምብ - ግቴ 11፡21-23፡25-27
10፡23፡24 ተጓ ምብ - ግቴ 13፡16-17

10ከዚህ በኋላ ጌታ ሌሎች ሰባ ሁለት ሰዎችን መርጦ ሾመ፤ ወደሚሄድ በትም ከተማና ቦታ ሁሉ እንዲቀድሙት፤ ሁለት ሁለት አድርጎ ላካቸው፤² እንዲሁም አላቸው፤ “መከሩ ብዙ ነው፤ ሠራተኞች ግን ጥቂት ናቸው፤ ስለዚህ የመከሩ ጌታ ሠራ

9፡58 ግቴ8፡20
9፡59 ግቴ4፡19
9፡60 ግቴ3፡2
9፡61 1፡719፡20
10፡1 ግቴ10፡11
ግቴ6፡71ሉቃ7፡13፤
9፡12፡51፡52
10፡2 ግቴ9፡37፤
38፤ጥሐ4፡35
10፡3 ግቴ10፡16

ተኞችን ወደ መከሩ ቦታ እንዲልክ ለም ኑት።³ እንግዲህ ሂዱ፤ እንደ በሳች በተ ኩላዎች መካከል እልካችኋለሁ።⁴ ኅሱረጆ ወይም ከረጢት፤ ወይም ሜማ አትያዙ፤ በመንገድ ላይም ለማንም ሰላምታ አትሰጡ።⁵ “ወደ ማንኛውም ቤት ስትገቡ አስቀድ ማችሁ፤ ሰላም ለዚህ ቤት ይሁን በሉ፤⁶ የሰ ላም ሰው በዚያ ካለ፤ ሰላማችሁ ያርፍበታል፤ አለዚያም ሰላማችሁ ለእናንተው ይመለሳል።⁷ ያቀረባችሁን ሁሉ እየበላችሁና እየጠጣችሁ በዚያ ቤት ተቀመጡ፤ የሚሠራ ደመወዝ ማግኘት ይዝግጧል።⁸ ከእንዱ ቤት ወደ ሌላው ቤት አትዘዋወቁ።

⁸“ወደ ማንኛውም ከተማ ስትገቡ ሰዎች ከተቀበሏችሁ፤ ያቀረቡላችሁን ብሉ።⁹ በዚያ የሚገኙትን በሽተኞች እየፈወሳችሁ፤ የሕዝቧ ስብከቱ መንግሥት ወደ እናንተ ቀርባለች። ባላቸው።¹⁰ ነገር ግን ወደ አንድ ከተማ ገብታችሁ ካልተቀበሏችሁ፤ ወደ አደባባዩ ውጤና እንዲህ በሉ፤¹¹ “በእግራችን ላይ ያለውን የከተማችሁን ትቢያ እንኳ እናራ ግፍላችኋለን፤ ነገር ግን የሕዝቧስብኬ መንግ ሥት እንደ ቀረበች ይህን ዕውቁ።¹² እላች ኋለሁ፤ በዚያን ዕለት ከዚያች ከተማ ይልቅ ለሰዶም ቀላል ይሆንላታል።

¹³“ወዋልሽ ኮራዚን፤ ወዋልሽ ቤተ ሳይዳ! በእናንተ የተደረገው ታምራት በጢርስና በሲዶና ተደርጎ ቢሆን ኖሮ፤ ገና ዱሮ ማቅ ለብሰው፤ ዐመድ ነስንሰው ንስሉ በገቡ ነበር።¹⁴ ነገር ግን በፍርድ ጊዜ ከእናንተ ይልቅ ለጢርስና ለሲዶና ይቀልሳቸዋል።¹⁵ እንኞም ቅፍርናሆም፤ ወደ ሰማይ ከፍ ከፍ አልሸን? ወደ ሲኦል? ትወርጃለሽ።

¹⁵55 56 እንደገና ጳጳሩ ገሠጸው፤ “ከዚያም ወደ ሌላ መገደር ሄዱ ይሉ።” በቀ 55 ላይ በትእምርተ ተጥሶ ውስጥ የሚገኘው ዐረፍተ ነገር ተአማኝ በሆነ ብዙ የጥንት ጳጳሮች ላይ አይገኝም።¹⁶ 15 ወይም ወደ ጥልቅ

10፡7 1ጢጥ5፡18
10፡8 1ቀ፤10፡27
10፡9 ግቴ3፡2
10፡11 ተጓ
ግቴ10፡14
10፡12 ግቴ10፤
15፤ግቴ11፡24
10፡13 ሉቃ6፡24-
26፤ሉክ1፡13
10፡15 ግቴ4፡13

9፡55 ገሠጸው፤ የ2፡71 1፡10 ማብ ይመ።
9፡57 ሲሄዱም፤ በሰማይን አድርገው ወደ ኢየሩሳሌም በመጓዝ ላይ እንጉሉ ማለት ነው።
9፡59 አባቴን ልቅበር፤ በዚህ ጊዜ አባትየው ሞቶ ቢሆን ኖሮ፤ ይህ ሰው የሚገኘው በቀብር ሥርወሰ ላይ ነበር፤ ነገር ግን መዋቸው መቁዋት የደለገው አባቴ እስኪሞት ድረስ እንደ ሆነ ገልጽ ነው፤ ይህ ደግሞ ዓመታት ለቄይ ይቸላል። በመንፈስ ሙታን የሆኑ በሥጋ መቶ የሆኑትን ሲቀብሩ እንደሚቸሉና በመንፈስ ሕይወት የሆኑ ግን የእግዚአብሔርን መንግሥት በማወጅ ተግባር ሊጠ መዱ እንደሚገባቸው ነበር።

በዚህ በሰባ ሁለት ሰዎችን መርጦ ሾመ፤ ፋጥራቸው የተ ገለጸው በዚህ ወንጌል ውስጥ ብቻ ቢሆንም፤ ተመሳሳይ ትእዛዝ ግን ለዐሥራ ሁለቱ ሐዋርያትም ተሰጥቶአል (ማቴ 9፡37-38፤ 10፡7-16፤ ማር 6፡17-11 ይመ። ከሉቃ 9፡3-5 ጋር ያነጻጽሩ)፤ በጥ ገን ትጆች የሚገኘው እንደገና ልዩነት፤ የተሾሙት ሰዎች ፋጥር 72 ይሁኑ 70 ግልጽ አይደለም (አማራጭ ትርጉሙን ይመ።)። ጌታ ሊያስብ በትምህርት ገላገላ እንዳረሰ ሁሉ ይሁላቸው አዳርሰዋል (የ9፡51 ማብ ይመ።)። ሁለት ሁለት፤ በገላላ አገልግሎቱ ወት ትም አያስሰሉ አዋርያቶች ሁለት ሁለት አድርጎ ልክለቸዋል (9፡1-61 ግጥ 6፡7 እና ማብ ይመ።) በጥንቷ ቤተ ክርስቲያንም ይገኛው ልምድ ይሠራባቸው ነበር (ሐሥ 13፡21 15፡27፡39-40፤ 17፡141 19፡22)።

10፡4 ኩረጆ ወይም ከረጢት፤ ወይም ሜማ አትያዙ፤ የገንዘብ ቦርሳ፤ የልብስ ሻንጣ ወይም ትርፍ ሜማ ሳይዙ ቀለል

ያለ ነገር ይዘው መጓዝ ነበረባቸው። ሰላምታ አትሰጡ፤ በመን ገድ ላይ ወደሚገኘው መንገድ ገራ ማለትና ለሚያጋጥሙአቸው ሰዎች ሁሉ የተለመደውን ረጅም ሰላምታ ማቅረብ አልነበረባቸውም፤ ምክንያቱም የተሰጣቸው ተልእኮ አስቸኳይ ነበር።

10፡7 ያትዘዋወቁ፤ የ9፡14 ማብ ይመ።
10፡9 የእግዚአብሔር መንግሥት ... ቀርባለች፤ የኢየሱስ መልእክት ዋና ሐሳብ ነው (የ4፡43፤ ግቴ 3፡2 ማብ ይመ።)
10፡11 ትሲያ... እናራ ግፍላችኋለን፤ የ9፡5 መንገድ ይመ።
10፡12 በዚያን ዕለት፤ የፍርድ ቀን ማለት ነው። ለሰዶም ቀላል ይሆንላታል፤ የሰዶን ገጠላት እጅግ ስለ በዛ እንደተሰሩ በፍጥነትም (ዘፍ 19፡24-28፤ ይመ። 7)፤ የኢ የሱስና የደቀ መዛሙርቱን መልእክት የሰሙ ሰዎች የእግዚ አብሔር መንግሥት ወንጌል ስለ ተሰበከላቸው፤ ከሰዶም ሰዎች የበለጠ ተጠያቂ ናቸው።

10፡13 ኮራዚን... ቤተ ሳይዳ፤ የማቴ 11፡21 ማብ ይመ።
10፡14 ለጢርስና ለሲዶና፤ ከገላላ በስተ ሰሜን በፊንቄ የሚገኙ የእስካሪዝ ከተሞች ቢሆኑ፤ እንደ አብዛኞቹ የገላላ ሕዝብ የኢየሱስን ታምራት ለማየትና ስብከቱን ለመስማት ዕድል አላገኙም (የቀ፤12 ማብ ይመ።)
10፡15 ቅፍርናሆም፤ በገላላ ባሕር በሰሜን ጸርቻ የምት ገኝ የኢየሱስ አገልግሎት ማእከል ከተማ ስትሆን (ማቴ 4፡13 እና ማብ ይመ።)፤ ነዋሪዎቻቸውም ኢየሱስን ለማየትና ለመስማት ሰፊ ዕድል ነበራቸው፤ ከዚህ የተነሣም ለእምቢተኝነታቸው የሚደርሰባቸው ፍርድ የባለ ነበር።

16“እናንተን የሚሰማ እኔን ይሰማል፤ እናንተን የማይቀበል እኔን አይቀበልም፤ እኔንም የማይቀበል የሰዓዊትን አይቀበልም።”

17ሰባ ሁለቱም ደስ አያላቸው ተመልሰው፤ “ጌታ ሆይ፤ አጋንንት እንኳ በሰምህ ተገዙልን” አሉት።

18እርሱም እንዲህ አላቸው፡ “ሰይጣን እንደ መብረቅ ከሰማይ ሲወድቅ አየሁ።” 19እንግዲህ እባቡንና ጊንጡን እንድትረግጡ በጠላትም ገይል ሁሉ ላይ ሥልጣን ሰጥቻችኋለሁ፤ የሚጉዳችሁም አንዳች ነገር አይኖርም። 20ይሁን እንጂ መናፍሰት ስለ ተገዙላችሁ በዚያ ደስ አይበላችሁ፤ ስማችሁ ግን በሰማይ ስለ ተጻፈ ደስ ይበላችሁ።”

21በዚያን ጊዜ ኢየሱስ ስለ ቅዱስ ሐይቅ አድርጎ እንዲህ አለ፡ “የሰማይና የምድር ጌታ፤ አባት ሆይ፤ ይህን ሁሉ ከጥበባችሁና ከወዋቂዎች ሰውረህ ለሕፃናት ስለ ገለጥላቸው አመሰግንሃለሁ፤ አምን፤ አባት ሆይ፤ ይህ የአንተ በጎ ፈቃድ የሚከለፍ።”

22“ሁሉ ከአባቱ ዘንድ ተሰጥቶአል፤ ደግሞም ወልድ ማን እንደ ሆነ ከአብ በቀር የሚያውቅ የለም፤ አብ ማን እንደ ሆነም ከወልድ በቀር፤ ወልድም ሊገልጥለት ከሚፈቅደው በቀር የሚያውቅ የለም።”

23ወደ ደቀ መዛሙርቱም ዘወር ብለው ለብቻቸው እንዲህ አላቸው፡ “እናንተ የምታዩትን የሚያዩ ዐይኖች ብዙዎን ናቸው፤ 24እሳችኋለሁና፤ ብዙ ነቢያትና ነገሥታት እናንተ የምታዩትን ለማየት ፈልገው አላዩም፤ የምትሰሙትንም ለመስማት ፈልገው አልሰሙም።”

ደጉ ሳምራዊ

10:25-28 ተገ 7ጡ 1 - ግቴ 23:34-40:1 ግር 12:28-31

25እነሆም አንድ ቀን፤ አንድ ሕግ ዐዋቂ ኢየሱስን ሲፈትነው ተነሥቶ፤ “መምህር

10:16 ግቴ10:40
10:17 ተገ1 ግር16:17
10:18 እሳ
14:12፤ግቴ4:10፤ ራእ9:11፤24:8-9
10:19 ግር
16:18፤ሐሥ28:3-5
10:20 ራእ20:12
10:21 1ቀጥ
1:26-29
10:22 ግቴ28:18፤ ዮሐ1:18
10:24 1ሐጥ
1:10-12
10:25 ግቴ19:16፤ ሉቃ18:18

10:27 ዘሌ19:18፤ ዘዳ6:5፤ግቴ5:43
10:28 ሮሜ7:10
10:29 ሉቃ16:15
10:31 ዘሌ21:1-3
10:33 ግቴ10:45

ሆይ፤ የዘላለምን ሕይወት ለመውረስ ምን ላድርግ?” አለው።

26ኢየሱስም፤ “በሕግ የተጻፈው ምንድን ነው? እንዴትስ ታስባለህ?” ሲል መለሰለት።

27ሰውየውም መልሶ፤ “ጌታ ስምላክህን በፍጹም ልብህ፤ በፍጹም ነፍስህ፤ በፍጹም ገይልህና በፍጹም ሐሳብህ ወደድ፤ ባልንጀራህም እንደ ራሱ ወደድ ይላል” አለው።

28ኢየሱስም፤ “በትክክል መልሰላል፤ አንተም እንደዚሁ አድርግ፤ በሕይወት ትኖራለህ” አለው።

29ሰውየውም ራሱን ጻድቅ ለማድረግ ፈልጎ፤ “ለመሆኑ ባልንጀራዬ ማን ነው?” አለው።

30ኢየሱስም እንዲህ ሲል መልሰው፤ “አንድ ሰው ከኢየሱሱም ወደ ኢየሱስ ሲወርድ በወንበዴዎች እጅ ወደቀ፤ ልብሱንም ገፈው ደበደቡት፤ በሞት አፋፍ ላይ ጥለውት ሄዱ። 31አንድ ካህን በአጋጣሚ በዚያው መንገድ ቀልቀል ሲወርድ አየው ገለል ብሎ አለፈ። 32ደግሞም አንድ ሊዋዊ እዚያ ቦታ ሲደርስ አየውና እርሱም ገለል ብሎ አለፈ። 33አንድ ሳምራዊ ግን እግረ መንገዱን ሲሄድ ሰውየው ወዳለበት ቦታ ደረሰ፤ ባየውም ጊዜ ዐዘነለት፤ 34ቀርቦም ተሳሰሉት ላይ ዘይትና የወይን ጠጅ አፍሰሰ አስረለት፤ በራሱም አህያ ላይ አስቀምጦት ወደ እንግዶች ማረፊያ ቤት ወሰደው፤ በዚያም ተንከባከበው። 35በማግሥቱም ሁለት ዲናርጽ አውጥቶ ለማረፊያ ቤቱ ባለቤት ሰጠና፤ ይህን ሰው ዐደራ አስታመው፤ ከዚህ በላይ የምታወቁትንም ወጪ እኔ ስመለስ እከፍ ልሃለሁ” አለው።

36“እንግዲህ ከእነዚህ ከሦስቱ በወንበዴዎች እጅ ለወደቀው ሰው ባልንጀራ የሆነው የትኛው ይመስልሃል?”

35 ወይም ሁለት የናስ ሳንቴሞች

10:18 ሰይጣን ... ሲወድቅ፤ አጋንንትን እንኳ፤ ደቀ መዛሙርቱ በተቀበሉት ሥልጣን ያወጡ ስለ ነበር (ቀ 17)፤ ይህ ሁኔታ ሰይጣን እንደ ተሸነፈ ያሳያል።

10:19 እባቡንና ጊንጡን ... በጠላትም ገይል፤ እባብና ጊንጥ ክፉ መናፍሰትን የሚያመለክቱ ሲሆኑ፤ “ጠላት” የተባለው ደግሞ ሰይጣኑ ነው።

10:20፤ የሰው ድነት ከተውን ከማሸነፍ ወይም ከሚያመጣው ጉዳት ከማምለጥ ይበልጣል። ስማችሁ... ስለ ተጻፈ፤ ሰው ድነት ሲቀበል፤ ሰው በሰማይ መዝገብ ይጻፋል (መዝ 69:28፤ ዳን 12:1፤ ፊል 4:3፤ ዕብ 12:23፤ ራእ 3:5 ይመጣ።)

10:25 ሕግ ዐዋቂ፤ በቅዱሳት መጻሕፍት ጥልቅ ፅውቀት ያለው ምሁር ተራ ጥያቄ መጠየቅ (18:18፤ ከግቴ 22:35 ጋር ያነጻጽሩ)፤ ከኢየሱስ ጋር የመወያያ ሐሳብ ለማግኘት ወይም ኢየሱስ ምን ዐይነት አስተማሪ እንደ ሆነ ለማወቅ ፈልጎ ሊሆን ይችላል፤ የገ30 ማብ ይመጣ።

10:27 አምላክህን... ወደድ፤ ባልንጀራህም ... ወደድ፤ ኢየሱስ፤ በሌላ ስፍራም የቀረበለትን ጥያቄዎች ለመመለስ (ግቴ22:35-40፤ ማር12፤ 28-32)፤ ተመሳሳይ የሆኑትን እነዚህን ሁለት የመጻሕፍት ቅዱስ ክፍሎች (ዘዳ 6:5፤ ዘሌ 19:18)፤ በአንድ ላይ በማመር መተጠቅሞቸዋል። በአራት መልክ የተገለጸው ፍቅርም ሆነ (ልብ1 ነፍስ1 ገይል፤ ሐሳብ በማለት እዚህ ላይና በግር 12:30 ላይ የተጠቀሰው) በሦስት መልክ የተገለጸው ፍቅር (ዘዳ 6:5፤ ግቴ 22:37፤ ግር 12:33)፤ የሚፈለገው ዐቢይ

ጉዳይ፤ በሙሉ ልብ መትጋት ነው።

10:29 ራሱን ጻድቅ ለማድረግ፤ ሰውዬው ላይ ሲመው የመጀመሪያ ጥያቄ የተሰጠው መልስ የሚያውቀው ነፃ፤ በመመለስ ፊልጎም እንዲብራራለት ጠየቀ፤ የቀረበውም ጥያቄ “ባልንጀራዬ ማን ነው?” የሚል ነበር።

10:30 ከኢየሱሱም ወደ ኢየሱስ፤ 27 ኪ.ሜ. ያህል ነው፤ ኢየሱሱም ከባሕር ወለል በላይ 2500 ሜግ በላይ ስትሆን (762 ሜትር ያህል)፤ ኢየሱስ ግን ከባሕር ወለል 800 ሜግ ቦታች ትገኛለች (243 ሜትር ያህል)። መንገዱ ቋጥኖ የበዘበት በራሳማ ስለ ሆነ፤ ለዘራፊዎች አመጅ ነበር።

10:31-33 ካህን ... ሊዋዊ ... ሳምራዊ፤ ኢየሱስ ያመለከተው የሃይማኖት መረጋጋት ወይም መለከተኛ ግላፊነት የነበረውን ሰው ላይ ሆነ፤ የተናቀውንና ባይተቀር የሆነውን ሰው እንደ ሆነ ማስተዋል ተገቢ ነው፤ እይሁዳውያን ሳምራውያንን ዲቃላና (የግቴ 10:5 ማብ ይመጣ) በመንፈሳዊ ሕይወታቸው ሰንሰለ ናቸው ብለው ይንቀሳቸው ነበር (የዮሐ 4:20-22 ማብ ይመጣ)። ሳምራውያንና አይሁዳውያን ግልጽ የሆነ የእርስ በርስ ጥላቻ ቢኖራቸውም፤ ኢየሱስ ግን ፍቅር በብሔራዊ ድንበር እንደማይወሰን በእጽንዖት ገለጸ።

10:35 ሁለት ዲናር፤ በዚያን ዘመን፤ የሁለት ቀን ደመወዝ ሲሆን፤ ይህም አንድን ሰው ለሁለት ወር ያህል በመለስተኛ ሆኖ ሊያቀይም ይችላል ነበር።

10:36 ለወደቀው ሰው ባልንጀራ የሆነው የትኛው ይመስልሃል? ጥያቄው “ከተገባር መልክም ወዲጅ መሆኑን ያረጋግጠው ማን ነው?” የሚል ነው።

37 ሕግ ዐዋቂውም፤ “የራራለት ነም” አለ።
ኢየሱስም፤ “አንተም ሂድና እንዲሁ አድርግ” አለው።

ኢየሱስ በማርታና በማርያም ቤት

38 ኢየሱስና ደቀ መዛሙርቱ መንገድ ሲሄዱ፤ ኢየሱስ ወደ አንድ መንደር ገባ፤ ማርታ የተባለች አንዲት ሴትም በቤቷ ተቀበለችው። 39 እርሷም ማርያም የተባለች እንት ክረፈችት፤ ማርያምም ቃሉን እየሰማች በጌታ አግር ሥር ተቀምጦ ነበር። 40 ማርታ ግን በሥራ ብዛት ትባክን ነበርና ወደ እርሱ ቀርባ፤ “ጌታ ሆይ፤ እኑቴ ሥራውን ለእኔ ብቻ ጥላ ስትቀመጥ ዝም ትላለህ? እንድታገዝኝ ገብቶ አንጂ” አለችው።

41 ጌታ ግን እንዲህ ሲል መለሰት፤ “ማርታ፤ ማርታ፤ ስለ ብዙ ነገር ትጨካለህ፤ ትዋክቢ አለሽም። 42 የሚያስፈልገው ግን አንድ ነገር ብቻ ነው፤ ማርያም እኮ የሚሻለውን ድርሻ መርጣለች፤ ይህም ከእርሷ አይወሰድም።”

ኢየሱስ ያስተማረው ጸሎት

11:24 ተጓዥ - ግቴ 6:9-13
11:9-13 ተጓዥ - ግቴ 7:7-11

11 አንድ ቀን ኢየሱስ በአንድ ስፍራ ጨለል ወደ አንድ ነበር፤ ጸሎቱንም አንድ ጨለል፤ ከደቀ መዛሙርቱ አንዱ፤ “ጌታ ሆይ፤ የሐንሰ ደቀ መዛሙርቱን ጸሎት እንዳስተማራቸው አንተም መጸለይን አስተምረን” አለው።

2 እርሱም እንዲህ አላቸው፤ “ስትጸልዩ እንዲህ በሉ፤

“አባታችን ሆይ፤

ሰም ይቀደስ፤

መንግሥትህ ትምጣ።

3 የዕለት እንጀራችንን በየዕለቱ ስጠን፤

4 በደላችንን ይቅር በለን፤

እኛም የበደሉንን፤ ሁሉ

ይቅር ብለናልና።

ወደ ፊትም አታግባን።”

5 ደግሞም እንዲህ አላቸው፤ “ከእናንተ አንዱ ወዳጅ ቢኖረውና በእኩል ሌሊት

10:38 ዮሐ11:11
12:2
10:39 ሉቃ8:35
ዮሐ11:11
12:13
10:40 ግር4:38
10:41 ግቴ6:25-34
ሉቃ12:11
12:22
10:42 መዝ27:4
11:1 ሉቃ3:21
ዮሐ13:13
11:2 ግቴ3:42
11:4 ግቴ18:35
26:41
ግር11:25
ዮሐ1:13
11:8 ሉቃ18:1-6

ወደ እርሱ ሄዱ፤ “ወዳጄ ሆይ፤ ሦስት እንጀራ አበድረን፤ ሌላንድ ባልንጀራዬ ከመንገድ መጥቶብኝ የማቀርብለት ምንም ነገር የለኝምና” ብሎ ለመነው እንበል።

7 “በቤት ውስጥ ያለውም፤ “አታስቸግረን፤ በራ ተቈልድአል፤ ልጆቼም አብረውኝ ተኝተዋል፤ ከእንግዲህ ተነሥቼ ልሰጥ አልችልም፤ ይለዋልን? እላችኋለሁ፤ ወዳጄ በመሆኑ ተነሥቶ ባይሰጠው እንኳ ስለ ንዝነዛው ብቻ የሚፈልገውን ሁሉ ይሰጠዋል።

9 “ስለዚህ እላችኋለሁ፤ ለምኑ ይሰጣችኋል፤ ፈልጉ ታገኛላችሁ፤ በር አንኳኩ ይከፈትላችኋል፤ 10 ምክንያቱም የሚለምን ሁሉ ይቀበላል፤ የሚፈልገውም ያገኛል፤ በር ለሚያንኳኳም ይከፈትለታል።

11 “ከእናንተ መካከል አባት ሆኖ ሳለ ልጁ ዓሣ ቢለምነው እባብ የሚሰጠው ይኖራልን? 12 ወይስ ዕንቁላል ቢለምነው ጌንጥ ይሰጠዋልን? 13 እናንተ ከቀዎች ሆናችሁ ሳላችሁ ለልጆቻችሁ መልካም ስጦታን መስጠት ካወቃችሁበት፤ የሰማዩ አባታችሁ ታዲያ ለሚለምኑት መንፈስ ቅዱስን እንዴት አብልጦ አይሰጥ!”

ጌታ ኢየሱስና ብጫ ዜቡል

11:14-15:17-22 24-26 ተጓዥ - ግቴ12:22-24-29፤ 43-45
11:17-22 ተጓዥ - ግቴ 3:23-37

14 አንድ ቀን ኢየሱስ ድዳ ጋኔን ያወጣ ነበር፤ ጋኔንም ከወጣለት በኋላ ድዳው ሰው ተናገረ፤ ሕዝቡም ተገረሙ። 15 አንዳንዶች ግን “በአጋንንት አለቃ፤ በብጫ ዜቡል፤ ለአጋንንትን ያወጣል” አሉ። 16 አንዳንዶች ደግሞ ሊፈታተኑት ከሰማይ ምልክት እንዲያሳያቸው ከእርሱ ይፈልጉ ነበር።

17 አንዳንድ ቅጂች የሚያስፈልገው ገን ተቀት ብዙ ነው ይሉ
18 አንዳንድ ቅጂች በሰማይ የምትኖር አባታችን ይሉ
19 አንዳንድ ቅጂች ረቃቃ በሰማይ እንደ ሆነች እንዲሁ በምርጥ ትሁን ይሉ
20 አንዳንድ ቅጂች በእኛ ላይ ገጠለት የሙሉትን ይሉ።
21 አንዳንድ ቅጂች ከከተው ገን ይደኝ ይሉ
22 ወይም ስለ ብሉ ልማና
23 አንዳንድ ቅጂች ላባ ቢለምኑ ድንጋይ የሚሰጠው አለን?
የግል አለማቸው።
24 ገን ገራት ብንደባል ወይም ብንል ይባል ይላል፤ እንዲሁ ቀ:18-19 ይመጣ

11:9 ግቴ7:7
11:14 ግቴ13:23-33
11:15 ግቴ9:34
ግር3:22
11:16 ግቴ12:43

10:38 መንደር፤ ከኢየሩሳሌም 3ኪ.ሜ. ምል ርቃ ም ትገኘውን ቢታንግን የሚያመለክት ሲሆን፤ የማርያምና የማርታ መኖሪያ ናት (ዮሐ 12:1-3)።

11:1 ኢየሱስ... ይላል ዘር፤ ኢየሱስ የሚጸልየው፤ ልዩ ሀላፊ ሲኖረውም ብቻ ሳይሆን (ለምሳሌ ሲመጥን 3:21) በሥራ ነገሩን ሲመርጥ 6:12፤ በጌቴሲማጌ 22:41)፤ ዘወትረም ነበር መጸለይን አስተምረን፤ ጌታ ያስተማረው ጸሎት፤ ለቀረበው ጥያቄ መልስ ሆኖ ተሰጥቶአል፤ ይህ ጸሎት በተራራው ስብከት ሳይም የሚገኝና (ማቴ 6:9-13)፤ ከዚያም ጋር ተመሳሳይ ነው። ግቴ ምስ፤ ስለ ጸሎት በተራራው ስብከት በጸፈው ውስጥ፤ የመጨረሻ ሻምቻ ሁለት ልመናዎች በማጣመር ስድስት ልመናዎችን የጠቀሰ ሲሆን ሉቃስ ግን ስለ ጸሎት በጸፈው ውስጥ አምስት ልመናዎች ጠቅሷል።

11:4 በደላችንን ይቅር በለን ግቴ 6:12 ላይ “ወዳጅንን” የሚል ሐሳብ አለው፤ ይሁን እንጂ ትርጉሙ “ገጠላችንን” ማለት ነው። ኢየሱስ ይህን እውነት በሌላም ጊዜ አስተምሮታል (ማቴ 18:35፤ ግር 11:25)። ይህን ጸሎት እማኞች ዘወትር

ሊጸልዩት የሚገባ ነው፤ ከእግዚአብሔር ጋር የተቋረጠውን ግን ንፋት ለማደስ በየዕለቱ በቅርቡ ማግኘት አስፈላጊ ነው።

11:5-13፤ ኢየሱስ የሚሰጠው ስጦታን አስፈላጊ እንደ ሆነና (ቀ:5-8)፤ እግዚአብሔርም ጸሎትን እንደሚመልስ ማረጋገጫ ስጦ (ቀ:9-13)። የትምህርቱ አቀራረብ ሂደትም ከትግብ ወደ ትልቅ ነው (ቀ:13 ይመጣ)።

11:13 መንፈስ ቅዱስን እንድት... ላይሰጥ፤ ግቴ 7:11 ላይ “መልካም ስጦታዎች” ይላል፤ ይኸውም መንፈሳዊ ስጦታዎች ማለት ነው፤ ሉቃስ የእግዚአብሔር ታላቅ ስጦታ በሆነው በመንፈስ ቅዱስ ሥራ ላይ እጅግ የተሰጠው።

11:14 ድዳ ጋኔን የ4:33 ማብ ይመጣ። ይህ ከፋ መንፈስ ድዳ ያደርጋል። በማቴ18 12:22-30 ላይ የሚገኘው ተጻዳች ክፍል ይህ ሰው ዐይኑ በምርም እንደ ሆነ የመሰከታል (ማር 3:20-27 ይመጣ)።

11:15 በአጋንንት አለቃ፤ በብጫ ዜቡል፤ ሰይጣን ማለት ነው (ቀ:18)፤ የግቴ 10:25 ማብ ይመጣ።

11:16 ከሰማይ ምልክት፤ ኢየሱስ ድዳውን መፈወሱ ምልክት የሆኑላቸው ሳሉ፤ ለመቀበል ግን አልፈለጉም።

17ኢየሱስ ግን ሐሳባቸውን ዐውቆ እንዲህ አሳቸው፡ “እርስ በርስ የሚከፋፈል መንግሥት ሁሉ ይጠፋል፤ የሚለያይ በሱም ይወድቃል።” 18ሰዊጣም እርስ በርስ ከተከፋፈለ፤ መንግሥቱ እንዴት ይጸናል? አጋንንትን በብዴል ዜቡል እንደማወጣ ትናገራላችሁና። 19እንግዲህ እኔ አጋንንትን የማወጣው በብዴል ዜቡል ከሆነ፤ ልጆቻችሁ በማን ወጣቸው ይሆን? ስለዚህ እነርሱ ፈራጆች ይሆኑባችኋል። 20እኔ ግን አጋንንትን የማወጣው በእግዚአብሔር ጣት ከሆነ፤ የእግዚአብሔር መንግሥት ወደ እናንተ እንደ መጣች ዕውቁ።

21“ብርቱ ሰው በሚገባ ታጥቆ ቤቱን ከጠበቀ፤ ንብረቱ በሰላም ይቀመጣል።” 22ነገር ግን ይበልጥ ብርቱ የሆነ ሰው መጥቶ ካጠቃውና ካሸነፈው ታምኖበት የነበረውን ትጥቁን ያስፈታዋል፤ ምርኮውንም ወስዶ ለሌሎች ያካፍላል።

23“ከእኔ ጋር ያልሆነ ይቃወመኛል፤ ከእኔ ጋር የሚያስበስብም ይበትናል።

24“ርኩሶ “መንፈስ ከሰው ሲወጣ ዕረፍት ፍለጋ ውሃ በሌለበት ስፍራ ይንከራተታል፤ ሳያገኝም ሲቀር፤ ወደ ወጣሁበት ቤቱ እመለሳለሁ ይላል።” 25ሲመለስም ቤቱ ተጠራርጌና ተስተካክሎ ይገኘዋል።” 26ከዚያም በኋላ ሄዶ ሌሎች ከእርሱ የከፉ ሰባት አጋንንት ይዘደመጣል፤ ገብተውበትም በዚያ ይኖራሉ፤ ለዚያ ሰው ከመጀመሪያው ይልቅ የኋለኛው ሁኔታ የከፋ ይሆንበታል።

27ኢየሱስ ይህን እየተናገረ እያለ፤ ከሕዝቡ መካከል አንዲት ሴት ድምፅም ከፍ አድርጋ፤ “የተሸከመችህ ማሕፀንና የጠባሃቸው

11:17 ጥፋ9+4
11:18 ጥፋ4+10
11:20 ዘፀ8+19፤
ጥፋ3+2
11:23
ጥፋ12+30፤
ጥር9+40፤ሉቃ9+50
11:26 2ኢጥ2+20
11:27 ሉቃ23+29

ጡቶች ብፁዓን ናቸው” አለችው።
28እርሱ ግን፤ “ብፁዓንስ የእግዚአብሔርን ቃል ሰምተው የሚታዘዙት ናቸው” አለ።

የዮናስ ምልክትነት

11+29-32 ተገ 7ጥ1 - ጥፋ 12+39-42

29ብዙ ሕዝብ እየተሰበሰበ በሄደ ጊዜ ኢየሱስ እንዲህ ይል ጀመር። “ይህ ትውልድ ክፉ ነው፤ ታምራዊ ምልክት ይፈልጋል፤ ነገር ግን ከዮናስ ምልክት በስተቀር ሌላ አይሰጠውም።” 30ምክንያቱም ዮናስ ለነነዩ ሰዎች ምልክት እንደ ሆኖቸው የሰው ልጅም ለዚህ ትውልድ ምልክት ይሆናል። 31የደብረ ንግሥት በፍርድ ጊዜ ከዚህ ትውልድ ጋር ተነሥታ ትፈርድባቸዋለች፤ እርሷ የሰሎሞንን ጥበብ ለመስማት ከምድር ጸርቻ መጥታለችና፤ እነሆ፤ ከሰሎሞን የሚበልጥ እዚህ አለ። 32የነነዩ ሰዎችም በፍርድ ጊዜ ከዚህ ትውልድ ጋር ተነሥተው ይፈርዱበታል፤ እነርሱ የዮናስን ስብከት ሰምተው ንስሐ ገብተዋልና፤ እነሆ፤ ከዮናስ የሚበልጥ እዚህ አለ።

የሰውነት መብራት

11+34+35 ተገ 3ጥ1 - ጥፋ 6+22+23

33“መብራት አብርቶ በሰውር ቦታ ወይም ከእንቅብ ቦታች የሚያስቀምጥ ማንም የለም፤ ይልቁን የሚገቡ ሰዎች ብርሃኑን እንዲያዩ በመቅረብ ላይ ያስቀምጠዋል።” 34የሰውነትህ ብርሃን ዐይንህ ናት፤ ዐይንህ ጤናማ ስትሆን መላ ሰውነትህ ብሩህ ይሆናል፤ ዐይንህ ታማሚ ከሆነች ግን መላ ሰውነትህ የጨለመ

፡24 ወይም ከፋ

11+17 እርስ በርስ የሚከፋፈል መንግሥት፤ በማንኛውም ረገድ የሚቃወመው ለኢየሱስ ሰዊጣን ሥልጣን የሚሰጠው ከሆነ፤ ራሱን የሚያጠፋውን ገደል መደገፍ ይሆንበታል። 11+19 ልጆቻችሁ በማን...? የፈረሳውያን ተከታቶች (ማቴ 12+24 ይመ) አጋንንትን ስለ ማውጣታቸው ኢየሱስ አልተናገረም (የፋፋ24 ጥብ ይመ) ፤ ይህን እንጂ እነርሱ በእግዚአብሔር ገደል አጋንንትን እናስመልጥን ይላሉ፤ ኢየሱስም አጋንንትን በእግዚአብሔር ገደል እንጸልጣለን ተናገረ፤ ስለዚህ “በሰዊጣን ገደል ርክሶስ መንፈስን አስወጥታሃ” ብለው ኢየሱስን ስለከሰሱ፤ በተከሰሰው መንገድ ተከታቶቻቸውንም ተቃውመዋል ማለት ነው። ፈራጆች ይሆኑባችኋል፤ በእነርሱ ላይ ከስ ሰላቀረባችሁ፤ እነርሱ ራሳቸው ይፈርዱባችኋል።

11+20 የእግዚአብሔር መንግሥት... እንደ መጣች፤ ይኸውም ንጉሠ ጦሃን ኢየሱስ ስለመጣና (የ 4+43 ጥብ ይመ) የከፉ መንፈስ ገደል ስለ ተሰበረ ነው።

11+22 ይበልጥ ብርቱ የሆነ ሰው... ካጠቃውና፤ ኢየሱስ፤ ከባህል ዜቡል የበረታ ሆኑ አጋንንትን ከለምቱ በማስወጣት፤ ሰዊጣንን እንጸሸንፈና ሥልጣኑንም እንደቀማው አሳየ፤ በዚህ ምክንያት፤ ኢየሱስ አጋንንትን ከለምቱ ውስጥ ያሰወጣ በሰዊጣን ገደል ነው ማለቱ ማሳየት ነው።

11+23፤ ከእኔ ጋር ያልሆነ ይቃወመኛል፤ ገለልተኛ መሆን የሚቻልበት አማራጭ የለም። ደቀ መዛሙርት በ9+50 ላይ “ከእኛ ወገን አይደለም” ያሉት ሠራተኛ እንኳ፤ በኢየሱስ ስም ታምሮ የሚያደርግ አማኝ ነበር (የማር 9+38 ጥብ ይመ)፤ ኢየሱስም ይህን ሰው እልንፋፈውም።

11+24 ርክሶ መንፈስ... ለወጣ፤ እዚህ ላይ ኢየሱስ ይህን የተናገረው አጋንንትን እናስወጣለን ስለሚሉት (ከፋፋ19 ጋር ያነጻጽሩ)፤ ነገር ግን የእግዚአብሔርን መንግሥት ለመቀበል ፈፃሚ ጃች ስላልሆኑ፤ አይሁዳውያን ሳይሆኑ አይቀርም፤ የእርሱ አጋንንትን ማስወጣትም ዘላቂ መፍትሔ አልነበረውም። ኢየሱስ በዚያን ዘመን ስለ ነበረው የአይሁድ ሕዝብ የተናገረውን ተመሳሳይ ሐሳብ

በማቴ 12+43-45 ይመ።
11+25 ቤቱ ተጠራርጌ ... ያገኘዋል፤ ቦታው የአጻ ቢሆንም፤ በሌላ አልተሰማም፤ ከከፉ መንፈስ ነጻ ወጥቶ የእግዚአብሔር ማደሪያ ባልሆነ ሕይወት፤ ክፉ መንፈስ ተመልሶ ይገባበት ዘንድ ቡና ክፍት ነው።

11+29 ታምራዊ ምልክት ይፈልጋል፤ አይሁዳውያን ብዙ ጊዜ ታምራዊ ምልክት ያዩ ዘንድ በጠይቁም (ፋፋ16፤ ማቴ 12+38፤ ማር 8+11)፤ የጠየቁበት ዐላማ ትክክል ስላልነበረ እየሰሱ አልተቀበላቸውም።

11+30 ዮናስ... ምልክት እንደ ሆኖቸው፤ ዮናስ በዓሣ ነገረ ሆኖ ውስጥ የሰነት ቀን እንደ ነበረ ሁሉ፤ ኢየሱስም ከትንሹው በፊት የሰነት ቀን በመቃብር ውስጥ ነበር (የማቴ 12+40 ጥብ ይመ)።

11+31-32 ከሰሎሞን የሚበልጥ ... ከዮናስ የሚበልጥ፤ ኢየሱስ ትንሹርነቱን ያቀረበው ከትንሹ ጉዳይ በመነሣት፤ ትልቅ ወደ ሆነው በማምራት ነው፤ የሳባ ንግሥት፤ የሰሎሞንን ጥበብ ከተቀበለችና የነነዩ ሰዎችም የዮናስን ስብከት ከተቀበሉ፤ በጌታ ከዮናስ የነበሩት ሰዎች፤ ከሰሎሞንና ከዮናስ እጅግ የሚበልጠውን የኢየሱስን ትምህርት ሊቀበሉ ይገባቸው ነበር።

11+31 የደብረ ንግሥት፤ የሳባ ንግሥት ማለት ነው (1ነገ 10+1-10 እና ጥብ ይመ)።

11+33 ከእንቅብስ ከተኖ ከፍ የሚልና 9 ከሉ ግራም ያህል እህል የሚይዝ ነው። ብርሃኑን እንዲያዩ፤ የመብራት ጥቅም በአጠገቡ ላለት ሰዎች ብርሃን መስጠት ነው (ፋፋ36 ይመ)። ኢየሱስም ለሁሉም የወንጌልን ብርሃን ሰጠ፤ አይሁዳውያን ግን አስደናቀ በሜት ማራኪ የሆኑ ምልክቶችን ለማየት ፈለጉ። የአይሁድ የማስቀረብ ችሎታ የተሳባ ሆኖ እንጂ፤ የዓለም ብርሃን የሆነው (የሐ 8+12) ኢየሱስ ከርብሶስ አጠገባቸው ነበር።

11+34 ዐይንህ ጤናማ ስትሆን ምልክትን የሚልጉ አይሁዳውያን፤ የሚያስፈልጋቸው ተጨማሪ ብርሃን ሳይሆን፤ ብርሃንን የሚቀበል ጤናማ ዐይን ነው።

ይሆናል።³⁵ ስለዚህ በውስጥህ ያለው ብርሃን ልዩ ለጥንቃቄ እንዲሆን ተጠንቀቅ።³⁶ እንግዲህ ሰውነትህ ሁሉ ብሩህ ከሆነና የጨለመ የሰውነት ክፍል ከሌለበት፣ የሰውነትህ ሁሉ ንተና መብራት በወገታው ያበራልህ ያህል ይደምቃል።”

በድስት ዐይነት ወያኔ

³⁷ አያሱስ ንግግሩን እንደ ጨረሰ፣ አንድ ፈሪሳዊ ከእርሱ ጋር ምግብ እንዲሰጣ ጋብ ዘው፣ እርሱም አብሮት ገብቶ በማለድ ተቀመጠ። “እውነቱም አያሱስ ከምግብ በፊት እጁን እንዳልታጠበ ባየ ጊዜ ተደነቀ።”

³⁹ ጌታም እንዲህ አለው፡ “አሁን እናንተ ፈሪሳውያን የጽዋውንና የውጭቱን ውጫዊ ክፍል ታጽዳላችሁ፤ ውስጣችሁ ግን በስሰትና በኩፋት የተሞላ ነው።” “እናንተ ሞኞች፣ የውጪውን የፈጠረ የውስጡንም አልፈጠረ ምን? ⁴¹ ነገር ግን በውስጥ ያለውን ምጽዋት አድርጋችሁ ሰጡ፤ በዚህ ጊዜ ሁሉም ንጹሕ ይሆንላችኋል።”

⁴² “እናንተ ፈሪሳውያን ግን ወየላችሁ፤ ከእዝሙድና ከጤና አጻም እንዲሁም ከእትክልት ሁሉ ዐሥራት ታወጣላችሁ፤ ሆኖም ፍትሕንና እግዚአብሔርን መውደድ ቸልትላላችሁ፤ ነገር ግን ያንን ሳትተዉ ይኸኛውን ማድረግ በተገባችሁ ነበር።”

⁴³ እናንተ ፈሪሳውያን ወየላችሁ በምክራብ የክብር መቀመጫ፤ በጤያ መክላም እጅ መነሣትን ትወዳላችሁ።

⁴⁴ “እምች ሳያውቁ በላዩ የሚሄዱበትን የተነሳሪ መቃብር ስለምትመስሉ ወየላችሁ።”

⁴⁵ ከሕግ ዐዋቂዎች አንዱ መልሶ “መምህር ሆይ፤ እንዲህ ስትናገር እኮ እኛንም መስደብህ ነው” ሲል መለሰለት።

⁴⁶ አያሱስም እንዲህ አለ፡ “እናንተ ሕግ

11:38 በፊት እጁን እንዳልታጠበ በሕግ የታዘዘ ሳይሆን በፈሪሳውያን ልግድ የተጨመረና በተለየ ለመገኛት ሥርዐት ሲሳል የሚደረግ ነው (ማር 7:3፤ ከግሪኩ 15:9 ጋር ያነጻጽሩ)።

11:39 ውጫዊ ክፍል ታጽዳላችሁ፤ በሥርዐቱ መሠረት ለመገኛት የሚደረገውን መተግጠብ ያመለክታል። በህትናና በኩፋት እነዚህ ፈሪሳውያን ይጨነቁ የነበሩት መልካም ምግባርን ለመክፈል ሳይሆን፤ ወግና ሥርዐትን ለመጠበቅ ነበር (ከማር 7:20-23 ጋር ያነጻጽሩ)።

11:40 የውስጡንም አልፈጠረም? የሰው የውስጥ ሰውነት (የልብ ንጽሕናና ጽድቅ)፣ ውጫዊ ከሆነው በሥርዐቱ መሠረት (ከመግባት) ይልቅ እጁን አስፈላጊ ነው።

11:41 በውስጥ ያለውን በቀፊ 39 ላይ ከሰፈረው የእነጋገር ዘይቤ ጋር ይመሳሰላል። ሁሉም ንጹሕ ይሆንላችኋል፤ ስጦታን ከልብ መስጠት መንፈሳዊ ጠቀሜታ አለው፤ ስለዚህም ማንም በቅንነት ለድኻ ቢሰጥ፤ ልቡ በሰሰትና በኩፋት ወጥመድ ውስጥ አይገባም (ቀፊ 39)።

11:44 የተሰበረ መቃብር፤ አንድ ሰው በድንገት መቃብርን በመገኘት እንዳይረከብ፤ አይሁዳውያን መቃብራቸውን ፍራይቁቡ ነበር (ከዘኁ 19:16፤ ማቴ 23:27 ጋር ያነጻጽሩ)። ሁሉ በርን መስጠት በሥርዐቱ መሠረት ርከሰ እንደሚያደርግ መቃብር፤ ፈሪሳውያን ጋር ኅብረት ማድረግም በሥነ ምግባር ረገድ ርከሰ ያደርጋል።

11:45 ሕግ ዐዋቂዎች፤ የ7:30 ማብ ይመስላል።

11:46 ሰዎች... ሽኩሽ ታስክማላችሁ፤ ሙሴ በሰባቸው እውነተኛ ሕግ ላይ ሕግጋትንና ደንቦችን በመጨመሩና (የማቴ

11:37 ሉቃ 7:36፤ 14:1
11:38 ማር 7:13:4
11:39 ማቴ 23:25;
26:1 ማር 7:20-23;
ሉቃ 7:13
11:40 ሉቃ 12:201
14:4 ማር 15:36
11:41 ሉቃ 12:33; ሉቃ 10:15
11:42 ዘጸ 6:51
ማቴ 6:8; ማቴ 23:23;
ሉቃ 18:12
11:43 ማቴ 23:161
ሉቃ 14:7; 120:46
11:44 ማቴ 23:27
11:45 ማቴ 22:35
11:46 ማቴ 23:4

ዐዋቂዎችም ደግሞ ወየላችሁ፤ ሰዎች ሊሽኩሹ የማይችሉትን ከብድር ሽኩሽ ታስክማላችሁ፤ እናንተ ራሳችሁ ግን በጣታችሁ እንኳ አትነኩትም።

⁴⁷ “አባቶቻችሁ የገደሏቸውን የነቢያትን መቃብር ስለምታበጁ፤ ወየላችሁ፤ ⁴⁸ እንግዲህ የአባቶቻችሁን ሥራ የምታጽኑ ምስክሮች ናችሁ፤ እነርሱ ነቢያትን ገደሉ፣ እና ንተም መቃብራቸውን ታበጁላችሁ።” ⁴⁹ ስለዚህም የእግዚአብሔር ጥበብ እንዲህ አለች፡ “ነቢያትንና ሐዋርያትን እልክላቸዋለሁ፤ እነርሱ አንዳንዶቹን ይገድላሉ፤ ሌሎችም ያሳድራሉ።” ስለዚህ ይህ ትውልድ ላለም ከተፈጠረ ጀምሮ ስለፈሰሰው፣ ስለ ነቢያት ሁሉ ደም ተጠያቂ ነው፤ ⁵¹ ከእቤል ደም ጀምሮ፣ በመሠረቱና በቤተ መቅደሱ መካከል እስከ ፈሰሰው እስከ ዛግርያስ ደም ድረስ ይፈለግበታል፤ አምነ፣ አላችኋለሁ፤ ይህ ትውልድ ለዚህ ተጠያቂ ነው።

⁵² “እናንተ ሕግ ዐዋቂዎች ወየላችሁ፤ የዕውቀትን መክፈቻ ነጥቃችሁ ወክላችኋልና፤ እናንተ ራሳችሁ አልገባችሁበትም፤ የሚገቡትንም ከልክላችኋል።”

⁵³ አያሱስ ከዚያ ከወጣ በኋላ፣ ጸሐፍትና ፈሪሳውያን ከፋኛ ይቃወሙትና በጥያቄም ያዋክቡት ጀመር። “ከእኛ በሚወጣውም ቃል ሊያጠምዱት ያደቡ ነበር።”

የማስጠንቀቂያና የማበረታቻ ቃላት

12:2-9 ተጓ ምሳ-ግቴ 10:26-33

12 በዚያን ጊዜ፣ በብዙ ሺህ የሚቁጠር ድረስ ተሰብስቦ ሳለ፣ አያሱስ ለደቀ መዛሙርቱ እንዲህ ይል ጀመር፡ “ከፈሪሳውያን እርሾ ተጠንቀቁ፤ ይህም ግብዝነት ነው።”

⁴¹ ወይም ያላችሁን

15:2 ማብ ይመስላል። ሌሎች ሰዎች ሕግን መጠበቅ የሚችሉበትን መንገድ ባለማየት፣ ራሳቸው ከሕግ አስራት የሚያመልጡበትን መንገድ ያመቻቁ ነበር (ማቴ 23:4)።

11:47 የአባቶችን መቃብር፤ አይሁዳውያን ለነቢያት መቃብሪያ ሐውልትን ስለሚያገዙ የተሰበረውንም ስለሚያድሱት ነቢያትን የሚያከብሩ ይመስላሉ፤ ሆኖም ግን ነቢያት የመስከሩላትን ክርክሮችን በልባቸው ይክፈሉ። ቀደምት አባቶቻቸው እንዳደረጉት ሁሉ፤ እነርሱም ነቢያት ያስተማሩትን ትምህርት አይቀበሉም።

11:49 የእግዚአብሔር ጥበብ እንዲህ አለች፤ ከቤታዬ ከጸገ ወይም ከልላ ሙቅ መጽሐፍ የተገኘ ጥቅስ አይደለም። እግዚአብሔር አብነ በአያሱስ በኩል መናገሩን ወይም ነቢያትንና ሐዋርያትን እንደ ማይቀሳላቸው ሰውነትም፤ እግዚአብሔር እነዚህ ሕግን ለመላክ መሰከሩን የሚያመለክት፤ በጥቅስ መልኩ የተገለጸ ሐሳብ ነው።

11:51 ከህልል ደም... እስከ ዘርያስ፤ የማቴ 23:35 ማብ ይመስላል።

11:52 የሐውልትን መክፈቻ፤ እነዚህ ሕግን ሊያስተምሩ የሚገባቸውን መምህራን፤ በተሳሳተ ትርጉምና መስመር በለቀቀ ትምህርት መለኮታቸው የገዛ አእምሮአቸውን አጨለሙ፤ ስለዚህም ራሳቸውን ዐላውረው ሕዝቡ የድንትን መንገድ እንዳያውቁ አደረጉ፤ ወይም “የእግዚአብሔርን መንግሥት በሰዎች ላይ የምትዘጉ ናችሁ” ብሎ ማቴስ እንደጻፈው ሆነላቸው (ማቴ 23:13)።

11:54 ሊያጠምዱት ያደቡ ነበር፤ የሃይማኖት አለቆች፤ አያሱስን ለማጥመድ ቀርጦ ሐሳብ አድርገው እንደ ነበር በሉቃስ መንገድ ውስጥ በግልጽ ተጠቅሷል (6:11; 11:9; 47-48; 20:19-20; 22:2)።

12:1 ከፈሪሳውያን እርሾ፤ የማር 8:15 ማብ ይመስላል።

፣የማይገለጥ የተሸፈነ፣ የማይታወቅ የተሰወረ ምንም የለም። ስለዚህ በጨለማ ያወራችሁት ሁሉ በብርሃን ይሰማል፤ በእልፍኛም ውስጥ በጆሮ ያንቅሳቅሳችሁት በሰገነት በይፋ ይነገራል።

፪፡ወዳጆቼ ሆይ፤ እሳችኋለሁ ሥጋን የማግ ድሉትን፤ ከዚያ ወዲያ ግን ምንም ማድረግ የማይችሉትን አትፍሩ። ፻፲፫ ግን መፍራት የሚገባችሁን አሳያችኋለሁ፤ ከገደለ በኋላ ወደ ገሃም ለመጣል ሥልጣን ያለውን እርሱን ፍሩት፤ አዎን፤ እርሱን ፍሩት እሳችኋለሁ። ልምስት ድንቢጦች በዐሥር ሳንቲም፤ ይሸጡ የለምን? ይህን እንጂ ከእነርሱ እንዲ እንኳ በእግዚአብሔር ዘንድ አትዘነጋም። የእናንተ የራሳችሁ ጠጥር ሁሉ እንኳ የተቋጠረ ነው፤ እንግዲህ አትፍሩ፤ ከብዙ ድንቢጦች የበለጠ ዋጋ አላችሁ።

፫፡እሳችኋለሁ፤ በሰው ፊት ለሚመስክርልኝ ሁሉ የሰው ልጅ ደግሞ በእግዚአብሔር መላእክት ፊት ይመስክርለታል። ፬፡በሰው ፊት የሚክደኝም በእግዚአብሔር መላእክት ፊት ይካዳል። ፭፡በሰው ልጅ ላይ የማቃለል ቃል የሚሰነዝር ሁሉ ይሰረይለታል፤ መንፈስ ቅዱስን የሚሰራጭ ግን አይሰረይለትም። ፮፡ሰዎች ይዘው ወደ ምጥራቱ ወደ ሽዮ ዎችና ወደ ባለ ሥልጣናት ባብረቧችሁ ጊዜ፤ እንዴት ወይም ምን እንደምትመልሱ አትጨነቁ፤ ፯፡በዚያ ሰዓት መንፈስ ቅዱስ መናገር የሚገባችሁን ያስተምራችኋልና።

የሀብታሙ ሰው ሞኝነት

፲፩፡ከሕዝቡም መካከል አንድ ሰው፤ “መምህር ሆይ፤ ወንድሜ ውርስ እንዲያካፍለኝ ንገረው” አለው።

፲፪፡አየሱስም፤ “አንተ ሰው፤ በእናንተ ላይ ፈራጅ ወይም ጳጳ ያደረገኝ ማውን?” አለው።

፲፫፡ደግሞም፤ “የሰው ሕይወቱ በሀብቱ ብዛት የተመሠረተ ስላልሆነ፤ ተጠንቀቁ፤ ከሰግብግ ብንትም ሁሉ ራሳችሁንም ጠብቁ” አላቸው።

፲፬፡ቀጥሎም እንዲህ ሲል ምሳሌ ነገራ

12:2 ጥር4:22
12:4
፩ኦ15:14:15
12:5 ሐ10:31
12:7 ጥ፩10:30:1
12:12
12:8 ሉቃ15:10
12:10 ጥ፩8:20:1
12:31:32:1
1፩ኦ5:16
12:11
ጥ፩10: 17:19:1
12:10 ጥ፩8:20:1
12:12 ዘ04:12:1
ጥ፩10:20:13:11:1
ሉቃ21:15
12:15
ኢዮ20:20:1
31:24:መ።62:10

ቸው፤ “ዕርሻው እጅግ ፍሬያማ የሆነችለት አንድ ሀብታም ነበረ፤

፲፩፡ይህም ሰው፤ ምርቴን የማከማቸብት ስፍራ ስለሌለኝ ምን ላደርግ? ብሎ በልቡ አሰበ።

፲፪፡“እንዲህም አለ፤ እንደዚህ አደርጋለሁ፤ ያሉኝን ጉተራዎች አፈርስና ሌሎች ሰፋ ያሉ ጉተራዎች እሠራለሁ፤ በዚያም ምርቴንና ንብረቴንም ሁሉ አከማቻለሁ፤ ፲፯፡ሴንም፤ “ነፍሴ ሆይ፤ ለብዙ ዘመን የሚበቃሽ ሀብት አከማችኛልሻለሁ፤ እንግዲህ ዕረፈ፤ ብዬ፤ ጠጪ፤ ደስም ይበልሽ” እሳታለሁ።

፲፫፡እግዚአብሔር ግን፤ እንተ ሞኝ፤ ነፍሱን በዚህ ሆኝ ለሊት ከአንተ ሊውስዱ ይፈልጋታል፤ እንግዲህ ለራሱ ያከማቸኸው ለማን ይሆናል? አለው።

፲፬፡ስለዚህ ለራሱ ሀብት የሚያከማች፤ ጻፋ ግን በእግዚአብሔር ዘንድ ሀብታም ያልሆነ ሰው መጨረሻው ይኸው ነው።”

አትጨነቁ

12:23-31 ተገ ምገ - ግቴ 6:25-33

፲፭፡በዚያም ኢየሱስ ለደቀ መዛሙርቱ እንዲህ አለ፤ “ስለዚህ እሳችኋለሁ፤ ስለ ሕይወታችሁ ምን እንደምትበሉ፤ ወይም ስለ ሰውነታችሁ ምን እንደምትለብሱ አትጨነቁ። ፲፮፡ሕይወት ከምግብ፤ ሰውነትም ከልብስ ይበልጣልና። ፲፯፡ቀራዎችን ተመልከቱ፤ አይዘፋም፤ አያጭዱም፤ ማከማቻ ወይም ጉተራ የላቸውም፤ እግዚአብሔር ግን ይመግባቸዋል። እናንተም ከወፎች እጅግ ትበልጡ የለምን? ፲፱፡መሆኑ ከእናንተ ተጨንቆ በዕድሜው ላይ እንዲት ደቂቃ መጨመር የሚችል ማነው?” ፳፡እንግዲህ ቀላሉን ነገር እንኳ ማድረግ የማትችሉ ከሆነ፤ ስለ ሌላው ነገር ለምን ትጨነቃላችሁ?

፲፯፡እስቲ አበባች እንዴት እንደሚያድጉ ተመልከቱ፤ አይለፉም፤ አይፈጉም፤ ነገር ግን እሳችኋለሁ፤ ሰሎሞን እንኳ በዚያ ሁሉ

፳፬ ገሪቱ ሁላት ሊሳፈሩ ይላል
፳፭ ወይም በሐመት ላይ አንድ ክፍል

12:20 ኢዮ27:8:1
መ።39:16:49:10:1
ኢር17:11:1
ሉቃ11:40
12:21 ተ3:33
12:24
ኢዮ38:41:1
መ።147:9
12:27 ነገ10:4-7

12:2 የማይገለጥ የተሸፈነ የለም፤ በዚህ ውስጥ ምንክብ መሠረት በግብዣት የተደበቀ ሁሉ ሳይገለጥ አይቀርም ማለት ነው።

12:3 በእልፍኛም ውስጥ ግንም ሰው ሰርዞ እንዲያዝ ሲባል፤ እንዲህ ይባላል፤ ቢት በሌላች ክፍሉች መካከል ይሠራ ነበር።

12:4 ከዚያ ወዲያ ግን ምን ማድረግ የማይችሉትን በሰደት ጊዜ የሚጠየቁ የሚያስረታታ ቃል ነው (ጥቴ 10:42 ይመጣ።)

12:5 ወደ ገሃም ለመጣል ሥልጣን ያለውን ይህ ዐይነት ሥልጣን ያለው፤ እግዚአብሔር ብቻ ነው። ገሃም፤ የሚለው ቃል ከግሪኩ የተወሰደ ሲሆን (የማቴ 5:22 ማብ ይመጣ) መታገን እስከ ፍርድ ቀን ድረስ የሚጠበቀበት ቦታ ከሆነ “ከሲኦል” ጋር አንድ አይደለም፤ በእዲስ ኪዳን ውስጥ “ገሃም” የሚለው ቃል ተጠቅሞ የሚገኘው በማቴያስ፤ በማርቆስ፤ በሉቃስ፤ በሉቃስ፤ በማርያም ፊት በፍርድታ ቀመ፤ በእርሱም ታመኑ ማለት ነው። ቀፊ-7 ለምን በእግዚአብሔር መታመን እንደሚያስፈልግ ያሰረ ቃል።

12:6 ልምስት ድንቢጦች በዐሥር ሳንቲም፤ ለምግብነት በርካቱ ዋጋ ለሚሸጡት ድንቢጦች እንኳ ሳይቀሩ እግዚአብሔር ያስባል።

12:8 ለሚመስክርልኝ እየሰጠ መሲሰና የእግዚአብሔር

ልጅ መሆኑን አንድ ሰው ሲመስክር (ማቴ16:16፤ 1፩ኦ22:22)፤ አየሱስም ያ ሰው ታማኝ የእርሱ ተከታይ መሆኑን ይመስክርለታል (ከማቴ 7:21 ጋር ያነጻጽቅ።)

12:9 ይከለል፤ 9:26:1 2ጤጥ 2:12 ይመጣ፤ ከማቴ7:21፤ 25:41-46 ጋር ያነጻጽቅ። ጲጥሮስ አየሱስን እንደሚከደው የተነገረውም በዚህ ቃል ነው (“ትከደኝለህ” ሉቃ 22:34:61)።

12:10 መንፈስ ቅዱስን የሚሰራጭ የማቴ 12:31 ማብ ይመጣ፤ ከማር 3:28-29 ጋር ያነጻጽቅ።

12:13 ውርስ እንዲያካፍለኝ፤ የበኩር ልጅ የሆነ ሁሉ፤ የታናሹን ድርሻ ዕጥፍ ሊወርስ እንደሚገባው በዘጸ 21:17 ላይ ተጽፎአል። የውርስ ክርክር ሲነሣ ብዬ፤ የሚለጡት፤ የአይሁድ ሃይማኖት መምህራን ናቸው፤ ሰውየው ለአየሱስ ያቀረበው ይህ ጥያቄ፤ ራስ ወዳድነቱን ብቻ ሳይሆን ቀላላዊ በሆነ ነገር ላይ ልቡን የጣለ መሆኑን ያመለክታል፤ ጌታ አየሱስ ሲያስተምርም፤ ይህ ሰው ከልብ ያዳመጠ አይመስለው (ከሐ 1-11 ጋር ያነጻጽቅ።) አየሱስ፤ የሰውየውን ጥያቄ የሚሰላው ስለት የሚያስከትለውን ጠንቅ በተምሳሌት በማስተማር ነው።

12:16 ምሳሌ፤ የ8:4 ማብ ይመጣ።

12:20 ሞኝ፤ ጠንካር ምሳ መልእክት ያለ ቃል ነው (11:40:1 ኤፌ 5:17)።

ክብሩ ከእነርሱ እንደ አንዱ አልለበሰም።
 28እንግዲህ ስንከብረው ዛሬ ታይቶ ነገ ወደ
 እሳት የሚባለውን የሜዳ ሣር እንዲህ የሚ
 ያለብስ ከሆነ፤ እናንተ እምነት የጌዳሳችሁ፤
 እናንተንም እንዴት አብልጦ አያለብላች
 ሁም? 29ስለዚህ ምን እንደምትበሉና ምን
 እንደምትጠቡ በመሻት ልባችሁ አይጨ
 ነት፤ 30ይህንንም በባለም ያለ ሕዝብ ሁሉ
 ይፈልጋል፤ አባታችሁ እኮ ይህ ሁሉ እንደ
 ሚያስፈልጋችሁ ያውቃል። 31ይልቁንስ የስገ
 ዜክብረኬን መንግሥት ፈልጉ፤ ይህም ሁሉ
 በተጨማሪ ይሰጣችኋል።

32እናንተ አነስተኛ መንጋ የሆናችሁ
 መንግሥትን ሲሰጣችሁ የአባታችሁ መል
 ካም ፈቃድ ነውና አትፍሩ፤ 33ያሳችሁን
 ሽጡና ለድሾች ስጡ፤ ሌባ በማይሰርቅበት፤
 ብል በማይበላበት፤ በማያረጅ ከረጢት የማ
 ያልቅ ንብረት በሰማይ አካማይ፤ 34ልባ
 ችሁ፤ ንብረታችሁ ባለበት ቦታ ይሆናልና።

ነቅቶ መጠበቅ

12፡35፡36 ተጓ ምሳ - ማቴ 251-13፤ ማር 13፡33-37
 12፡39፡40፤ 42-46 ተጓ ምሳ - ማቴ 24፤ 43-51

35“በእጭር ታተቃችሁ ተዘጋጁ፤ መብራ
 ታችሁም የበራ ይሁን፤ 36ጌታችው ከሰርግ
 ግብዣ እስከመለስ እንደሚጠባበቁና መጥ
 ቶም በር ሲያገኝኳ ወዲያው ለመክፈት
 ዝግጁ የሆኑ ሰዎችም ምሰሉ። 37ጌታችው
 በሚመጣበት ጊዜ ነቅተው የሚያገኛቸው
 አገልጋዮች ብዙዓን ናቸው፤ እውነት እሳት
 ጎረቤት ጌታችውም በእጭር ይታጠቃል፤ በማ
 እድ ያስቀምጣቸዋል፤ ቀርበው ያስተናግዳ
 ቸዋል። 38ከሌሊቱ በሁለተኛውም ሆነ በሦስ
 ተኛው ክፍል መጥቶ እንደዚያው ነቅተው
 ቢያገኛቸው፤ እነዚያ አገልጋዮች ብዙዓን
 ናቸው። 39ይህንን ሰዎቹ፤ ሌባ በምን ሰዓት
 እንደሚመጣ የቤቱ ባለቤት ቢያውቅ ኖሮ፤
 ቤቱ ሲቈፈር ዝም ብሎ ባላየ ነበር። 40እናን
 ተም ተዘጋጅታችሁ ጠብቁ፤ የሰው ልጅ
 ባሳስባችሁት ሰዓት ይመጣልና።”

41ጴጥሮስም፤ “ጌታ ሆይ፤ ይህን ምሳሌ

12፡28 ማቴ6፡30
 12፡30 ማቴ6፡81
 ሉቃ6፡36
 12፡31 ማቴ3፡2፤
 19፡29
 12፡32
 ማቴ14፡27፤ 25፡34
 12፡33 ማቴ6፡201
 ሉቃ2፡45፤ ያዕ5፡2
 12፡34 ማቴ6፡21
 12፡37
 ማቴ20፡28፤
 24፡42፤ 46፤ 25፡13
 12፡39
 ማቴ6፡191፤ ተሳ5፡21
 2ኢጥ3፡10፤ ሉቃ13፡1
 16፡15
 12፡40
 ማር13፡33፤
 ሉቃ21፡36
 12፡42 ሉቃ7፡13

12፡46 ተፋ0
 12፡47 ዘፋ25፡2
 12፡48 ዘሌ5፡17፤
 ዘጥ15፡27-30
 12፡50
 ማር10፡38፤
 ዮሐ19፡30
 12፡53 ሚካ7፡6፤

12፡46 ተፋ0
 12፡47 ዘፋ25፡2
 12፡48 ዘሌ5፡17፤
 ዘጥ15፡27-30
 12፡50
 ማር10፡38፤
 ዮሐ19፡30
 12፡53 ሚካ7፡6፤

የምትናገረው ለእኛ ብቻ ነው ወይስ ለሁ
 ሉም ጭምር ነው?” አለው።

42ጌታም እንዲህ ሲል መለሰ፤ “እንግዲህ፤
 ምግባቸውን በተገቢው ጊዜ እንዲሰጣቸው
 ጌታው በቤተ ሰዎቹ ላይ የሚሾመው ታማ
 ኝና ብልህ መጋቢ ማነው? 43ጌታው ሲመ
 ለስ እንዲህ ሲያደርግ የሚያገኘው አገጋ
 ጋይ እርሱ ብዙዕ ነው። 44እውነት እሳትን
 ለሁ፤ ባለው ንብረት ሁሉ ላይ ይሾመዋል።
 45ዳሩ ግን ያ አገልጋይ፤ ጌታዬ ተላላ አይ
 መጣም፤ ይዘገያል፤ ብሎ ቢያስብና ወንድና
 ሴት፤ አገልጋዮችን ቢደበድብ፤ ደግሞም
 እንዳሻቸው መብላት፤ መጣጣትና መስከር
 ቢጀምር፤ 46የዘያ አገልጋይ ጌታ ባሳሰበው
 ቀንና ባልጠረጠረው ሰዓት ይመጣበታል፤
 ስለዚህ ይቈራርጠዋል፤ ዕድል ፈንታውንም
 ከማያምኑ ጋር ያደርጋል።

47“የጌታውን ናሳትን እያወቀ የማይዘጋ
 ጅና ፈቃዱን የማያደርግ አገልጋይ እርሱ
 ከቶኛ ይገረፋል፤ 48ነገር ግን ይህን ሳያውቅ
 ቀርቶ መገረፍ የሚገባውን ያህል ያደረገ
 አገልጋይ በጥቂቱ ይገረፋል። ብዙ ከተሰጠው
 ሁሉ ብዙ ይፈለግበታል፤ ብዙ ዐደራም ከተ
 ቀበለም ብዙ ይጠበቅበታል።

ሰላም ሳይሆን መለያየት

12፡51-53 ተጓ ምሳ - ማቴ 10፡34-36

49“እኔ የመጣሁት በምድር ላይ እሳት
 ለመለኮስ ነው፤ አሁኑኑ ቢቀጣጠል ምንኛ
 ደስ ባለኝ! 50ነገር ግን የምጠመቀው ጥም
 ቀት አለኝ፤ እስኪፈጸም ድረስ እንዴት
 ተጨንቄአለሁ? 51በምድር ላይ ሰላምን ለማ
 ምጣት የመጣሁ ይመስላችኋል? አይደለም፤
 እሳትን፤ እኔ የመጣሁት መለያየት
 ነው። 52ከአሁን ጀምሮ እርስ በርስ የተለያዩ
 በአንድ ቤተ ሰብ ውስጥ አምስት ሰዎች ይኖ
 ራሉ፤ ሁለቱ በሦስቱ ላይ፤ ሦስቱም በሁለቱ
 ላይ ተነሥተው ይለያያሉ፤ 53አባት በወንድ
 ልጁ ላይ፤ ወንድ ልጅም በአባቱ ላይ፤ እናት
 በሴት ልጇ ላይ፤ ሴት ልጅም በእናቷ ላይ፤

12፡31 መንግሥት ፈልጎ ተ32 እንደሚያመለክተው፤ አዩ
 ሶስ ይኖር የነበረው ወደ መንግሥቱ ለገቡ አማኞች ስለሆነ፤ ይህ
 ትእዛዝ ይከሰቱያቸው በዚህ ዓለም ውስጥ ይልቅ፤ የእግዚአብሔር
 ርን መንግሥት መንፈሳዊ በረከት መፈለግ እንዳለባቸው የሚ
 ያሳስብ ነው (ከማቴ 6፡33 ጋር ያነጻጽሩ)።
 12፡33 ለድሾች ስጡ፤ የብልጣትን መዝገብና ለድሾች የመ
 ስጠትን አስፈላጊነት ማስተማር፤ በሉቃስ ወንጌል በወይት ሐሰቦች
 ናቸው (3፡11፤ 6፡30፤ 1፡14፤ 13፡14፤ 16፡9፤ 18፡22፤ 19፡8)።
 12፡37 በእጭር ይታጠቁ... ያስተናግዳቸዋል፤ ጌታው
 ተገልጋይ በመሆን ፈንታ፤ አገልጋዮቹን አገለገለ (ከ22፡27፤ ማር
 10፡45፤ ዮሐ 13፡4፤ 12፡16 ጋር ያነጻጽሩ)።
 12፡38 በሁለተኛውም ሆነ በሦስተኛው ክፍል፤ ርማውያን
 ሌሊቱን ለአራት ሲከፍሉት (ማር 13፡35)፤ አይሁዳውያን ግን
 ለሦስት ይከፍሉታል (መሳ 7፡19)፤ የማቴ 14፡25 ማብ ይመ፤
 እነዚህ ምናልባት የአይሁድ የመጨረሻዎቹ ሁለት የሌሊት ክፍ
 ሎች ሊሆኑ ይችላሉ፤ ግብግብ የጀመረውም ከሌሊቱ በመጀመ
 ሬያው ክፍል ሲሆን ይችላል።
 12፡40 ከፍተሰ ሰዎቹ እንደሚመጣ አይታወቅም እንጂ፤ ተመ
 ልስ እንደሚመጣ ግን እርግጥ ነው (ከማቴ 24፡36 ጋር ያነጻጽሩ)።
 12፡41፤ ሊዮስስ ሕዝብን በተሞራረው ያስተምራቸው
 እንጂ፤ ደቀ መዛሙርቱን የሚያስተምራቸው ግን በገልጽ ነው፤

ሆኖም እዚህ ላይ ነቅተው መጠበቅ እንዳለባቸው በማስጠንቀቅ የተና
 ገረው ለደቀ መዛሙርቱ ብቻ አልነበረም (ማር 13፡37 ይመ)።
 በሚቀጥሉት ቀጥሮችም፤ የሳሊንትን መወጣት ምን ያህል እስፊ
 ላጊ እንደ ሆነ በአጽንዖት ገልጿል።
 12፡42 ብላህ መጋቢ፤ ትጉኩ የሆነ አገልጋይ (ፋ፡43)፤
 የንብረት ሁሉ ጎላፊ እንዲሆን ይገኛል (የ3፡16 ይመ)።
 12፡46-48 ይቈራርጠዋል... ከቶኛ ይገረፋል...በጥቂቱ
 ይገ ረፋል፤ እያንዳንዱ ስው በተሰጠው መብት መጠጥና መብተ
 -ንም በተጠቀመበት ልክ፤ ዳኛው የሚፈርድበት ሦስት የጥግት
 ደረ ጃዎች ናቸው (ሮሜ 2፡12-16 ይመ)።
 12፡49 ለሳትን በአዲስ ኪዳን ውስጥ በተለያየ ዐይነት
 ተለዋጭ ዘይቤ ተጠቅሶ ይገኛል (የ3፡16 ይመ)። እዚህ ላይ
 ፍርድንና (ፋ 49) መለያየትን (ፋ 51) የሚያመለክት ነው። ከጽድቅ
 በተለዩ ክፍቶች ላይ ፍርድ ተበይናባቸዋል።
 12፡50 ምቀትን፤ ስዊስ በመስቀል ላይ የተቀበለውን
 መከራ ያመለክታል (የማር 10፡38 ማብ ይመ)። እስኪፈጸም
 ድረስ፤ ሊዮስስ፤ በመስቀል ላይ መከራ መቀበሉ ቢቀር ይወድ
 ነበር፤ ሆኖም ግን በመስቀል ላይ ሆኖ መከራውን በመቀበል፤
 “ተፈጸመ አለ” (ዮሐ19፡28-30)
 12፡51 ለመለያየት የማቴ 10፡34 ማብ ይመ።

አማት በምራቷ ላይ፤ ምራትም በአማቷ ላይ ተነሥተው ይለያያሉ።”

ዘመናትን መመርመር

34 ደግሞም ለሕዝቡ እንዲህ አለ፡ “ደመና በምዕራብ በኩል ኒወጣ ስታቱ ወዲያው፤ ዝናብ ሊመጣ ነው ትላላችሁ፤ እንደዚያም ይሆናል፤ 35 የደቡብ ነፋሱም ከደቡብ በኩል ሲነፍስ፤ ቀኑ ሞቃት ይሆናል ትላላችሁ፤ እንደዚያም ይሆናል።” 36 እናንተ ግብ ዞች፤ የምድሩንና የሰማዩን መልክ መመርመር ታውቁበታላችሁ፤ ታዲያ ይህን የአሁኑ ነን ዘመን መመርመር እንዴት ተሳናችሁ?

37 “ታዲያ ራሳችሁ ትክክለኛ የሆነውን ነገር ለምን አትፈርሱም? 38 ከባላጋራ ጋር ወደ ጾኛ ፊት ለመቅረብ ስትሄድ፤ ገና በመንገድ ላይ ሳለህ ለመታረቅ ጥረት አድርግ፤ አለበ ለዚያ ጉትቶ ወደ ጾኛው ይወስድሃል፤ ጾኛውም ለመኩንኑ አሳልፎ ይሰጥሃል፤ መኩንኑም ወደ ወህኒ ይጥላሃል፤ 39 እልሃለሁ፤ የመጨረሻዋን ሳንተም፤ እስከትከፍል ድረስ ከዚያ አትወጣም።”

የንስሐ ጥሪ

13 በዚህ ጊዜ መጥተው፤ ጳላጦስ ደማቸውን ከመሥዋዕታቸው ጋር ስለ ደባለቀው ስለ ገሊላ ሰዎች ያውራለት ሰዎች በዚያ ነበሩ። 1 “እርሱም እንዲህ መለሰላቸው፡ “ታዲያ እነዚህ የገሊላ ሰዎች ይህ ሥቃይ የደረሰባቸው ከሌሎች የገሊላ ሰዎች ሁሉ ይልቅ ንግሐተኞች ስለ ነበሩ ይመስለኝልኝ? 3 አይደለም እላችኋለሁ፤ ንስሐ ካልገባችሁ ሁላችሁ እንደዚህ ትጠሩላችሁ።” 4 ወይም ደግሞ በሰሊሆም ግንብ ተንደባቸው የሞቱት ዐሥራ ስምንት ሰዎች በኢየሩሳሌም ከሚኖሩት ሰዎች ሁሉ ይልቅ በደሰኞች ስለ ነበሩ ይመስለኝልኝ? 5 አይደለም፤ እላችኋለሁ፤ ንስሐ ካልገባችሁ ሁላችሁ እንደዚሁ

ጥቅ10:21
12:54 ጥቅ16:3
12:58 ጥቅ5:25
12:59 ጥቅ5:26; ግር12:42
13:1 ጥቅ27:2
13:2 ጥቅ9:23
13:4 ጥቅ9:11
13:5 ጥቅ3:21
ሐሥ 2:38

ትጠፋላችሁ።”

“ደግሞም እንዲህ ሲል ይህን ምሳሌ ተናገረ፤ “እንድ ሰው በወይኑ ዕርሻ ቦታ የተተከለች እንዲት የበለሰ ተክል ነበረችው፤ እርሱም ፍሬ ሊፈልግበት መጥቶ ምንም አላገኘም።” 7 ወይን አትክልት ሠራተኛውንም፤ “እነዚያ ፍሬ ለማግኘት ልፈልግበት ሦስት ዓመት ወደዚህች በለስ መጥቼ ምንም አላገኘሁም፤ ስለዚህ ቀረጣሽ፤ ለምን ዐፈሩን በከንቱ ታሟጥባለች?” አለው።

8 “እርሱ ግን እንዲህ ሲል መለሰለት፤ ጌታ ሆይ፤ ዙሪያዎን እስክኩተኩትላችና ፍግ እስከማደርግላት ድረስ ለዘንድር ብቻ ተዋት፤ 9 ለከርሞ ካፈራች መልካም ነው፤ አለበለዚያ ትቈርባታለህ።”

አንዳች ጉጣጣ ሴት በሕዝቡ ቀን ተፈወሰች

10 “አየሱስ በሰንበት ቀን በአንድ ምክራብ ያስተምር ነበር። 11 በዚያም የድካም መንፈስ ዐሥራ ስምንት ዓመት መሉ አካለ ሰንኩል ያደረጋት አንዲት ሴት ነበረች፤ እርሷም ከመጥጣጣ የተነሣ ፈጽሞ ቀና ማለት አትችልም ነበር። 12 አየሱስም ባያት ጊዜ ጠራተኛል፤ “አንቺ ሴት፤ ከሕመምሽ ነጻ ወጥተኛል” አላት፤ 13 እጁንም በላይዋ ጫነ፤ እርሷም ወዲያው ቀጥ ብላ ቆመች፤ ስገዚ ስብከቷንም አመሰግነች።

14 “የምክራቡ አለቃ ግን፤ አየሱስ በሰንበት ቀን ስለ ፊወስ ተቋጥቶ ሕዝቡን፤ “ሥራ ለሠራባቸው የሚገባ ስድስት ቀናት አሉ፤ ስለዚህ በእነዚያ ቀናት እየመሳችሁ ተፈወሱ እንጂ በሰንበት ቀን አይደለም” አላቸው።

15 ጌታም መልሶ እንዲህ አለው፤ “እናንተ ግብዞች፤ ከእናንተ መካከል አንድ ሰው በሬውን ወይም አሁያውን በሰንበት ቀን ከማደሪያው ፊትቶ ወሃ ሊያጠባ ይወስደው የለማን? 16 ሆኖ ገሪኩ ለጉጉ ይላል

13:6 ሉሳ5:21
ሉር8:13
ጥቅ21:19
13:7 ጥቅ3:10
13:10 ጥቅ4:23
13:11 ሐሥ16
13:13 ግር5:23
13:14 ዘፀ20:9
ጥቅ12:21; ግር5:22
13:15 ሉቃ14:5

12:54-56፤ በምዕራብ በኩል የሚመጣው ነፋስ ከሚድትራኒያን ባሕር የሚነሣ ሲሆን በደቡብ በኩል የሚመጣው ደግሞ ከምድረ በጻ ነው። ሰዎች የአየሩን ሁኔታ ለመናገር እንዲያሉትን ምልክቶችን መጠቀም ቢችሉም፤ የመንፈሳዊ ሕይወት ድቀትን፤ የመሳሰሉ መምጣትና ተሠታይቶ መቆኑን፤ ከርማውያን ጋር የሚደረገውን ፍጥጫና እነዚህ ሁኔታዎች በእነርሱ ሕይወት ላይ የሚያስከትሉትን ዘላለማዊ ዕጣ ፈንታ ማከተዋል አልቻሉም።

12:57 ራሳችሁ... አትፈርሱም? ፈራሳችሁን ባዩቀ በሉትም፤ የርሙ አስተዳደር ባይደገፈውም፤ ቤተ ሰብም ጫና ቢያደርግ እያንዳንዱ ሰው በእግዚአብሔር አምና ለመኖር መወሰን አለበት። በእስራኤል ሕዝብ ሁኔታዎች ለእነርሱ ሕይወት እያንዳንዱ ሰው በአፋጣኝ ውሳኔ ሊያደርግ እንደሚገባው የወቅቱ ሁኔታ ያሳስብ ነበር።

12:58 ለመታረቅ... አለበለዚያ፤ ጊዜ ከማለታ በፊት ዕጽን መክፈል ያስፈልጋል።

13:1 ገሊላ ሰዎች፤ እዚህ ላይ የተጠቀሰው ሁኔታ በዝርዝር አይታወቅ እንጂ፤ በቤተ መቅደስ መሥዋዕት በማቅረብ ላይ እንዳሉ የተገደሉት ሰዎች ሁኔታ ከእሳጦስ ድርጊት ጋር የተያያዘ ነው። እነዚህ የገሊላ ሰዎች፤ ለዚህ አሠቃቂ ሞት የተዳረጉት ምናልባት የርምን ሕግ ሰው በመገኘታቸው ሊሆን ይችላል።

13:12 ስለሌላ... ይለኝ ገጠላተኞች... በደሰኞች፤ በጥንት ዘመን፤ መሥራት የሚደርስበት እጅግ ገጠላተኛ በሆኑ ሰዎች ላይ ብቻ ነው ተብሎ ይታመን ነበር (ዮሐ 9:1-21 ይመጣ) እንዲሁም አልፋብ አላግባብ እዮብን የከሰሰበትን እዮ 4:7፤

22:5 ይመጣ። አየሱስ ግን ሰዎች ሁሉ ንግሐተኞች በመሆናቸው ንስሐ ሊገቡ እንደሚገባቸውና አለበለዚያ ግን የማያመልጡት ፍርድ እንደ ማጠቃለያው ተናገረ።

13:4 ዐሥራ ስምንት ሰዎች፤ ታሪኩ በዝርዝር የማይታወቅ ነው። በሰሊሆም ግንብ፤ በኢየሩሳሌም ትጥር ወስዮ በደቡብ ምሥራቅ በኩል የተነሣ ነው።

13:6 የበለሰ ተክል፤ የእስራኤልን ሕዝብ የሚያመለክት ሊሆን ይችላል (የማር 11:14 ግብ ይመጣ)፤ በሌላ በኩልም እያንዳንዱን ሰው ሊያመለክት ይችላል።

13:7 ሦስት ዓመት፤ ተክሉች ፍሬ ለማፍራት የሚያስችላቸው ሰፊ ጊዜ ነበር።

13:11 መንፈሱ... አካለ ሰንኩል ያደረጋት፤ ከቶ መናፍስት በሰዎች ላይ ልዩ ልዩ ሕመም ያደርሳሉ (ዮ4:33 ማብ ይመጣ)፤ ስለ ሲተየም በሽታ የተሰጠው ገለጻ የሚያመለክተው ሕመም ያለ ባት በወጧ ላይ መሆኑን ነው።

13:12 ከሕመምሽ ነጻ ወጥተኛል፤ ከቶ መንፈስ አስወጥቶ ሲተየምን ከሰይሞን እስራትና ከጉጣጣቷ ነጻ አወጣት። 13:14 በሰንበት ቀን ስለ ፊወስ፤ በአየሱስ ላይ ተቃውሞ የቀረበው፤ በሰንበት ዕለት ስለ አክናውኖ ድርጊት ነበር (16:6-11፤ 14:1-61 ማቅ 12:1-8; 11-12፤ ዮሐ 5:1-8፤ በተጨማሪም ዘፀ 20:9-10 ይመጣ)። የምክራቡ አለቃ፤ የ8:41 ማብ ይመጣ።

13:15 በሬውን... ፈንቶ፤ ለሰው ከማሰብ ይልቅ፤ ለእንስሳ ይበልጥ ይጨነቅ ነበር። አየሱስ ከላከቸው “ግብዞች” አላቸው፤ ምክንያቱም ለሕግ ከፍተኛ ቦታ የሚጠጡ ቢመስሉም፤ ዐላማቸው

፲፭ታዲያ፣ ይህች ሴት የአብርሃም ልጅ ሆና ባለች ዐሥራ ስምንት ዓመት ሙሉ በሰ ይጣን ታስራ ስትኖር፤ ከዚህ እስራት በሰን በት ቀን መፈታት አይገባትምን?”

፲፭ ይህን በተናገረ ጊዜ ተቃዋሚዎቹ ሁሉ ዐፈሩ፣ ሕዝቡ ሁሉ ግን እርሱ ባደረገው ድንቅ ሥራ ሁሉ ደስ አላቸው።

የሰናፍጭ ቅንጣትና የእርሾ ምሳሌ

13:18-19 ተጓ ምብ - ግር 4:30-32
13:18-21 ተጓ ምብ - ግር 13:31-33

፲፮ ከዚያም ኢየሱስ እንዲህ አለ፡ “የስግዚ ስብዚኬ መንግሥት ምን ትመስላለች? ከም ንስ ጋር ሳመሳለላት? ፲፱ እንድ ሰው ወስዶ በዕርሻው ውስጥ የዘራትን የሰናፍጭ ቅንጣት ትመስላለች፤ አድጋ ዛፍ ሆነች፤ የሰማይ ወፎችም በቅርንጫፍቿ ላይ ሰፈሩ።”

፳ ደግሞም እንዲህ አለ፡ “የስግዚስብዚኬ መንግሥት ከምን ጋር ሳመሳለላት? ፳፻ እንዲት ሲት ወስዶ በሙሉ እስኪበዛ ድረስ በዛ ካለ፣ ዱቄት ጋር የደባለቀችውን እርሾ ትመስላለች።”

ጠባቢ በር

፳፻ ከዚያ በኋላ ኢየሱስ ወደ ኢየሩሳሌም እያመራ ባለ፣ በሚያልፍባቸው ከተሞችና መንደሮች እየሰተማረ ያልፍ ዝር። ፳፻ እንድ ሰውም ቀርቦ፣ “ጌታ ሆይ፣ የሚድኑት ጥቂት ሰዎች ብቻ ናቸውን?” አለው።

እርሱም እንዲህ አላቸው፡ ፳፻ “በጠባቢ በር ለመግባት ተጣባባሱ፤ እሳችኋለሁ፤ ብዙዎች ለመግባት ይፈልጋሉ ነገር ግን አይሆንላቸውም፤ ፳፻ የቤቱ ባለቤት ተነሥቶ በሩን ከቄ ለፈ በኋላ በውጭ ቆማችሁ፤ ጌታ ሆይ፤ ከፈትልን እያላችሁ በሩን ማንኳኳት ትጀምራላችሁ።

“እርሱ ግን፣ ማን እንደ ሆናችሁና ከየት

13:16 ግር 4:101
ሉቃ 3:18
13:17 ሉቃ 6:5
13:18 ግር 3:21
13:24
13:19
ግር 13:321
ሉቃ 17:6
13:21 14:56
13:22 ሉቃ 9:51
13:24 ግር 7:13
13:25 ግር 7:23;
25:10-12

እንደ መጣችሁ አላውቅም ብሎ ይመልስ ላችኋል።

፳፻ “እናንተም፤ ከአንተ ጋር አብረን በልተናል፤ ጠጥተናል፤ በአደባባያችንም አስተምረሃል ትላላችሁ።

፳፻ “እርሱም፤ እሳችኋለሁ፤ ማን እንደሆናችሁና ከየት እንደመጣችሁ አላውቅም፤ እናንት በመጥቅች ሁሉ ከእኔ ራቁ ይላል።

፳፻ “አብርሃምን፤ ይስሐቅንና ያዕቆብን፤ ነቢያትንም ሁሉ በስግዚስብዚኬ መንግሥት ውስጥ ሲታዩ፤ እናንተ ግን ወደ ውጭ ተጥላችሁ ስትቀሩ በዚያን ጊዜ ልቅሰና ጥርስ ማፋጩት ይሆናል። ፳፻ ሰዎች ከምሥራቅ፣ ከምዕራብ፣ ከሰሜንና ከደቡብ መጥተው በስግዚስብዚኬ መንግሥት በማእድ ይቀመጣሉ። ፳፻ እነሆ፤ ከኋለኞች መካከል ፊተኞች የሚሆኑ ከፊተኞች መካከልም ኋለኞች የሚሆኑ አሉ።”

ኢየሱስ ስለ ኢየሩሳሌም ዐዘነ

13:34:35 ተጓ ምብ - ግር 23:37-39
13:34:35 ምጡ - ሉቃ 19:41

፳፻ በዚያን ጊዜ ከፈሪሳውያን አንዳንዶች መጥተው፣ “እርድስ ሊገድላህ ስለሚፈልግ ተነሥተህ ከዚህ ሂድ” አሉት።

፳፻ እርሱም እንዲህ አላቸው፡ “እኔም ለዚያ ቀበሮ፤ እነሆ፤ ዛሬና ነገ አጋንትን አወጣለሁ፤ ሕመምተኞችን እፈውሳለሁ፤ በሦስተኛውም ቀን ከግቤ እደርሳለሁ ብሎ አል በሉት፤ ፳፻ ይሁን እንጂ ነቢይ ከኢየሩሳሌም ውጭ ይሞት ዘንድ አይገባምና ዛሬና ነገ፤ ከነገ ወዲያም ወደዚያው ጉዞ ይን እቀጥላለሁ።

፳፻ 7 ራሱ የላት መስፈሪያ (22 ሊትር የሚያህል) ይላል

እርሱንና የሚያደርገውን ፊወስ መቃወም ነበር።

13:19 የሰናፍጭ ቅንጣት የማይ 13:31-321 ማር 4:31 ማብ ይመ። ቅዱሳን መጻሕፍት፤ ዛሬች አንዳንድ ጊዜ የሕዝብ ትእምርት ናቸው (ሕዝ 17:23; 31:6; ጳጳ 4:12;21 ይመ)።

13:21 ሊያቦዝ የማይ 13:33 ማብ ይመ። ትንሹ እርሾ፤ ሊጡን በሙሉ ሊያቦዝ እንደሚችል በእጽንዖት ተገልጿል፤ የእግ ዜሊክሊስ መንግሥት ምን ያህል የመለወጥ ጎደል እንዳለው ከዚህ ሁሉ ተምሳሌት መንግሥቱ ይቻላል። ብዛት ባለው (አማራጭ ትርጉሙን ይመ) በዘፍ 18:6 ላይ እንደ ተገለጸው ሃሪ የወሰደችውን ያህል ማለት ነው (ያንኑ አማራጭ ትርጉም ይመ)።

13:22 በሚያልፍባቸው ከተሞችና መንደሮች፤ የኢየሱስ ስን ሕይወት የሚያመለክተውን 1475 ይመ። በ11:1 እና በ13:421 ላይ በሚገኘው ታሪክ መካከል፤ ኢየሱስ ይሁዳን ለቆ በፔሪያና አባባ ቢዋ አገልግሎት ጀመረ፤ ይህም በ13:22-19:27፤ በግዜ 19:1-20:28፤ በግር 10:5 በዮሐ 10:40-42 ላይ ተጽፎ ይገኛል። በፔሪያ በነበረው የሚወግድ አገልግሎት በዘንጉ በኩል ወደ ገላላ ሄዶ፤ ከዚያም እንደ ገና ወደ ደቡብ በመጓዝ በፔሪያ አድርጎ ወደ ኢየሱስና ወደ ኢየሩሳሌም የደደ ይመላል። ኢየሱስ በፔሪያ አገልግሎት የሰተማረው ትምህርት ከው በማለት ሉቃስ የጻፈውን፤ ማቴዎስ ከፔሪያ ውጪ ኢየሱስ ነብተማው ምንክብ ውስጥ ጽፎታል (7:13-14:22-23)፤ ምና ልሳት እየሰበ በተለያዩ አጋማሚዎች የተናገራቸውን ልዩ ልዩ አባባሎች ከሁለቱ በተለየ ሁኔታ ደጋግሞ ያቀረበ ይመላል። ወደ ላዲሳ ሳልም እያመራ፤ የመስቀልን ሞት ወደሚቀበልበት ከተማ ማለት ነው። ኢየሱስ በፔሪያ አገር ቢያስተ ምርም፤ ትኩረት ያደረገው ግን ቅድስቲቱ ከተማ ላይና ሊቀበለው ባለው መስራ ላይ ነበር።

13:27 ግር 7:23
13:28 ግር 8:12
13:29 ግር 8:11
13:30 ግር 19:30
13:31 ግር 14:1
13:32 ስብዚ 11
13:33 ግር 21:11

13:23 የሚድኑት ጥቂት ... ናቸውን? የኢየሱስን ትምህርት ለመስማትና ለመፈሪያ የመጡት ሰዎች ኢየሱስ ቢሆኑትም በታማኝነት ኢየሱስን ይከተሉ የነበሩት ሰዎች ጥቂቶች ብቻ መሆናቸውን፤ ጠያቂው ያስተቀለው ይመስላል፤ ኢየሱስም ጥያቄውን በቀጥታ አልመለሰም፤ ነገር ግን ጊዜው ካልፈ በኋላ ብዙ ሰዎች ወደእርሱ መንግሥት ለመግባት እንደሚጥኩና ተናገረ።

13:27 ግም እንደሆናችሁ ... አላውቅም፤ ማቴ 7:23; 25:12 ይመ።

13:29 ሰዎች ከምሥራቅ፣ ከምዕራብ፣ ከሰሜንና ከደቡብ ከኤራሱ ማእዘን፤ (መዝ 103:43) አሕዛብንም ጨምሮ ከሁሉም ሕዝቦች ማለት ነው።

13:31 እርድስ ሊገድላህ ስለሚፈልግ፤ የማይ 14:1 ማብ ይመ። በዚህ ጊዜ ኢየሱስ የፔሪያን ግዛት በሆነው በፔሪያ አገር ነበር (የ3:1 ማብ ይመ።)፤ ኢየሱስ ይህን አገር ለቆ ወደ ይሁዳ እንዲሄድ፤ ፈሪሳውያን ሊያስፈራሩት ሞክሩ።

13:32 ቀበሮ፤ ተንኮለች አውሬ ነው። ዛሬና ነገ ይህ ሐረግ በሴም ቋንቋ መጻፈ፤ እንደሆነ ያልታወቀን፤ ነገር ግን ውሉን ወት ትን ያመለክታል። ከግቤ እደርሳለሁ፤ ኢየሱስ እንዲያከናውን ላትቀጥብ የተወሰነ ዕትድ ስላለው፤ ዐላማው እስኪሰጥ ድረስ ምንም ዐይነት ጉዳት ሊደርስበት አይችልም (በ4:43; 9:22 ጋር ያንጸና)።

13:33 ከኢየሩሳሌም ውጭ፤ ኢየሱስ መከራ የሚቀበልበት ጊዜ ገና አልደረሰም ነበር (2:38; 1:47; 7:30; 8:20 ይመ።) ከዮሐ 8:59; 10:39; 11:54 ጋር ያንጸና)። ብዙ ነቢያት በኢየሩሳሌም እንደ ሞቱ ሁሉ፤ እርሱም በኢየሩሳሌም ውስጥ ይገደላል።

34“እየሩሳሌም፤ እየሩሳሌም ሆይ፤ ነቢያትን የምትገድዱ፤ ወደ አንቺ የተላኩትንም የኦንጋይ የምትወግራ፤ ዶሮ ጫፎቶቿን በክንፍቿ ሥር እንደምትሰበሰብ፤ ልጆቻችን ለመሰብሰብ ስንት ጊዜ ፈለግሁ፤ እናንተ ግን እምቢ አላችሁ።” 35እነሆ፤ ቤታችሁ ወና ሆኖ ቀርቶታል። እላችኋለሁ፤ በጌታ ስም የሚመጣ የተባረከ ነው እስክትሉ ድረስ ከእንግዲህ አታዩኝም።”

ኢየሱስ በአንድ ፈሪሳዊ ቤት

14:8-10 ግጦ - ምላ 25:6-7

14አንድ ሰንበት ቀን፤ ኢየሱስ ምግብ ሊበላ ከፈረሰውም አለቆች አንዱ ወደ ነበረ ሰው ቤት በገባ ጊዜ፤ ሰዎች በዐይን ይከታተሉት ነበር። ፡፡፡ በዚያም በአካል አብጠት የሚሠቃይ አንድ ሰው ከፊት ለፊት ነበር። 3ኢየሱስም ሕግ ዐዋቂዎችንና ፈሪሳውያንን፤ “በሰንበት ቀን ሕመምተኞችን መፈወስ ተገቢ ነው ወይስ አይደለም?” ሲል ጠየቃቸው። “እነርሱ ግን ዝም አሉ። እርሱም ሰውየውን ይዞ ፈወሰውና አሰናባው።”

3ደግሞም፤ “ከእናንተ አንዱ፤ ልጁ ወይም በሬው በሰንበት ቀን ጉድጓድ ቢገባበት ፈጥኖ የማያወጣው ማን ነው?” አላቸው። “እነርሱም ለዚህ አንዳች መልስ ሊያገኙ አልቻሉም።”

7ኢየሱስ ተጋባዮቹ የክብር ስፍራ ሲመርጡ ተመልሰዋል፤ እንዲህ ሲል ይህን ምሳሌ ለእነርሱ ነገራቸው፤ 8“አንድ ሰው ሰርግ ቢጠራህ፤ በክብር ስፍራ አትቀመጥ፤ በክብር ከእንተ የሚበልጥ ሰው ተጠርቶ ከሆነ፤ 9ሁለታችሁንም የጋበዘው መጥቶ፤

13+34 ግቴ23+27
13+35
መዝ118+26
ሉር12+17+22+51
ሉቃ19+38
14+1 ግቴ12+101
ሉቃ7+36+11+37
14+3 ግቴ12+21
22+35
14+5 ሉቃ13+15
14+7 ሉቃ11+43

ስፍራውን ‘ለዚህ ሰው ልቀቅለት’ ይልሃል፤ አንተም እያፈረህ ወደ ዝቅተኛው ስፍራ ትሄዳለህ።” 10ነገር ግን በተጠራህ ጊዜ ዝቅተኛውን ስፍራ አይተህ ተቀመጥ፤ ጋባኸህም ሊመጣ፤ ወዳጄ ሆይ፤ ወደ ላይ ከፍ በል ይልሃል፤ አንተም በዚያን ጊዜ አብረውህ በማእድ በተቀመጡ ሰዎች ሁሉ ፊት ትከበራለህ።” 11ምክንያቱም ራሱን ከፍ ከፍ የሚያደርግ ሁሉ ከፍ ይላል፤ ራሱንም ዝቅ ዝቅ የሚያደርግ ሁሉ ከፍ ይላል።”

12ኢየሱስም የጋበዘውን ሰው ደግሞ እንዲህ አለው፤ “የምሳ ወይም የእራት ግብዣ በምታደርግበት ጊዜ፤ በአጻፍው እንዳይጋብዙህና ብድራትን እንዳይመልሱልህ፤ ወዳጆችህን ወይም ወንድሞችህን ወይም ዘመዶችህን ወይም ከበርቴ ጉረቤቶችህን አትጋበዝ።” 13ነገር ግን ግብዣ ባዘጋጀህ ጊዜ ድኸችን፤ አካለ ስንኩሱችን፤ ሽባዎችንና ዐይነ ሰወርችን ጥራ፤ 14ትባረካለህም። እነዚህ ብድር ሊመልሱልህ ስለማይችሉ፤ በጻድቃንም ትንሣኤ ብድራትህ ይመለስልሃል።”

የትልቅ ግብዣ ምሳሌነት

14:16-24 ግጦ - ግቴ 22:2-14

15ከኢየሱስ ጋር በማእድ ከተቀመጡት መካከል አንዱ ይህን ስምቶ “በእኔከእኔከእኔ መንግሥት ቀርቦ ከማእድ የሚበላ ብፁዕ ነው” አለው።

16ኢየሱስም እንዲህ አለው፤ “አንድ ሰው ትልቅ ግብዣ አዘጋጅቶ ብዙ ሰው ጠራ፤ 17የግብዣውም ሰዓት በደረሰ ጊዜ የተጋበዙትን እንግዶች፤ እነሆ፤ ሁሉም ነገር ተዘጋጅቶአልና ኑ ብሎ እንዲጠራ አገልጋዩን ላከባቸው።”

15 አንጻር ቅጂቱ ለሆነው ይላሉ

13+34 ሰንት ጊዜ፤ በተመሳሳይ ወንጌላት፤ ከተገለጸው በላይ፤ ኢየሱስ በእየሩሳሌም ብዙ ጊዜ እንደ ነበር ይህ ሰፊ ቃል የመለከታል (ከዮሐ 2+13+45፤ 5+11+7+10፤ 10+22 ጋር ያነጻጽሩ)፤ ሆኖም በቀ 34-35 ያለው ሐሳብ የተነገረው ከእየሩሳሌም ራት ብሎ በሚገኘው ፔሪያ በሚሰራ እገር ነው፤ በጥቂቱ 23+37-38 ላይ በተጻፈው መውረት፤ ይህ የሆነው በሕማማቱ ሳምንት ማከበኛ ዕለት ነው። ኢየሱስ ለዛግደውን ትምህርተኛና ቃሉን ደጋግሞ አስተምሯል።

13+35 ቤታችሁ ወና ሆኖ፤ አገዚአብሔር፤ ቤተ መቅደሱንና የአርሶ የሆነችውን ከተማ ይተቃራል (21+20+24፤ ኢር 12+7፤ 22+5 ይመ)። እስክትሉ ድረስ ከእንግዲህ አታዩኝም። ዘካ 12+101 ራእ 1+7 ይመ። ከኢሳ 45+231 ርም 14+11፤ ፊል 2+10-11 ጋር ያነጻጽሩ።

14+1 ለንድ ሰንበት ቀን፤ በሰንበት ቀን ከተደረጉት ሰባት ታምራት መካከል፤ ሉቃስ የጻፈው አምስቱን ብቻ ነው (44+31+38፤ 6+6፤ 13+14፤ 14+1)፤ የተቀተሉት ሁለቱ በዮሐ 5+10፤ 9+14 ላይ ይገኛሉ። ፈሪሳውያን በሰንበት ዋዜማ ስለሚያደርጉት ዝግጅት ይ13+14 ማብ ይመ። ለሰንበት ቀን የሚያሰፈልገው ምግብ የሚዘጋጀው በዋዜማው ነበር።

14+2 በአካል አብጠት፤ የሰውነት ክፍልን የሳዳ ሕመም መኖሩን የሚያመለክት፤ ፈላሽ የጽፈው በሽታ ነው።

14+3 ሕግ ዐዋቂዎችንና የ5+17፤ 7+30 ማብ ይመ። ኢየሱስ ታምር ከማድረጉ በፊት ይህን ጥያቄ በመጠየቅ፤ በኋላ ተቃውሞ ሊያቀርቡ የሚችሉበትን መንገድ ዘጋግቷል።

14+5 ልጁ (እማራዊ ትርጉሙን ይመ)፤ በዘጸ 5+14 ላይ ለውና ለእንዘነ በተናጠል ሕግ ተቀምጧል፤ ይኸውም፤ “ልጅህ በግሉትና “በሬህ” በማለት ይጀምራል። አንዳንድ ጥንታዊ ቅጂዎች ልጅህ በማለት ፈንታ “አህያው” ይላሉ። “አህያው” የሚለው

14+11 ግቴ23+12
14+13 ቀጠ21
14+14
ሉቃ24+15
14+15 ሉቃ25+61
ጥቴ31+2126+291
ሉቃ13+2916+አ19+9

“በሬው ጉድጓድ ውስጥ ቢገባበት” ከሚለው ጋር የሚጣጣም ነው። ኢየሱስ የደረገው ታምር፤ በመምህራኑ አተረጓጎም ሕግን መተላለፍ ይመስላል፤ ይሁን እንጂ፤ የመሲሕ ሕግ፤ ኢየሱስ የደረገውን መልካም ሥራ አይከለክልም።

14+7 የክብር ስፍራ፤ ሰው የክብርን ስፍራ ለማግኘት ያለው ፍላጎት ምን ያህል እስከጋራ እንደሆነ፤ ኢየሱስ ከደቀ መዛሙርቴ ጋር ባደረገው የመጨረሻ እራት ላይ ታይቷል (22+24)።

14+11 ራሱንም ዝቅ ዝቅ የሚያደርግ ሁሉ ከፍ ይላል፤ በመጽሐፍ ቅዱስ ውስጥ በተደጋጋሚ የተነገረ መሠረታዊ ሐሳብ ነው (11+43፤ 18+14፤ 20+46፤ 2ዘና 7+14-15፤ ምሳ 3+34፤ 25+6-7፤ ማቴ 18+4፤ 23+12፤ ያዕ4+10፤ 1ጴጥ 5+6 ይመ)።

14+14 በጻድቃንም ትንሣኤ ሰዎች ሁሉ ከሙታን ይነሣሉ (ጳጳ 12+2፤ ዮሐ 5+28-29፤ ሐሥ 24+15)፤ እንዳንዶች የጻድቃን ትንሣኤ (1ጴጥ 15+23፤ 1ተሰ 4+16፤ ራእ 20+4-6)፤ ከአጠቃላይ ትንሣኤ ተቀባይ ነው ይላሉ (1ጴጥ 15+12+21፤ ዕብ 6+2፤ ራእ 20+11-15)። በጻድቃንም፤ በክርስቶስ ቤዛዊ ሞት፤ እግዚአብሔር ጻድቃን ያላቸውና፤ እምነታቸው በሥራቸው የተመሰከረላቸው ናቸው (ከማቴ 25+34-40 ጋር ያነጻጽሩ)።

14+15 በእግዚአብሔር መንግሥት... ከማእድ የሚበላ ወደ ፊት የማመጣው የመሠራት ታላቅ ግብዣ ነው፤ የሚመጣውን መንግሥት ከግብዣ ጋር እነምዶ ማመልከት የተለመደ ነው (13+29፤ ኢሳ 25+6፤ ማቴ 8+11፤ 25+1-10፤ 26+29፤ ራእ 19+9)።

14+16 ኢየሱስም እንዲህ አለው፤ ሰውየው የሰጠውን እስተያይቦት እንደ ጥሩ አጋጣሚ በመጠየቅ ሁሉ ሰው ወደ መንግሥተ ሰማይት እንደማይገባ የሚያስጠነቅቅ ተምሳሌት ተናገረ።

18“ግር ግን ሁሉም የየራሳቸውን ምክንያት ይፈጥሩ ጀመር፤ አንደኛው ገና አሁን መሬት ስለ ገዛሁ ሄጄ ማየት አለብኝ፤ እባክህ ይቅርታ አድርግልኝ አለው።

19“ለላኛውም፤ ‘አምስት ጥማድ በሬዎች ገዝቻለሁ፤ እነርሱን ልፈትናቸው ስለ ሆነ እባክህ ይቅርታ አድርግልኝ’ አለ።

20“ለላው ደግሞ፤ ‘ገና መሽራ ስለሆንሁ ልመጣ አልችልም’ አለ።

21“አገልጋዪም ተመልሶ መጥቶ ይህንኑ ለጌታው ነገረው። በዚህን ጊዜ የቤቱ ጌታ ተቈጥቶ አገልጋዪን ‘ቶሎ ብለህ ወደ ከተማው አውራ ጉዳናናቸው መተላለፊያ መን ገደች ውጣ፤ ድኸችንና አካለ ስንኩሎችን፤ ዐይነ ስውሮችንና ዐንካሶችን ወደዚህ አስገባቸው’ አለው።

22“አገልጋዪም ‘ጌታይ፤ ያዘዝኸው ሁሉ ተፈጽሟል፤ ገና አሁንም ቦታ አለ’ አለው።

23“ጌታውም አገልጋዪን ‘ወደ ጉዳናዎችና ወደ ገጠር መንገዶች ውጣ፤ ቤቴም እንዲሞታ የገኘኸውን ሁሉ በግድ አምጥተህ አስገባ፤ 24እላችኋለሁና ከተጋበዙት ከእነዚያ ሰዎች መካከል አንድ ሰው እንኳ ግብዣዬን አይቀምስም አለው።”

ደቀ መዝሙር መሆን የሚያስከፍለው ዋጋ

25በዙ ሕዝብ አብሮት እየተጓዙ ባለ፣ አያ ሱስ ዘወር ብሎ እንዲህ አሳቸው፤ 26“ወደ እኔ የሚመጣ ሁሉ አባቱንና እናቱን ሚስቱንና ልጆቹን ወንድሞቹንና እንቶቹን የራሱንም ሕይወት እንኳ ሳይቀር ባይጠላ፤ ደቀ መዝሙራ ሊሆን አይችልም፤ 27የራሱንም መስቀል ተሸክሞ የማይከተለኝ ደቀ መዝሙራ ሊሆን አይችልም።

28“ከእናንተ አንድ ሰው ሕንጻ ለመሥራት ቢፈልግ፤ መደምደም መቻል አለመቻሉን በመጀመሪያ ተቀምጦ ዋጋውን የማይተምን ማን ነው? 29መሠረቱን ጥሎ መደምደም ቢያቅተው፤ ያዩት ሁሉ ይዘባበቱበ

14+21 ሉቃ 13
14+24 ጥቂ 21+
43+ሉሥ 13+46
14+26 ጥቂ 10+
37+ሉ 12+25
14+27 ጥቂ 10+
38+ሉቃ 9+23

ታል፤ 30እንዲሁም ይላሉ፤ ‘ይህ ሰው ማንኛ ጀምሮ ነበር፤ መደምደም ግን አቃተው።’

31“ወይም አንድ ንጉሥ ከሌላው ንጉሥ ጋር ጦርነት ሊገጥም በሚሥበት ጊዜ፤ ሃያ ሺህ ሰራዊት አስከትቶ የሚመጣበትን ንጉሥ፤ በዐሥር ሺህ ሰራዊት መመከት እንደ ሚችል ተቀምጦ የማይመክር ማን ነው? 32መቋቋም የማይችል ከሆነ፤ ሌላው ንጉሥ ገና ሩቅ ባለ፤ መልእክተኞች ልኮ ዕርቅ ይጠይቃል። 33እንደዚህም፤ ከእናንተ ማንም ያለውን ሁሉ የማይተው፤ ደቀ መዝሙራ ሊሆን አይችልም።

34“ጨው መልካም ነው፤ ጨው ባሳውን ካጣ ግን እንዴት ተመልሶ የጨውነት ባሳው ሊኖረው ይችላል?

35ለመሬትም ሆነ ለማዳበሪያነት የማይጠቅም በመሆኑ ወደ ውጭ ይጣላል። “ሰሚ ጆሮ ያለው ይሰማ።”

የጠፋው በግ ምሳሌ

15:4-7 ተጓ ምሳ - ግብ 18:12-14

15 አንድ ቀን፤ ቀረጥ ሰብአዊዎች “ኔጢአተኞች” ሁሉ ለሰሙት በዙሪያው ተሰበሰቡ። 2ፈላጊውያንና ጸሐፍትም “ይህ ሰው ንጢአተኞችን ይቀበላል፤ ከእነርሱም ጋር ይሰላል” እያሉ አጉራመረሙ።

3አያሱስም እንዲህ ሲል ይህን ምሳሌ ነገራቸው፤ 4“ከእናንተ መካከል አንዱ መቶ በነች ቢኖሩትና ከእነርሱ አንዱ ቢጠፋ በት፤ ዘጠና ዘጠኙን በሚዳ ሳይ ጥሎ የጠፋውን እስኪያገኝ ድረስ ሊፈልገው የማይሄድ ማን ነው? 5ባገኘውም ጊዜ ደስ ብሎት በሚንቃው ተሸክሞ ‘ወደ ቤቱ ይመለሳል፤ ወዳጆቹንና ጎረቤቶቹንም በእናንተ ጠርቶ’ የጠፋውን በት፤ እንዲያቀርቡና ከእኔ ጋር ደስ ይበላችሁ’ ይላቸዋል። 7እላችኋለሁ፤ እንደዚሁም ንስሐ ከማያስፈልጋቸው ከዘጠና ዘጠኝ ጳጳሮች ይልቅ፤ ንስሐ በሚገባ በእንደ ንጢአተኞች በሰማይ ደስታ ይሆናል።

14+33 ሉቃ 7:8
14+34 ጥቂ 9+50
14+35 ጥቂ 5+131
ግቂ 11+15
ግቂ 11 ሉቃ 5:29
15+2 ጥቂ 9+11
15+3 ጥቂ 13+3
15+4 ጥቂ 231
119+176+ሉ 131+10
ሉቃ 34+11-161
ሉቃ 35+32+19+10
15+6 ሉቃ 9
15+7 ሉቃ 10
15+9 ሉቃ 6
15+10 ሉቃ 7
15+11 ጥቂ 21+28

14+18 መሬት ስለ ገዛሁ ሰውየው የመጀመሪያውን ጥሪ ተቀብሎ ይሆናል (ቀ 16)፤ የመጨረሻው ጥሪ ሲቀር ብለት ግን (እንደ አይሁድ ልማድ የገብዣው ዝግጅት ሲጠናቀቅ ማለት ነው)፤ ለሌሎች ፍላጎቶች ቅድሚያን ሰጠ፤ ከቀረሱት ምክንያቶች ውስጥ፤ አንዳቸውም እንኳ እውነተኛ አልነበሩም፤ ለምሳሌ፤ ግንኙ ሰው ቢሆን የዕርሻውን ቦታ ሳያይ ወይም በሬ ዎችን አስቀድሞ ሳይሞክር አይገዛም (ቀ 19)።

14+24 ከተጋበዙት... በዎች አይሁዳውያን የእግዚአብሔርን ጥሪ ቸላ ቢሉ፤ ከእግዚአብሔር መንገዱን እንደሚወጁና በምትካቸውም እሕዛብ ወደ መንገዱ አንደሚገቡ እያሉ ለከጠነቱባ (20:9+19) ይመስላል።

14+26 ለባቱና... ባይጠላ፤ ግንኙ ሰው ከቅርብ ቤተሰቡ አብላጦ እየሰጠና በመደድ እንዳለበት የሚያመለክት አባባል ነው (ይህን ዘይቤ በተመለከተ ሚል 1:2-3 ይመስላል) በተጨማሪም ጥቂ 10-37 ይመስላል።

14+27 መጠልል ተሸክሞ፤ 9+231 ጥቂ 10+38 እና ጥቂ ይመስላል። 14+28 ግንኙን የማይተምን፤ ማንኛውም ሰው በረከትን ብቻ በመኖራት፤ ሳያስተወልል እንዳይተወልል፤ እየሰጠ አይፈልግም። አንድ ጌታ ሠራ ወጪውን እንደሚተምን ወይም አንድ ንጉሥ የጦር ንጌታን ጥንካሬ እንደሚመዝን ሁሉ (ቀ 31)፤ አንድ ክርስቲያንም እየሰጠ ከተከታተቹ ምን እንደሚፈልግ ሊያስተውል

ይገባዋል።

14+33 ያለውን ሁሉ የማይተው፤ እያሉ ከአንድ አማኝ የሚጠይቀው ዋጋ፤ ራሱን መላ በመላ መስጠት ነው።

14+34 ጨው መልካም ነው፤ ሞገር 9+50 ማብ ይመስላል። 15+1 ጥቂ ሰብአዊዎች “ንጢአተኞች” የ3+121 ማር 2+15 ማብ ይመስላል።

15+2 አጉራመረሙ፤ ድምጻቸውን አሰማው ሳይሆን፤ እርስ በርሳቸው ነው። ከእነርሱም ጋር ይሰላል፤ ከአንድ ሰው ጋር አብሮ መብላት ከተራ ግንኙነት የሚበልጥና ሰውዬውን ማክበር ያመለክታል (ከሌላ 11:3፤ 1ቀ፤ 5+11 ገላ 2+12 ጋር ይነጻጽራል።)

15+3 ይህን ምሳሌ፤ እያሉ ለፈላጊውያን ጥርጥርም መልስ የሰጠው፤ የእግዚአብሔርን ፍቅር ከእነርሱ ግንኙነት ጋር በማንጸጸር ነው።

15+4 የጠፋውን ስለ በነች እረኛ የተነገረው ይህ ዐቢይ ሐሳብ በሞገስ 231 አሳ 40+11፤ ሕዝ 34+11-16 ሳይም ይገኛል።

15+7 ንስሐ ከማያስፈልጋቸው... ዳሮችን ንስሐ መግባት እያስፈልገው ለሚሉ፤ ለፈላጊውያን ለሕግ መምህራን፤ በምፅዕት የተነገረ ቃል ሳይሆን አይቀርም። በሰማይ ደስታ፤ አንድ ንጢአተኛ ንስሐ ሲገባ፤ እግዚአብሔር በርሳሪኝና በደህን ቢቀበ ለውጥ ፈላጊውያንና የሕግ መምህራን ግን እንዴት እንደሚመለከቱት የሚያነጻጽር ነው (ቀ 2)።

የጠፋው ሳንቲም ምሳሌ

¹⁰“ወይም ዐሥር የብር ሳንቲሞች ያላት ሴት ከዐሥሩ አንዱ ቢጠፋበት፤ እስከታገኘው ድረስ መብራት አብርታ፤ ቤቷን ጠርታ፤ አጥብቃ የማትፈልግ ሴት ግን ናት? ፡፡”⁹ባለገንኙዎም ጊዜ ወዳጆቿንና ጉረቤቶቿን በአንድነት ጠርታ፤ ‘የጠፋብኝን የብር ሳንቲም አግኝቻለሁና ከእኔ ጋር ደስ ይበላችሁ’ ትላቸዋለች።¹⁰እሳቸዳለሁ፤ እንደዚሁም ንስሐ በሚገባ በአንድ ኅጢአተኛ በስግዚአብሔር መላእክት ፊት ደስታ ይሆናል።

ጠፍቶ የተገኘው ልጅ ምሳሌነት

¹¹ደግሞም ኢየሱስ እንዲህ አላቸው፡ “አንድ ሰው ሁለት ልጆች ነበሩት።¹²ከእነሱም ታናሽ ልጅ አባቱን፤ ‘አባቴ ሆይ፤ ከህብትህ ድርሻዬን ስጠኝ’ አለው፤ አባትየውም ሀብቱን ለልጆቹ አካፈላቸው።

¹³“በዙም ቀን ሳይቂይ፤ ታናሹ ልጅ ድርሻውን ሁሉ ጠቅልሎ ወደ ሩቅ አገር ሄደ፤ በዚያም በማጋጣኑን ንብረቱን አባኩ።¹⁴እርሱም ያለውን ሁሉ ከጨረሰ በኋላ፤ በዚያ አገር ሁሉ ጽኑ ራብ ሆነ፤ ይቸገርም ጀመር።¹⁵ስለዚህ ከዚያ አገር ነዋሪዎች አንዱን ተጠጋ፤ ሰውየውም ዐሣማ እንዲቀልብለት ወደ ዕርሻው ላከው።¹⁶ዐሣማዎቹ የሚመዝኑትን በመር እንኳ ለመብላት ይመኝ ነበር፤ ነገር ግን ይህን እንኳ የሚሰጠው ሰው አልነበረም።

¹⁷“ለብ በዝ ጊዜ ግን እንዲህ አለ፡ ‘ስንቱ የአባቴ ሠራተኛ ምግብ ተርፎታል፤ እኔ ግን እዚህ በራብ ልሞት ተቃርቢአለሁ፤¹⁸ተነሥቼ ወደ አባቴ ሄላድኝ፤ እንዲህ ልበለው፤ “አባቴ ሆይ፤ በሰማይና በአንተ ፊት በድያለሁ፤¹⁹ከእንግዲህ ልጅህ ተብሎ ልጠራ አይገባኝም፤ ከተቀጠሩት አገልጋዮችህ እንደ አንዱ ቀጥጠረኝ።”²⁰ስለዚህም ተነሥቶ ወደ አባቴ ሄደ።

15+12 ተ+30፤
NA21+17
15+13 ተ+30፤
ሉቃ16+1
15+15 HA11+7
15+18 HA26+401
ግቴ3+2

15+20 ዘፍ45+14፤
15146+291ሐሥ
20+37
15+21 መዘ51+4
15+22 ዘፍ41+42፤
ዘክ3+41ሬጌ6+11
15+24 ተ+32ሐሐ
2+15፤51+141
1ጠ.5+16
15+28 ዩፍ4+1
15+30 ተ+12፤13፤
ዩፍ429+3
15+32 ተ+24፤
ግሌ3+17

“ነገር ግን፤ እርሱ ገና ሩቅ ሳለ፤ አባቱ አይቶት ራራለት፤ ወደ እርሱም እየሮጠ ሄዶ ዐቅፎ ሳመው።

²¹“ልጁም፤ ‘አባቴ ሆይ፤ በሰማይና በአንተ ፊት በድያለሁ፤ ከእንግዲህ ልጅህ ተብሎ ልጠራ አይገባኝም’ አለው።”

²²“አባቴ ግን አገልጋዮቹን እንዲህ አላቸው፡ ‘ፈጥናችሁ ከሁሉ ምርጥ የሆነውን ልብስ አምጡና አልብሱት፤ ለባቱ ቀለበት፤ ለእግሩም ጫማ አድርጉለት፤²³የሰባውንም ፍሪዳ አምጡና ዕረዱ፤ እንብላ፤ እንደሰት፤²⁴ይህ ልጄ ሞቶ ነበር፤ አሁን ግን ሕያው ሆኖ አል፤ ጠፍቶም ነበር፤ ተገኝቶአል።” ከዚያም ይደሰቱ ጀመር።

²⁵“በዚህ ጊዜ ታላቅ ልጅ በዕርሻ ቦታ ነበረ፤ ከዚያም ተመልሶ ወደ ቤት በተቃረበ ጊዜ፤ የመዚቃና የጭፈራ ድምፅ ሰማ፤

²⁶እርሱም ከአገልጋዮቹ አንዱን ጠርቶ ነገሩ ምን እንደ ሆነ ጠየቀው።²⁷አገልጋዩም፤ ‘ወንድምህ መጥቶአል፤ በሰላም በጤና ስለ መጣም አባትህ የሰባውን ፍሪዳ ዐርዶለታል’ አለው።

²⁸“ታላቅ ወንድሙም ተቂጣ፤ ወደ ቤትም መግባት አልፈለገም፤ አባቱም ወደ ውጭ ወጥቶ እንዲገባ ለመነው።²⁹እርሱ ግን መልሶ አባቱን እንዲህ አለው፤ ‘እነሆ፤ ይህን ያህል ከመን እንደ ባሪያ አገልግሎቼሃለሁ፤ ከትእዛዝህም እንዱን እንኳ አላንደልሁም፤ አንተ ግን ከባልንጀሮቼ ጋር እንድደሰት እንዲት የፍየል ግልገል እንኳ አልሰጠኸኝም፤³⁰ነገር ግን ይህ ልጅህ ንብረትህን ከጋለሞቶች ጋር አውድሞ ሲመጣ፤ የሰባውን ፍሪዳ አረድህለት።”

³¹“አባቱም እንዲህ አለው፤ ‘ልጄ ሆይ፤ አንተ ሁልጊዜ ከእኔ ጋር ነህ፤ የእኔ የሆነው ሁሉ የአንተ ነው፤³²ይህ ወንድምህ ግን ሞቶ ነበር፤ ሕያው ሆነ፤ ጠፍቶ ነበር ተገኘ፤³³እንደ የጥንት ጳጳሮች ከተቀጠሩት አገልጋዮችህ እንኳ አንዱ ጭሪህ ተቀበለኝ የሚል አላቸው

15+8 ዐሥር የብር ሳንቲሞች፤ በግሪካውያን ዘንድ ሳርካማ በመባል የሚታወቀው ሳንቲም ከርማውያን ዲናር ጋር የተቀራረበ ዋጋ ያለው ሲሆን፤ የአንድ ቀን የሥራ ክፍያ ዋጋ ነበር (ግቴ 20፥2)። አጥብቃ የማትፈልግ ...? በቅርብ ምሥራቅ ያሉ ቤቶች መስኮት የለላቸውና ወላላቸውም ዐፈር በመሆኑ፤ የጠፋን ዕቃ ፈልጎ ግንኙት ቀላል አይደለም።

15+12 ከህብትህ ድርሻዬን፤ አባትየው የሚያወርሳቸውን ሀብት እከፋፍሎ (ለታላቅ ልጅ ዕጥፍ፤ ዘፍ 21፥17 ይመ፤ የሉቃ 12፥13 ግብ ይመ) ነገር ግን ለራሱ እስከ ይሁድ ፍጻሜ ድረስ የሚያስፈልገውን ያስቀረ ይመስላል፤ እሱም እንጂ አስቶ ልጅ በጠየቀው መሠረት፤ በውርስ የሚያገኘውን ድርሻ ታስቶም መስጠት የተለመደ አይደለም።

15+13 ድርሻውን ሁሉ ጠቅልሎ፤ ከአባቴ በውርስ የገኘውን፤ ልጄ ጠቅልሎ የሄደበት ዐላማ ገልጽ ነው፤ ይህም ዐላማ ወደቤቱ እንደገና ላለመመለስና ከወላጆቹ ቀጥጥር ነጻ በመሆን ያገኘውን ሀብት እንደፈለገ ሊጠቀምበት አስቦ ነው። በማጋጠሙን ታላቅ ወንድሙ በመናፈቅም ያከናወነውን አጋኖ ሲናገርም በቀ 30 ላይ በግልጽ ተብረርቷል።

15+15 ዐሣማ እንዲቀልብለት፤ ለአንድ አይሁዳዊ፤ ይህ የመጨረሻው የተዋረደ ሥራ ከመሆኑም በላይ፤ ዐሣማ እንደ ርኩስ እንሰላ ይቆጠር ነበር (ዘላ 11፥7)።

15+16 ዐሣር፤ ለእንስሳት የሚለጥ የእህል ገላባ ነው።

15+22-231 ምርጥ የሆነውን ልብስ...ቀለበት ...ጫማ... እንብላ፤ እያንዳንዱ ስጦታ፤ ግዕረግንና ተቀባይነት ማግኘትን ያመለክታል (ከዘፍ 41፥42፤ ዘክ 3+4 ጋር ያነጻጽሩ)፤ ይኸውም፤ ረጅሙ ልብስ ከፍተኛ ግዕረግንና ግንተም ያለበት ቀለበት ሥልጣንንና ጫማው ደግሞ ልጅነትን (ባሪያዎች ያለ ጫማ ይሄዱ ነበር)፤ የሰባውም ፍሪዳ ልዩ በልን ያመለክታል።

15+28 ታላቅ ወንድሙም፤ የአባቱም ይቅር ባይ ፍቅር፤ የአግዚአብሔርን መለኮታዊ ምስረት ሲያሳይ፤ ጥላቻ የተሞላው የወንድምቱም ሁኔታ ደግሞ፤ እየሰለጠነ የሚታወቀውን የፈሪ ወንድምንና የአግ ምምህራንን ሁኔታ ያመለክታል።

15+29 ለአንድ የፍየል ግልገል እንኳ ከሰባ ፍሪዳ ጋር ሲነጻጸር፤ በከታታኝ ደረጃ የሚታይ ምግብ ነው።

15+30 ይህ ልጄህ፤ ጥላቻው ከፍተኛ በመሆኑ፤ እንደ ወንድሙ እንኳ አልቆጠረውም።

15+31 የእኔ የሆነው ሁሉ የአንተ ነው፤ አባትየው ለሁሉም ወንድማማቾች እኩል ፍቅር አለው፤ ለዚህ ይህ ምላሽ ‘የጠፋው ልጅ’ ከሚባል “የአባት ክርስ” በባል ይገኛል፤ ይህ ምላሽ የአግ ስለከሰረውን ፍቅር ከራስ ወደገናታቸው የተነሳ ለመረዳት ያልቻሉትን ፈሪውያንን፤ አንድ ገጠአተኛ ንስሐ ሲገባ በእግዚአብሔር ዘንድ ከሚኖረው ደስታ ጋር በማነጻጸር ያሳያል።

15+32 ሞቶ ነበር ሕያው ሆነ፤ የታናሹ ልጅ ወደ አባቱ መመለስ፤ ሥዕላዊ በሆነ አገላለጽ ክርስቲናዊ መለውጥን ያመለክታል።

የኢየሱስ ተምሳሌቶች

ተምሳሌት	ማቴዎስ	ማርቆስ	ሉቃስ
ከዕንቅብ በታች ያከለ መብራት	5÷14-15	4÷21-22	8÷16፤ 11÷33
ብልሀና ሰነፉ ቤት ሠሪዎች	7÷24-27		6÷47-49
አዲስ ልብስ በአሮጌ ዕራፊ ላይ	9÷16	2÷21	5÷36
አዲስ የወይን ጠጅ በአሮጌ አቀማጸ	9÷17	2÷22	5÷37-38
ዘራውና ዘር የወደቀባቸው መሬቶች	13÷3-8: 18-23	4÷3-8: 14-20	8÷5-8: 11-15
ዐረሞች	13÷24-3: 36-43		
የስናፍጭ ቅንጣት	13÷31-32	4÷30-32	13÷18-19
እርሾ	13÷33		13÷20-21
የተደበቀ ሀብት	13÷44		
ውድ የሆነ ዕንቁ	13÷45-46		
መረብ	13÷47-50		
ባለ ንብረት	13÷52		
የጠፋው በግ	18÷12-14		15÷4-7
ዐመፀኛው አገልጋይ	18÷23-34		
ሁለት ወንዶች ልጆች	20÷1-16		
የወይን ቦታው ሠራተኞች	21÷28-32		
የወይን ዕርሻ ገበሬዎች	21÷33-44	12÷1-11	20÷9-18
የሰርግ ግብዣ	22÷2-14		
የበለስ ዛፍ	24÷32-35	13÷28-29	21÷29-31
ታማኝና ልባም አገልጋይ	24÷45-51		12÷42-48
ዐሥሩ ቈነጃጅት	25÷1-13		
ታላንት	25÷14-30		19÷12-27
በጎችና ፍየሎች	25÷31-46		
የሚበቅለው ዘር		4÷26-29	
ትጉሐ አገልጋይ		13÷35-37	12÷35-40
ገንዘብ አበዳሪ			7÷41-43
ደጉ ሳምራዊ			10÷30-37
እወነተኛ ባልንጀራ/ወዳጅ			11÷5-8
ሰነፉ ባለ ጠጋ/ሀብታም			12÷16-21
የማታፈራዋ በለስ (ፍሬ አልባዋ)			13÷6-9
በግብዣ ዝቀተኛ ስፍራ			14÷7-14
ታላቅ እራት			14÷16-27
የደቀ መዝሙርነት ዋጋ			14÷28-33
የጠፋው ድሪም			15÷8-10
የጠፋው ልጅ			15÷11-32
ዐመፀኛው መጋቢ			16÷1-8
ባለ ጋው ሰውና አልዓዛር			16÷19-31
፤ያው			17÷7-10
መበለቅ			18÷2-8
ፕ ሰብሳቢው			18÷10-14

በሰዚህ ደስ ሊለንና ፍሥሐ ልናደርግ ይገባል።”

የብሉጥ መጋቢ ምሳሌነት

16 አያሱስ ለደቀ መዛሙርቱ እንዲህ አለ፡ “አንድ ሀብታም ሰው አንድ መጋቢ ነበረው፤ ይኸው መጋቢ የሀብታሙን ሰው ንብረት እንደሚያባክን ለዚሁ ሀብታም ሰው ወሬ ደረሰው።” ስለዚህ አስጠራውና፤ ‘ይህ የምስማብህ ምንድን ነው? ከእንግዲህ አንተ መጋቢ ልትሆንኝ ስለማትችል፤ የምታስተዳድረውን ንብረት መቄጣጠሪያ ሒሳብ አስረክብኝ’ አለው።

“መጋቢውም በልቡ እንዲህ አለ፡ “ጌታዬ ከመጋቢነት ሊሸረኝ ነው፤ ለማረስ ጉልበት የለኝም፤ መለመን ደግሞ ዐፍራሊሁ፤ ስለዚህ ምን ላድርግ? ‘ከመጋቢነት የተሻርህ እንደሆነ ሰዎች በቤታቸው እንዲቀበሉኝ የማደርገውን ዐውቃለሁ።”

“ስለዚህ የጌታው ዕዳ ያለባቸውን ሰዎች እያንዳንዳቸውን ጠራ፤ የመጀመሪያውንም ሰው ‘የጌታዬ ዕዳ ምን ያህል አለብህ?’ አለው።

“እርሱም፤ ‘አንድ መቶ ማድታ ዘይት አለብኝ’ አለ።

“መጋቢውም፤ ‘የውል ወረቀትህን እንካ፤ ቶሎ ተቀምጥህ “አምሳ ማድታ” ብለህ ጽፍ’ አለው።

“ከዚያም ሌላውን፤ ‘አንተስ ስንት አለብህ?’ አለው።

“እርሱም፤ ‘አምሳ ጳውላት ስንዴ’ አለው።

“መጋቢውም፤ ‘የብድር ደብዳቤህን እንካ፤ “አርባ ጳውላት” ብለህ ጽፍ’ አለው።

“ጌታውም አጭበርባሪውን መጋቢ በብል ጎነቱ አደናቀው፤ የዚህ ዓለም ልጆች ከመሳሉ ሎቻቸው ጋር በሚኖራቸው ግንኙነት ከብር

16:1 ሉቃ 15:30-30
16:8 ሙዝ17:14፤ ሙዝ18:26፤ ዮሐ12:36፤ ኢፈ5:8፤ 1ተሰ5:5

16:9 ተ11:13፤ ሙዝ19:21፤ ሉቃ12:33
16:10 ሙዝ25፤ 21:23፤ ሉቃ19:17
16:11 ተሰ9:13
16:13 ተሰ9:11
16:14 ሉቃ23፤ 35፤ ጠጥ3:3
16:15 ሉቃ10፤ 29፤ ሉጌ23
16:16 ሙዝ44:23፤ 51:17፤ 1ተ12:13
16:17 ሙዝ5:18
16:18 ሙዝ5:31፤ 32፤ 19ተ9፤ ሙዝ10:11
ሮሜ7:23፤ 1ቆሮ7:10:11

ሃን ልጆች ይልቅ ብሉጥኝ ናቸውና። በሰዚህ አላቸኋለሁ፤ የዚህ ዓለም ገንዘብ ባለቀ ጊዜ በዘላለም ቤት ተቀባይነት እንዲኖራቸው፤ በዚሁ ገንዘብ ወዳጆችን ለራሳችሁ አፍሩበት።

“በትንሽ ነገር ታማኝ የሆነ በትልቁም ይታመናል፤ በትንሽ ነገር ያልታመነ በትልቁም አይታመንም።”¹¹ እንግዲህ፤ በዚህ ዓለም ሀብት ካልታመናችሁ፤ እውነተኛ ውንማ ሀብት ማን ዐደራ ብሎ ይሰጣችኋል? ስለሌላው ሰው ሀብት ካልታመናችሁ፤ የራሳችሁ የሆነውን ሀብት ማን ይሰጣችኋል?

“በአንድ ጊዜ ሁለት ጌቶችን ማገልገል የሚችል ማንም ባሪያ የለም፤ አንዱን ጠልቶ ሌላውን ይወዳል፤ ወይም አንዱን ይጠጋል፤ ሌላውን ይንቃል። የእግዚአብሔርም የገንዘብም ባሪያ መሆን አትችሉም።”

“ገንዘብ የሚወዱ ፈረሳውያን ይህን ሁሉ ሰምተው በአያሱስ አፈዘቡት።”¹² እርሱም እንዲህ አላቸው፡ “እናንተ በሰዎች ፊት ራሳችሁን የምታጽድቁ ናችሁ፤ እግዚአብሔር ግን ልባችሁን ያውቃል፤ በሰዎች ዘንድ የከበረ፤ በእግዚአብሔር ፊት የረከሰ ነውና።

“እግዱ ካዚያት እስከ የሐንስ ድረስ ሲነገሩ ኖረዋል፤ ከዚያ በኋላ ግን የእግዚአብሔር መንግሥት የምሥራች ተሰብኮአል፤ ሰውም ሁሉ ወደዚያ ለመግባት ይሻማል።”¹³ ነገር ግን ከሐንስ አንዲት ነጥብ ከሾሞትወድቅ ለማይኖ ምድር ቢያልፍ ይቀላል።

“ሚስቱን ፈቶ ሌላይቱን የሚያገባ ሁሉ ያመነዝራል፤ ከባላ የተፋታቸውንም ሴት የሚያገባ ያመነዝራል።”

¹⁶ ምናልባት 3 ጺህ ሊታር ይሆናል
¹⁷ ምናልባት 35 ጺህ ሊታር ይሆናል

ለከታላ (ሮሜ 6:13፤ ኢፈ 2:15 ይመጣ። “ጠፍቶ ነበር ተገኘ” የሚለው ሐረግ፤ “ሞቶ ነበር ሕያው ሆነ” ማለትም ነው (19:10፤ ማቴ 10:6፤ 18:10-14)።

16:1 ለደቀ መዛሙርቱ፤ ዐሥራ ሁለቱን ሐዋርያት ብቻ ማለት እይደለም (6:13፤ 10:1 ይመጣ። መጋቢ የአንድ ሀብታምን ንብረትና ሥራ፤ የበላይ ሆኖ የሚቆጣጠር፤ የሚመራ ማለት ነው። እንደሚያሳክን፤ የጠፋው ልጅ “አባጥ” እንዳይረገው (15:13)፤ ይህም ሰው የጌታውን ሀብት አባከ።

16:3 ስለዚህ ምን ላድርግ? እያሙት አጉዳይ መጋቢ (ቀ 8)፤ ጌታውን እስኪያረክል ድረስ፤ ሥልጣኑን ለራሱ ጥቅም ሲያውል፤ ጎፍረት አልተሰማውም ነበር። ከሥራው እንደሚባረር ባወቀ ጊዜህን ለጌታው ያለባቸውን ብድር በመቀነስ፤ ተበዳሪዎቹን በመልካም ችሮታው የራሱ ባለዕዳ አደረጋቸው። ተበዳሪዎቹ ያለባቸው ዕዳ መቀነሱን በራሱ ማቅበርና ነው ወይም አይደለም በሚለው ላይ ተርጓሚዎች የተለያዩ ሐሳብ ያቀርባሉ፤ መጋቢው የሰበሰበ ዕዳ፤ በትክክል የጌታውን የነበረው እንጠራ ሀብት ነው? ወይስ በሙሉ ሕግ መሠረት “ወገኑን ከሆነው አይሁድ ትርፍ አትጠይቅ” (ዘጸ 23:19) የሚለውን በመሳላለፍ፤ የጌታውን ባለዕዳዎች ከመጠን በላይ ወለድ ጠይቆአቸው የነበረውን፤ እሁን ይህን ወለድ በመሰረዝ ጌታውን በሚያስቀይም ሁኔታ በተባዳሪዎቹ ላይ የነበረውን ዕዳ ቀንሶ ይሆን? በማለት ይጠይቃሉ። ያም ሆኖ ይህን ሐሳብ አንድ ነው፤ መጋቢው ሥልጣኑን ለግሉ ተጠቅሞ፤ ለወደፊት ነሮው ሁኔታዎች አመቻች ተአል።

16:6 አንድ መቶ ማድታ ዘይት የ450 የወደራ ሣፍ ውጤት ማለት ነው።
16:7 አምሳ ጳውላት ስንዴ፤ ከአንድ ጋሻ መሬት የሚገኝ ምርት ሊሆን ይችላል።

16:8 ከተርገህ ልጆች፤ የእግዚአብሔር ሕዝብ ማለት ነው (ዮሐ 12:36፤ ኢፈ 5:8፤ 1ተሰ 5:5)።

16:9 የዚህ ዓለም ገንዘብ፤ የእግዚአብሔር ሕዝብ እግዚአብሔር የሰጣቸውን ማንኛውንም ነገር በአግባብ ለመጠቀም ንቁ መሆን አለባቸው። ወዳጆችን... አፍራሊሁ፤ ለችግረኞች በምድር በሰ ስናደርግ፤ እነርሱ በመንግሥተ ሰማያት በደስታ ይቀበሉናል፤ በዚህ ዐይነት ምድራዊ ሀብትን ተቃም ላይ ስናውል፤ ዘላለማዊ ጥጋ እናገኛለን።

16:10 በትልቁም ይታመናል፤ ከ19:17፤ ማቴ 25:21 ጋር ያነጻጽሩ፤ ታማኝነት የሚላከው በዐደራነት በተሰጠው ገንዘብ መጠን ሲዳግ፤ በሚጠቀምበት ሰው ማንነት ነው።

16:11 እውነተኛውንን ሀብት፤ እጅግ ከፍተኛ ጥጋ ያለው፤ መንፈሳዊና የዘላለም የሆነውን ማለት ነው።

16:13 ሀብትን ተቃንሽ ማቴ 6:24 ከሆሶ 44 ጋር ያነጻጽሩ።

16:16 እስከ የሐንስ ድረስ፤ የመሠረቱን የኢየሱስን መንገድ ያዘጋጀው የመጥቀም የሐንስ እገልግሎት፤ ከአርጌው ወደ አዲሱ ሲሆን መሸጋገሪያ ነበር (ዮሐ 3:13፤ 34፤ ዕሳ 8:6-12 ማብ ይመጣ።) ወደዚያ ለመግባት ይሻማል፤ የዚህ ሐሳብ ትርጉም አከራካሪ ነው፤ ምናልባት ሰዎች ለእግዚአብሔር መንግሥት ወንጌላ ምላሽ ለመስጠት ያሳዩትን ፍላጎት ያመለክት ይሆናል፤ እያሉ ሰዎችም አያሱስ የሚያስተላልፈውን መልእክት ለመስጠት ለመቀበል ወይ እርሱ ይመጡ ይላሉ።

16:17፤ የኢየሱስ የእገልግሎት ዘመን አዲሱን የኪዳን ዘመን ያመነዳ፤ የአርጌውን የኪዳን ዘመን ወይ ናጻጽ ያደረሰ ነው (ከሉቃ 21:33 ጋር ያነጻጽሩ።) አንድን ንጥብ የማቴ 5:17-18 ማብ ይመጣ።

16:18 ሚስቱን ፈቶ፤ ማቴ 5:31-32፤ 19:9፤ ማር 10:11-12፤ 1ቆሮ 7:10-11 ይመጣ። ጌታ አያሱስ ሕግ መከበር እንዳለበት በድጋሚ አረጋገጠ፤ ስለዚህ ሽመት ምን ጊዜም

ሀብታሙ ሰውና አልዓዛር

19 ደግሞም ኢየሱስ እንዲህ አለ፡ “ሐምራዊና ቀጭን በፍታ የለበሰ፤ በየቀኑም በተድሳ ደስታ የሚኖር አንድ ሀብታም ሰው ነበረ። 20 በአንጻሩም፤ መሳ ሰውነቱ በቀሳሳል የተወረረ አንድ አልዓዛር የሚባል ድኻ በዚህ ሀብታም ሰው ደጃፍ ይተኝ ነበር። 21 ከህብታሙ ሰው ማእደ የወደቀውን ፍርፋሪ እንኳ ሊመግብ ይመኝ ነበር፤ ውሾችም ሳይቀሩ መጥተው ቀሳሳሉን ይልሱ ነበር።

22 “ይህም ድኻ ሞተ፤ መሳእክትም ወደ አብርሃም ዕቅፍ ወሰዱት። ሀብታሙም ሰው ደግሞ ሞቶ ተቀበረ። 23 በሲኦልም እየተሠቃየ ሳለ ቀና ብሎ ከሩቅ አብርሃምን አየ፤ አልዓዛርንም በዕቅፉ ይዞት አየ። 24 እርሱም፤ ‘አብርሃም አባት ሆይ፤ ራራልኝ፤ በዚህ ግልባል እየተሠቃየሁ ስለ ሆነ፤ አልዓዛር የጣቱን ጫፍ ውሃ ነክሮ ምሳሌን እንዲያቀዘቅዝልኝ እገክህ ላክልኝ’ እያለ ሙሽ።

25 “አብርሃም ግን እንዲህ አለው፤ ‘ልጄ ሆይ፤ አንተ በምድራዊ ሕይወትህ ዘመን መልካም ነገሮችን እንደ ተቀበልህ፤ አልዓዛርም ደግሞ ከሩ ነገሮችን እንደ ተቀበለ አስታውስ፤ አሁን ግን እርሱ እዚህ ሲጽናና፤ አንተ በሥቃይ ላይ ትገኛለህ። 26 ከሁሉም በላይ ከዚህ ወደ እናንተ ለማለፍ የሚፈልጉ እንደማይችሉ፤ እዚያ ያሉትም ደግሞ ወደ እኛ እንዳይሻገሩ፤ በእኛና በእናንተ መካከል ትልቅ ገደል ተደርጎአል።”

27 “እርሱም እንዲህ አለ፤ ‘አባት ሆይ፤ እንግዳሚውስ አልዓዛርን ወደ አባቴ ቤት እንድትሰደው እለምንሃለሁ። 28 አምስት ወንድሞች ስላሉኝ፤ እነርሱም ወደዚህ የሥቃይ

16:19 ሕዝብ49
16:20 ሐሥ3+2
16:21 ማቴ15+
27: ሉቃ15+16
16:24 ቱ30፤
ማቴ 5+22፤
ሉቃ3+8
16:25 መዝ17፤
14ብቃ6+21፤
24:25

16:28 ሐሥ2+40፤
20+231፤+04+6
16:29 ሉቃ4+17፤
24+27+44
16:41+45፤ 5145-
47፤ ሐሥ15+21
16:30 ቱ24፤
ሉቃ3+8
17:1 ማቴ5+29፤
ማቴ18+7
17:2 ማቴ5+29፤
ማር10+24፤
ሉቃ10+21
17:3 ማቴ18+15፤
ሉፈ4+32፤ ቄ3+13
17:4 ማቴ18፤
21:22
17:5 ማር6+30፤
ሉቃ7+13
17:6 ማቴ13+31፤
17+20፤21፤21፤
ማር9+23፤
ሉቃ13+19

ስፍራ እንዳይመጡ ያስጠንቅቃቸው።’
29 “አብርሃም ግን፤ ‘መሴና ነቢያት አፈቸው፤ እነርሱን ይስሙ’ አለው።
30 “እርሱም፤ ‘አብርሃም አባት ሆይ፤ እንደዚህ አይደለም፤ አንድ ሰው ከሙታን ተነሥቶ ቢሄድላቸው ንስሐ ይገባሉ’ አለ።
31 “አብርሃምም፤ ‘መሴና ነቢያትን የማይደሙ ከሆነ፤ አንድ ሰው ከሙታን ቢነሣ እንኳ አያምንም’ አለው።

ገጢአት፤ እምነት፤ ጥፈነት

17 ኢየሱስ ደቀ መዛሙርቱን እንዲህ አላቸው፤ “ሰዎችን የሚያሰናክል መምጣቱ አይቀርም፤ ነገር ግን ለመሰናክሉ መምጣት ምክንያት ለሚሆን ለዚያ ሰው ወዩለት። 2 ይህ ሰው ከእነዚህ ከታና ሸች አንዱን ከሚያሰናክል፤ የወፍጮ ድንጋይ በዐንጉቱ ታሰሮ ወደ ባሕር ቢጣል ይሻለው ነበር። 3 ስለዚህ ለራሳችሁ ተጠንቀቁ።

“ወንድምህ ቢበድል ገሥጸው፤ ቢጸጸት ይቅር በለው። ‘በቀን ሰባት ጊዜ ቢበድልህና ሰባት ጊዜ፤ ‘ተጽጽቻለሁ’ እያለ ወደ አንተ ቢመለስ ይቅር በለው።”

4 “ሐዋርያትም ጌታን፤ “እምነታችንን ጨምርልን” አሉት።

6 “ጌታም፤ “የሰናፍጭ ቅንጣት የምታህል እምነት ቢኖራችሁ፤ ይህን ሾላ፤ ‘ተነቅለህ ባሕር ውስጥ ተተክል’ ብትሉት ይታዘዝላችኋል” አላቸው።

7 ደግሞም ኢየሱስ እንዲህ አለ፤ “ከእናንተ መካከል አንድ ሰው ዐራሽ ወይም በግ ጠባቂ የሆነ አገልጋይ ቢኖረው፤ ከዕርሻ

ርዘነት ነው፤ ሕገን መተላለፍና ገጢአት ነው። ማቴዎስ ይህ ጉዞ ሐሳብ በተራሽ ጽርዕል፤ ይሸውም (1) ፍቅን በተመለከተ ይህ ሕገ የተሰጠው ከሰው የልብ ድንጻ፤ የተነሳ ነው፤ (2) ባልና ሚስት ለዝነት የጋብቻ ቃል ኪዳን ታማኝነት ሳይሆኑ ሲቀሩ ብቻ ፍቅ ይፈቀዳል (ማቴ 19:9)።

16:19 ሐምራዊና ቀጭን በፍታ፤ ከፍተኛ ዋጋ የሚያወጣ የልብስ ዐይነት ነው። አንድ ሀብታም ሰው፤ ለዚህ ሰው ‘ዴቪስ’ የሚል ስያሜ ተሰጥቶታል፤ ይህ ስም በላቲን፤ ‘ሀብታም ሰው’ ማለት ነው።

16:20 አልዓዛር፤ ይሸኛው ኢየሱስ ከሞት ያስነሳው የነ ማርታ ወንድም አይደለም (ዮሐ 11:34-44)። ይህ ስም ስለ ከሆነ፤ ኢየሱስ የተመለከተውን ስም ጠቅሶ የተናገረው እዚህ ላይ ብቻ ነው፤ ሐሳብን አጉልቶ ለማሳየት የቀረበ ሊሆን ይችላል። በቀላል የተወሰነው ይህ ሐረግ በግሪኩ በሕክምና ሙያ የተሰጠው አገልግሎት ነው፤ በአጻጻፍ ኪዳን ውስጥ የሚገኘውም በዚህ ቀጥሮ ላይ ብቻ ነው።

16:22 ወደ አብርሃም ዕቅፍ፤ በአይሁድ ታላሙድ መሐላፍ፤ ገነትና (23፤ 43 ደመ) የአብርሃም ዕቅፍ፤ የጻድቃን መኖሪያ እንደ ሆነ ተገልጿል። “የአብርሃም ዕቅፍ” በሞት የተለየ ጻድቃን በሰዓፍቸው በትንሣሤ ጊዜ እስኪሆኑት ድረስ የሚቆዩበት ስፍራ ነው ይባላል።

16:23 በሲኦልም፤ አማራጭ ትርጉሙን ይመ፤ የገጢአትን ስርዐት ያልተቀበሉ ሙታን የመጨረሻ ፍርዳቸውን የሚጠብቁትን ቦታ ነው፤ ሥቃይ የሚጀምረው በሲኦል እንደሆነ ከሀብታሙ ሁኔታ መረዳት ይቻላል። ‘አብርሃም ያለበት’ የተባለው ቦታ ትንት እንደሆነ በግልጽ አልተገለጸም፤ ይሁን እንጂ ይህ መልካም ማረፊያ፤ ከሲኦል ወደ እርሱ እንዳይመጡም በታላቅ ገደል የተለየ ነው። በገንዘብ ያለው ዐይነት ሥቃይ በሲኦልም አለ (ላሳት፤ ራእ 20+101 ሥቃይ፤ ራእ 14+11፤ እንዲሁም ተለይቶ መኖር፤ ማቴ 8+12)። አንዳንዶች፤ ኢየሱስ፤ አብርሃም ስለለበት

ስፍራና ስለ ሲኦል የተናገረውን ሐሳብ ቃል በቃል አይታይም ይላሉ።

16:28 አምስት ወንድሞች ስላሉኝ፤ ለመጀመሪያ ጊዜ ሀብታሙ ሰው ለሌሎች መጨነቅ ጀመረ።

16:29 ሙሴና ነቢያት፤ ብሉይ ኪዳን ማለት ነው። ሀብታሙ ሰው፤ በሕይወት ላለ ለቅዱሳት መጻሕፍትና ለሚሰጡት ትምህርት ደንታ ስላልነበረው፤ ወንድሞቹም እንደ እርሱ የሚያደርጉ መሰለው።

16:30 አንድ ሰው ከሙታን ተነሥቶ፤ አንድ ሰው ልቡን በማድንደን ቅዱሳት መጻሕፍት የሚሉትን ባይቀረቡ፤ ምንም ዐይነት ማስረጃ፤ ትንሣሤም እንኳ ቢሆን ሊለውጠው አይችሉም።

17:2 የወፍጮ ድንጋይ፤ እህል የሚፈጭበት ትልቅ ድንጋይ ነው። ከእነዚህ ከታናናሾች አንዱን በእምነት ወይም በስድሜ ወጣት የሆኑትን ማለት ነው (ከ10+21፤ ማቴ 18+6፤ ማር 10+24 ጋር ያነጻጽሩ)።

17:3 ወንድምህ ማቴ 18+15-17 ደመ፤ ከማቴ 12+50 ጋር ያነጻጽሩ።

17:4 ሰባት ጊዜ፤ ይቅርታ ማድረግ ወሰን የሌለው መሆኑን ያመለክታል (ከመዝ 119+164፤ ማቴ 18+21-22 ጋር ያነጻጽሩ)። 17:5 እምነታችንን ጨምርልን፤ በቀጠላ ላይ በተመለከተው መመረቅ ራሳችንን ሲያዩ፤ እምነታችው ደካሞ ሆኖ አገኙት፤ ጌታ ኢየሱስ እንደሚጠብቁባቸው ለመኖር ይችሉ ዘንድ፤ ትልቅ እምነት እንዳያረፍባቸው ፈለጉ።

17:6 ሰባት ጊዜ፤ 17+20፤ ማር 11+23 ደመ፤ እንዲሁም የማቴ 13+31-32፤ ማር 4+31 ማለ ደመ።

17:7 አገልጋይ፤ አንድን ተግባር የሚያከናውን ሰው የሚመለከት ነው (ከ12+37 ጋር ያነጻጽሩ)።

ሕይወቱን አሳልፎ የሚሰጥ ግን ያቂያታል።
34እነሹን፤ በዚያች ሌሊት ሁለት ሰዎች በአንድ ዐልጋ ይተኛሉ፤ አንዱ ይወሰዳል፤ ሌላው ይቀራል። 35ሁለት ሴቶች አብረው ፈፈዱ፤ አንዱ ትወሰዳለች፤ ሌላዋ ትቀራለች። 36ሁለት ሰዎች በዕርሻ በታ አብረው ይሆናሉ፤ አንዱ ይወሰዳል፤ ሌላው ይቀራል።”

37እነርሱም መልሰው፤ “ጌታ ሆይ፤ የሚወሰዱት ወዴት ነው?” አሉት።

እርሱም፤ “ጥንብ ባለበት አዋርች ይሰበሳሉ” አላቸው።

ተጋታ የለመነችው መበለት ምሳሌነት

18ደቀ መዛሙርቱ ላይታክቱ ሁልጊዜ መጸለይ እንደሚገባቸው ለማሳሰብ ኢየሱስ ይህን ምሳሌ ነገራቸውን እንዲሁም አላቸው፤ “በአንዲት ከተማ የሚኖር ስንዝ ስብከቱን የማይፈራና ሰውን የማያከብር አንድ ጻፍ ነበረ። በዚያችው ከተማ የምትኖር አንዳት መበለት ነበረች፤ እርሷ፤ ‘ከባላጋራዬ ጋር ስላለብኝ ጉዳይ ፍረድልኝ’ እያለች ወደ እርሱ ትመላለስ ነበር።

“ጻፍውም ለተወሰነ ጊዜ አልተቀበላትም ነበር፤ በኋላ ግን በልቡ እንዲህ አለ፤ ‘ምንም ስንዝስብከቱን ባልፈራ፤ ሰውንም ባላከብር፤ ይህች መበለት ስለምትጨቀጭቅ እፈርድላታለሁ፤ አለበለዚያ ዘወትር እየተመላለስች ታሰለቸኛለች።”

6ጌታም እንዲህ አለ፤ “ዐመፀኛው ጻፍ ያለውን ሰው። ስንዝስብከቱን ቀንና ሌሊት ወደ እርሱ ለሚመጡ ምርጦቹ አይፈርድላቸውምን? ከመጡን በላይስ ችላ ይላቸዋልን? እነሱን አሳትፈው፤ ፈጥሮ ይፈርድላቸዋል፤ ነገር ግን የሰው ልጅ በሚመጣበት ጊዜ በምድር ላይ እምነትን ያገኘ ይሆንን?”

17:35 ግብ24:41
17:37 ግብ24:28
18:1 አላ40:311
ሉቃ11:5-8 ሐሥ
1:141 ሮሜ11:101
12:121ሉፈ6:181
ቀላ4:211ተሰ5:17
18:13 ሉላ11:7
18:15 ሉቃ11:8
18:16 ሉቃ7:13
18:17 ዘ022:231
መዘ8:11
ራሌ6:10

18:8 ግብ8:201
18:9 ሉላ65:51
ሉቃ16:15
18:10 ሐሥ3:1
18:11 ግብ6:51
ግር11:25
18:12 ሉላ58:31
ግሪ3:181
ግብ9:141
ሉቃ11:42
18:13 ሉላ66:21
ሉር31:191 ሉቃ
5:132123:481
1ጢጥ 1:15
18:14 ግብ23:12
18:17 ግብ11
251 18:13

ፈራሳዊውና የቀረጥ ሰብሳቢው ምሳሌነት
6ራሳቸውን እንደ ጽድቃን በመቀጠር ለሚመኩና ሌሎችን በንቀት ዐይን ለሚመለከቱ ሰዎች እንዲህ ሲል ይህን ምሳሌ ነገራቸው፤ 10ሁለት ሰዎች ለጸልዩ ወደ ቤተ መቅደስ ወጡ፤ አንዱ ፈራሳዊ፤ ሌላው ቀረጥ ሰብሳቢ ነበር። 11ፈራሳዊውም ቆሞ ስለ፣ ሌላው ይጸልዩ ነበር፤ “ስንዝስብከቱ ሆይ፤ እኔ እንደ ሌላው ሰው ሁሉ ቀማኛ፤ ዐመፀኛ፤ አመንዝራ፤ ይልቁንም እንደዚህ ቀረጥ ሰብሳቢ ባለመሆኔ አመሰግንሃለሁ፤ 12በሳምንት ሁለት ጊዜ እጸማለሁ፤ ከማገኘውም ሁሉ ዐሥራት አወጣለሁ።”

13“ቀረጥ ሰብሳቢው ግን በርቀት ቆሞ፤ ወደ ሰማይ ቀና ብሎ ማየት እንኳ አልፈለገም፤ ነገር ግን ደረቱን እየደቃ፤ ‘ስንዝስብከቱ ሆይ፤ እኔን ገጢአተኛውን ማረኝ’ ይል ነበር።

14እነሹን፤ ከፈራሳዊው ይልቅ ይኸኛው ስንዝስብከቱ ዘንድ እንደ ጽድቅ ተቈጥሮ ወደ ቤቱ ተመለሰ፤ ራሱን ከፍ ከፍ የሚያደርግ ሁሉ ዝቅ ይላልና፤ ራሱን ዝቅ ዝቅ የሚያደርግ ግን ከፍ ይላል።”

ኢየሱስ ከሕፃናት ጋር

18:15-17 ተጓ ምጎ - ግብ 19:13-15፤ ግር 10:13-16

15ኢየሱስ እንዲጸሰሳቸው ሰዎች ሕፃናትን ወደ እርሱ ያመጡ ነበር፤ ደቀ መዛሙርቱም ይህን ባዩ ጊዜ ገሰጽቻቸው።

16ኢየሱስ ግን ሕፃናቱን ወደ ራሱ ጠርቶ እንዲህ አለ፤ “ሕፃናት ወደ እኔ እንዲመጡ ፍቀዱላቸው፤ አትከልክላቸው፤ የስንዝስብከቱ መንግሥት እንደነዚህ ሳሉት ናትና። 17እውነት እላችኋለሁ፤ የስንዝስብከቱን መንግሥት እንደ ሕፃን የማይቀበል ሁሉ ከቶ አይገባባቸውም።”

15 አገላገል ትጽፉ ተ 36 የላቸውም
11 ወይም ለራሱ

17:33 ሕይወቱን አሳልፎ የሚሰጥ ግን ያቂያታል፤ የ9:24 ግብ ይመ (ከግብ 10:39 ጋር ያጸዳድና)።

17:35 ትወሰዳለች፤ ምናልባት “ከጥፋት ስትድን” ወይም “ወደ መንግሥቱ የትወሰድ” ግለት ሊሆን ይችላል። በዚህ ቀጥሮ ላይ በግልጽ ስተመሰው ግን፤ ሁለት ሰዎች በዚህ ዓለም ምንም ያህል ቢቀራረቡ፤ ከላለማዊ ፍጻሜያቸው ተመሳሳይ ሊሆን እንደሚችሉ ነው። አንዱ ወደ ፍርድና ወደ ጥፋት ሲሄድ ሌላው ደግሞ ወደ ድነት፤ ሽልማትና በረከት ይሄዳል።

17:37 ለምርቶ ይሰበሰባሉ፤ ምሳሌያዊ አነጋገር ነው፤ የግብ 24:28 ግብ ይመ። ደቀ መዛሙርቱ ላቀረቡት ጥያቄ ላይ ስለሰጠው መልስ፤ ይህ ከሥተት በሚመለከታቸው ሁሉ ዘንድ እውን እንደሚሆን ነው።

18:2 ሰውን የማያከብር፤ የሰው ችግር የማይገባው ወይም ይሉኝታ የሌለው ግለት ነው።

18:3 አንዳት መበለት፤ የሚረዳት ቤተ ሰብ ስለሌላት ምስኪንና ለችግር የተጋለጠች ናት፤ ተስፋ የምታደርገውም ፍትሕንና ጥራትን ብቻ ነበር።

18:7 እንደአብሐረር... አይፈርድላቸውም? መገንዘብ ስም የሌለው ስለ እውነተኛው ሆነ ስለ ሐሰተኛች ጉዳይ ደጋታ የማይሰጥው ዐመፀኛ ጻፍ፤ ይህች ሴት ስለ ነክሽቸው ብቻ ከደረገላት፤ ታዲያ እንደአብሐረር እንደት እሱትን አይመልስም፤ ከመጠን በላይ ችላ ይላቸዋልን? እንደ ፊቃዱ ለሚመለሱ ቅዱሳን እንደአብሐረር አይዘገይም። እንደ ዐመፀኛው ጻፍም እስኪለላቸው ድረስ መንዘንዝ የለበትም።

18:8 ለምነትን ያገኘ ይሆንን? ይህ ዐይነት እምነት በእሱትና በታማኝነት ጽኑ የሆነ ነው (ግብ 24:12-13 ይመ)። በተጨማሪም ኢየሱስ ጸግም መምጣቱን በድጋሚ ያስንዘበበትና መበለት ያላየችውን ዐይነት ጽናት የሚያስፈልግበት መንፈሳዊ ድካሙን የበደለ ጊዜ እንደሚመጣ ያመለክታል።

18:10 ለጸልዩ እሱት የሚደረግባቸው ጊዜያት በየዐሉ ሰዓትና ምሽት ከሚቀርቡበት መሥዋዕት ጋር ተያይዞ ይቀርባል፤ ሰዎችም በማቸው ጊዜ እሱት ለማድረግ ወደ ቤተ መቅደስ ይሄዱ ነበር።

18:12 በሳምንት ሁለት ጊዜ እጸግላለሁ፤ በማስተሰርና ቀን ካልሆነ በተናገር መጸግ በመሰሉ ሕግ አልታዘዘም፤ ይሁን እንጂ ፈራሳዊ ግን ሰኞና ሐሙስ ይጸሙ ነበር (5:33፤ ግብ 6:16)፤ 9:141 ግር 2:181 ሐሥ 27:9 ይመ። ከማገኘትም ሁሉ ዐሥራት፤ ፈራሳዊ በመሆኑ ዐሥራት ያወጣ የነበረው ከሚያረው ገንዘብ ብቻ ሳይሆን፤ ካለው ሀብት ቁምር ነበር።

18:13 እኔን ... ግረኝ፤ አስተሰርደልኝ ግለት ነው (የ1፡ከ22፤ ግብ ይመ)። ይህ ቀረጥ ሰብሳቢ ገጢአቱ ይቅር ይባል፤ ዘንድ የተማኝነው፤ በጎ ሥራውን ሳይሆን፤ የእግዚአብሔርን ምሕረት ነው።

18:14 በእግዚአብሔር ዘንድ እንደ ጽድቅ ተቋጥሮ፤ እግዚአብሔር አጸደቀው ገጢአቱ ተሰርዮለት ጽድቅ የተቀጠረበት በራሱ ሥራ ሳይሆን (ቀ 9)፤ ከእግዚአብሔር ምሕረት የተነሣ ነው።

18:17 እንደ ሕፃን፤ በእምነት፤ ራሱን በመስጠት፤ ግልጽ በመሆንና በፍጹም ትንት ግለት ነው (ግብ 18:31፤ 19:141 ግር

ሀብታሙ የአይሁድ አለቃ

18:18-30 ተጓ ምብ - ግቴ-19:16-29:1 ግር 10:17-30

18 ከአይሁድ አለቆች አንዱ፤ “ቸር መምህር ሀይሌ የዘላለሙን ሕይወት ለመውረስ ምን ላደርግ?” ሲል ጠየቀው።

19 ኢየሱስም እንዲህ ሲል መለሰለት፤ “ስለ ምን ቸር ትለኛለህ? ከአንዱ ከስግዚአብሔር በቀር ቸር ማንም የለም፤ 20 አታመንዝር፤ አትግደል፤ አትሰረቅ፤ በሐሰት አትመስክር፤ አባትህንና እናትህን አክብር፤ የሚለውን ትእዛዝ ታውቃለህ።”

21 ሰውየውም፤ “እነዚህን ስላድጅኑኝ ጀምራ ጠብቄ አለሁ።” አለው።

22 ኢየሱስም ይህን በሰማ ጊዜ፤ “እንግዲያውስ አንድ ነገር ይቀርሃል፤ ያለህን ሁሉ ሽጦህ ለድህነት ሰጥ፤ በሰማይ መዝገብ ይኖርሃል፤ ከዚያም መጥተህ ተከተለኝ” አለው።

23 ሰውየው ግን ይህን ሲሰማ፤ ብዙ ሀብት ስለ ነበረው በጣም ዐዘነ። 24 ኢየሱስም ሰውየውን ተመልክቶ እንዲህ አለ፤ “ብዙ ሀብት ላላቸው ወደ ስግዚአብሔር መንግሥት መግባት እንዲት ጭንቅ ነው? 25 ሀብታሙ ወደ ስግዚአብሔር መንግሥት ከሚገባ ይልቅ ግመል በመርፈ ቀዳዳ ቢሾልክ ይቀላል።”

26 ይህን የሰሙ ሰዎችም፤ “ታዲያ፤ ማን ሊድን ይችላል?” አሉ።

27 ኢየሱስም፤ “በሰው ዘንድ የማይቻል በስግዚአብሔር ዘንድ ይቻላል” አለ።

28 ጴጥሮስም፤ “እነሆ፤ እኛ ያለንን ሁሉ ትተን ተከትለንሃለን” አለው።

29 ኢየሱስም እንዲህ አላቸው፤ “እውነት አላችኋለሁ፤ በስግዚአብሔር መንግሥት ብሎ ቤቱን ወይም ሚስቱን ወይም ወንድ ሞቹን ወይም ወላጆቹን ወይም ልጆቹን የተወፈ 30 በዚህ ዘመን ብዙ ዕጥፍ፤ በሚመጣውም ዘመን የዘላለምን ሕይወት የማይቀበል ማንም የለም።”

ኢየሱስ ስለ ሞቱ ዳግመኛ ተናገረ

18:31-33 ተጓ ምብ - ግቴ 20:17-19:1 ግር 10:32-34

31 ኢየሱስም ዐሥራ ሁለቱን ደቀ መዛሙርት ለብቻ ወስዶ እንዲህ አላቸው፤ “እንግዲያው ወደ ኢየሩሳሌም ልንወጣ ነው፤

18:18 ሉቃ 10:25
18:20 ዘፀ 20:12-16
18:21 ዘፀ 15:16-20:1
18:22 ሥ 2:45
18:24 ም 11:28
18:27 ግ 19:26
18:28 ግ 4:19

ነቢያት ስለ ሰው ልጅ የጻፉትም ሁሉ ይፈጽማል። 32 ለአሕዛብ አሳልፈው ይሰጡታል፤ እነርሱም ያፈዘብታል፤ ያንገላቱታል፤ ይተቶበታል፤ ይገርፋታል፤ ከዚያም ይገድሉታል። 33 እርሱም በሦስተኛው ቀን ከሙታን ይነሣል።”

34 ደቀ መዛሙርቱ ግን ከዚህ ሁሉ የተረዱት አንድም ነገር አልነበረም፤ አባባሉም ተስውርግባቸው ነበር፤ ስለ ምን እንደ ተናገረም አላውቁም።

የዐይነ ሰውሩ መፈወስ

18:35-43 ተጓ ምብ - ግቴ 20:29-34:1 ግር 10:46-52

35 ኢየሱስ ወደ ኢየሪኮ በቀረበ ጊዜ፤ አንድ ዐይነ ሰውር መንገድ ዳር ተቀምጦ ይለምን ነበር። 36 ዐይነ ሰውሩም ሕዝቡ በዚያ ሲያልፍ ሰምቶ ስለ ሁኔታው ጠየቃቸው። 37 እነርሱም፤ “የሦስሬቱ ኢየሱስ በዚህ እያለፈ ነው” ብለው ነገሩት።

38 እርሱም፤ “የዳዊት ልጅ፤ ኢየሱስ ሆይ፤ ማረኝ!” እያለ ጮኸ።

39 ከፊት የሚሄዱ ሰዎችም ዝም እንዲል ገሡዱት፤ እርሱ ግን፤ “የዳዊት ልጅ ሆይ፤ ማረኝ!” እያለ አብዝቶ ጮኸ።

40 ኢየሱስም ቆም ብሎ ሰውየውን ወደ እርሱ እንዲያመጡት አዘዘ፤ ወደ እርሱም በቀረበ ጊዜ፤ 41 “ምን እንዳደርግልህ ትፈልጋለህ?” ብሎ ጠየቀው።

ዐይነ ሰውሩም፤ “ጌታ ሆይ፤ ማየት እፈልጋለሁ” አለው።

42 ኢየሱስም፤ “እይ፤ እምነትህ አድናሃል” አለው። 43 ሰውየውም ወዲያውኑ ማየት ቻለ፤ ስግዚአብሔርንም እያከበረ ኢየሱስን ተከተለው። ሕዝቡም ሁሉ ይህን ሲያዩ ስግዚአብሔርን አመሰግኑ።

ቀረጥ ሰብላቢው ከዚያስ

19 ኢየሱስ ወደ ኢየሪኮ ገብቶ በዚያ አልፎ ይሄድ ነበር። 2 ሕመክ ከዚያስ የተባለ አንድ ሰው ነበረ፤ ዋና ቀረጥ ሰብላቢና ሀብታሙ ነበረ። 3 እርሱም ኢየሱስን የተባለው የትኛው እንደ ሆነ ሊያይ ይፈልግ ነበር፤ ቁመቱ አጭር ነበረና ከሕዝቡ ብዛት የተነሣ ሊያወጥ አልቻለም። 4 ኢየሱስ

18:30 ግቴ 12:31
18:31 መዝ 22:1
18:31 ሥ 53:1 ግቴ 20:12
18:32 ግቴ 16:21
18:33 ሉቃ 23:13 ሥ 24:23
18:33 ግቴ 16:21
18:34 ግር 9:32
18:35 ሉቃ 19:1
18:37 ሉቃ 19:14
18:38 ሉቃ 39:1
18:39 ግቴ 27:17 ሥ 18:13
18:39 ሉቃ 38
18:42 ግቴ 9:22
18:43 ግቴ 9:8
18:43 ሉቃ 31:17
19:1 ሉቃ 18:35

10:15 ይመ፤ ከጴጥ 2:2 ጋር ያጸደፍ።፤ የማር 10:15 ማብ ይመ።

18:18-27:1 ይህን በተመለከተ የማር 10:17-27 ማብ ይመ።

18:18 የዘላለምን ሕይወት፤ የማቴ 19:16 ማብ ይመ።

18:30 በዚህ ዘመን... በሚመጣውም ዘመን፤ የአሁኑን የእግዚአብሔር የሥፈድ ዘመን፤ መሲሐ ሲመለስ የሚመጣውን መፍጸሙን ዘመን ማለት ነው።

18:31 ነቢያት... የጻፉትም ሁሉ፤ ኢየሱስ ስለ ሞቱ አስቀድሞ የተናገረው ከሦስት ጊዜ በላይ ቢሆንም፤ ይሸኛው ሦስተኛ ነው ተብሎ ይታሰባል (የ17:25 ማብ ይመ።)፤ የመጀመሪያው በ9:22 ይታሰባል፤ ሁለተኛው ደግሞ በ9:43-45 ላይ የተገለጸው ነው። የመሲሐ ሞት፤ ከምእተ ዓመታት በፊት አስቀድሞ ተነሣ፤ ነበር (ለምሳሌ መዝ 22:1 ኢሳ 53:1 ዘክ 13:7 ሉቃ 24:27 ማቴ 26:24-31:54 ይመ።)። የሰው ልጅ፤ የማር 8:31 ማብ ይመ።

18:35 ወደ ኢየሪኮ በቀረበ ጊዜ፤ የማር 10:46 ማብ ይመ።

ይመ።፤ አንድ ዐይነ ሰውር፤ በርጢኢኒያስ ነው (ማር 10:46)። ማቴያስ፤ ሁለት ዐይነ ሰውራን እንደ ተፈወሱ ጽፎአል (የማቴ 8:28 ማብ ይመ።)። ምናልባት ማርቆስና ሉቃስ የሁለተኛውን መገኘት ያልጻፉት፤ ከሁለት አንዱ አፈ ቀላጢና ላቅ ብሎ የታየ በመሆኑ ሳይሆን አይቀርም።

18:38-39 የዳዊት ልጅ፤ የመሲሐ ማረፊያ ነው (ማቴ 22:41-45) ግር 12:35፤ ዮሐ 7:42 ይመ። እንዲሁም 24:መ 7:12-13 መዝ 89:3-4፤ አም 9:11 ማቴ 12:23 ፤ 21:15-16 ይመ።።

18:42 እምነትህ፤ የ17:19 ማብ ይመ።።

19:1 ወደ ኢየሪኮ ገብቶ፤ የማር 10:46 ማብ ይመ።።

19:2 ዋና ቀረጥ ሰብላቢና፤ በመጽሐፍ ቅዱስ ውስጥ ይህ ማረፊያ ተጽፎ በሚገኝ በዚህ ሁሉ ብቻ ነው፤ ምናልባት በእርሱ ሥር ሲሆን፤ የአንድ አውራጃ ቀረጥ ሰብላቢዎች ያሉት ሹም ሊሆን ይችላል፤ በዚህ ወቅት ይህ አውራጃ ሀብታሞች ያሉ በት ስለሆነ፤ ከዚያም ሀብታሙ ሆኖ መገኘቱ የሚያስደንቅ አይደለም፤ የ3:12 ማር 2:14-15 ማብ ይመ።።

በዚያ መንገድ ያልፍ ስለ ነበርም፤ ወደ ፊት ሮጦ አንድ ሸላ ዛፍ ላይ ወጣ።

⁵ኢየሱስም እዚያ ቦታ ሲደርስ፤ ቀና ብሎ፤ “ዘኪዎስ ሆይ፤ ዛሬ አንተ ቤት መዋል ይገባኛልና ፈጥህ ውረድ” አለው። ፍእርሱም ፈጥኖ ወርዶ በደረሰ ተቀበለው።

“በዚያ የጳጳሩ ሰዎችም ይህንን አይተው፤ “ከነጢአተኛ ቤት ገብቶ ሊሰተናገድ ነው።” በማለት ሁሉም ማጥረምረም ጀመሩ።

⁸ዘኪዎስ ግን ቆመና ጌታን፤ “ጌታ ሆይ፤ እነሆ ካለኝ ሀብት ሁሉ ግማሹን ለድሾች እሰጣለሁ፤ ማንንም በሐሰት ቀምቼ ከሆን፤ አራት ዕጥፍ አድርጌ እመልሳለሁ” አለው።

⁹ኢየሱስም እንዲህ አለው፡ “ይህ ሰው ደግሞ የአብርሃም ልጅ ስለ ሆነ፤ ዛሬ መጻን ወደዚህ ቤት መጥቶአል፤

¹⁰ምክንያቱም የሰው ልጅ የመጣው የጠፋውን ሊፈልግና ሊያድን ነው።”

የፀሥሩ ምናን ምሳሌ

19፡12-27 ግጦ - ግቴ 25፡14-30

¹¹ሕዝቡ ይህን እየሰሙ ሳሉ፤ በምሳሌ መናገሩን ቀጠለ፤ ምክንያቱም ወደ ኢየሩሳሌም በመቃረብና ሰዎቹም የስንዝሊከከር መንግሥት የሚገለጥ ስለ መሰላቸው ነው።

¹²ስለዚህም እንዲህ አለ፤ “አንድ መስፍን የንጉሥነትን ማዕረግ ተቀብሎ ለመመለስ ወደ ሩቅ አገር ሄደ። ¹³ከአገራታቸውም መካከል ዐሥሩን ጠርቶ ዐሥር ምናን ሰጣቸውና “ተመልከ እስከመጣ ድረስ በዚህ ገንዘብ ነግዱበት” አላቸው።

¹⁴የአገሩ ሰዎች ግን ስለ ጠሉት፤ “ይህ ሰው በሳያችን እንዲነግሥ እንፈልጋለን” ብለው ከኋላው መልእክተኞችን ላኩባት።

¹⁵“ይሁን እንጂ ይህ መስፍን ንጉሥ ሆኖ ወደ አገሩ ተመለሰ፤ እነዚያ አገራታቸውም እርሱ በሰጣቸው ገንዘብ ነግደው ምን ያህል

19፡14 19፡10፡27፤
1ከ5፡27፤28፤ ሉሳ
9፡10፤ሉቃ18፡37
19፡7 ግቴ9፡11
19፡8 ዘፀ22፡1፤
ዘሌ 6፡4፤5፤
ዘጥ፡5፤7፤
24ጦ፡12፤6፤ ሕዝ
33፡14፤15፤
ሉቃ3፡12፤13፤
19፡9 ሉቃ3፡8
19፡10 ሕዝ34፡12፤
16፤የሐ3፡17
19፡11 ግቴ3፡2፤
ሉቃ17፡20፤
ሐሥ፡1፤6

19፡13 ግር13፡34
19፡17 ግ፡27፤
18፤ ሉቃ6፡10
19፡21 ግቴ25፡24
19፡22 2ኣጦ፡1፤
16፤ሉዮ15፤6፤
ግቴ25፡26
19፡26 ግቴ25፡29

እንዳተረፉ ለማወቅ አስጠራቸው።

¹⁶“የመጀመሪያው አገላጋይ ቀርቦ፤ ‘ጌታ ሆይ፤ የሰጠኸኝ ምናን ዐሥር ምናን ትርፍ አስገኝቶአል’ አለው።

¹⁷“ጌታውም፤ ‘አንተ ታማኝ አገላጋይ፤ መልካም አድርገሃል፤ በትንሽ ነገር ታማኝ ሆኅ ስለ ተገኘህ፤ በዐሥር ከተሞች ላይ ሥልጣን ተሰጥቶሃል’ አለው።

¹⁸“ሁለተኛውም ቀርቦ፤ ‘ጌታ ሆይ፤ የሰጠኸኝ ምናን አምስት ምናን ትርፍ አስገኝቶአል’ አለው።

¹⁹“ጌታውም፤ ‘አንተ ደግሞ በአምስት ከተሞች ላይ ሥልጣን ተሰጥቶሃል’ አለው።

²⁰“ሌላውም አገላጋይ ቀርቦ እንዲህ አለው፤ ‘ጌታ ሆይ፤ በጨርቅ ጠቅልዬ ያቂ የሁት ምናንህ ይኸው፤ ²¹አንተ ያላስቀመጥኸውን የምትወስድ፤ ያልዘራኸውን የምታዋድ ጨካኝ ሰው ስለ ሆንህ ፈራሁህ።’

²²“ጌታውም እንዲህ አለው፤ ‘አንተ ከፉ አገላጋይ! በራስህ ቃል እፈርድብሃለሁ፤ ያላስቀመጥሁትን የምወስድ፤ ያልዘራሁትን የማዋድ፤ ጨካኝ ሰው መሆኔን ካወቅህ፤ ²³መጥቼ ገንዘቤን ከነትርፉ እንድወስድ፤ ለምን ለሚሠሩበት ሰዎች አልሰጠህም?’

²⁴“ጌታውም እዚያ የቆሙትን፤ ‘ምናኑን ውሰዱበትና ዐሥር ምናን ላለው ስጡት’ አላቸው።

²⁵“እነርሱም፤ ‘ጌታ ሆይ፤ እርሱ እኮ ዐሥር ምናን አለው’ አሉት።

²⁶“እርሱም እንዲህ አለ፤ ‘እሳችኋለሁ፤ ሳለው ሁሉ ይጨርመርለታል፤ የሌለው ግን የለው ያለው፤ እንኳ ይወሰድበታል።’”

19፡4 ሸላ ዛፍ፤ ከ9 እስከ 10 ሜትር የሚረዝም ወፍራም ጉንድና የተንበራራ ቅርንጫፍ ያለው ሲሆን፤ ትልቅ ሰውን መሸከም የሚችል ጠንካራ ዛፍ ነው።

19፡5 አንተ ቤት መዋል ይገባኛልና፤ መልክታዊ ቸርነት የመልክታል።

19፡8 አራት ዕጥፍ፤ የሰራፋ ሰው ካሳ እንዲከፍል ሕት ከደ ነገው በላይ ከፍተኛ ክፍያ ነው፤ (ዘፀ 22፡1፤2ኣጦ 12፡6፤ ከምሳ 6፡31 ጋር ያነጻጽሩ።)

19፡9 የአብርሃም ልጅ፤ እውነተኛ አይሁድ ማለት ነው፤ ይኸውም በዘር ጉንድ ብቻ ሳይሆን፤ የአብርሃምን እምነት (ሮሜ 4፡12) አርፍሶ አድርጎ የተቀበለ ሰው ማለት ነው። የአይሁድ ኅብረተሰብ ይህን ቀረጥ በሰፊ በሊያገለውም፤ ኢየሱስ ይህን ሰው የተመለከተው በርሳራ፤ ነበር።

19፡10፤ በሉቃስ ወንጌል ውስጥ ቀልፍ ቀጥሮ ነው፤ የዘው ልጅ፤ የመሰሉ የጳጳሩን ስም ሲሆን (ጽን 7፡13)፤ ይህም በአራቱ ወንጌላት ውስጥ እየሰለ በሁሉ 7፡56 እስጢፋኖስ እንዲህም በራሳ 1፡13 የሐንስ ተጠቅመውበታል። በመግቢያው ላይ ‘አደረጃጀት’ የሚለውንና የማር 8፡31 ግብ ይመ። ለፈልገኝ ሊያድን እየሰሰ ድረውን ለመስጠት (18፡18)፤ እንዲህም የእግዚአብሔርን መንግሥት ለሰዎች ለመግለጥ የመጣበትን (18፡25) ዐላማ አጠቃሎ የያዘ ሐሳብ ነው፤ የ15፡32 ግብ ይመ።

19፡11 የእግዚአብሔር መንግሥት የሚገለጥ፤ መሢሐ በገደልና በክብር መጥቶ፤ ፖለቲካዊና ወታደራዊ ጠላቶቻቸውን በማሸነፍ ምድራዊ መንግሥቱን እንደሚያቋቁም ይጠብቅ ነበር።

19፡12 የንጉሥነትን ማዕረግ ተቀብሎ፤ ይህ የተለመደ እህራር ባይሆንም፤ ሄሮድስም፤ አይሁዳውያንን ለመግዛት ወደ ሮም መሄድ፤ ገዥ በመሆን በዚሁ መልክ መጥቶዋል፤ ለክ እንደዚህ ኢየሱስም ወደ አባቱ ከሄደ በኋላ፤ ወደ ፊት ንጉሥ ሆኖ ይመጣል፤ ተመልሶ እስከሚመጣም ድረስ፤ አገራቸው የጌ ታቸውንና የሥነ ስራ እንዲያከናውኑ ገላፊት ተጠራበቱዋል (በዚህ ጋር ተመሳሳይ የሆነውን ምሳሌ በማቴ 25፡14-30 ላይ ይመ።)

19፡13 ዐሥር ምናን፤ የአንድ ሠራተኛ ከሁለት እስከ ሦስት ዓመት ደመወዝ የሚያህል ገንዘብ ነው፤ በማቴዎስ ወንጌል ላይ ከተሰጠው ምሳሌ ጋር ሲነጻጸር፤ ይህም አነሳሽ ነው፤ እዚህ ላይ ለዐሥሩ ሠራተኞች የተሰጠው የገንዘብ መጠንም እኩል ነው።

19፡14 መልእክተኞችን ላኩበት፤ የሰሩ ወልደ ኮሮን፤ የዚህ ዐይነት ሁኔታ ከ30 ዓመታት በፊት በአርሜኒያ ላይ እንደ ደረሰ ጽፎአል፤ ይህ ታሪክ በዚህ ሁኔታ የተነገረው፤ አይሁዳውያን የኢየሱስን ንጉሥነት እንቅስቃሴ እንዳይሉ ለማስጠንቀቅ ነው።

19፡22 ጨካኝ ሰው መሆኔን ካወቅህ፤ ጌታው የአገላጋይን ንግግር ትክክል ነው ብሎ አልተቀበለም፤ ይሁን እንጂ ለአገላጋይ መልስ በጥቶ፤ መልክ አቀረበለት፤ አገላጋይም ያወቀውን ጌታን ነገር ማድረግ ነበረበት።

19፡26 ይጨርመርለታል ... ይህ ያለው እንኳ ይወሰድበታል፤ 8፡18፤ 17፡33፤ ግቴ 13፡12 ይመ። ለራሳቸውና ለሌሎች የወንጌልን መንፈሳዊ በረከት የሚፈልጉ፤ ይልባጥ ይባረካሉ፤ የተቀበሉትን የሚገባቸው ወይም የሚያስከኩ ግን የላቸውን እንኳ በማጣት በመንፈስ ይደሸባሉ።

19፡27 እንዲያን ጠላቶቼን ... አረጃቸው፤ በ70 ዓ.ም

ኢየሱስ በታላቅ ክብር ወደ ኢየሩሳሌም መጥቱ

19:29-38 ተጓ ምብ - ጥቱ 21:1-91 ግር 11:1-10
19:35-38 ተጓ ምብ - ጥቱ 12:12-15

28 ኢየሱስ ይህን ከተናገረ በኋላ፤ ወደ ኢየሩሳሌም ሊወጣ ቀድሞአቸው ይሄድ ነበር። 29 ደብረ ዘይት በተባለው ተራራ ወደሚገኙት ወደ ቤተ ፋሪኔ ወደ ቤታ ንያ ሁለቱን በቀረበ ጊዜ፤ ከደቀ መዛሙርቱ ሁለቱን እንዲህ ሲል ላካቸው፤ 30 “በፊታችሁ ወዳለችው መንደር ሂዱ፤ ወደዚያም ስትገቡ ማንም ገና ያልተቀመጠበት ውርንጫ ታስሮ ታገኛላችሁ፤ ፈትታችሁ ወደዚህ አምጡት። 31 ማንም፤ ‘ለምን ትፈቱታላችሁ?’ ብሎ ቢጠይቃችሁ፤ ‘ለጌታ ያሰፈልገዋል’ በሉት።”

32 የተላኩትም ሄደው ልክ እንደ ነገራቸው ሆኖ አገኙት። 33 ባለቤቶቹም ውርንጫውን ሲፈቱ አይተው፤ “ውርንጫውን ለምን ትፈታላችሁ?” አሏቸው።

34 “እነርሱም፤ ‘ለጌታ ያሰፈልገዋል’ አሉ።

35 ከዚያም ውርንጫውን ወደ ኢየሱስ አመጡት፤ ልብሳቸውንም በላዩ ጣል አድርገው ኢየሱስን በውርንጫው ላይ አስቀመጡት። 36 ስዎቹም እርሱ በሚሄድበት መንገድ ላይ ልብሳቸውን ያነጥፉ ነበር።

37 በደብረ ዘይት ተራራ ቀላፋልል ወደሚወስደው መንገድ በተቃረቡ ጊዜ፤ ቀጥራቸው እጅግ ብዙ የሆነ ደቀ መዛሙርት ሰላዩት ታምራት ሁሉ ደስ እያላቸው ድምፃቸውን ከኖ በማድረግ እንዲህ እያሉ ስገዛ ስገዛሮችን ያመሰግኑ ጀመር፤

38 “በጌታ ስም የሚመጣው ንጉሥ

19:28 ግር10:32
19:29 ግቱ21:11
21:17
19:32 ሉቃ22:13

19:36 2ነገ9:13
19:37 ግቱ21:1
19:38 መዝ118:261
261 ሉቃ2:141
13:35
19:39 ግቱ 21:15:16
19:40 ስገ2:11
19:41 ኢላ22:441
ሉቃ13:34:35
19:43 ኢላ29:31
ኢር6:61 ሕዝ 4:21
26:81 ሉቃ21:20
19:44 መዝ137:91
ሉቃ21:61
19:45 ሉቃ21:12
19:46 ኢላ56:71
ኢር7:11
19:47 ግቱ12:141
26:55
19:48 መዝ118

የተባረከ ነው!”

“በሰማይ ሰላም፤ በእርያምም ክብር ይሁን!”

39 በሕዝቡ መካከል የነበሩ አንዳንድ ፊሪሳውያንም ኢየሱስን፤ “መምህር ሆይ፤ ደቀ መዛሙርትህን ገሥጸቸው እንጂ” አሉት።

40 እርሱም፤ አላችኋለሁ። “እነርሱ ዝም ቢሉ፤ ድንጋዮች ይጮኻሉ” አላቸው።

41 ኢየሱስም ወደ ኢየሩሳሌም ሲቃረብ ከተማዋን አይቶ አለቀሰላት፤ 42 እንዲሁም አለ፤ “ሰላምሽ የሚሆነውን ምነው አንቺ ዛሬ በተረዳሽ ኖር! አሁን ግን ከዐይንሽ ተሰወር አል፤ 43 ጠላቶችሽ ዙሪያሽን ቅጥር ሠርተው፤ ከየአቅጣጫውም ከወጡ አንቺን የሚያስጨንቁ በት ጊዜ ይመጣልና፤ 44 አንቺንና በቅጥርሽ ውስጥ የሚኖሩትንም ልጆቻሽን ከወፊር ይደባልሉ፤ ድንጋይም በድንጋይ ላይ አይተዉም፤ የመጡብኛሽን ጊዜ አላወቅሽምና።”

ኢየሱስ በቤተ መቅደስ

19:45-46 ተጓ ምብ - ጥቱ 21:12-161 ግር 11:15-181 ጥቱ 21:13-16

45 ከዚህ በኋላ ኢየሱስ ወደ ቤተ መቅደስ ገብቶ፤ ሻጮችን ከዚያ አስወጣ፤ 46 ደግሞም “‘ቤቱ የእሱት ቤት ይሆናል’ ተብሎ ተጽፎአል፤ እናንተ ግን ‘የወንበይዎች ዋሻ’ አደረጋችሁት” አላቸው።

47 በየቀኑም በቤተ መቅደስ ያስተምር ነበር፤ የካህናት አለቆች፤ ጸሐፍትና የሕዝብ መሪዎችም ሊገድሉት ይፈልጉ ነበር። 48 ነገር ግን ሕዝቡ ሁሉ ከእርሱ ጋር ተቈራኝተው ትምህርቱን ይከታተሉ ስለ ነበር፤ የሚያደርጉት ግራ ገባቸው።

የሆነውን የኢየሩሳሌምን ጥፋት የሚመለከት ሳይሆን አይቀርም። በንጉሡ ላይ ሀምፀው በብርቱ የተቃወሙት (ፋ14) የሚቀጡት ቅጣት፤ ዐደረውን ቸላ ካለው አገላጋይ በላይ እጅግ የከፋ ነው። 19:28-44፤ ኢየሱስ በታላቅ ክብር ወደ ኢየሩሳሌም የገባው፤ በሕግምቱ ሰሞን እሁድ ቀን ነበር። “የክርስቶስ ምድራዊ ሕይወት” እና “የሕግምቱ ሳምንት” የሚለውን ይመዘ።

19:29 ደብረ ዘይት... ተራራ፤ ከሰሜን ወደ ደቡብ አንድ ኪሎ ሜትር ያህል ርዝመት ያለውና የኢየሩሳሌምን ምሥራቃዊ ክፍል የሚገኝ ተራራ ነው፤ በኢየሩሳሌምና በተራራው መካከል የቱድርን ሸለቆ ይገኛል (የዘካ 14:4፤ ግር 11:1 ማብ ይመ)። ቤተ ፋሪኔና ከአያሪስ ወደ ኢየሩሳሌም በሚወስደው መንገድ ላይ የምትገኝ መንደር ነው። ቢታንታን ከኢየሩሳሌም በስተ ደቡብ የምትገኝ 3ኪ.ሜ ያህል ርታ የምትገኝ ስትሆን (ጥቱ 11:18)፤ ይህችም የማርያም፤ የማርያና የአልሳምና የመሪራች መንደር ናት። ከደቀ መዛሙርቱ ሁለቶችን በዚህም ሆነ በሌሎች ተመሳሳይ ምንጭች ስማቸው አልተጠቀሰም (ማቱ 21:11 ግር 11:11 ይመ ከጥቱ 12:14 ጋር ያጸዳሩ)።

19:30 መንደርን ምናልባት ቤተ ፋሪኔ ልትሆን ትችላለች። ግን... ያልተቀመጠበት ለምን? ዐይነት አገልግሎት ያልዋለ ማለት ነው (ዘተ:19:2 ፤ 1ጣሙ6:7)። ውርንጫ፤ በሌሎች ትረካ ዎች ውስጥም የአሁኑ ውርንጫ ተብሎ በግልጽ የተጠቀሰ ሲሆን (ጥቱ 12:15)፤ የውርንጫው እናትም (ማቱ 21:7) ከእርሱ ጋር ነበረች። እዚህ ላይ ሉቃስ የተጠቀመው የሰብሳቢ ሲቃች ተርፎ ሚዎች “አሁን” የሚለውን የዕብራይስጥ ቃል ወደ ግሪክ ቋንቋ ሲመልሱ የተጠቀሙበት ነው። በዚህ ጊዜ ኢየሱስ በአሁኑ ላይ ተቀምጦ ወደ ኢየሩሳሌም ለመግባት የፈለገው፤ በዳዊት ዙፋን እንደሚቀመጥ (ዘካ 9:9) ነበረ። የተጠቀሰው የዳዊት ልጅ እርሱ መሆኑን በይፋ ለማሳየት ነው (1ነገ 1:33:44)።

19:41 ለጌታ እግዚአብሔርን፤ በይበልጥም ኢየሱስን የሚያመለክት ሲሆን፤ የእስራኤል ብቸኛ ጌታም እርሱ መሆኑን

ያላ ወቀበት ነው።

19:37 ታምራት ሁሉ፤ የአልጓዛር ከሞት መነሣትና የዐይነት ስውኔ የበርጠሚያስ ወፊወስ በምሳሌን፤ የሚጠራው የቅርብ ትዝታዎች ሲሆን፤ በየሕንስ ወንጌል ውስጥ የሚገኙት ኢየሱስ በልዩ ልዩ ጊዜያት በኢየሩሳሌም ያከናወነውና በገሊላ የሰጠው ጠቅላላ አገልግሎቱንም ያካትታል (ከማቱ 21:141 ጥቱ 12:17 ጋር ያጸዳሩ)።

19:43 ጠላቶቻችሁ ዙሪያሽን ቅጥር ሠርተው፤ 21:20 ይመ፤ ርማውን፤ የ70 ዓ.ም. ኢየሩሳሌምን በወረሩና በከተማዋ ዙሪያ ቅጥር በሠሩ ጊዜ ይህ ትንቢት ተፈጽሞአል፤ በተጨማሪም በብሉይ ኪዳን የተንገሩን ትንቢቶች የሚያስታውሰ ነው (ኢላ 29:31 37:4331 ሕዝ 41-3)።

19:44 የጉብኝታችሁ ጊዜ፤ በመሥራት በኢየሱስ በኩል እግዚአብሔር ራሱን ለአይሁድ ቢገልጥም፤ እነርሱ ግን በላሳስተዋል ቅጥር አልተቀበሉትም (ጥቱ 1:10-11 ይመ፤ ከሉቃ 20:13-16 ጋር ያጸዳሩ)።

19:45፤ ግርቆስ (11:11-17)፤ ኢየሱስ ቤተ መቅደሱን ያነጻው በታላቅ ክብር ወደ ኢየሩሳሌም በገባ ማግስትና ሰላምን ሕግ ማቱ ሰኞ ቀን እንደ ሆነ ገለጽላል። ቤተ መቅደሱ ለመሥዋዕት የሚሆኑ እንስሳት ከልክ በላይ በሆነ ዋጋ የሚቋጠብና አሕዛብ የሚቆሙበት የቤተ መቅደሱ የውጪ አደባባይ ነው። ቤተ መቅደሱን ያነጻው አገልግሎቱን በጀመረ ጊዜ እንደ ሆነ ሆኑ ገን ሲገልጽ (ጥቱ 2:13-25)፤ ተመሳሳይ ወንጌላት ግን (ማቱ 21:12-131 ግር 11:15-17) በአገልግሎቱ መደምደሚያ ላይ መሆኑን ይገልጻሉ (ማቱ 21:12-17፤ ጥቱ 2:14-17 ግብ ይመ)

19:47 የሆህናት አለቆች፤ 3:1222:521 23:41 24:20 ይመ፤ የአይሁድ ሕዝብ የአስተዳደር ሽንገላ ላሳላት ናቸው (የማር 14:55 ግብ ይመ)። ለጌድሎች ይፈልጉ ነበር፤ ሉቃ 20:19-20 ይመ (ከጥቱ 7:11 11:53-57 ጋር ያጸዳሩ)።

የኢየሱስ ሥልጣን ለአይሁድ አጠያያቂ ሆነባቸው

20:1-8 ተጓ ምሳ-ጥፍ 21+23-27:ጥር 11+27-33

20 አንድ ቀን ኢየሱስ ሕዝቡን በቤተ መቅደስ ሲያስተምርና ወንጌልን ሲሰብክ የካህናት አለቆች፣ ጸሐፍትና ሽማግሌዎች ተሰብስበው ወደ እርሱ መጡ፤ እነዚህ ሰዎች “እነዚህን ነገሮች የምታደርገው በምን ሥልጣን እንደ ሆነ ንገረን? ሥልጣንስ የሰጠህ ለመሆኑ እርሱ ማን ነው?” ብለው ጠየቁት።

እነርሱም እንዲህ ሲል መለሰላቸው፤ “እኔም አንድ ጥያቄ ልጠይቃችሁ፤ እስቲ መልሱልኝ፤ ‘የቦሐንስ ጥምቀት ከሰማይ ነበር ወይስ ከሰው?’”

እነርሱም እንዲህ ብለው እርስ በርስ ተመክሩ፤ “ ‘ከሰማይ’ ብለን፤ ‘ታዲያ ለምን አላ መናችሁበትም?’ ይለናል፤ ‘ከሰው’ ብንል ሕዝቡ ሁሉ ዮሐንስ ነቢይ መሆኑን ስለሚያምኑ በድንጋይ ይወግሩናል።”

እነዚህ “ከየት እንደ ሆነ አናውቅም” ብለው መለሱለት።

ኢየሱሱም፤ “እንግዲያውስ እኔም እነዚህን ነገሮች በምን ሥልጣን እንደማድረግ አልነግራችሁም” አላቸው።

የጭሰኞች ምሳሌ

20:9-19 ተጓ ምሳ - ጥፍ 21+33-46: ጥር 12+11-2

ከዚህ በኋላ ኢየሱስ እንዲህ ሲል ይህን ምሳሌ ለሕዝቡ ይነግራቸው ጀመር፤ “አንድ ሰው የወይን ተክል ተክለ፤ ለገበሬዎችም አከራየና ወደ ሌላ አገር ሄዶ ብዙ ጊዜ ቄረ።¹⁰ በመከርም ወራት፤ ከወይኑ ፍሬ እንዲልኩለት አገልጋዩን ወደ እነዚህ ገበሬዎች ላከ፤ ገበሬዎቹ ግን አገልጋዩን ደብድበው ባዶ እጁን ሰደዱት።¹¹ ቀጥሎም ሌላ አገልጋዩን ላከ፤ ገበሬዎቹም እርሱንም ደግሞ

20:1 ጥፍ 26+55: ሉቃ 8+1
20:2 ጥፍ 2+18: ሉቃ 4+7:1 7+27
20:4 ጥር 14
20:6 ጥፍ 11+9: ሉቃ 7+29

20:9 ሉቃ 5+1-7: ጥፍ 25+14
20:13 ጥፍ 3+17
20:16 ሉቃ 19+27
20:17 መዝ 118+22: ሉቃ 4+11
20:18 ሉቃ 8+14:15
20:19 ጥር 11+18: ሉቃ 19+47
20:20 ጥፍ 12: ሰጠ 10+27+2

ደበደቡት፤ አዋርደውም ባዶ እጁን ሰደዱት።¹² እሁንም ቀጥሎ ሦስተኛ አገልጋዩን ላከ፤ ገበሬዎቹም እርሱንም ደግሞ አቀናሰሉ ወደ ውጭ ጣሉት።

¹³ “የወይኑ ተክል ባለቤትም፤ ‘እንግዲህ ምን ላድርግ? እስቲ ደግሞ የምወደውን ልጄን አልካለሁ፤ ምናልባት እርሱን ያክብሩት ይሆናል’ አለ።

¹⁴ “ገበሬዎቹ ግን ልጁን ባዩት ጊዜ፤ ይህ እኩ ወራሹ ነው፤ ኑና እንግደለው፤ በዚህም ርስቱ የእኛ ይሆናል” እየተባባሉ ተመክሱ።¹⁵ ከወይኑም ተክል ቦታ ወደ ውጭ አውጥተው ገደሉት።

“እንግዲህ የወይኑ ተክል ባለቤት ምን ያደርጋቸዋል? ¹⁶ መጥቶ እነዚያን ገበሬዎች ያጠፋቸዋል፤ የወይኑንም ተክል ቦታ ለሌሎች ይሰጣል።”

ሕዝቡም ይህን በሰሙ ጊዜ፤ ‘እንዲህ ያለውንስ አያምጣው’ አሉ።

¹⁷ ኢየሱሱም ወደ እነርሱ ተመልክቶ እንዲህ አላቸው፤

“ ‘ታዲያ ግንበኞች የናቁት ድንጋይ፤ እርሱ የማእዘን ራስ ሆነ’ ተብሎ የተጻፈው ትርጉሙ ምንድን ነው?

¹⁸ በዚህ ድንጋይ ላይ የሚወድቅ ሁሉ ይቀጠቀጣል፤ ድንጋዩም በላይ የሚወድቅ በት ሁሉ ይደቃል።”

¹⁹ ጸሐፍትና የካህናት አለቆችም ይህንን ምሳሌ የተናገረው በእነርሱ ላይ መሆኑን ሰገዛቸው፤ በዚያው ሰዓት ሊይዙት ፈልገው ነበር፤ ነገር ግን ሕዝቡን ፈሩ።

ለቄሣር ግብር መክፈል

20:20-26 ተጓ ምሳ - ጥፍ 22+15-22: ጥር 12+13-17
ኢየሱሱን አሳልፈው ለገዢው ጎይልና ሥልጣን ለመስጠት፤ ከአፋ በሚወጣ ቃል

¹⁷ ወይም የግእዝን ድንጋይ

20:1 በ20:1-21+36 ላይ የተመለከቱት ሁኔታዎች ሁሉ የተከናወኑት በሰዎች ሕግማት ሳምንት ማክሰኞ ቀን ነው፤ ይህም ረጅም ክርክር የተካሄደበት ቀን ነበር። ለንድ ቀን ቀኑ ተለይቶ ባይገለጽም፤ በማርቀስ ወንጌል ግን (ማር 11+19-20: 27-33)፤ ይሁ ቀን (ማክሰኞ) እየሱስ ወደ አየሩሳሌም በከበር ከገባና (እሁረ) ቤተ መቅደሱን ከነጻ በኋላ (ሰኞ) የሚገኘው ነው። የካህናት አለቆች፤ 19:47፤ ይሁ፤ የማቴ 24 ማጠ ይሁ። ጸሐፍት፤ 5:30፤ ይሁ፤ የማቴ 17:1 ማቴ 24 ማጠ ይሁ። ሽማግሌዎች፤ የማቴ 15:2 ማጠ ይሁ። እነዚህ ሁሉ የአይሁድ ሕዝብ የሥነ-ልቦና ጉዳይ በሆነው ሽንገ ውስጥ ተወክለዋል (22:66 ይሁ)።

20:2 ሥልጣንን የሰጠው ግን ነው? ይህን ጥያቄ ለመጥቀስ የሕዝቡ (የሕ 1+19-25) እየሱስ ክርስቶስ አገልግሎቱን በጀመረ ጊዜም አቅርበው ነበር (የሕ 2+18-22)። ጥያቄአቸው የተከረው በቤተ መቅደሱ መንጻት ላይ ቢሆንም፤ ከጠያቂዎቹ ሥልጣንና ከገንዘብ ጥቅማቸው ጋርም የተያያዘ ነበር፤ ይህን ጥያቄ ያቀረቡበት ዐላማ፤ ኢየሱስ በሕዝብ ዘንድ ተቀባይነት አንዳያጣ ወይም የርም ባለሥልጣናት በክፉ ዐይን እንዲያዩት እንደነው ሳይሆን አይቀርም።

20:4 የሕዝቡ ጥምቀት ከሰማይ ... ወይስ ከሰው? እየሱስ ለቀረበለት ጥያቄ መልስ ለመስጠት፤ የዮሐንስ አገልግሎት ከአግደላብሔር ነበር ወይስ ከራሱ? የሚሉትን ሁለት አገልግሎቶች በጥያቄ መልክ በማቅረብ ጥያቄያቸውን በጥያቄ መልስ፤ እነርሱም የቀረቡበትን ጥያቄ ለመመለስ ፈቃደኞች ባለመሆናቸው ራሳቸውን አጥል ሁኔታ ውስጥ ከተቱ። ከሰማይ የማር 11+30 ማጠ ይሁ።

20:10 ከወይኑ ፍሬ እንዲልኩለት፤ በስምምነታቸው መሠረት፤ የመሬቱ ባለቤት የተወሰነ ድርሻ ማግኘት ይገባል ስለ ዘር፤ ወትሮ ሲደርስ ድርሻውን ለመጣል ይጠበቅ ዘር። ለገልጋዩን ... ሳኪ ይህ ምሳሌ (ቀን)፤ በሌላ 5+1-7 ያለውን የሚያስታውስ ነው። ወደ ገበሬዎች ተልከው የዘረዘሩት አገልጋዮች፤ እግዚአብሔር በጥንት ዘመን የላኩትንና የሰራራዎች አገዛዝ የተቃወማቸውን ነቢያት ይወክላሉ (ሀ 9+26፤ እር 7+25-26፤ 25+4-7፤ ማቴ 23፤ 34፤ ሉቃ 7+52፤ ዕብ 11+36-38 ይሁ)።

20:13 የምወደውን ልጄን ስለ ተወዳጁ ልጅ መጠቀሱ፤ የአብ የባሕርይ ልጅ የሆነውን ጌታችንን ኢየሱስ ክርስቶስን ለማመልከት ነው (3+22፤ ማቴ 17+5 ይሁ)።

20:14 ርስቱ የእኛ ይሆናል፤ የማር 12+7 ማጠ ይሁ።

20:16 የወይኑንም ተክል ቦታ ለሌሎች ይሰጣል፤ የማቴ 21+41 ማጠ ይሁ።

20:17 የግእዝን ራስ፤ የመዝ 118+22 ማጠ ይሁ።

20:18 ይቀጠቀጣል፤ ከድንጋይ ጋር የሚላተም ሽክለ እንደሚሰበር፤ ድንጋይ ተንከብሎ የፈረሰበት ሽክለም እንደሚደቅ ሁሉ፤ መሠረቱን እየሰከ አንቀልጥም ያሉ ይፈረድባቸዋል (እሳ 8+14 ይሁ፤ ከጸን 21+34-35፤ 44፤ ሉቃ 21+34 ጋር ያነጻጽሩ)።

20:19 ደህና ደህና የእየሱስን ስለ መቃወማቸው 5:30፤ 9+22፤ 19+47፤ 22+21 23+10 ይሁ።

20:20 ለገዢው ሥልጣን፤ የአይሁድ የየደማናት መሪዎች በራሳቸው ሥልጣን ርምጃ መውሰድ ስለ ፈሩ፤ እየሱስን በሚናገረው ቃል አጥምደው፤ ርምጃውን እርሱ ከሕዝቡ ጋር እንዲገናኙ ርምጃ እንዲወስዱበት ጥከሩ።

ለማጥመድ ይከታተሉት ነበር፤ ስለዚህም ጳጳሩ ቃል መሰለው የሚቀርቡ ሰላዮችን ሳኩ በት።²¹ ሰላዮቹም እንዲህ ሲሉ ጠየቁት፤ “መምህር ሆይ፤ አንተ ትክክለኛውን ነገር እንደምትናገርና እንደምታስተምር እንዲሁም የእግዚአብሔርን መንገድ በእውነት እንደምታስተምርና ለማንም እንደማታደሳ እና ወቃለን።²² ለመሆኑ ለፋር ግብር መክፈል ይገባል ወይስ አይገባም?”

²³ እርሱ ግን ተንኮላቸውን ዐውቆ እንዲህ አላቸው፤ “እስቲ አንድ ዲናር አሳዩኝ፤ በላዩ ያለው የማን መልክና ጽሕፈት ነው?”

²⁵ እነርሱም፤ “የፋር ነው” ብለው መለሱለት።

እርሱም፤ “እንግዲያውስ የፋርን ለፋር ሳር፤ የእግዚአብሔርንም ስስገዚአብሔር ስጡ” አላቸው።

²⁶ ስለዚህ በተናገረው ቃል በሕዝቡ ፊት ሊያጠምዱት አልቻሉም፤ በመልሱም ተገርመው ዝም አሉ።

ትንሣኤ መታገና ጋብቻ

20:27-40 ተገ ያብ - ገጽ 22:23-33፤ ግር 12:18-27

²⁷ ትንሣኤ መታገን የለም ከሚሉት ሰዱ ቃውያን እንዳንደቹ ወደ ኢየሱስ መጥተው ጥያቄ አቀረቡለት፤²⁸ እንዲህም አሉት፤ “መምህር ሆይ፤ አንድ ሰው ሚስት አግብቶ ልጅ ሳይወልድ ቢሞት፤ ወንድሙ መበላቲቱን አግብቶ ልጆች በመውለድ ለወንድሙ ዘር እንዳይተካ መሆኑ ጽፎለናል።²⁹ ታላላቅ ሰባት ወንድማማቾች አበሩ፤ የመጀመሪያው ሚስት አግብቶ ልጅ ሳይወልድ ሞተ፤³⁰ ሁለተኛውም እንደዚህ፤³¹ ሦስተኛው ደግሞ አገባት፤ ሰባቱም እንዲሁ እያሉ አግብተዋት ልጆች ሳይወልዱ ሞቱ።³² በመጨረሻም ሴትየጥዋት ተባታ።³³ እንግዲህ ሰባቱም ሰላገቧት፤ በትንሣኤ ጊዜ የማን ሚስት ትሆናለች?”

³⁴ ኢየሱስም እንዲህ ሲል መለሰላቸው፤

20:21 ዮሐ3:2
20:25 ሉቃ23:21
ሮጌ13:7
20:27 ሐሥ 4:11
23:811 ቆር15:12

“የዚህ ዓለም ልጆች ያገባሉ፤ ይጋባሉም፤³⁵ የሚመጣውን ዓለምና የሙታንን ትንሣኤ ማማኘት የሚገባቸው ግን ኢየሱስም፤ አይጋቡም፤³⁶ እንደ መላእክትም ስለሆኑ ከዚያ በኋላ አይሞቱም፤ የትንሣኤ ልጆች ስለሆኑም የእግዚአብሔር ልጆች ናቸው።³⁷ መሆኑ ስለ ቀሩዋቸው በተጻፈው ታሪክ ውስጥ ጌታች ‘የኦብደሎን ስምዳክ’ የይስሐቅ ስምዳክ፤ የያዕቆብ ስምዳክ’ በማለቱ መታገን እንደሚነሡ ያሳያል፤³⁸ ሁሉም ለእርሱ ሕያዋን ስለሆኑ፤ እርሱ የሕያዋን ስምዳክ እንጂ የሙታን አይደለም።”

³⁹ እንዳንድ ጸሐፍትም፤ “መምህር ሆይ፤ መልካም ተናገርህ” አሉት።⁴⁰ ከዚህ በኋላ አንድ ሰው እንኳ ሊጠቀው አልደፈረም።
ክርስቶስ የማን ልጅ ነው?

20:41-47 ተገ ያብ - ገጽ 22:41-23:7፤ ግር 12:35-40

⁴¹ ከዚህ በኋላ ኢየሱስ እንዲህ አላቸው፤ “ሰዎች ክርስቶስን” እንዴት የዳዊት ልጅ ነው ይሉታል? ⁴² ምክንያቱም ራሱ ዳዊት በመዝሙራት መጽሐፉ እንዲህ ብሏል፤

“ጌታ ጌታዬን፤

“በቀኝ ተቀመጥ፤

⁴³ እኔ ጠላቶችህን፤

ለእግርህ መርጦኝ እነማንደርገልህ ድረሁ።”

“እንግዲህ ዳዊት እርሱን፤ ‘ጌታ’ ብሎ ሲጠራው እንዴት ልጅ ይሆናል?”

⁴⁵ ሕዝቡ ሁሉ እየሰሙትም ለደቀ መዛሙርቱ እንዲህ አላቸው፤⁴⁶ “ዘርፋፋ ቀሚስ ለብሰው መዞር ከሚወዱ፤ በገበያ ቦታ ስላምታ ከሚሸፍ በምክራብ የከበሬታ መቀመጫ፤ በግብዣ ቦታም የክብር ስፍራ ከሚፈልጉ፤ ከጸሐፍት ተጠንቀቁ፤⁴⁷ እነርሱም የመበለቶችን ቤት የሚያራቁሩ ናቸው፤ ለታይታ ብለውም ጸሎታቸውን ያስረዝማሉ፤

⁴⁸ ወይም ሙሉ

20:28 ዘጸ25:5
20:35 ግጽ12:32
20:36 ዮሐ1:12
20:37 ዘጸ3:6
20:40 ግጽ12:34
34:1 22:46
20:41 ግጽ1:1
20:43 መዝ10:11
ግጽ22:44
20:46 ሉቃ11:43

20:22 ለፋር ግብር፤ ፋር የሚለውን ግብር መክፈል ትክክል ነው ብሎ መቀበሉ ሕዝቡን የሚያሳዝን ቢሆንም፤ ግብር እንዳይከፍሉ ማድረግ ደግሞ የርም ባሉዓለክነት የሚያስቈጣ ነበር፤ ስለዚህ ጠያቂዎቹ ኢየሱስን በዚህ ዐይነት አስቸጋሪ ጥያቄ ሊያጠምዱት አለበት።

20:24 ለንድ ዳር፤ የርማ የገንዘብ ሳንቲም ሲሆን፤ ለአንድ ቀን ሥራ የሚከፈል የመወከ ነው (የማቴ 22:19 ማብ ይመጥ።)

20:25 የእግዚአብሔርንም ለእግዚአብሔር፤ የማቴ 22:21 ማብ ይመጥ።

20:27 ሰዱቃውያን፤ የገዢዎች ወገን የሆኑ፤ የፖለቲካ ስጋት የነበራቸውና ምድራዊ አመለካከት ከነበራቸው አረማውያን ጋር ግብረት የሚያደርጉ ናቸው። በዚያን ጊዜ ከፍተኛውን የሊቀ ክህነት ሥልጣንን በእጃቸው ያሰገቡና በአይሁድ ሽንገ ውስጥም አብዛኛውን መቀመጫ ያዙ ነበሩ። በሙታን ትንሣኤ ወይም ከሞት በኋላ ሕይወት አለ ብለው አያምኑም፤ ፈሪሳውያን የሚያስተምሩትን በቃል ሲወርድ ሲዋረድ የሚመጣውን የአብወን ልማድ አይቀበሉም፤ የሲናዊ ወልደ ኮሪቦን፤ እንቲኩቲ 13:10+6 ይመጥ። የማቴ 24:4፤ 37:1፤ የማጽ 12:18፤ ሐሥ 4:1 ማብ ይመጥ።

20:28 ወንድሙ መበላቲቱን አግብቶ፤ አንድ ሰው ሳይወልድ ቢሞት፤ በሕይወት ያለ ወንድሙ ዘር እንዳይተካለት በሚያዝዘው የሙሴ 24:17 ማጽሐፍ ማለት ነው (የማቴ 22:24 ማብ ይመጥ። ከዘፍ 38:8 ጋር ያነጻጽር።)

20:34-35 የዚህ ዓለምና... የሚመጣውን ዓለምና፤ የ18:30 ማብ ይመጥ።

20:36 እንደ መላእክትም፤ የትንሣኤ ሁኔታ፤ የአሁኑን ዓለም ሥርዐት ይከተላል ብሎ ማሰብ አይቻልም። በአዲሱ ዘመን ጋብቻና ሞት የለም። የትንሣኤ ልጆች፤ በዳድቃን ትንሣኤ ወቅት የሚነሡ ምእራፍን ናቸው (ከማቴ 22:23-33፤ ግር 12:18:27፤ ሐሥ 4:1-2፤ 23:16-10 ጋር ያነጻጽር።)

20:37 ስለ ቀጥታዊ በተጻፈው ታሪክ፤ ክርስቶስ በዚህ ምድር በነበረበት ወቅት፤ ቅዱሳት መጻሕፍት በምዕራፍና በቀጥታ ስለላተከፋፈሉ፤ መሆኑ የሚታሰብና ቀጥታዊ ያየበት ምን ባብ የሚጠቀሰው በዚህ መልክ ነበር (ዘጸ 3:2)።

20:39 መምህር ሆይ፤ መልካም ተናገርህ፤ ከፈሪሳውያን ወገን የሆኑት እነዚህ ጸሐፍት በኢየሱስ ላይ ከፍተኛ ጥላቻ ቢኖራቸውም፤ የትንሣኤ ጉጻይ ሲነሣ ግን፤ ሰዱቃውያንን ተቃውመው የኢየሱስን ሐሳብ ደገፉ።

20:44 ዳዊት... ‘ጌታ’ ብሎ ሲጠራው፤ መሲሐ ከዳዊት ዘር ከሆነ፤ ታዲያ ይህ የተከበረ ንጉሥ ልጁን እንዴት ‘ጌታ’ ብሎ ሊጠራው ይችላል? እነዚህ የኢየሱስ ተቃዋሚዎች፤ መሲሐ የእግዚአብሔር የብሔርይ ልጅ መሆኑን ለመቀበል የተዘጋጁ ክልሆኑ በቀር፤ ለዚህ ጥያቄ መልስ መስጠት አይችሉም። የመዝ 110:1 ማብ ይመጥ።

20:46 ዘርፋፋ ቀሚስ... የከበሬታ መቀመጫ፤ የማር 12:38-39 ማብ ይመጥ።

20:47 የመበለቶችን ቤት፤ የሚያራቁሩ፤ ለጉል ተቅማቸው ሲሉ፤ እነዚህን ረጎች፤ የሌላቸውን ቤቶች በማታለል ወጥ

እነዚህ የክፋ ፍርድ ይጠብቃቸዋል።”

መበለጽ የሰጠችው መባ

21+1-4 ተጓ ምብ-ግር 12+1-4-44

21ኢየሱስ ቀና ብሎ ሲመለከት ሁብታ ሞች በቤተ መቅደሱ መባ መሰብሰብ ቢያ ወገዝ መባቸውን ሲጨምሩ አዩ። ፤ደግ ሞም አንዲት ድኻ መበለት ሁለት ትናንሽ የናስ ሳንቲሞች በዚያ ስትጨምር ተመለ ከተ፤ ፤እንዲሁም አለ፤ “እውነት እላችኋለሁ፤ ከህላው ይልቅ ይህች ድኻ መበለት የበለጠ ስጥታለች፤ ‘እነዚህ ሰዎች የሰጡት ከትርፋቸው ላይ ሲሆን፤ እርሷ ግን የሰጠችው በድኻ ዐቅሟ ያላትን መተዳደሪያ በሙሉ ነው።”

የዘመኑ መጨረሻ ምልክቶች

21+5-36 ተጓ ምብ - ግቴ 24+ግር13

21+12-17 ተጓ ምብ - ግቴ 10+17-22

፤ከደቀ መዛሙርት እንዳንደች ቤተ መቅ ደሱ በውብ ድንጋዦችና በሰአለት ስጦታዎች እንዳማረ ሲነጋገሩ፤ ኢየሱስ እንዲህ አለ፤ “ይህ የምታዩት ሁሉ ሳይፈርስ ድንጋይ በድንጋይ ላይ እንደ ተካባ የማይቀርበት ጊዜ ይመጣል።”

፤እነርሱም፤ “መምህር ሆይ፤ እንግዲህ ይህ ሁሉ የሚሆነው መቼ ነው? ደግሞም ይህ እንደሚሆን ምልክቱ ምንድን ነው?” ብለው ጠየቁት።

፤እርሱም እንዲህ ሲል መለሰላቸው፤ “እን ዳትስቱ ተጠንቀቁ፤ ብዙዎች ‘እኔ እርሱ ነኝ’ በማለት፤ ደግሞም፤ ‘ጊዜው ቀርቦ አል’ እያሉ በስሜ ይመጣሉና፤ እናንተ ግን እነርሱን አትከተሏቸው። ፤ስለ ጦርነትና ስለ ሕዝብ ዐመፅ ስትሰሙ አትደንግጡ፤

ዳቸው ውስጥ ያስገቡአቸዋል። የክፋ ፍርድ ይጠብቃቸዋል፤ ከ12+47-48 ጋር ያነጻጽሩ። በስወ ዘንድ መልካም ግምት ግንኙን በጨመረ ቀጥጥር ያንኑ ያህል መልካም እርአያነት ይጠበቃል፤ ገብዝነትም በጨመረ ቀጥጥር (ማቴ 23+1-36)፤ በዚ ያው መጠን የባለ ፍርድ ይደርስላቸዋል።

21+1 በቤተ መቅደሱ መባ መሰብሰቢያ በቤተ መቅደሱ የነሱት መቅደያ በኩል፤ የቀላምሽ፤ እግር ቅርጽ ያላቸው 13 ጥፃኖች እነሱ፤ እነዚህም ለአምላክ ከሚመጡ ምእመናን ምጽዋት ለመሰብሰብ በሚያመች ሁኔታ ተቀምጠው ነበር።

21+2 ትናንሽ የናስ ሳንቲሞች፤ የአይሁዳውያን ሳንቲሞች ዋጋቸው እነስተች ነው።

21+3-41 የ2 ቆር 8+12 ግብ ይመ።

21+5-36፤ የግር 13+1-37 ግብ ይመ።

21+5 ቤተ መቅደሱ ... እንዳማረ፤ በደቡብ ምዕራብ በኩል ከነበሩት ድንጋዦች መካከል እንዱ 11 ሜትር ያህል ይደ ዝም አበር። “በጦርቶ ያልተሰበሰበ ድንጋይ ሁሉ፤ እጅግ የጣሳ እንደ ነበር” የሲፍ ወልደ ኮርየን ጽፎአል (የአይሁዳ ጦርነት 5.5.6)። ሄድረሱም ለእንዱ ማገጫ ይሆን ዘንድ ወርቅማ የወደገ ተክል ስጥ ጅል።

21+6 ይህ... ድንጋይ ... የማይቀርበት በ70 ዓ.ም ሮማ ውያን እየሩሳሌምን በመያዝ ቤተ መቅደሱን ባቃጠሉ ጊዜ ይህ ትንቢት ተፈጽሟል (የማቴ 24+2 ግብ ይመ።)

21+7 መቼ ነው? ማርሶስ ይህ ጥያቄ በአራቱ ደቀ መዛ ሙርት ግለትም በኢፕሮስ፤ በያዕቆብ፤ በዮሐንስና በእንድርያስ እንደ ቀረበ ጽፎአል (ማር 13+3) ማቴም፤ የጥያቄውን አቀራ ረብ በዘርዘር የጻፈው ሲሆን፤ ይኸውም የኢየሱስ የእንድርያና የዘ መፍ፤ ፍጻሜ ምልክት ምን እንደሆነም ይሻሻላል (ማቴ 24+3)። ምልክቱ ምንድን ነው? እነዚህ ነገሮች እንደሚፈጸሙ ማረጋገ ጫው ምንድን ነው? ግለት ነው።

21+1 ማቴ27+61
ዮሐ8+20
21+4 2ቆር8+12
21+6 ሉቃ19+44
21+8 ሉቃ17+23

21+10 2ኢየ15+61
ኢሳ19+2
21+11 ኢሳ29+61
ኢል2+30
21+13 ፌላ1+12
21+14 ሉቃ12+11
21+15 ሉቃ12+12
21+16 ሉቃ12+
52+53
21+17 ዮሐ15+21
21+18 ግቴ10+30
21+19 ማቴ10+22
21+20 ሉቃ19+43
21+21 ሉቃ17+31
21+22 ኢሳ63+41
ኢየሳ24-27፤ ሆሴ
9+71 ማቴ1+22

ይህ አስቀድሞ መሆን የሚገባው ነውና፤ መጨረሻው ግን ወዲያውኑ አይሆንም።”

10ቀጥሎም እንዲህ አላቸው፤ “ሕዝብ በሕ ዝብ ላይ፤ መንግሥትም በመንግሥት ላይ ይነሣል፤ 11ታላቅ የመሬት መናወጥ ይሆ ናል፤ ራብና ትንፈር በተለያየ ስፍራ ይከ ሠታላ፤ አስፈሪ ነገር እንዲሁም ከስማይ ታላቅ ምልክት ይሆናል።

12“ይህ ሁሉ ከመሆኑ በፊት ግን ሰዎች ይይዟችኋል፤ ያሳድዳችኋል፤ ወደ ምክራ ብና ወደ ወሀኔ ቤት ያስገባችኋል፤ በነገ ሥታትና በገዢዎች ፊት ያቀርቧችኋል፤ ይህም ሁሉ በሰሜ ምክንያት ይደርስላቸ ኋል። 13ይህም ለመመስከር ጥሩ ዕድል ይሆንላችኋል። 14ስለዚህ ምን መልስ እንስ ጣለን በማለት አስቀድሞችሁ እንዳትጨ ነቁ ይህን ልብ በሉ፤ 15ተቃዋሚዎቻችሁ ሁሉ ሊቋቋሙትና ሊያስተባብሉት የማይ ችሉትን ቃልና ጥበብ እስጣችኋለሁና። 16ወላ ጆቻችሁ፤ ወንድሞቻችሁ፤ ዘመዶቻችሁና ጓደኞቻችሁ እንኳ ሳይቀሩ አሳልፈው ይሰጡ አትኋል፤ ከእናንተም እንዳንደቹን ይገድላሉ፤ 17ስለ ሰሜ በሰዎች ሁሉ ዘንድ ጠገላ ችሁ ትሆናላችሁ። 18ነገር ግን ከራሳ ችሁ ጠጉር እንዲ እንኳ አትጠፋም፤ 19እን ታችሁም በመቆም ነፍሳችሁን ታተርፋላ ችሁ።

20“ኢየሩሳሌም በጦር ሰራዊት ተከባ በም ታዩበት ጊዜ፤ ጥፋቷ መቃረቡን ዕውቁ። 21በዚያን ጊዜ በይሁዳ ያሉ ወደ ተራሮች ይሸሹ፤ በከተማ ያሉትም ከዚያ ይውጡ፤ በገጠር ያሉትም ወደ ከተማዬቱ አይገቡ፤ 22የተጻፈው ሁሉ ይፈጸም ዘንድ ይህ የበ ቀል ጊዜ ነውና። 23ምድሪቱ ላይ ታላቅ

21+8 ‘እኔ እርሱ ነኝ’ ፤ ዳምን የመጣሁት መሲሐ ኢየሱስ እኔ ነኝ ይላሉ ግለት ነው። 21+9 መጨረሻው ግን ወዲያውኑ አይሆንም፤ የዘመኑን ፍጻሜ የመለከታል (ማቴ 24+3፤6 ይመ።)። በቀጥ 8-18 ባለው ላይ የተዘረዘሩት የመጨረሻው ዘመን ምልክቶች በሁሉም ዘመን ባሕርያት ናቸው።

21+11 ከሰማይም ታላቅ ምልክት፤ የተነሳረውን የትንቢት ቃል በተመለከተ ማር 13+25 ግብ ይመ።

21+12 መጥፋት... የሚታዩት የግብርናት እንደገቡት የሚሰጡት ለአምላክ ለትምህርት ለቤተ ክርስቲያን፤ ለሕሰተዳደርና ፍርድ ቤት የሚቀርቡትን ሰዎች ለገዢው ለመቆም ጭምር ነበር።

21+15 ለጽሕፈት... የሚታዩት... ሐሥ 69+10 ይመ።

21+18፤ ሰደትና ሞት ቢደርስላቸውም፤ በእንደዚሁጠሐር ቀጥጥር ሥር ነው፤ በመጨረሻም ዘላለማዊ ድል የእነርሱ ይሆ ናል። ከራሳችሁ ጠጉር እንዲ እንኳ አትጠፋም፤ ከቀጥ 16 አኳያ ሲታይ፤ ምንም ዐይነት ጉዳት እንደማይደርስላቸው እያ መለከትም፤ ተለዋጭ ዘይቤው የሚያመለክተው በመንፈሳዊ ሕይ ወት ረገድ ምንም ዐይነት ዚላሳ እንደማይደርስላቸው ነው።

21+19፤ የግር 13+13 ግብ ይመ።

21+20 በጦር... ተክቡ፤ 19+43 ይመ።፤ የዘመኑ ፍጻሜ ለመ ድረሱ ምልክቱ (ከቀጥ 7 ጋር ያነጻጽሩ)፤ የኢየሩሳሌም በጦር መከ በብ ነው፤ ከዚህ ጋር ተያይዞ የሚመጣው ‘የጥፋት ርክሰት’ ነው (ማቴ 24+15)።

21+21 ወደ ተራሮች ይሸሹ፤ የጠላት ጦር እንድን ከተማ ሲከብስ በምሽትም ውስጥ መሸሸን የተለመደ እውኑ ኢየሱስ ከተ ከታላቁች ተራሮችን መጠገያ እንዲያደርጉ እነዚህ ይህም ከት ማቀ እንደምትጠፋ ያመለከታል (የማቴ 24+16 ግብ ይመ።)።

21+22 የበቀል ጊዜ በማያመጣ ላይ፤ እግረካሉ ለቀር የሚያመ

መከራ ይሆናል፤ በዚህም ሕዝብ ላይ ቀላቂ ይመጣል፤ ስለዚህ በዚያች ወቅት ለነፍሱጠሮችና ለሚያጠቡ እናቶች ወይቶላቸው፤ ²⁴በሰይፍ ይወድቃሉ፤ ወደ አሕዛብም ሁሉ በምርኮ ይወሰዳሉ፤ ኢየሩሳሌምም የአሕዛብ ዘመን እስኪፈጸም ድረስ፤ በአሕዛብ የተረገጠች ትሆናለች።

²⁵“በዑሓይ፤ በጨረቃና በከዋክብት ላይ ምልክት ይሆናል፤ ከባሕርና ከማገድ ድምፅ የተነሣ፤ በምድር ላይ ያሉ ሕዝቦች ይጨነቃሉ፤ ይታወካሉም፤ ²⁶የሰማያት ጎይሳት ስለሚኖወጡ፤ ሰዎች በፍርድትና በዓለም ላይ ምን ይመጣ ይሆን እያሉ በመጠባበቅ ይዘላሉ። ²⁷በዚያን ጊዜ የሰው ልጅ በጎይልና በታላቅ ክብር በደመና ሲመጣ ያቶታል። ²⁸እናንተም እነዚህ ነገሮች መፈጸም ሲጀምሩ፤ መዳናችሁ ስለ ተቃረበ፤ ቀጥ ብላችሁ ቁሙ፤ ራሳችሁንም ወደ ላይ ቀና አድርጉ።”

²⁹ቀጥሎም እንዲህ ሲል ይህን ምሳሌ ነገራቸው፤ “በለሰንና ዛፎችን ሁሉ ተመልከቱ፤ ³⁰ትጠሉቻቸው አቈጥቀላቸው ሲታዩ፤ በዚያን ጊዜ በጋ መቃረብን ራሳችሁ ታውቃላችሁ። ³¹እንዲሁ ደግሞ እነዚህ ነገሮች መፈጸማቸውን ስታዩ፤ የእግዚአብሔር መንግሥት እንደ ቀረ በች ዕውቁ።

³²“እውነት እላችኋለሁ፤ ይህ ሁሉ እስኪፈጸም ድረስ ይሆንዎታል፤ አያልፍም። ³³ሰማይና ምድር ያልፋሉ፤ ቃሊ ግን አያልፍም።”

³⁴“እንግዲህ በገደብ የለሽ ሕይወት፤ በመጠጥ በዛትና ስለ ኑሮ በመጨነቅ ልባ

21፡24 ሊፋ5፡51
63፡181 ፳78፡131
፩፡አ11፡2
21፡25 2፡አ፡3፡4
10፡12
21፡26 ማቴ24፡29
21፡27 ማቴ8፡201
፩፡አ1፡7
21፡28 ሉቃ18፡7

21፡31 ማቴ3፡2
21፡32 ሉቃ
11፡50117፡25
21፡33 ማቴ5፡18
21፡34 ማቴ4፡19፤
ሉቃ12፡40፡461
1፡ቡ5፡2-7
21፡36 ማቴ26፡41
21፡37 ማቴ21፡1፤
26፡551 ማቴ1፡19
21፡38 ዮሐ8፡2
22፡1 ዮሐ11፡55
22፡2 ማቴ12፡14
22፡3 ማቴ4፡101
ማቴ10፡4
22፡4 ሉቃ52፡1
ሉቃ4፡15፡24
22፡5 ዘካ11፡12

ችሁ እንዳይዘልና ያ ቀን እንደ ወጥመድ ድንገት እንዳይደርስባችሁ ተጠንቀቁ፤ ³⁵ይህ በመላው ምድር በሚኖሩት ሁሉ ላይ ይደርሳልና። ³⁶ስለዚህ ከሚመጣው ሁሉ እንድታመልጡና በሰው ልጅ ፊት መቆም እንድትችሉ ሁልጊዜ ተግባራችሁ ጸልዩ።”

³⁷ኢየሱስም ቀን ቀን በቤተ መቅደስ እያስተማረ፤ ሌሊት ግን ደብረ ዘይት ወደ ተባለ ተራራ ወጥቶ ያድር ነበር። ³⁸ሕዝቡም ሁሉ ሊሰሙት ማልደው ወደ ቤተ መቅደስ ወደ እርሱ ይመጡ ነበር።

ይሁዳ ጌታን አሳልፎ ለመስጠት ተስማማ

22፡12 ተግ ምስ - ማቴ 26፡2-5 ማር 14፡12፤ 10፡11

22 በዚህ ጊዜ ፋሲካ የተባለው የቂጣ 22በዓል ተቃርቦ ነበር። ዣካህናት አለቆችና ጸሐፍትም ሕዝቡን ይፈሩ ስለነበር፤ እንዴት አድርገው ኢየሱስን እንደሚያስማሙት መንገድ ይፈልጉ ነበር። ኃይሳይ ሳንዎ ከዐሥራ ሁለቱ ጋር በተቈጠረው የአስቆሮቱ ይሁዳ በተባለው ገባበት፤ ‘ይሁዳም ወደ ካህናት አለቆችና ወደ ቤተ መቅደሱ ሹማች ሄዶ ኢየሱስን እንዴት አሳልፎ እንደሚሰጣቸው ተነጋገረ። ‘እነርሱም በዚህ ደስ ተስኝተው፤ ገንዘብ ሊሰጡት ተዋዋሉ። ‘እርሱም በነገሩ ተስማማ፤ አሳልፎ ሊሰጣቸውም ሕዝብ የማይገኝበትን ምቹ ጊዜ ይጠብቅ ጀመር።

³² ወይም በዘር

ጣው ፍትሐዊ ትግጥት ይው (ከኢሳ 63፡4፤ ኦር 5፡29፤ ሆሴ 9፡7 ጋር ያነጻጽሩ)

21፡24 የአሕዛብ ዘመን፤ አሕዛብ፤ መንፈሳዊና (ማር13፡1፤10፤ ኩሌ3፡20፤16፤ ሮሜ 11፡25 ጋር ያነጻጽሩ) በኢየሩሳሌም ላይ የበላይ የሚሆን ዕድል ይኖራቸዋል፤ ይህን እንጂ እግዚአብሔር ለእነርሱ ያለው ዕቅድ ሲፈጸም ይህ ጊዜ ያበቃል።

21፡27 በዚያን ጊዜ የሰው ልጅ...ሲመጣ፤ የክርስቶስን ዳግም ምልክት ግለት ነው (ዳን 7፡13 ይመ)፤ በዚህ ንግግር ውስጥ ያለው ሐሳብ የመጨረሻውን ዘመን የሚያመለክት ቢሆንም፤ በ70 ዓ.ም የተፈጸመውን የኢየሩሳሌምን መፈራረስ ይመለከታል።

21፡28 ራሳችሁንም... ቀና አድርጉ፤ እነዚህ ምልክቶች በሚታዩበት ጊዜ አትደገግጡ፤ ነገር ግን በደብረበት በተሰለፉና በአምስት ተመልከቱት። መዳናችሁ የጽሑፍ መሎ በመሆኑ መዳናችሁ ማለት ነው።

21፡29 በለሰንና ዛፎች... ተመልከቱ፤ የዐይይ ወራት መግባቱ የሚታወቀው፤ ዛፎች ለምልመው ሲታዩ ነው (ከማቴ 24፡32-35፤ ማር 13፡28-31 ጋር ያነጻጽሩ)፤ ልክ እንደዚሁ የእግዚአብሔርም መንግሥት መንግሥት የሚታወቀው፤ የመምጣቱ ምልክቶች ሲታዩ ነው። ይህን እንጂ “መንግሥት” የሚለው ቃል በልዩ ልዩ መንገድ ተቅም ላይ ውሎአል (የፋ43 ማብ ይመ)። በፋ31 ላይ የሚገኘው፤ ወደፊት የሚመጣውን መንግሥት የሚያሳየው ነው።

21፡32 ይህ ትውልድ፤ ኢየሱስ ይህን ኩናግረ ከ40 ዓመት በኋላ የተፈጸመውን የኢየሩሳሌምን መፈራረስ የሚመለከት ከሆነ፤ ትውልድ የሚለው ቃል የአንድን ሰው የሕይወት ዘመን የሚመለከት ነው፤ ትንቢቱም እየሩሳሌም በ70 ዓ.ም. በትፈራረስ ተፈጽሞአል። በሌላ በኩል ግን ይህ የሚያሳየው የክርስቶስን ዳግም ምልክት ከሆነ፤ “ትውልድ” የሚለው ቃል እስከ መጨረሻው ዘመን እንደሚኖሩ ተስፋ የተሰጣቸውን የአይሁድን ሕዝብ የሚያመለክት ሊሆን ይችላል፤ (አማራጭ ትርጉሙን ይመ)፤ ወይም እነዚህ ትንቢቶች መፈጸም በሚጀምሩበት ጊዜ የሚኖሩ

ትን የወደፊቱን ትውልድ የሚያመለክት ሊሆን ይችላል።

21፡34 ያ ቀን፤ ክርስቶስ ዳግም የሚመለከትና የእግዚአብሔር መንግሥት በመሆኑ ክብር የሚገልጽበት ነው (ከፋ 31 ጋር ያነጻጽሩ)። ድንገት እንዳይደርስባችሁ፤ ክርስቶስ ዳግም በሚመጣበት ጊዜ የሚታዩ ምልክቶች ስላሉ፤ የክርስቶስ ዳግም ምልክት ፈጽሞ አይታወቅም ማለት አይቻልም (ፋ 28፡31)።

21፡35 በመላው ምድር፤ በኢየሩሳሌም መፍረስ የደረሰው ጉዳት በራሷ በከተማዋ ላይ ብቻ ሲሆን፤ በክርስቶስ ዳግም ምልክት የሚሆነው ግን ሁሉንም ይመለከታል።

21፡37 ቀን ቀን፤ በመጨረሻው ሳምንት፤ ማለትም በከገር ወደ ኢየሩሳሌም ከገባበት ጊዜ ጀምሮ እስከ ፋሲካ ድረስ (ከኢሳይ እስከ ሐሙስ) ማለት ነው። ደብረ ዘይት ... ተፈራሪ፤ የ19፡29፤ ማቴ 21፡17 ማብ ይመ።

22፡1 ፋሲካ ... የቂጣ በዓል፤ “ፋሲካ”፤ በሁለት መንገድ ይታወቅ ነበር 1)የጌሳን ወር በገባ በዐሥራ አራተኛው ቀን ምሽት የሚበላው ልዩ ምግብ ሲሆን (ዘሌ 23፡4-5) 2) የፋሲካ ምግብ ከተባለ በኋላ ሰዓሉ ሳምንት ነው (ሕዝ 45፡21)፤ ይህም የቂጣ በዓል በመባልም የሚታወቅ ሲሆን፤ እርሾ ያልገባበት ምግብም የሚበላበት ሳምንት ነው (ዘፀ 12፡15-20፤ 13፡3-7)። በአዲስ ኪዳን ዘመን ይህ ሳምንት መሎ የሚገባበው በዓል፤ በሁለትም ሹማች (ፋሲካ ወይም የቂጣ በዓል በመባል) ይጠራ ነበር።

22፡2 የካህናት ለለቆችና ጸሐፍቶች፤ 20፡1 ይመ።

22፡3 ሲያማጉ...ይሁዳ በተባለው ገዝት፤ ይህ አገላለጽ በማንኛ ላት ውስጥ በሁለት የተለያዩ ህይወት ተጠቅሶአል 1) ይሁዳ ኢየሱስን አሳልፎ ለመስጠት ወደ ካህናት አለቆች ከመሄዱ በፊት 2) በመጨረሻው ቅጥ ጊዜ ነው (የሐ 13፡27)። ኢየሱስ የማገላገልና ሕይወቱንም ለእርሱ የማስረከብ ገንጻቢ ከቶ ያልነበረውን ይሁዳን፤ ሰይጣን ምን ያህል በፋተጥፋቴ ሥር እንዳይረገው፤ ወንጌል እጠፈዎቹ በግልጽ አሳይተዋል።

22፡4 ወደ ቤተ መቅደሱ ሹማች፤ እነዚህ ሁሉም አይሁዳውያን ነበሩ፤ አብዛኛዎቹም የተመረጡት ከሰዊ ወገን ነው።

የመጨረሻው እራት

22፡7-13 ተፃ ያብ - ጥቴ 26፡17-19 ግር 14፡12-16
22፡17-20 ተፃ ያብ - ጥቴ 26፡26-29 ግር 14፡22-25፤ ቆሮ 11፡23-25
22፡21-23 ተፃ ያብ - ጥቴ 26፡21-24 ግር 14፡18-21፤ ዮሐ 13፡21-30
22፡25-27 ተፃ ያብ - ጥቴ 20፡25-28፤ ግር 10፡42-45
22፡33-34 ተፃ ያብ - ጥቴ 26፡33-35፤ ግር 14፡29-31፤ ዮሐ 13፡37-38

ከዚህ በኋላ የፋሲካ በግ የሚታረድበት የቂጣ በዓል ደረሰ።¹⁰ ኢየሱስም “የፋሲካን እራት እንድንበላ ሄዳችሁ አዘጋጁልን” ብሎ ጴጥሮስንና ዮሐንስን ሳካቸው።

¹¹እነርሱም “የት እንድናስናዳ ትፈልጋለህ?” አሉት።

¹²እርሱም እንዲህ አላቸው፡ “እዛዎ፣ ወደ ከተማ ስትገቡ የውሃ እንከራ የተሽከመ ሰው ያገኛችኋል፤ እርሱ ወደሚገባበት ቤት ድረስ ተከተለት።”¹¹ ለቤተም ባለቤት፤ ‘መምህሩና’ “ከደቀ መዛሙርቴ ጋር የፋሲካን እራት የምበላበት የእንግዳ ክፍል ወዴት ነው?” ይልሃል’ ብሎት።¹² እርሱም በሰንነት ላይ ያለውን ተነጥፎ የተዘጋጀ ሰፊ አዳራሽ ያሳያችኋል፤ በዚያም አስናፅዳት።

¹³እነርሱም ሄደው ልክ ኢየሱስ እንደ ነገራቸው ሆኖ አገኙት፤ ፋሲካንም በዚያ አዘጋጁ።

¹⁴ሰዓቱም በደረሰ ጊዜ ኢየሱስ ከሐዋርያት ጋር በማለድ ተቀመጠ፤¹⁵ እንዲሁም አላቸው፡ “መከራ ከመቀበል በፊት ይህን ፋሲካ አብራያችሁ ለመብላት በጣም ስመኝ ነበር፤”¹⁶ እሳቸኋለሁ፤ በስፕሪትክስ ወገን ግሥት የዚህ ትርጉም እስኪፈጸም ድረስ ይህን ፋሲካ ዳግመኛ አልበላም።

¹⁷ጽዋውን ተቀብሎ ካመሰገነ በኋላ እንዲህ አላቸው፡ “እንኳኑት፤ ሁላችሁ ከዚህ ተካ

22፡7 ስወ12፡18-20፤ ስወ16፡5-8፤ ግር14፡12
22፡8 ሐሥ3፡1፤ 11፤ 4፡13፤19፤18፡14

22፡13 ሉቃ19፡52
22፡14 ጥቴ26፤ 20፤ግር6፡30
14፡17፡18
22፡15 ጥቴ16፡21
22፡16 ሉቃ14፡15
22፡19 ጥቴ14፡19
22፡20 ስወ24፡8፤ ሉሳ 42፡6፤ ሉር31፡31-34
ሰወ9፡11፤ 2፡ፍር3፡6፤ 4፡፡18፡6፡9፤15
22፡21 መዛ14፡19
22፡22 ጥቴ8፡20፤ ሐሥ2፡23፤14፡28
22፡24 ግር9፡34፤ ሉቃ9፡46
22፡26 ግር9፡35፤ 1፡፡፡5፤1፤5
22፡27 ጥቴ20፡28
22፡29 ጥቴ25፤ 34፤
22፡30 ጥቴ2፡12
22፡30 ጥቴ19፤

ፈሉ፤¹⁸ እሳቸኋለሁና፤ ከአሁን ጀምሮ የስፕሪትክስ መንግሥት እስከምትመጣ ድረስ፤ ከዚህ ወይን ፍሬ አልጠጣም።”

¹⁹እንጀራንም አንሥቶ አመሰገነ፤ ቂርሶም ሰጣቸውና፤ “ይህ ስለ እናንተ የሚሰጥ ሥጋዬ ነው፤ ይህን ለመታሰቢያዬ አድርጋለሁ” አለ።

²⁰እንደዚሁም ከእራት በኋላ ጽዋውን አንሥቶ እንዲህ አለ፡ “ይህ ጽዋ ስለ እናንተ በሚፈሰው ደሜ የሚመሠረት አዲስ ኪዳን ነው።”²¹ ነገር ግን አሳልፎ የሚሰጠኝ ሰው እጅ በማለድ ከእኔ ጋር ናት።²² የሰው ልጅስ አስቀድሞ በተወሰነው መሠረት ይሄ ዳል፤ ነገር ግን እርሱን አሳልፎ ለሚሰጠው ለዚያ ሰው ወዮለት።”²³ እነርሱም ከመካከላቸው ይህን የሚያደርግ ማን ሊሆን እንደሚችል እርስ በርሳቸው ይጠያያቁ ጀመር።

²⁴ደግሞም ከመካከላቸው ማን እንደሚበልጥ በእነርሱ ዘንድ ክርክር ተነሣ።²⁵ ኢየሱስም እንዲህ አላቸው፡ “የአሕዛብ ነገሥታት ሕዝቦቻቸውን በገይል ይገዛሉ፤ በእነርሱ ላይ ሥልጣን ያላቸውም በጎ አድራጊዎች ተብለው ይጠራሉ።”²⁶ በእናንተ ዘንድ ግን እንዲህ አይሁን፤ ይልቁን ከእናንተ ታላቅ የሆነ እንደ ታናሽ፤ ገዥ የሆነም እንደ አገልጋይ ይሁን።²⁷ ለመሆኑ በማለድ ከተቀመጠና ቆሞ ከሚያስተናግድ ማን ይበልጣል? በማለድ የተቀመጠው አይደለምን? እኔ ግን በመካከላችሁ ያለሁት እንደ አንድ አገልጋይ ነው።”²⁸ እናንተም ሳትለዩኝ በመከራዬ ጊዜ በአጠገቤ የቆማችሁ ናችሁ፤²⁹ አባቴ እኔን እንደ ሾመኝ እኔም ደግሞ በመንግሥቴ እሾማችኋለሁ።

22፡7 የፋሲካ በግ የሚታረድበት የኒሳን ወር በግ በ14ኛው ቀን በሰዓት ሕግግጥ፤ ሐሙስ ቀን ከሰዓት በኋላ ከ8፡30-11፡30 ባለው ሰዓት፤ ከህናና በሚቆሙበት ሰፍራ ግለት ነው።

22፡10 የውሃ እንከራ የተሽከመ ሰው፤ ውሃ በእንከራ መሽግም የሌለት እንጂ የወገድ ሥፍራ ባለመሆኑ፤ እንደ ሰው ውሃ በእንከራ ተሽከሞ መታየቱ ጨርሶ ያልተለመደ ነው።

22፡11 መምህሩ... ይልሃል፤ ይህ ጥያቄ በዚህ ዐይነት መጻሕፍት ኢየሱስ የፈርሱ ተከታይ መሆኑን ስለሚያውቅ ሊሆን ይችላል።

22፡13 ሊዮስስ እንደ ነገራቸው፤ የፋሲካ እራት መብላታቸው እንዳይታዩት፤ ኢየሱስ አስቀድሞ ከሰውዎ ጋር በመነጋገር ሁኔታዎችን ለመቻቸት ሊሆን ይችላል። ኢየሱስ የፋሲካን እራት የት እንደሚሰራ ለደቀ መዛሙርቴ አስቀድሞ ስለልነገራቸው፤ ሊዮስስ የት እንደሚገኝ ይሁዳ ለጠላቶቹ በመንገር ይህን ልዩ ጊዜ እንዳይስተንግሉ አድርጎታል።

22፡14-30፤ ሉቃስ የመጨረሻውን እራት ሁኔታ ሲተርክ፤ የነገሮችን ቅደም ተከተል ጠብቆ ለመግለጽ ጥረት ያደረገ አይመስለም፤ ነገር ግን በወቅቱ ከተከናወኑት መካከል ዐቢይ የሆነውን ነገር ሳይገኝም፤ እንጀራውንና ጽዋውን በጋራ መካፈላቸውን በመጀመሪያ ጽፎታል። ምንም እንኳ እነዚህ ሁለት ጉዳዮች ቀደም ብለው የቀረቡ ቢሆኑም፤ ሉቃስ ቀጥሎ የጻፈው ኢየሱስ አሳልፎ ስለሚቆሙ፤ የተናገረውንና ከደቀ መዛሙርቴ መካከል ማን ታላቅ ይሆናል በሚለው ጉዳይ ላይ ነው።

22፡14 በግላድ ተቀመጠ፤ የግር 14፡3 ግላይ ይመ።

22፡16 እስኪፈጸም ድረስ፤ ኢየሱስ ራሱ “የፋሲካ በግ” ሆኖ (1፡ፍር 5፡7) ከመታረሱ በፊት፤ ከደቀ መዛሙርቴ ጋር የፋሲካን እራት ለመብላት ያለው የመጨረሻ ጊዜ ይህ ብቻ መሆኑን ይህን ጊዜ ይፍራቸው ነበር። የእግዚአብሔር መንግሥት እስከሚመጣ ድረስ ኢየሱስ ይህንን ዐይነት የፋሲካ እራት ከእንግዳህ ወዲያ አይባልም። ከዚህ በኋላ ግን በዚህም ትሁ ያሉት እራት ከሚካፈሉት ሁሉ ጋር ነበረት በፖሊዜው ያደርጋል፤ ይህ ነገረትም፤ ወደ ፊት በሚከናወነው በመሲሐ ታላቅ ‘የሰጥ እራት’ ላይ

ይከበራል (ራእ 19፡9)።

22፡17 ጽዋውን ተቀብሎ፤ የፋሲካ እራት በሚበላ በት ወቅት ከሚቀርቡት እራት ጽዋዎች መካከል የመጀመሪያው ወይም ሦስተኛው ጽዋ ሊሆን ይችላል።

22፡18 የእግዚአብሔር መንግሥት እስከምትመጣ ድረስ፤ የቶ 16፡14፡43 ግላይ ይመ።

22፡19 ስለ እናንተ የሚሰጥ፤ በመስቀል ላይ ቢሃ ሆኖ እንደ ሚሠዋ የሚያመስክት ነው። ለመታሰቢያዬ፤ እግዚአብሔር፤ እስራኤላውያንን ከግብፅ ባርነት አፍ እንዳወጣቸው የፋሲካ በዓል ዘመት፤ እንደሚያስታውሳቸው ሁሉ፤ ይህን የክርስቲስ ትእዛዝ መጠበቅ፤ በክርስቲስ ቢሃዩ የመስቀል ሆኑ አማኞች ከገጠኑት እስራትና ባርነት ላይ መውጣታቸውን ያስታውሳል።

22፡20 ከእራት በኋላ፤ ይህ የሚገኘው በዚህ ምንባብና በ1፡ፍር 11፡25 ላይ ብቻ ነው፤ የ1፡ፍር 11፡23-26 ግላይ ይመ። ጽዋውን እንዲለፍ የግር 14፡24 ግላይ ይመ። ለዲስ ኪዳን እግዚአብሔር ርኅሮኅን በሙሉ፤ እንደሚሰጥ በነቢዩ ኤርሚያስ በኩል ተስፋ የሰጠ ሲሆን (31፡31-34) ይህም በኢየሱስ ሞት በኩል የተፈጸመ ነው። የ1 ፍር 11፡25 ግላይ ይመ።

22፡25 በጎ አድራጊዎች፤ በግብፅ፤ በሰርያና በሮም ለነበሩ ገዥዎች የሚሰጥ የክብር፤ የማዕረግ ስም ሲሆን፤ አብዛኛውን ጊዜ ይህ ማዕረግ ከገገርዎቹ ተግባር ጋር አይገናኝም።

22፡26 እንደ አገልጋይ ይሁን፤ የአገልጋይነት ባሕርይ ያለው መሪ መሆን አስፈላጊ እንደ ሆነ፤ ኢየሱስ አስተምሮአል፤ እርአያም ሆኖ አሳይቶአል፤ እንዲህ ያለው ባሕርይ ያን ጊዜም ሆነ ሳይ ያለም።

22፡28 በመከራዬ፤ የገጠመውን ፊተና (ከ4፡13 ጋር ያነጻ ጽፋ)፤ መከራዬ (9፡58) ተቃውሞ (ዮሐ 1፡11) ያጠቃልላል።

22፡29 በመንግሥቴ እሾማችኋለሁ፤ ዐውደ ምዝቡ (ቀ30)፤ ይህ መንግሥት ወደፊት የሚመጣው መሆኑን ያመለክታል (የ4፡43፤ የግቴ 3፡2 ግላይ ይመ።)

³⁰ ይኸውም በመንግሥቱ ከማለደ እንድት በሉና እንድትጠጡ ደግሞም በዙፋን ላይ ተቀምጣችሁ በዐሥራ ሁለቱ የእስራኤል ነገድ ላይ እንድትፈርሱ ነው።”

³¹ ደግሞም ኢየሱስ እንዲህ አለ፤ “ሰም ያን፣ ስምዎን ሆይ፤ እነሆ፤ ሰይጣን እንደ ሰንዴ ሊያበጥራችሁ ለመነ፣ ³²እኔ ግን እምነትህ እንዳይጠፋ ስለ አንተ ጸለይሁ፤ እንተም በተ መለሰህ ጊዜ እንድትመቻችሁ አበርታ።”

³³ ስምዎንም፤ “ጌታ ሆይ፤ እኔ ከአንተ ጋር መሆኔ ለመውረድም፤ ለመሞትም ዝግጁ ነኝ” አለው።

³⁴ ኢየሱስም፤ “ኢጥሮስ ሆይ፤ ዛሬ ዶሮ ሳይጮኸ፤ አላውቀውም ብለህ ሦስት ጊዜ ትክደኛለህ እልሃለሁ” አለው።

³⁵ ከዚያም ኢየሱስ፤ “ያለ ኩረጃ፤ ያለ ከረጢትና ያለ ጫማ በላክኋችሁ ጊዜ የጉ ደለባችሁ ነገር ነበርን?” ብሎ ጠየቃቸው።

እነርሱም፤ “ምንም አልጉደለብንም” አሉ።

³⁶ እነርሱም እንዲህ አላቸው። “አሁን ግን ኩረጃም፤ ከረጢትም ያለው ሰው ይያዝ፤ ሰይፍ የሌለውም ልብስን ሽጦ ይግዛ።” ³⁷ እላችኋለሁና፤ ‘ከዐመፀች ጋር ተቈጠረ’ ተብሎ የተጻፈው በእኔ መፈጸም አለበት፤ ስለ እኔ የተጻፈው ፍጻሜው በእርግጥ ደር ሶአል።”

³⁸ ደቀ መዛሙርቱም፤ “ጌታ ሆይ፤ እነሆ፤ ሁለት ሰይፍች እዚህ አሉ” አሉት።

እርሱም፤ “ይበቃል” አላቸው።

ኢየሱስ በደብረ ዘይት ተራራ ጸለየ

24:40-46 ተገ 5ጥ 1 - ግቴ 26 ፡ 36-46 | ግር 14:32-42

³⁹ ኢየሱስ እንደ ልማዱ ወጥቶ ወደ ደብረ ዘይት ተራራ ሄደ፤ ደቀ መዛሙር ቱም ተከተሉት። ⁴⁰ እዚያም በደረሱ ጊዜ፤

281 ሉቃ14:15
22:31 ሉቃ14:6-12 | አጥ9:9
22:32 ዮሐ17:9:15 | ዮሐ21:15-17
22:33 ዮሐ11:16
22:35 ግቴ10:9:10 | ሉቃ9:31 | 10:4

“ወደ ፊተና እንዳትገቡ ጸልዩ” አላቸው። ⁴¹ ከእነርሱም የድንጋይ ውርወራ ያህል ርቆ ተንበርከኩ ጸለየ፤ “እንዲሁም አለ፤ አላት ሆይ፤ ፈቃድህ ከሆነ፤ ይህችን ጽዋ ከእኔ ውሰድ፤ ነገር ግን የእኔ ፈቃድ ሳይሆን የአንተ ፈቃድ ይፈጸም።” ⁴² መልአክም ከሰ ማይ ተገልጦለት አበረታታው። ⁴³ እጅግ ተጨንቆም በብርቱ ይጸልይ ነበር፤ ሳቡም እንደ ደም ነጠብጣብ ወደ ምድር ይፈስ ነበር።

⁴⁵ ከጸሎትም ተነሥቶ ወደ ደቀ መዛሙርቱ መጣ፤ እነርሱም ከሐዘን የተነሣ ተኝ ተው አገኛቸውና። ⁴⁶ “ለምን ትተኛላችሁ? ወደ ፊተና እንዳትገቡ ተነሥታችሁ ጸልዩ” አላቸው።

ኢየሱስ ተያዘ

22:47-53 ተገ 5ጥ 1 - ግቴ 26:47-56 | ግር 14:43-50 | ዮሐ 18:3-11

⁴⁷ እነርሱም ገና እየተነጋገሩ ሳለ፤ ብዙ ሰዎች መጡ፤ ከዐሥራ ሁለቱ አንዱ ይሁዳ የተባለውም ሰው ይመራቸው ነበር፤ ሊስመውም ወደ ኢየሱስ ተጠጋ። ⁴⁸ ኢየሱስ ግን፤ “ይሁዳ ሆይ፤ የሰውን ልጅ በመሳም አሳልፊ ህ ትሰጣለህን?” አለው።

⁴⁹ በኢየሱስ ዙሪያ የነበሩ ሰዎችም ሁኔታውን ተመልክተው “ጌታ ሆይ፤ በሰይፍ እን ምታቸውን?” አሉት። ⁵⁰ ከእነርሱም አንዱ የሊቀ ካህናቱን አገልጋይ መትቶ ቀኝ ጆሮውን ቈረጠው።

⁵¹ ኢየሱስ ግን፤ “ነው! እዚህ ድረስም ፍቀዱ” አለ፤ የሰውየውንም ጆሮ ዳሶ ፈወሰው።

⁵² ከዚያም ኢየሱስ ሊይዙት የመጡትን የካህናት አለቆች፤ የቤተ መቅደስ ሹሞችና

*44 አንዳንድ የጥንት ቅጂ ተጥር 43 እና 44 የላቸውም

22:30 በዙፋን ላይ ተቀምጣችሁ፤ ኢየሱስን መከራ ተከፋቶች እንደ ክሪቱ ሁለት በመንግሥቱም ተከፋቶች ይሆናሉ (2ጢዎ 2:12)። ሀሥራ ሁለቱ የእስራኤል ነገድ፤ የግቴ 19:28 ግብ ይመጣ። እንድትፈርሱ፤ መሪ ወይም ገዢ መሆን ግለት ነው።

22:31 ሊያበጥራችሁ፤ አግራጭ ትርጉሙን ይመጣ። ሰይጣን፤ በደቀ መዛሙርቱ ላይ መንፈሳዊ ውድቀት ለማድረስ ሊፈትናቸው ፈለገ።

22:36 ኩረጃም... ከረጢትም፤ ቀደም ሲል ከተሰጠው መመሪያ ጋር ያገኛሉ (9:3፤ 10:4)። እስከ አሁን ድረስ የነበሩት የሚደረግላቸውን ልግስና ተስፋ በማድረግ ነበር፤ ወደፊት የሚመጣው ተቃውሞ ግን የራሳቸውን ኑሮ የመምራት ጥገራነት እንዲፋቸው ያደርጋል። ይግዛ፤ ወደፊት ስለሚመጣው አስከፊ ጊዜ የማያስጠንቀቅ ተለዋጭ ዘይቤ ነው። ጸውሎት፤ ሰይፍ ሊታጠቀው ለቁሳር ይግባኝ እንዳለ ሁሉ (ሐሥ 25:11፤ ሮሜ 13:4)፤ መከላከያና ጥበቃ ያስፈልጋቸዋል።

22:37 ከመፀዋችኋ ጋር ተቈጠረ፤ በቅዱሳት መጻሕፍት የተነገረው ትንቢት ይፈጸም ዘንድ፤ ኢየሱስ እንደ ወንጀለኛ ተቈጥሮ መገዝ ነበረበት፤ ከዚህ የተነሳም የእርሱ ተከታቶች የሆኑት ደቀ መዛሙርት አደገኛ ሁኔታ በፈታቸው ተደርገዋቸው ነበር።

22:38 ሁለት ሰይፍች... “ይበቃል”፤ ኢየሱስ የተናገረውን ደቀ መዛሙርቱ ቃል በቃል እንደ ተረዱት አስተሞለ “ይበቃል” በሚል ምፅቃዊ አነጋገር የጀመረውን ንግግር ደመደመ፤ ብዙ ሳይቈይም እጥረስ ሰይፍ በመያዝ ገውጸው (ቀ 50)።

22:39 ደረሰ ዘይት ተራራ፤ 21:37፤ ዮሐ 18:1፤ ይመጣ። ግቴዎስ ለይቶ ‘ጌቱሲማኒ’ ሲል (ግቴ 26:36)፤ ዮሐንስ ደግሞ ‘የአትክልት ቦታ’ ብሎታል (ዮሐ 18:1)፤ ቦታው በደብረ ዘይት

ተራራ ተዳፋት ላይ የሚገኝ ሳይሆን አይቀርም። 22:40 ፊተና፤ በቀ 28:138 ላይ እንደ ተጠቀሰው ዐይነት እምነታቸውን ሊያሳየ የሚደርስ ከደረሰ ፊተና ነው።

22:42 ይህችን ጽዋ፤ የመከራ ጽዋ ግለት ነው (ግቴ 20:22-23)፤ ከእሳ 51:17፤ ከአክጌ 23:33 ጋር ያገኛሉ። የግር 14:36 ግብ ይመጣ።

22:43 መልአክም፤ በጸመ ጊዜና በፈተናው መጨረሻ ላይ ኢየሱስን መልአክት እንዳገለገለት ግቴዎስና ግርቀስ ጽፈዋል (ግቴ 4:11፤ ግር 1:13)። ሉቃስ 7፤ ይህን አልጻፈም፤ በሌላ በኩል ደግሞ የሚያጽናናው መልአክ በአጠገቡ እንደ ነበር ሉቃስ ሲጽፍ፤ ሌሎች ወንጌላውያን ግን አልጻፉም። 22:44 እንደ ደም፤ ጌታ ሲጸልይ ላቡ ደም መምሰሉ የሚ ቀበለው መከራ ምን ያህል ከባድ እንደ ሆነ ያመለክታል።

22:47 ብዙ ሰዎች መጡ፤ ከካህናት አለቆች፤ ከሸማግ ሊዎቻና (ግቴ 26:47) ከጸሐፍት (ግር 14:43) የተላኩ ናቸው፤ እነርሱም ሰይፍና ጽላ ይዘው ነበር፤ ከእነዚህም ጋር እንድ የወታደር ቡድንና የአይሁድ ሽማግሌት ነበሩ (ቀ 52፤ ዮሐ 18:3)። ሊሰመው ባለ ሥልጣናቱ ኢየሱስን ለይተው እንዲያውቁት በቅድሚያ የተሰጠ ምልክት ነው (ግቴ 26:48)፤ ይህ ሆኖ ሳለ ኢየሱስ በግልጽ ራሱን አላውቋቸው ስለ ነበር (ዮሐ 18:5)፤ ምልክቱ አስፈላጊ አልነበረም፤ ቢሆንም ይሁን ቀደሙን ከመፈጸም ወደ ኋላ አላገደ።

22:50 የሊቀ ካህናቱን አገልጋይ፤ የቤህ ሰው ስም ግልኮስ ነው፤ ጆሮውን የቈረጠውም እጥረስ ነበር (ዮሐ 18:10)።

22:51 ፈጠራም፤ ኢየሱስን ደቀ መዛሙር የፈጸመውን ስሕተት አስተካከለ፤ ግልኮስ ፈውሰው የተተባበሩ እምነት ስለ ነበረው አይደለም፤ የእጥረስን ስሕተት አየሱስ ችላ ብሎ ያላፈረፈው ደርጊቱ ካስተማረው ትምህርት ጋር የማይጣራም በመሆኑ ነው።

ሽማግሌዎችን እንዲህ አላቸው፡ “ወንበደ እንደሚደክ ሰው፣ ሰይፍና ቂመጥ ይዛችሁ ወወላችሁን? ⁵³በየዕለቱ በቤተ መቅደስ ከእናንተ ጋር በነበርሁ ጊዜ እጃችሁን አላነሣችሁብኝም፤ ይህ ግን ጨለማ የነገሠበት ጊዜ ያችሁ ነው።”

ጴጥሮስ ኢየሱስን ካደ

22:55-62 ተጓ ምብ - ግቴ 26:69-75 ግር 14:66-72
ዮሐ 18:16-18 25-27

⁵⁴“ከዚህ በኋላ ኢየሱስን ይዘው ወሰዱት፤ ወደ ሊቀ ካህናቱም ገቢ አስገቡት፤ ጴጥሮስም በርቀት ይኮተለው ነበር። ⁵⁵ከወጭ በሊቀ ካህናቱ ገቢ ወስጥ እሳት አንድደው በአንድነት ተቀምጠው ሳለ፣ ጴጥሮስም ከእነርሱ ጋር ተቀምጦ ነበር። ⁵⁶አንዱት የቤት ሠራተኛም ጴጥሮስ እሳቱ አጠገብ ተቀምጦ እየቸውና ትኩር ብላ በመመልከት፣ “ይህ ሰው ደግሞ ከእርሱ ጋር ነበረ” አለች።

⁵⁷እርሱ ግን፣ “አንቺ ሲት፣ እኔ ዐላውቀውም” ብሎ ካደ።

⁵⁸ከጥቂት ጊዜ በኋላም አንድ ሌላ ሰው አይቶት፣ “አንተም ደግሞ ከእነርሱ አንዱ ነህ” አለው።

⁵⁹እጥሮስ ግን፣ “አንተ ሰው፣ እኔ አይደለሁም” አለ።

⁶⁰አንድ ሰዓት ያህል ቂይቶም፤ ሌላ ሰው በእርግጠኝነት፣ “ይህ ሰው ገሊላዊ ስለ ሆነ ያለ ጥርጥር ከእርሱ ጋር ነበረ” አለ።

⁶¹ጴጥሮስ ግን፣ “አንተ ሰው፣ የምትለውን እኔ አላውቅም” አለ፤ ይህንም ተናግሮ ገና ሳይጨርስ ዶሮ ሮገ። ⁶²ጌታም መለስ ብሎ ጴጥሮስን ተመለከተው፤ ጴጥሮስም፣ “ዛሬ ዶሮ ሳይመኸ ሦስት ጊዜ ትክደኛለህ” ብሎ ጌታ የተናገረው ቃል ትክ አለው። ⁶³ጴጥሮስም ወደ ውጭ ወጥቶ ምርር ብሎ አለቀሰ።

22:61 ተጓ34
ሉቃ7:13
22:65 ግቴ16+21
22:66 ግቴ5+22
27:11 ግር15+1
22:68 ሉቃ20:8
22:69 ግር16+19
22:70 ግቴ4+31
27:11 ሉቃ23+3
23+1 ግቴ27+2
23+2 ተጓ14
ሉቃ20+22
ዮሐ119+12

ወታደሮች በኢየሱስ ላይ አረዙበት

22:63-65 ተጓ ምብ - ግቴ 26:67-68 ግር 14:65
ዮሐ 18:22-23

⁶³ኢየሱስን አስረው ይጠብቁት የነበሩት ሰዎችም ያረዙበትና ይመቱት ጀመር፤ ⁶⁴ዐይኑንም ሽፍነው፣ “እስቲ ትንቢት ተናገር፤ የመታህ ማንው? እያሉ ይጠይቁት ነበር። ⁶⁵ሌላም ብዙ የሰድብ ቃል እየተናገሩ ያቃልሉት ነበር።

ኢየሱስ በጳጳሳዊና በሄሮድስ ፊት

22:67-71 ተጓ ምብ - ግቴ 26:63-65 ግር 14:61-63 ዮሐ 18:19-21
23+23 ተጓ ምብ - ግቴ 27:11-14 ግር15+25 ዮሐ 18:29-37
23+18-25 ተጓ ምብ - ግቴ 27:15-26 ግር 15:16-15
ዮሐ 18+39-19+16

⁶⁶በነጋም ጊዜ፣ የሕዝብ ሽማግሌዎች፣ የካህናት አለቆችና ጸሐፍት ተሰበሰቡ፤ ኢየሱስንም በሽንጎአቸው ፊት አቀረቡት። ⁶⁷እነርሱም፣ “አንተ ክርስቶስ ነህን? እስቲ ንገረን” አሉት።

ኢየሱስም እንዲህ አላቸው፡ “ብንግራችሁ አታምኑኝም፤ ⁶⁸በጠይቃችሁም አትመልሱም። ⁶⁹ነገር ግን ከአሁን ጀምሮ የሰው ልጅ በእግዚአብሔር ኃይል ቀኝ ይቀመጣል።”

⁷⁰በዚህ ጊዜ ሁሉም፣ “ታዲያ፤ አንተ የእግዚአብሔር ልጅ ነህን?” አሉት።

እርሱም፣ “መሆኔን እኮ እናንተው ተናገራችሁት” አላቸው።

⁷¹እነርሱም፣ “ከእንግዲህ ሌላ ምስክር ምን ያስፈልገናል? ራሳችን ከዝግ አንደበቱ ስምተናልና” አሉ።

23 በዚያ የተሰበሰቡት በሙሉ ተነሥተው ኢየሱስን ወደ ጳጳሳዊ ወሰዱት፤ ²እንዲሁም እያሉ ይከሱት ጀመር፤ “ይህ ሰው ሕዝባችንን ሲያስት፣ ለቂሳር ግብር እንዳይከፈል ሲከለክል፣ ደግሞም፣ ‘እኔ ክርስቶስ ንጉሥ ነኝ’ ቢል አገኘነው።” ³ጳጳሳዊም፣ “አንተ የአይሁድ ንጉሥ ነህን?” ብሎ ጠየቀው።

⁴67 ወይም መሲሐ
⁵72 ወይም መሲሐ፤ እንዲሁም ተፋ 35 እና 39 ይመ

22:53 ጊዜያችሁ ነው፤ የኢየሱስ ጠላቶች ኢየሱስን በቀጥታ ራቸው ሥር ያደርጉ ዘንድ የተመደበላቸው ጊዜና የጨለማ (ክፉ) ነገራት የእግዚአብሔርን ዕቅድ ለማክሸፍ የሚፍጨረጨሩበት ወቅት ነበር።

22:54 ሊቀ ካህናቱም ገቢ፤ የ3+21 ግር 14+53፤ 15+15 ግብ ይመ።

22:59 ይህ ሰው ገሊላዊ ስለ ሆነ ማንነቱ የታወቀው በአነጋገሩና (ግቴ 26+73) የሊቀ ካህናቱ ባሪያ በሆነው በግልኮስ ዘመድ በመሆኑ ነበር (ዮሐ 18:26)።

22:61 ጌታም... ጴጥሮስን ተመለከተው፤ ኢየሱስ ጴጥሮስን ዘወር ብሎ የተመለከተው፤ ጴጥሮስም በአጥር ገቢው ውስጥ ስለ ነበር ነው። ቀዳሩ ዘንድ ቀርቦ ከተጠየቀ በኋላ፤ ወደ እይሁድ የፍርድ ሽንጎ በሚወሰድበት ጊዜ ሳይሆን አይቀርም። ጴጥሮስም... ትክ አለው፤ ትክ ያለው ኢየሱስ የተናገረው ቃል ነው (ተፋ 34)።

22:66 በነጋም ጊዜ፤ መላው የአይሁድ ሽንጎ፤ የሞት ፍርድ ለመፍረፍ ችሎት የሚቀመጠው በምሽት ሳይሆን ቀን ብቻ ነው።

22:67 ክርስቶስ ነህን? ይህ ጥያቄ ከዚህ ቀጥሎ ከቀረበው “አንተ የእግዚአብሔር ልጅ ነህ?” (ተፋ 70) ከሚለው ጋር የተያያዘ ነው።

22:71 ራሳችን ... ስምተናልና፤ ኢየሱስ ለሰዎችው መልስ

ያላቸው ሁኔታ፤ መላሉ የማያሻግ አወንታዊ መሆኑን ነው። ግርቆስ፤ “እኔ ነኝ” ያለውን ጽርዕል (ግር 14+62)፤ እውነተኛ መሢሐ ሳይሆን “መሢሐ ነኝ” እንዲሁም “የእግዚአብሔር ልጅ ነኝ” ማለት ያግዚአብሔር እንደ መላደብ ይቈጠር ነበር (ማር 14+64 ግብ ይመ።)

23+1 የተሰበሰቡት በሙሉ፤ ሊነጋጋ ሲል (22:66) የተሰበሰቡት የአይሁድ ሽንጎ (ግቴ 26+59+27+1) አባላት ማለት ነው። ወደ ጳጳሳዊ ወሰዱት፤ የማቴ 27+2 ማብ ይመ። ሊሳጠሉ የግር 15+1 ማብ ይመ። ይህ ርማቂ ገዥ፤ ዋና የሥልጣን መንበሩ ቂሃርያ ሊሆን፤ በዓለ ለማክበር በፋሲካ ሰዎች የሚሰበሰበውን እያሉ የአይሁድ ሕዝብ ሊቀስብን የሚችለውን ዐመፅ ለመቆጣጠር በኢየሩሳሌም ይገኝ ነበር።

23+2 ሕዝባችንን ሲያስት፤ ብዙ ሕዝብ ኢየሱስን ተከትሎ ታልፈው ይሁን እንጂ ይህን ሕዝብ ወደ ተሳተፈ መንገድ አልራራም፤ ወይም በሙሉ መንገዱን ላይ እንዲያምሩ አላደረገም። ግብር እንዳይከፈል ሲከለክል፤ በኢየሱስ ላይ የቀረቡ የሕሰት ክስ ነበር (20+25 ይመ።)፤ እኔ ክርስቶስ ንጉሥ ነኝ ቢል፤ ኢየሱስ ‘መሲሐ ነኝ’ ብሎአል፤ ሆኖም የርምን መንገዱን የሚቀናናት ፖለቲካዊ ወይም ወታደራዊ ገዢ አልነበረም።

ኢየሱስም፣ “እንተወኩ አልህ” አለው።
 “እግረሰም ለካህናት አለቆችና ለሕዝቡ፣
 “እኔ በዚህ ሰው ላይ ምንም ወንጀል አላገኘ
 ሁበትም” አለ።

“እነርሱ ግን “ይህ ሰው ከገሊላ ጀምሮ
 እዚህ ድረስ መላውን ይሁዳ ሳይቀር” እያ
 ወከ ነው” እያሉ አጽንተው ተናገሩ።

“እግረሰም ይህን ሲሰማ፣ ሰውየው የገሊላ
 ሰው መሆኑን ለማረጋገጥ ጠየቀ፣ “ኢየሱስ
 ከሄድሮስ ግዛት የመጣ መሆኑን እግረሰ
 ባወቀ ጊዜ፣ ሄድሮስ በዚያን ወቅት በኢየሩ
 ሳሌም ስለ ነበረ ወደ እርሱ ላከው። “ሄሮ
 ድስም ኢየሱስን ብዙ ጊዜ ሊያየው ይፈልግ
 ስለ ነበር፣ ባየው ጊዜ እጅግ ደስ አለው።
 ስለ እርሱ ሰምቶ ስለ ነበር፣ ታምረት ሲሠራ
 ለማየት ተስፋ ያደርግ ነበር። “ብዙ ጥያቄ
 ዎችንም አቀረበለት፤ እርሱ ግን ምንም
 አልመለሰለትም። “የካህናት አለቆችና ጸሐ
 ፍትም እዚያው ቆመው በብርቱ ይወን
 ጅሉት ነበር። “ሄሮድስም ከወታደሮቹ ጋር
 ናቀው፤ አፈዙበትም፣ የክብር ልብስ አል
 ብሶም ወደ እግረሰ መልሶ ሰደደው። “ሄሮ
 ድስና እግረሰም በዚሁ ዕለት ተወዳጁ፣
 ቀደም ሲል ግን በመካከላቸው ጥል ነበረ።

“እግረሰም የካህናት አለቆችን፣ ገዥዎ
 ችንና ሕዝቡን በአንድነት ሰብስበ፤ “እንዲህ
 አላቸው። “ይህ ሰው ሕዝቡን ለመመፈቅ ያነሣ
 ግል ብላችሁ ወደ እኔ አምጥታችሁት ነበር።
 እኔም በእናንተው ፊት መርምሬው፣ ባቀረ
 ባችሁበት ክስ አንዳች ወንጀል አላገኘሁበ
 ትም። “ይግዛም ሄሮድስ እንዲሁ ምንም
 ስላላገኘበት ወደ እኛ መልሶታል፤ እንደም
 ታዩት ይህ ሰው ለሞት የሚያበቃ ምንም
 ነገር አልፈጸመም፤ “ስለዚህ ቀጥቼ እፈታ
 ዋለሁ።” “ይህን ያለው በበዓሉ አንድ እስ
 ረኛ እንዲፈታላቸው የግድ ያስፈልግ ስለ
 ነበረ ነው።”

“ሕዝቡም ሁሉ በአንድ ላይ፣ “ይህን

23:4 ቍ14:
 22:41 ጥቴ274:23
 የሐ18+381 2ቀር
 5:21፤ 1ጢጥ6:13
 23:5 ግር14:14
 23:6 ሉቃ22:59
 23:7 ጥቴ14:1
 23:8 ሉቃ 9:9
 23:9 ግር14:61
 23:11 ግር15:
 17-19፤የሐ19:23
 23:12 ሐሥ41:27

ሰው ወዲያ አስወግደው! በርባንን ፍታ
 ልን!” እያሉ ጮኹ። “በርባንም በከተማ
 ውስጥ የሕዝብ ዐመፅ በማንሣነትና በነፍስ
 ግድያ የታሰረ ሰው ነበር።

“እግረሰም ኢየሱስን ሊፈታው ስለ ፈለገ፣
 እንደ ገና ተናገራቸው፤ “እነርሱ ግን፣
 “ስቀለው! ስቀለው!” እያሉ ይጮኹ ነበር።

“እግረሰም ሦስተኛ ጊዜ “ለምን? ይህ
 ሰው ምን የፈጸመው ወንጀል አለ? እኔ
 ለሞት የሚያበቃ ምንም በደል አላገኘሁ
 በትም፤ ስለዚህ ቀጥቼ እፈታዋለሁ” አላ
 ቸው።

“እነርሱ ግን ድምዳሜውን ከፍ በማድረግ
 እንዲሰቀል አጥብቀው ለመኑት፤ ጩኸታ
 ቸውም በረታ። “ስለዚህ እግረሰ የጠየቁት
 እንዲፈጸም ውሳኔ አስተላለፈ። “የሕዝብ
 ዐመፅ በማንሣነትና በነፍስ ግድያ ታስሮ
 የነበረውን፣ እንዲፈታላቸውም የለመኑትን
 ያን ሰው ፈታላቸው፤ ኢየሱስን ግን እንዳሻ
 ቸው እንዲያደርጉት አሳልፎ ሰጣቸው።

የኢየሱስ መስቀል

23:33-43 ተገ ምሳ -ጥቴ 27:33-44 ግር 15:22-32፤ የሐ 19:17-24

“ኢየሱስንም ይዘው ሲወስዱት፣ ስምዖን
 የተባለውን የቀሬና ሰው ከገጠር ሲመጣ
 አግኝተው መስቀሉን አሸክመው ኢየሱስን
 ተከትሎ እንዲሄድ አስገደዱት። “ብዙ ሕዝ
 ብና ደረታቸውን እየደቁ የሚያለቅሱ ሴቶ
 ችም ከኋላው ይከተሉት ነበር። “ኢየሱስ
 ግን ወደ እነርሱ ዘወር ብሎ እንዲህ አላ
 ቸው። “እናንተ የኢየሩሳሌም ሴቶች፤ ለራ
 ሳችሁና ለልጆቻችሁ አልቅሱ እንጂ ለእኔ
 አታልቅሱ፤ “እነሆ፤ “መካኖችና ያልወለዱ
 ማሕፀኖች ያላጠሱ ጡቶችን ብፅዓን ናችው”

ፕ5 ወይም በመጣው የአይሁድ ምድር
 “17 አንዳንድ የጥንት ጽሕፈት ይህን ቀጥረው ይጨምራሉ

23:3 እንተወኩ አልህ፤ ኢየሱስ ንጉሥ እንደ ሆነ ለእ
 ግረሰ አረጋግጧል፤ ሆኖም መንግሥቱ የዚህ ዓለም መንግሥት
 ባሕርይ እንደሌለው ግልጽ አድርጎአል (የሐ 18:33-38)።

23:5 ይሁዳ፤ አማራጭ ትርጉሙን ይመጥና ገሊላን
 ጭምር፤ የአይሁድ ምድር የሆነውን ሁሉ ማለት ሊሆን ይችላል፤
 ወይም እግረሰ ይገዛው የነበረውን የደቡብን ግዛት ብቻ ማለት ነው
 (የሐ44 ግሳ ይመጥና)።

23:7 ከሄሮድስ ግዛት፤ የ3:1 ማብ ይመጥና። በእግረሰና ሄሮ
 ድስ መካከል ጠላትነት ቢኖርም፤ እግረሰ በዚህ ጉዳይ ላይ
 ብይን መስጠት አልፈለገም፤ ስለዚህም ኢየሱስን ወደ ሄሮድስ
 ላከው (ከቀ፣ 12 ጋር ያነጻጽሩ)። በኢየሩሳሌም፤ የሄሮድስ ግዛት
 ላይ ምንበር በጥብርያደስ በገሊላ ባሕር ነበር፤ ይሁን እንጂ እር
 ሰም እንደ እግረሰ፤ በፋሊክ በዓል ተሰርቦበ ከነበረው ብዙ ሕዝብ
 የተነሣ በኢየሩሳሌም ተገኝቶ ነበር።

23:8 ሊያየው ይፈልግ ስለ ነበር፤ ለሄሮድስ የኢየሱስ
 ማንነት አሳባቢ ነበር (9:7-9)፤ ፊት ለፊት ተጥናቸው ባያውቁም፤
 ሄሮድስ ኢየሱስን ሲገድለው ይፈልግ ነበር (13:31)። የሄሮድስ
 ምኒሪያ በነበረችው በጥብርያደስ ከተማ ኢየሱስ ስለ ግስተማራ
 የተፈል ነገር የለም።

23:11 የክብር ልብስ፤ የግር 15:17 ማብ ይመጥና።

23:16 ቀጥቼ፤ ኢየሱስ ከተቀረበት ክስ ነጻ ሲሆንም፤ ሊቀ
 ካህናቱንና ሕዝቡን ለማስደሰት ሲል፤ እንዲሁም ወደፊት ሊነሣ
 የሚችልን ሁኔታ እንዲት እንደሚቀጣ ለማሳየት ኢየሱስ ከሕግ
 ውጭ እንዲገረፍ እግረሰ ፈታደኛ ነበር። አንድ ሰው በግርፋት እን

ዲቀጣ ሲደረግ ዐላግው ሰውየውን ለመግደል ባይሆንም፤ አንዳንድ
 ጊዜ ግርፋቱ ለሞት ያደርስ ነበር (የግር 15:15 ማብ ይመጥና)።

23:18 በርባንን “የአባት ልጅ” ማለት ነው። ከኢየሱስና
 እጅግ አደገኛ ከሆነው ከዚህ ወንጀልና አንዱን እንዲመርጡ እግረሰ
 አደረገ (ማቴ 27:15-20፤ ግር 15:6-11፤ የሐ 18:39-40 ይመጥና)።

23:19 ዐመፅ በማንሣነትና በነፍስ ግድያ፤ ይህ ዐመፅ በት
 ክክል ባይታወቅም፤ከነፍሱ ግድያ ጋር ተጣምሮ መቅረቡ ግን ወን
 ጀሉ ምን ያህል ከባድ እንደሆነ ያመለክታል (የሐ 18:40 ይመጥና)።

23:22 ሦስተኛ ጊዜ፤ ቀ፣ 4 ላይ 14 ይመጥና።

23:25 አሳልፎ ሰጣቸው፤ እግረሰ በኢየሱስ ላይ ገና
 ፍርድ ሳይበዛበት፤ እንዲገረፍ ለወታደሮቹ አሳልፎ ሰጥቶት
 ነበር (የሐ 19:1-5)፤ አሁን ግን ይሰቀል ዘንድ አሳልፎ ሰጠው።
 23:26 ስምዖን፤ አሊክሲንድሮስና ሩፍስ የተባሉ ልጆቹ (ማር
 15:21)፤ ከጊዜ በኋላ በክርስቲያኖች ዘንድ የታወቀ ይመስላል፤
 ምናልባትም በሮም ከምትገኘው ቤተ ክርስቲያን ጋር ጉንጉነት
 ሳይኖራቸው አይቀርም (ሮም 16:13)። የቀሬና፤ ከግላቤ በስተ
 ምዕራብ የምትገኝ ከሊቢያ ታላላቅ ከተሞች አንዷ ናት። መስቀሉን
 አሸክመው፤ የግር 15:21 ማብ ይመጥና።

23:28 ለራሳችሁና ለልጆቻችሁ አልቅሱ፤ ከ40 ዓመት
 በኋላ፤ ኢየሩሳሌም በሮማውያን እጅ ወድቃ ቤተ መቅደሱ
 ፈጽሞ ሲፈርስ በሚኖርበት ሥቃይ ምክንያት ነው።

23:29 መስፈርት፤ “እፅዋን ናችው፤ በልጆች ላይ እንዲህ ዐይ
 ነት ሥቃይ ሲደርስባቸው ከማየት፤ ቀድሞውኑ ልጆቹ ባይወለዱ

የምትሉበት ጊዜ ይመጣልና።³⁰ በዚያን ጊዜም፤

“የተራሮችን፤ ‘ውደቀብን’

ኩረብቶችንም፤ ‘ከውሩን’ ይላሉ።”

³¹ እንግዲህ በእርጥብ ዕንጨት እንዲህ ካደረጉ፤ በደረቀ ምን ያደርጉ ይሆን?”

³² ከእርሱ ጋር እንዲገደሉ ሌሎች ሁለት ወንጀለኞችን ወሰዷቸው።³³ ቀራንዮሶ የተባለ ቦታ በደረሱ ጊዜ ሰቀሉት፤ ወንጀለኞቹንም አንዱን በቀኙ፤ ሌላውን በግራው ሰቀሏቸው።³⁴ አየሱስም፤ “አባት ሆይ፤ የሚያደርጉትን አያውቁምና ይቅር በላቸው” አለ። እነርሱም ልብሱን በዕጣ ተከፋፈሉት።

³⁵ አገቡም ቆመው ይመለከቱ ነበር። ገዢዎችም፤ “ሌሎችን አዳኝ፤ በስግዚሰከሄደው የተመረጠው ክርስቶስ እርሱ ከሆነ፤ እስቲ ራሱን ያድን” አደሉ አፈዘቡት።

³⁶ ወታደሮችም ቀርበው ያፈዘቡት ነበር፤ የሐመጠጠ የወይን ጠጅ እየሰጡትም፤³⁷ “አንተ የአይሁድ ንጉሥ ከሆንህ፤ ራስህን አድን” ይሉት ነበር።

³⁸ ከራሱም በላይ፤ “ይህ የአይሁድ ንጉሥ ነው” የሚል ጽሑፍ ነበር።

³⁹ ከተሰቀሉት ወንጀለኞችም አንዱ የሰድብ ናዳ እያወረደበት፤ “አንተ ክርስቶስ አይደለህምን? እስቲ፤ ራስህንም እኛንም፤ አድን” ይለው ነበር።

⁴⁰ ሌላኛው ወንጀለኛ ግን እንዲህ ሲል ገዢው፤ “የተመሳሳይ ፍርድ እየተቀበለህ ሳለህ፤ ከቶ ስገዚሰከሄደኝ ከርድ እየተራምን? ⁴¹ እኛ ላደረግነው ነገር ቅጣት እየተቀበልን ስለ

ይገኛል፤ ከእር 16:1-4፤ 1ቆሮ 7:25-35 ጋር ያነጻጽሩ።

23:30 ወደቀብን የማያቋርጥ ሥቃይና ፍርድ ከመቀበል ይልቅ፤ ተሉ በመጣት ከመከራ መገላገልን ሰምቶ ይፈልጋሉ (ከሆሴ 10:8፤ ራሳ 6:16 ጋር ያነጻጽሩ)።

23:31 በእርጥብ እንጨት... በደረቀ፤ በመሢሐ ላይ እንዲህ ያለ ሥቃይ ከደረሰበት፤ በደለኞቹና ገጠኦችና አየሱስ ሊም ያን ያህል ሥቃይ ይጠብቃት ይሆን?

23:32 ሁለት ወንጀለኞችን የቀ 18 ማብ ይመ።

23:33 ቀራንዮስ የማር 15:22 ማብ ይመ። ሰቀሉት፤ የማር 15:24 ማብ ይመ።

23:34 ልብሱ... ተከፋፈሉት፤ ሞት የተፈረደበት ሰው ምንም ዐይነት ልብስ ወይም ንብረት የተረወጠ፤ ያለውን ንብረት ሁሉ ፍርዱን የሚፈጽሙት ሰምቶ ይከፋፈሉታል። ወታደሮቹ ሳያስተውሉ (ከዮሐ 19:23-24 ጋር ያነጻጽሩ)፤ በመዝሙር 22:18 የተጻፈውን ቃል ፈጽሙ (የመዝ 22 መግቢያና የመዝ 22:17፤ 20-21 ማብ ይመ።)

23:35 የተመረጠው፤ የ9:35 ማብ ይመ።

23:36 የሐመጠጠ የወይን ጠጅ፤ በዚያን ቀን ወታደሮቹ የያዙት ሥማማ መጠጥ ነበር። አየሱስ ይህን አደገዘኝ መጠጥ ለመጠጣት አልፈተም (ማቴ 27:34፤ ማር 15:23)፤ “ተጠማህ” ብሎ በሙሽ ጊዜ ግን፤ ያነሱ የሐመጠጠ መጠጥ ሰጠት (ዮሐ 19:28-30)። መጠጡ የተጠጠው ሊባላቀበት እንደ ሆነ፤ ሉቃስ አመለክቷል።

23:38 ጽሑፍ፤ ሰውየው በምን ዐይነት ወንጀል ሞት እንደ ተፈረደበት የሚያመለክት ማስታወሻ ነው። ጽሑፉ፤ እየሱስ በምን ምክንያት እንደተከሰሰ ከመግለጹም በላይ ዲላማ በአይሁድ አለቆች ላይ ለማግኘት ፈልጎ ያደረገው ነው። የአይሁድ ንጉሥ የማር 15:26 ማብ ይመ።

23:39 ወንጀለኞችታ አንዱ፤ የማር 15:32 ማብ ይመ።

23:43 በነገሱን በሰባሳ ሊቃናት ትርጉም ይህ ቃል የሚያመለክተው የአትክልት ቦታን (ዘፍ 2:8-10) ወይም ጫካን ሊሆን፤ (ህሀ 2:8) በአዲስ ኪዳን በ2ቆሮ 12:4 እና፤ ራሳ

23:30 ሊገልጽ፤ 19፤ ሆሴ10:8፤ ራሳ6:16
23:31 ሕዝ20:47
23:32 ሊገልጽ፤ 12፤ ግሪ፤ 27:38፤ ግር15:27፤ ዮሐ19:18
23:34 ሙዝ21:181
ግሪ54:44፤11:25
23:35 ሙዝ22:17፤ ሊገልጽ፤ 421
23:36 ሙዝ22:17፤ 7169:21፤ ግሪ27:48
23:37 ሉቃ4:3-9
23:38 ግሪ2:2
23:39 ሉቃ35:37

23:41 ሉቃ4
23:42 ግሪ16:27
23:43 2ቆሮ12፤ 3:4፤ ሕላ2:7
23:44 ሉቃ8:9
23:45 ዘወ26:31-33፤ ሕላ19:38፤ 10:9:20
23:46 ሙዝ31:5፤ ግሪ27:50፤ ዮሐ19:30፤ 1ኦፓ2:23
23:47 ግሪ9:8
23:48 ሉቃ18:13
23:49 ሙዝ38፤

ሆነ፤ ተገቢ ፍርድ ላይ ነን፤ ይህ ሰው ግን አንዳች ክፉ ነገር አላደረገም።”

⁴² ደግሞም፤ “አየሱስ ሆይ፤ በመንግሥትህ በመጣህ ጊዜ አስበኝ” አለው።

⁴³ አየሱስም፤ “እውነት እልገላሁ፤ ዛሬ ከእኔ ጋር በገነት ትሆናለህ” አለው።

የአየሱስ መጥት

23:44-49 ተግ ታግ - ግሪ 27:45-56፤ ማር 15:33-41

⁴⁴ ጊዜው ስድስት ሰዓት ያህል ነበር፤ እስከ ዘጠኝ ሰዓት ድረስም በምድር ሁሉ ላይ ጨለማ ሆነ፤⁴⁵ የወሐይ ብርሃን ተከልክሎ አልፏል። የቤተ መቅደሱም መጋረጃ ተቀዳሉ ሁለት ተከፈሉ።⁴⁶ አየሱስም ቦታላቅ ድምፅ ጮኸ፤ “አባት ሆይ፤ መንፈሴን በእኛህ እሰጣለሁ” አለ፤ ይህንንም ብሎ ሞተ።

⁴⁷ የመቶ አለቃውም የሆነውን ነገር ባየ ጊዜ፤ “ይህ ሰው በእርግጥ ጻድቅ ነበር” ብሎ ስገዚሰከሄደኝ አመሰገን።⁴⁸ ይህንኑ ለማየት በሰፍራው ተሰብስበው የነበሩ ሰዎችም ሁሉ የሆነውን ነገር በተመለከቱ ጊዜ ደረሳቸውን እየደቁ ተመለሱ።⁴⁹ ነገር ግን አየሱስን በቅርብ የሚያውቁት ሁሉ እንዲሁም ከገላጋ ጀምሮ የተከተሉት ሲቶች ይህን እየተመለከቱ ከሩቅ ቆመው ነበር።

⁴³ በግሪ፤ ቋንቋ የራሳ ቅጽ ግለት ነው፤ በሰብራይስጥ ገልጿል ይባላል

⁴⁴ አንዳንድ የጥንት ቅጾች፤ ይህ ዐረፍተ ነገር የላቸውም

23:7 ላይ ግን በሞትና በትንሹ መካከል ያለውን ደስታና ሰላም የሚገኝበትን ስፍራ ነው (ከሉቃ 16:22፤ 2ቆሮ 12:2 ጋር ያነጻጽሩ)።

23:44 ስርዐት ሰዓት ያህል ... ዘጠኝ ሰዓት፤ ከቀኑ ስድስት ሰዓት እስከ ዘጠኝ ሰዓት ነው፤ በአይሁዳውያን ሰዓት አቋማዊ አየሱስ የተሰቀለው በሦስተኛ ሰዓት ነው (ማር 15:25)። በአላመስ ወሳኔ የተከጠበትን ሰዓት የአቅንስ “በስድስተኛው ሰዓት” ያለው፤ እንደ ሮማውያን ሰዓት የሐዘጣጠ ከነጋቱ 12.00 ሰዓት ሳይሆን አይቀርም (ዮሐ 19:14)።

23:45 የቤተ መቅደሱም መጋረጃ፤ በቅድስትና በቅድስት ቅዱሳን መካከል ያለው መጋረጃ ነው። የመጋረጃው መቀደድ፤ ከእግዚአብሔር ጋር የሚያገናኝ መንገድ፤ በክርስቶስ አማካይነት መካከል የሚያመለክት ትእምርት ነው (ዕብ 9:38፤ 10:19-22)።

23:47 እግዚአብሔርን አመሰግን፤ ከሰማኝ እኛም ታላቅ የሆነ ምልክት ስለየ (ማቴ 27:54 ይመ።) ወይም ፊርቱ ስለ ነበር ሊሆን ይችላል። ይህ ሰው... ጻድቅ ነበር፤ ወይም “ይህ ሰው በእርግጥ ጻድቅ ነው” ማቴዎስና ማርቆስ፤ መቶ አለቃው የተናገረው፤ “ይህ ሰው የእግዚአብሔር ልጅ” ነው። በማለት ጽፈዋል። “የእግዚአብሔር ልጅ” እና “ጻድቅ ሰው” ማለትም ተመሳሳይ አገላለጽ ትቆራ። መቶ አለቃው ይህን ሲናገር የትኛውን ለማመልከት ፈልጎ እንደ ሆነ ማወቅ አስቸጋሪ ነው (የማቴ 27:54 ማብ ይመ።)፤ ወንጌላውያኑ፤ አየሱስ ንጹሐና እውነተኛ መሆኑን ይህ ሰው ከሰጠው ምስክርነት ተገንዝሞ፤ አየሱስን እንዲስቅጥ ገላፊነት የተሰጠው ይህ የመቶ አለቃው የሮም መንግሥት ሹም እንደ መሆኑ መጠን፤ የእርሱ ምስክርነት ተአማኒ ነው (ጳውሎስ የሰጠውን ምስክርነት፤ በሉቃ 4:14-15:22፤ ማቴ 25:23-24 ይመ።)።

23:48 ደረሳቸውን እየደቁ፤ የሥቃይ፤ የሐዘንና የልብ መስበር ምልክት ነው (ከ18:13 ጋር ያነጻጽሩ)።

23:49 ከገላጋ ... ለቶች፤ ማቴ 27:55-56፤ ማር 15:40-41፤ ዮሐ 19:25፤ ይመ። ከሉቃ 24:10 ጋር ያነጻጽሩ።

የኢየሱስ መቀበር

23:50-56 ተገ ፬፻፲፱፡፳፭-፳፯ ማር 15:42-47፤ ዮሐ 19:38-42

⁵⁰የአይሁድ ሽንጎ አባል የሆነ አንድ የሴና የሚባል በጎና ጽድቅ ሰው ነበር።
⁵¹ይህ ሰው በሽንጎው ምክርና ድርጊት አልተባበረም ነበረ፤ እርሱም አርማትያስ የምትባል የአይሁድ ከተማ ሰው ሲሆን፤ የስግዚያን መንግሥት መምጣት ይጠባበቅ ነበር።
⁵²ይህም ሰው ወደ ሲሳላስ ሄዶ የኢየሱስን ሥጋ ለመነው፤ ፍጥነት አደራሰብም ጊዜ፤ ሥጋውን አውርዶ በበፍታ ገነዘው፤ ከድንጋይ ተፈልፍሎ በተሠራና ገና ማንም ባልተቀበረበት መቃብር ውስጥ አስቀመጠው።
⁵⁴ዕለቱ የመዘጋጃ ቀን ነበረ፤ ለንበትም ሊገባ ነበር።

⁵⁵ከገሊላ ጀምሮ ከኢየሱስ ጋር የመጡ ሴቶችም ተከትለው መቃብሩን አዩ፤ ሥጋውንም እንዴት እንዳስቀመጡት ተመለከቱ።
⁵⁶ከዚያም ተመልሰው ሽቱና ቅባት አዘጋጁ፤ ሕጉ በሚያዘው መሠረት በሰንበት ቀን ሰርፉ።

የኢየሱስ ትንሣኤ

24:1-10 ተገ ፬፻፲፱ - ማቴ 28:1-8፤ ማር 16:1-8፤ ዮሐ 20:1-8

24 በሰዓምንቱ መጀመሪያ ቀን ሴቶቹ ያዘጋጁትን ሽቱ ይዘው እጅግ ማለጻ ሳለ ወደ መቃብሩ ሄዱ።² ድንጋይም

11፤ ሉቃ 8:2
23:51 ሉቃ 24:25
25:38
23:54 ማቴ 27:62
23:55 ተፋ 40
23:56 ማር 16:11
20:10 ማር 16:11
ሉቃ 24:1

24:1 ሉቃ 23:56
24:3 ተፋ 23:24
24:4 ዮሐ 20:12
24:6 ማቴ 17:22:23
ሉቃ 9:22፤ 24:24
24:7 ማቴ 8:20፤ 16:21
24:8 ዮሐ 24:22
24:10 ማቴ 6:30፤ ሉቃ 8:1-3
24:11 ማር 16:11
24:12 ዮሐ 20:3-

ከመቃብሩ ጀምሮ ተንከባሎ አገኙት፤ ፊደሉ ውስጥ ዘልቀው በገቡ ሲዘጋጁ ጊዜ ግን የጌታ አያሱብን ሥጋ አላገኙም።³ 'በሁኔታው ግራ ተጋብተው ሳሉ፤ እነሆ፤ እጅግ የሚያንጸባርቅ ልብስ የለበሱ ሁለት ሰዎች ድንገት አጠባባቸው ቆመ።⁴ 'ሴቶቹም ከመፍራታቸው የተነሣ ወደ ምድር አቀናቅረው ሳሉ፤ ሰዎቹ እንዲህ አሏቸው። "አያሱብ የሆነውን እርሱን ለምን ከሙታን መክከል ትፈልጋለህ ትሁ? "እርሱ ተነሥቶአል፤ እዚህ የለም፤ ደግሞም በገሊላ በነበረ ጊዜ ምን እንጻፋለሁ አስታውሱ።⁷ 'የሰው ልጅ በገጢኤ ተኖች እጅ አልፎ ሊሰጥ፤ ሲሰቀልና በሦስተኛውም ቀን ሊነሣ ይገባል። ሳሉ ነበርና።"
⁸ሴቶቹም በዚህ ጊዜ ቃሉን አስታውሱ።

⁹ሴቶቹ ከመቃብሩ ስፍራ ተመልሰው ይህን ሁሉ ነገር ለዐሥራ አንጾና ለተቀሩት ሁሉ ነገሯቸው።¹⁰ ይህን ለሐዋርያት የነገሯቸውም፤ መግዳባዊት ማርያም፤ ዮሐና፤ የያዕቆብ እናት፤ ደርያምና ከእነርሱ ጋር የነበሩት ሌሎች ሴቶች ነበሩ።¹¹ እነርሱ ግን ሴቶቹ የተናገሩት ቃል መቀባዝር ስለ መሰላቸው አላመኗቸውም።¹² እጥሮስ ግን ተነሥቶ ወደ መቃብሩ ሮጠ፤ እዚያ ደርሶም ጌንበስ ብሎ ወደ ውስጥ ሲመለከት፤ በፍታው

¹² አንጻር ቅጂት በገደሙት ሥልጣን ስትመጣ ይላሉ

23:50 ዮ... ሽንጎ አባል የሆነ... የሴና የሽንጎ አባል በተሰበሰበበት ወቅት ምናልባት የሴና አልተገኘም (22:66)፤ ወይም እየሰሱ እንዲሰቀሉ የተሰጠውን ድምፅ አልደገፈ ይሆናል (ቀ 51 ይመ)።

23:51 አርማትያስ የማቴ 27:57 ማብ ይመ። የአግዚአብሔርን መንግሥት መምጣት ይጠባበቅ፤ 2:25 ይመ።

23:52 በሰንበት የተገደለ የግደለኛ ሬሳ ብዙ ጊዜ አይቀበርም ነበር፤ ነገር ግን ለተናቀ ሰዎች በተመደበ ተራ ቦታ ላይ አስከሬኑ እንዲያርፍ ይደረግ ነበር። እንደ እናት ያለ የቅርብ ዘመድ የሚገኝ አስከሬን በወግ ይቀበር ነበር፤ አስከሬኑ እንዲሰጠው ባለ ሥልጣናትን መጠየቅ ይችላል፤ የሴናም የሽንጎ አባል ሆኖ ሳለ፤ የኢየሱስ አስከሬን እንዲሰጠው መጠየቅ፤ በእየሱስ ላይ የሰጠን ጽኑ እምነት ያመለክታል።

23:53 ግንም ባልተቀበረበት፤ ከጃቶች ተፈልፍሎ የሚሠሩ መቃብሮች ብዙ አስከሬኖች ይቀበሩበት ነበር። ይህኛው መቃብር ተሠርቶ የተጠናቀቀ ቢሆንም፤ እስከ አሁን ማንም አልተቀበረበትም የ19:30፤ ማር 15:46 ማብ ይመ።

23:54 የሰዓምንቱ ቀን ለሰንበት ቀን የሚያስፈልግ ግንኙነት ነገር የሚሰናዳበት ቀን ሲሆን፤ ቀኑም ዓርብ ነው። ይህ ቀን ለሰላሳ በግልጽ የዝግጁት ቀን ሲሆን ይችላል። ነገር ግን ቀጥሎ ጽሁፍ ቀን ሰንበት በመሆኑ፤ ይህ የዝግጁት ቀን ዓርብ መሆኑ ግልጽ ነው።

23:55 ሴቶችም፤ ቀ 49፤ 24:10 ይመ፤ ከ8:2-3 ጋር ያገጽጽ። ኢየሱስ የተቀበረበትን ቦታ ዐይተው ስለ ነበረ፤ ተመልሰው ሲመጡ የመቃብሩን ቦታ አይሰሩትም።

23:56 ሽቱና ቅባትን አስከሬን፤ መጠየቅ በሆነ ጨርትና በርካታ በሆነ ቅመማ ቅመም ለቀብር ይዘጋጁ ነበር።

24:1 በሰዓምንቱ መጀመሪያ ቀን፤ በአይሁድ የጊዜ አቋጣጠር፤ እሁድ የሚጀምረው ቅጻዊ ምሽት ነው። ስለዚህ በዚሁ ዕለት ቅመማ ቅመም መግዛት ይቻል ነበር (ማር 16:1)፤ ይህም በሚታየለው ቀን ማለጻ ወደ መቃብሩ ለመጓዝ በቂ የዝግጁት ጊዜ ነበር። ሴቶቹ፤ ማር 16:28 ሲጀምሩ ገና ጨለማ ነበር (ዮሐ 20:1)፤ መቃብሩ ጋር ሲደርሱም ጀንበር ገና መጣትቸው ነበር (ማቴ 28:1፤ ማር 16:2 ይመ።)።

24:2 ድንጋይም... ተንከባሎ፤ በዘራፊዎችና በአራዊት አስከሬኑ እንዳይነካ፤ የመቃብሩ በር ይዘጋ ነበር፤ ይህ ድንጋይ ከአይሁዳውያን ነበረበትም ጥያቄ መሠረት በርም ባለ ሥልጣናት ማጎተው ታሸጎ ሰርፈ (ማቴ 27:62-66 ይመ።)

24:4 ሁለት ሰዎች፤ ሰዎች ቢመስሉም፤ ልብሳቸው ግን እጅግ የሚያስደንቅ ነበር (9:29፤ ሐሥ 1:10፤ 10:30 ይመ።)። ስለ እነርሱ የሚተርኩ ሌሎች ምንባቦች መላእክት ይሉታቸዋል (ቀ 23) እንዲሁም ዮሐ 20:12 ይመ። ማቴ 10 አንድ መልአክ እንደ ነበር መግለጽ (ማቴ 28:2)፤ ማርቆስም ነጭ ልብስ የለበሰ ወጣት ብሎ መጻፉ (ማር 16:5) የሚያስደንቅ አይደለም፤ ምክንያቱም ብዙ ጊዜ በግንግርና በጽሑፍ ሞኝነት ተናጋሪ የሆነውን እንጂ፤ አብሮት ያለውን ሰው መጥቀስ የተለመደ አይደለም። ስለ ሁኔታቸው ሲገለጹም፤ የአንክስ "ተቀምጥ" (ዮሐ 20:12)፤ ሉቃስም "ቁም" (ሉቃ 24:4) ብለዋል፤ ይህ ልዩነት በወንጌሎች መካከል ልዩነት መኖሩንና እርስ በርስ እንደሚታረሩ የሚያሳይ ሳይሆን፤ እያንዳንዱ እውል በሌላው ላይ ሳይመሠረት ራሱን ችሎ መጻፉን የሚያሳይ ጥሩ ማስረጃ ነው።

24:6 በገሊላ በነበረ ጊዜ፤ ኢየሱስ ስለ ሞቱና ስለ ትንሣኤው በልዩ ልዩ ጊዜያት አስቀድሞ የተናገረ ቢሆንም (9:22)፤ ደቀ መዝሙርት ግን ለያሰተውለት ወይም ለቀበለት አልቻሉም።

24:9 ለዐሥራ አንጾና ለተቀሩት ሁሉ፤ ይሁን እየሱስን አላልፎ ከጠበቀ ሐዋርያትን ለማመልከት አንጻር ጊዜ "ዐሥራ አንጾ" ይባል ነበር (ሐሥ 1:26፤ 2:14)፤ ከሞት የተነሣውን ከርስ በርስ ሐዋርያት ለመጀመሪያ ጊዜ ሲያገኙት ይሁን ሞቱ ነበር፤ ያም ሆኖ ሐዋርያቱ "ዐሥራ ሁለት" ተብለው ይጠሩ ነበር (ዮሐ 20:24)። "ሌሎች" የተባሉት ደግሞ፤ ከገሊላ የመጡትን ደቀ መዝሙርት ያመለክታል።

24:10 የሚደላዊት ማርያም የ8:2 ማብ ይመ። በሴቶች የስም ዝርዝር ላይ፤ ብዙውን ጊዜ በመጀመሪያ ተጠቅሞ ትገኛለች (ማቴ 27:56)፤ ማር 15:40፤ ይመ ከዮሐ 19:25 ጋር ያገጽጽ። እርሷም ከሞት የተነሣውን ከርስ በርስ በሞት፤ የመጀመሪያ ነበረች (ዮሐ 20:13-18)። ዮሐ 8:3 ይመ። በተመሳሳይ ታሪክ ውስጥ ስም ተጠቅሞ የሚገኘው በሉቃስ ወንጌል ውስጥ ብቻ ሲሆን፤ ማርቆስ ግን ዮሐናን ትቶ ስሎሆን ጨምሮ ጽፎል (ማር 16:1)። የያዕቆብ እናት "ሌላዋ ማርያም" ናት። የኢየሱስ እናት ማርያም በዚህ ቦታ አለመገኘቷ የሚያስደንቅ ነው፤ ምናልባት ከዮሐንስ ጋር ልትሆን ትችላለች (ከዮሐ 19:27 ጋር ያገጽጽ።)

24:12 እጥረኩ... ሮጠ፤ የዮሐንስ ወንጌል (20:3-9)፤ ለላውን ደቀ መዝሙር ማለትም ሐዋርያው ዮሐንስን ጨምሮአል።

እንዳለ ለብቻው ተቀምጦ አየ፤ በሆነውም ነገር እየተገረመ ወደ ቤቱ ተመለሰ።

በኢግሁስ መንገድ ላይ

¹³በዚሁ ቀን ከደቀ መዛሙርት ሁለቱ፤ ከኢየሩሳሌም ዐሥራ አንድ ኪሎ ሜትር¹ ምህል ወደሚርቅ፤ ኢግሁስ ወደሚባል መንደር ይሄዱ ነበር፤ ¹⁴እነርሱም ስለ ሆነው ነገር ሁሉ እርስ በርስ ይነጋገሩ ነበር። ¹⁵እየተነጋገሩና እየተወያዩ ሳሉም ኢየሱስ ራሱ ቀርቦ ከእነርሱ ጋር ይሄድ ጀመር። ¹⁶ነገር ግን እንዳያውቁት ዐይናቸው ተይዞ ነበር።

¹⁷እርሱም፤ “እየሄዳችሁ፤ መንገድ ላይ እርስ በርስ እንዲህ የምትወያዩት ምንድን ነው?” አላቸው።

እነርሱም በሐዘን ክው ብለው ቆሙ። ¹⁸ከእነርሱም አንዱ፤ ቀለዮጳ የተባለው፤ “በእነዚህ ቀናት እዚህ በኢየሩሳሌም የሆ

7:10
24+13 ግር16+12
24+15 ተ+36
24+16 ዮሐ20፤
14፤ 21+4
24+18 ዮሐ19+25

24+19 ግቴ21፤
11፤ ግር1+24
24+20 ሉቃ23+13
24+21 ግቴ16፤
21፤ ሉቃ 1+68፤28
38፤21+28
24+22 ተ+1-10

ነውን ነገር የማታውቅ፤ አንተ ብቻ ለአገሩ እንግዳ ንህን?” ሲል መለሰለት። ¹⁹እርሱም፤ “የሆነው ነገር ምንድን ነው?” አላቸው።

እነርሱም እንዲህ አሉት፤ “በእገዚአብሔር በሰው ሁሉ ፊት በተግባርና በቃል ብርቱ ነቢይ ስለ ነበረው ስለ ናዝሬቱ ኢየሱስ ነው፤ ²⁰እርሱን የካህናት አለቆችና ገዢዎችን ለሞት ፍርድ አሳልፈው ሰጡት፤ ሰቀሉትም። ²¹እኛ ግን እስራኤልን ይህ ዝግግር ብለን ተስፋ ያደረግነው እርሱን ነበር፤ ከሁሉም በላይ ደግሞ፤ ይህ ከሆነ ዛሬ ሦስተኛው ቀን ነው። ²²ደግሞም ከእኛው መካከል አንዳንድ ሴቶች አስገረሙን፤ እነርሱም ማልደው ወደ መቃብሩ ሄደው ነበር፤ ²³ሥጋውንም ባጡ ጊዜ መጥተው እርሱ በሕይወት እንዳለ የነገሯቸውን

¹³ 7፡16 ሥልጣን ያሰጠ ይላል

24+13 ሁለቱን አንደኛው ቀለዮጳ ነው (ተ 18)።
24+16 እንደያውቁት ዐይናቸው ተይዞ ነበር፤ ይህን ያደረገው ልዩ የሆነ መለኮታዊ አሠራር ነው።
24+19 ኪሎ፤ እየሰሰን የእገዚአብሔር ሰው ነው ብለው ያከብሩት ነበር፤ ከሞቱ በኋላ ግን መሠሉ ነው ለማለት አልፈሩም።
24+21 እስራኤልን ይህ ዝግግር፤ የአይሁድን ሕዝብ ከርም

የባርነት አገዛዝ ነጻ አውጥቶ ወደ እገዚአብሔር መንግሥት ያስገባል ማለት ነው (1+68፤ 2+38፤ 21+28፤31፤ ከቲቶ 2+14፤ 1ጴጥ 1+18 ጋር ያነጻጽሩ)። ሦስተኛው ቀን፤ አንድ ሰው በሞተ በሦስተኛው ቀን ነፍሱ ከሥጋው ትለያለች የሚለውን የአይሁድ አስተሳሰብ ወይም እየሱስ በሦስተኛው ቀን እንደሚነሣ የተነገረውን የሚያመለክት ሊሆን ይችላል (9+22)።

ትንሣኤው የተገለጠባቸው ሁኔታዎች

ድርጊት/ሁኔታ	ቦታ	ቀን	ማቴዎስ	ማርቆስ	ሉቃስ	ዮሐንስ	ሐዋርያት ሥራ	1ቀርገተስ
ባዶ መቃብር	ኢየሩሳሌም	የትንሣኤ እሁድ	28+1-10	16+1-8	24+1-12	20+1-9		
ለመገደላዊት ግርያም በአትክልት ስፍራ	ኢየሩሳሌም	የትንሣኤ እሁድ		16+9-11		20+11-18		
ለሌሎች ሴቶች	ኢየሩሳሌም	የትንሣኤ እሁድ	28+9-10					
ወደ ኢግሁስ ለሚጓዙ ሁለት ሰዎች		የትንሣኤ እሁድ		16+12-13	24+13-32			
ለዲፕሮስ	ኢየሩሳሌም	የትንሣኤ እሁድ			24+34			15+5
ለዐሥር ደቀ መዛሙርት ላይኛው ክፍል	ኢየሩሳሌም	የትንሣኤ እሁድ		16+15-18	24+36-43	20+19-25		
ዓሣ ያጠምዱ ለነበሩ ሰባት ደቀ መዛሙርት	ገሊላ ባሕር	ከጥቂት ጊዜ በኋላ	28+16-20			16+1-8		
ከአምስት መቶ ለሚበዙ ሰዎች								15+6
ለያዕቆብ		ከጥቂት ጊዜ በኋላ						15+7
ለደቀ መዛሙርቱ ደብረ ዘይት በዕርገቱ ጊዜ		የትንሣኤ አርባ ቀን በኋላ		24+44-49	1+3-8			
ለዳውሎስ	ደማስቆ	ከብዙ ዓመት በኋላ				9+1-19 22+3-16 26+9-18		9+1

መላእክት በራእይ እንዳይ አውራልን። 24ክእኛም መካከል አንዳንዶች ወደ መቃብሩ ሄደው፤ ሌላ ሲቶቹ እንዳሉት ሆኖ አገኙት፤ እርሱን ግን አላዩትም።”

25እርሱም እንዲህ አላቸው፡ “እናንተ የማታስተውሉ ሰዎች፤ ልባችሁም ነቢያት የተናገሩትን ሁሉ ከማመን የዘዋዩ፤ 26ክርስቶስ ይህን መከራ መቀበልና ወደ ከብርሃን መግባት አይገባውምን?” 27ከሙሴና ከነቢያት ሁሉ ጀምሮ በቅዱሳት መጻሕፍት ስለእርሱ የተጻፈውን አስረዳቸው።

28ወደሚሄዱበትም መንደር በተቃረቡ ጊዜ፤ ኢየሱስ አልፎ የሚሄድ መሰለ። 29እነርሱ ግን፤ “ምሽት እየተቃረበ፤ ቀኑም እየመሸ ስለ ሆነ ከእኛ ጋር እደር” ብለው አጥቀው ለመኑት፤ ስለዚህ ከእነርሱ ጋር ለማደር ገባ።

30አብሮአቸውም በማእድ በተቀመጠ ጊዜ እንጀራውን አንጦቶ ባርከ፤ ቄርሱም ሰጥቸው። 31በዚህ ጊዜ ዐይናቸው ተከፈተ፤ ዐወቁትም፤ እርሱም ከእነርሱ ተሰወረ። 32እነርሱም፤ “በመንገድ ሳለን፤ እያነጋገረን ቅዱሳት መጻሕፍትንም ገልጦ ሲያስረዳን፤ ልባችን እንደ እሳት ይቃጠልብን አልነበረምን?” ተባባሉ።

33በዚያውም ሰዓት ተነሥተው ወደ ኢየሱሳልም ተመለሱ፤ ዐሥራ አንዱና ከእነርሱ ጋር የነበሩትም በዚያ በአንድነት ተሰብሰበው አገኝቸው፤ 34“እነርሱም ጌታ በእርግጥ ተነሥቶአል! ለሰዎቻችን ታይቶአል” ይባላሉ ነበር። 35ሁለቱ ደቀ መዛሙርትም በመንገድ ላይ የሆነውንና ኢየሱስ እንጀራውን በቂሬስ ጊዜ እንዲት እንዳወቁት ተረኩላቸው።

ኢየሱስ ለደቀ መዛሙርት ተገለጠ

36ይህን እየተነጋገሩ ሳሉ፤ ኢየሱስ ራሱ

24:24 ሐ12
24:26 ዕ12+101
1A፡1+11
24:27 ዘፍ3+151
ዘ፡21+91 ዘA18+151
A47+1419+61
40+10+11+531
ሕ፡34+231 A79+241
ጊ፡77+201 ግA3+11
ሐ1+45
24:30 ግ፡14+19
24:31 ሐ16
24:32 ሐ27+451
መ39+3
24:34 ሐ7+131
1ቀ15+15
24:35 ሐ30+31
24:36 ሐ20+19፡
21:26+14+27

24:37 ግC6+49
24:39 ሐ20+271
1ዮሐ20+271ዮሐ11
24:43 ሐ10+41
24:44 ሐ271
መ12+16122169721
1101181 ግ፡1+221
16+211ሐ9+2244+4
5118+31-34+22437
24:46 ግ፡16+21
24:47 ሐA3+31
ግ፡28+191
ግC13+101ሐ5+311
10+43113+38
24:48 ሐ151
271 ሐ1+181
23+3214+2015+32113+
3111A፡5+1
24:49 ሐ141
161ሐ1+14
24:50 ግ፡21+17
24:51 2፡27+11

24:23 መላእክት በራእይ የቀ 4 ማብ ይመ።
24:24 ከእኛም መካከል አንዳንዶች ቀ 12 እና ማብ ይመ።
24:27 ከሙሴና ከነቢያት ሁሉ በአጠቃላይ የብሉይ ኪዳን መጻሕፍት ማለት ነው።
24:28 አልፎ የሚሄድ መሰለ፤ አጥብቀው ባይለምንት ኖሮ፤ መንገዱን ያለጥርጥር ይቀጥል ነበር።
24:31 ዐይናቸው ተከፈተ፤ ከቀ 16 ጋር ያነጻጽሩ፤ ከተለመደው ማየት የሚበልጥ ነው።
24:33 ሥራዬ ለንጹህ ከእርሱ ጋር የነበሩትን የቀ 9 ማብ ይመ።
24:36 ኢየሱስ ራሱ በመካከላቸው ቆሞ፤ ደጃቹ ተዘግተው ሳለ በመካከላቸው ቆመ(ዮሐ 20:19)፤ ይህም የትንሣኤው አካል የተለየ መሆኑን ያመለክታል፤ ይህም የከበረ የትንሣኤ አካል ነው (ከማር 16:12 ጋር ያነጻጽሩ)። ሰላም ለእናንተ ይሁን፤ የተለወጠ ሰላምታ ቢሆንም፤ አሁን ግን ከትንሣኤው የተነሣ የተለየ ትርጉም አለው።
24:39 ለጆቹንና ለገሮቹን የኢየሱስ ለጆቹና ለገሮች በመስቀል ላይ ትንንሽረው እንደ ነበር የሚያመለክት ነው (የማር 15:24 ማብ ይመ፤ ከዮሐ 20:20:27 ጋር ያነጻጽሩ)።
24:42 ከተጠበበ ትንሽ ዓሣ አንድ ቀራሽን ምግብ የሚፈልግ ሥጋዊ አካል እንዳለው የሚያመለክት ነው።
24:44 በሙሴ ሕግ፤ በነቢያትና በመዝሙር፤ ስለ ክርስቶስ (መሲሐ)፤ በመላው ብሉይ ኪዳን መነገሩን የሚያመለክት ነው፤ እነዚህ መጻሕፍት የዕብራይስጥ ብሉይ ኪዳን ሦስት ክፍሎች

በመካከላቸው ቆሞ፤ “ሰላም ለእናንተ ይሁን” አላቸው።

37እነርሱ ግን ደንግጠው በፍርሀት ተዋጡ፤ መንፈስም ያዩ መሰላቸው። 38እርሱም እንዲህ አላቸው፡ “ለምን ትጨንቃላችሁ? ለምሕንጥርጣሪ በልባችሁ ይገባል? 39እጆቼንና እግሮቼን ተመልከቱ፤ እኔው ራሴ ነኝ። ደግሞም ንኩሻና እዩ፤ በእኔ እንደምታይት መንፈስ ሥጋና ዐጥንት የለውምና?”

40ይህንም ብሎ ለጆቹንና ለገሮቹን አሳያቸው። 41እነርሱም ከመደሰትና ከመገረም የተነሣ ገና ሳያምኑ፤ “በዚያ ቦታ አንዳች የሚበላ ነገር አላችሁ?” አላቸው። 42እነርሱም ከተጠበበ ዓሣ አንድ ቀራሽ ሰጡት፤ 43እርሱም ተቀብሎ በፈታቸው በላ።

44እርሱም፤ “ከእናንተ ጋር በነበርሁበት ጊዜ፤ ‘በሙሴ ሕግ፤ በነቢያትና በመዝሙር መጻሕፍት ስለ እኔ የተጻፈው ሁሉ ይፈጸም ዘንድ ይገባል’ ብዬ የነገርኋችሁ ቃል ይህ ነው” አላቸው።

45በዚህ ጊዜ ቅዱሳት መጻሕፍትን እንዲያስተውሉ አለምሮአቸውን ከፈተላቸው፤ 46እንዲህም አላቸው፡ “እንዲህ ተብሎ ተጽፎአል፤ ክርስቶስ መከራን ይቀበላል፤ በሦስተኛውም ቀን ከሙታን ይነሣል፤ 47ከኢየሱሳልም ጀምሮ በሕዝቦች ሁሉ ንስሐና የነጢአት ስርዮት ለሰሙ ይሰበካል፤ 48እናንተም ለዚህ ምስክሮች ናችሁ። 49እኔም አባቴ የሰጠውን ተስፋ እልክላችኋለሁ፤ እናንተ ግን ከላይ ገይላ እስከ ትለብሱ ድረስ በኢየሱሳልም ከተማ ቂይሩ”

የኢየሱስ ዕርገት

50በዚህ በኋላ እስከ ቢታንያ ይዞአቸው ወጣ፤ ለጆቹንም አንጦቶ ባርካቸው። 51እየባረካቸውም ሳሉ፤ ከእነርሱ በተለይቶ ወደ ሰማይ ዐረገ። 52እነርሱም ሰንደብት፤ በታላቅ

ናቸው (በዕብራይስጡ ብሉይ ኪዳን፤ በሦስተኛው ክፍል ወስጥ ካሉት መጻሕፍት የመጀመሪያው መዝሙር ጻዊት ነው)።

24:45 ለለምሮአቸውን ከፈተላቸው፤ የብሉይ ኪዳንን መጻሕፍት በማብራራት ነው (ከቀ 27 ጋር ያነጻጽሩ)።

24:46 መከራ ... በሦስተኛውም ቀን ከሙታን ይነሣል፤ በብሉይ ኪዳን መሲሐ ሥቃይ እንደሚቀበልና (መዝ 22፤ ኢሳ 53) በሦስተኛውም ቀን ከሙታን እንደሚነሣ ተገልጿል (መዝ 16፡9-11፤ ኢሳ 53፡10-11 ይመ፤ ዮና 1፡17 ከማቴ 12፡40 ጋር ያነጻጽሩ)።

24:47 ከኢየሱሳልም ጀምሮ፤ ከሐ.ሥ 1፡8 ጋር ያነጻጽሩ። ንስሐና የነጢአት ስርዮት፤ ሐ.ሥ 5፡311 10፡431 13፡381 26፡18 ይመ። ስለ ክርስቶስ ሞትና ትንሣኤ (ቀ 46) የተነገረው፤ ከሰው መግባትና ከሚያስከትለው ጭጦት (የነጢአት ይቅርታ) ጋር በተያያዘ መልኩ ነው (ከኢሳ 49፡61 ሐ.ሥ 13፡471 26፡22-23 ጋር ያነጻጽሩ)።

24:49 ለባቴ የሰጠውን ተስፋ፤ ከኢሳ 2፡28-29 ጋር ያነጻጽሩ፤ ይህ የሚያመለክተው በሐ.ሥ 2፡4 ላይ ስለተፈጸመው የመንፈስ ቅዱስ ገይል ነው።

24:50 ቢታንያ፤ በደብረ ዘይት ተራራ የምትገኝ መንደር ናት (የ19፡291 ማቴ 21፡17 ማብ ይመ።)።

24:51 ወደ ሰማይ ዐረገ፤ ቀደም ቢል እንደተሰወረ ሳይሆን (4፡301 24፡31 ዮሐ 8፡59)፤ ወደ ላይ ዐርጎ በደመና ከዐይናቸው የተሰወረውን ነው (ሐ.ሥ 1፡9)።

24:23 መላእክት በራእይ የቀ 4 ማብ ይመ።
24:24 ከእኛም መካከል አንዳንዶች ቀ 12 እና ማብ ይመ።
24:27 ከሙሴና ከነቢያት ሁሉ በአጠቃላይ የብሉይ ኪዳን መጻሕፍት ማለት ነው።
24:28 አልፎ የሚሄድ መሰለ፤ አጥብቀው ባይለምንት ኖሮ፤ መንገዱን ያለጥርጥር ይቀጥል ነበር።
24:31 ዐይናቸው ተከፈተ፤ ከቀ 16 ጋር ያነጻጽሩ፤ ከተለመደው ማየት የሚበልጥ ነው።
24:33 ሥራዬ ለንጹህ ከእርሱ ጋር የነበሩትን የቀ 9 ማብ ይመ።
24:36 ኢየሱስ ራሱ በመካከላቸው ቆሞ፤ ደጃቹ ተዘግተው ሳለ በመካከላቸው ቆመ(ዮሐ 20:19)፤ ይህም የትንሣኤው አካል የተለየ መሆኑን ያመለክታል፤ ይህም የከበረ የትንሣኤ አካል ነው (ከማር 16:12 ጋር ያነጻጽሩ)። ሰላም ለእናንተ ይሁን፤ የተለወጠ ሰላምታ ቢሆንም፤ አሁን ግን ከትንሣኤው የተነሣ የተለየ ትርጉም አለው።
24:39 ለጆቹንና ለገሮቹን የኢየሱስ ለጆቹና ለገሮች በመስቀል ላይ ትንንሽረው እንደ ነበር የሚያመለክት ነው (የማር 15:24 ማብ ይመ፤ ከዮሐ 20:20:27 ጋር ያነጻጽሩ)።
24:42 ከተጠበበ ትንሽ ዓሣ አንድ ቀራሽን ምግብ የሚፈልግ ሥጋዊ አካል እንዳለው የሚያመለክት ነው።
24:44 በሙሴ ሕግ፤ በነቢያትና በመዝሙር፤ ስለ ክርስቶስ (መሲሐ)፤ በመላው ብሉይ ኪዳን መነገሩን የሚያመለክት ነው፤ እነዚህ መጻሕፍት የዕብራይስጥ ብሉይ ኪዳን ሦስት ክፍሎች

ደስታም ወደ ኢየሩሳሌም ተመለሱ፤ 53:17 ዚህብሔርንም እያመሰገኑ ዘወትር በቤተ	24:53 ሐሥ2:46	መቅደስ ነበሩ።
---	--------------	-----------

24:53 በቤተ መቅደስ፤ ከክርስቶስ ዕርገት በኋላ፤ እግ 5:21:42) ምክንያቱም፤ በዚያም በርካታ የሰብሰቡ ክፍሎች ነበሩ
ኞች ዘወትር በቤተ መቅደስ ይሰበሰቡ ነበር (ሐሥ 2:46፤ 3:1፤ (የ2:37 ግብ ይመ)።